BORRELL

DRET CIVIL
VIGENT
A CATALUNYA

MANCOMUNIDAD
DE
CATALUÑA

D
1
110

VOLUM V
SEGONA PART

D-1-110

DRET CIVIL VIGENT A CATALUNYA

MANCOMUNITAT DE CATALUNYA
OFICINA D'ESTUDIS JURÍDICS

DRET CIVIL VIGENT A CATALUNYA

PER

ANTONI M. BORRELL I SOLER

Obra premiada per l'Institut d'Estudis Catalans en el primer Concurs Duran i Bas

VOLUM V. — SUCCESSIONS PER CAUSA DE MORT
SEGONA PART

PRESIDÈNCIA • GENERALITAT DE CATALUNYA • BIBLIOTECA

BARCELONA
IMPREMTA DE LA CASA DE CARITAT
1923

Arxiu General Diputació de Barcelona

R. 720

R. 720

LLIBRE V

DONACIONS MORTIS CAUSA

CAPÍTOL IX

DONACIONS MORTIS CAUSA

§ 497. Secció única

NOCIÓ. — S'anomenen *donacions mortis causa*[1] les liberalitats[2] fetes a títol singular, per acte entre vius, l'eficàcia definitiva de les quals està subordinada a la condició que el donador no sobrevisqui al donatari.[3]

Aquestes donacions, en general, es regulen com els llegats;[4] però, en alguns punts, es regeixen per les regles de les donacions entre vius.[5]

1. D. (XXXIX-6), C. (VIII-57); MAYNZ, III, 767; ARNDTS-SERAFINI, III, 321; SERAFINI, II, 459; WINDSCHEID, II, p. 2, 27; III, p. 1, 449; PELLA, III, 16; GIBERT, 298.

2. Perquè tinguin vertader caràcter de donació, han d'enriquir el donatari, § 307, n. 6.

3. Fr. 32 (XXXIX-6), n. 36. Val la donació si donador i donatari moren junts. Fr. 32, § 14 (XXIV-1), Fr. 26 (XXXIX-7). No és d'essència que s'atorguin en previsió d'un perill de mort determinat. La donació feta en capítols matrimonials, a favor del fill que es casa, per després de mort el donador, és *inter vivos*, i val encara que el donatari el premori; perquè la mort no s'indica per condició ni causa, sinó que la causa de la tal donació és el matrimoni, § 386, n. 24; a diferència de la feta a favor dels fills que s'esperen, que tenen caràcter de donacions *mortis causa*, § 412, n. 3.

4. § 1, 1 (II-7), Fr. 8, § 3 en relació amb el § 2 (XXVIII-7), Fr. Fr. 15, 17, 37 pr. (XXXIX-6), C. 4 (VIII-57), N. 87 pr.

5. Vegeu les notes següents. L'art. 520 C. c. els aplica, sense excepció, les disposicions relatives a la successió testamentària; i, en conseqüència, s'ha declarat que s'han de

CLASSIFICACIONS. — La condició genèrica d'aquestes donacions pot ésser *suspensiva* o *resolutòria*, segons que no es trameti el domini de la cosa donada fins a la mort del donador: ja sia la mort, en general, ja la produïda per un perill previst i expressat en atorgar la donació; o bé que es trameti el domini de seguida, a reserva de quedar sens efecte si el donatari premor al donador, o aquest sobreviu al perill de mort previst especialment.[6] Per altra part, les tals donacions es poden fer *dando*, *promittendo* o *liberando*, i atribueixen al donatari els drets corresponents a cada una d'aquestes formes.[7]

CAPACITAT PER ATORGAR-LES. — El donador necessita testamentifacció activa;[8] però, fins per D. R., els fills de família poden atorgar donacions *mortis causa*, dels peculis, amb consentiment del pare.[9] Els menors subjectes a la potestat de la mare les poden atorgar lliurement[10] des dels catorze anys.

CAPACITAT DE REBRE-LES. — Poden rebre les tals donacions els que tenen capacitat d'ésser legataris

disposar en testament i que sempre són revocables. SS. 3 gener i 8 febrer 05, 24 abril 09, R. 29 juliol 04. No sempre s'ha seguit aquest criteri. Vegeu M. ALCUBILLA, 1905, 58, notes. La S. 24 abril 09 resol un cas d'endós de resguard de dipòsit en forma de donació *mortis causa*.

6. § 1, I (II-7), Fr. Fr. 2-6, 13, § 1, Fr. Fr. 29, 35, § 4 (XXXIX-6). Vegeu n. 13.

7. MAYNZ, III, 769, n.ˢ 18 i ss. Vegeu § 308, n.ˢ 1 i ss.

8. Fr. 1, § 1 (XXVII-3), Fr. 7, § 6 (XXXIX-5), Fr. 32, § 8 (XXIV-1); però MAYNZ, III, 773, n. 32. Vegeu § 430, n.ˢ 24 i ss.

9. Fr. 7, § 4 (XXXIX-5), Fr. 25, § 1 (XXXIX-6); MAYNZ, III, 773, n. 48.

10. Arg. S. 11 nov. 07 en relació amb els arts. 620 i 663 C. c.

del donant.[11] Aquesta capacitat es necessita al temps de la mort del donador, i no al de l'atorgament de la donació.[12]

FORMA D'ATORGAMENT. — No s'han d'atorgar en testament ni en codicil, sinó en acte entre vius; però la insinuació de les que passin de les 1,132'28 pessetes es pot suplir amb la presència de testimonis.[13]

MODALITATS. — A més de la condició genèrica de *la mort del donador*,[14] admeten tota mena de modalitats lícites;[15] les condicions impossibles es tenen per no escrites;[16] i es poden gravar amb llegats i fideïcomisos.[17]

EFICÀCIA. — El donador, en vida, les pot revocar; però és eficaç la renúncia d'aquesta facultat.[18]

ACCEPTACIÓ I ADQUISICIÓ. — Com les donacions entre vius, s'accepten en atorgar-les,[19] i el donatari les adquireix directament del donador, sense intervenció de l'hereu;[20] per la qual cosa no les perjudica

11. Fr. Fr. 9, 35 pr. (XXXIX-6); MAYNZ, III, 772, n. 40.
12. Fr. 22 (XXXIX-6).
13. C. 4 (VIII-57), N. 87 pr.; MAYNZ, III, 773, n. 55. Vegeu n. 5 d'aquest paràgraf.
14. Nota 3.
15. N. 87 pr., arg. cites de la n. 4.
16. Vegeu Fr. 8, § 3 (XXVIII-7); arg. de la seva assimilació amb els llegats, n. 4 en relació amb el § 472, n. 18.
17. Fr. 77, § 1 (XXXI), Fr. 3 pr. (XXXII), Fr. 11 fi (XXXIII-4), C. 9 (VI-42), C. única, § 8 fi (VI-51), C. 1 (VIII-57).
18. N. 87, c. 1. Vegeu Fr. Fr. 27, 35. § 4, Fr. 42, § 1 (XXXIX-6). S. 21 oct. 96. En canvi, pel C. c., n. 5.
19. Fr. 38 (XXXIX-6).
20. Fr. Fr. 2, 38 (XXXIX-6), Fr. 1, § 5 (XLIII-3); MAYNZ, III, 773, n. 51.

que l'hereu no accepti l'herència ni que el donatari impugni el testament.[21] Entre els donataris hi ha dret d'acréixer;[22] i els és aplicable la caució Muciana[23] i l'obligació de caucionar per l'usdefruit donat, com el dels llegats.[24]

Reducció. — Les donacions *mortis causa* es poden rebaixar, com els llegats, no sols si perjudiquen la llegítima[25] o s'atorguen en frau de creditor,[26] sinó també per raó de la quarta falcídia.[27]

Efectes. — El donatari adquireix la donació a títol singular, encara que comprengui tots els béns del donador;[28] però, en aquest cas, té dret a totes les coses i respon de totes les obligacions del patrimoni.[29] Mort el donador en vida del donatari, la donació adquireix son eficàcia definitiva,[30] que varia segons la condició genèrica sia suspensiva o resolutòria[31] i segons que la donació sia feta *dando, promittendo* o *liberando*;[32] però, en cap cas s'ha d'esperar que l'hereu accepti l'herència perquè el donatari adquireixi la donació.[33]

Com a efectes especials, cal notar que la donació

21. Fr. 5, § 17 (XXXIV-9).
22. C. única, § 10 en relació amb el § 14 (VI-51).
23. N. 22, c. 44, § 9. Vegeu § 472, n.ª 24 i ss.
24. Fr. 1, § 2 (VII-9). Vegeu § 180.
25. § 509.
26. Fr. 1, § 1 (XXXVIII-5). Vegeu § 62.
27. Fr. Fr. 27 fi, 42 pr. al fi, § 1 (XXXIX-6), C. 5 (VI-50), C. 2 (VIII-57).
28. Maynz, III, 770, n. 24; arg., per analogia, de les donacions *omnium bonorum inter vivos*, § 309, n. 2; i també dels llegats d'herència, § 487, n.ª 23 i ss.
29. Arg. § 487, n.ª 20 i ss.
30. Nota 3.
31. Nota 6.
32. § 308, n.ª 1 i ss.
33. Notes 20, 21.

d'aliments gaudeix els privilegis del llegat d'aquesta espècie;[34] però es diferencia en què la donació és única, i no una per cada pensió alimentícia.[35]

Invalidació. — Les donacions *mortis causa* s'invaliden: 1.r Si el donatari premor al donador.[36] 2.n Si aquest sobreviu al perill de mort posat per condició.[37] 3.r Si el donador la revoca.[38] La primera causa és essencial; la segona, filla del pacte, i la tercera, renunciable. També se'ls apliquen les altres causes d'extinció dels llegats, compatibles amb la naturalesa d'aquestes donacions.

Efectes de la invalidació. — Si la donació es féu *dando*, amb transmissió de domini, es pot repetir per la *condictio causa data, causa non secuta* o l'acció *praescriptis verbis*,[39] amb els fruits i altres accessions,[40] deduïdes les despeses;[41] i, si el donador s'ha reservat el domini de la cosa, la pot reivindicar.[42] Si la donació fou feta *promittendo*, el donatari no pot reclamar el compliment; i, a la reclamació, se li podria oposar l'excepció de dol. Si es donà *liberando*, s'ha de restablir el dret extingit per la donació o tenir per no disposada la liberació.[43]

34. § 492, n.s 24 i ss.
35. Fr. 35, § 7 (XXXIX-6).
36. § 1, 1 (II-7), Fr. 32, § 14 (XXIV-1), Fr. Fr. 23, 26 (XXXIX-6). Vegeu Fr. 44 (XXXIX-6).
37. Fr. 13, § 1, Fr. 35, §§ 3, 4 (XXXIX-6).
38. § 1, 1 (II-7), Fr. 13, § 1, Fr. Fr. 16, 30, 35, § 4 (XXXIX-6).
39. Fr. 12 (XII-4), Fr. 38, § 3 (XXII-1), Fr. 76 (XXIII-3), Fr. Fr. 13 pr., 18, § 1, Fr. Fr. 19, 23, 30, 35, § 3, Fr. 37, § 1, Fr. 39 (XXXIX-6); arg. Fr. 52, § 1 (XXIV-1); Maynz, III, n.s 3-36.
40. Fr. 12 (XII-4), Fr. 38, § 3 (XXII-1).
41. Fr. 14 (XXXIX-6).
42. Fr. 29 (XXXIX-6).
43. Fr. 24 (XXXIX-6).

CAPÍTOL X

MORTIS CAUSA CAPIONES

§ 498. Secció única

Noció. — Presa la paraula en sentit extens, pot comprendre totes les adquisicions per causa de mort;[1] però, estrictament, s'anomena així tota cosa adquirida a títol singular amb ocasió de la mort d'algú, que no constitueixi un llegat[2] ni una donació *mortis causa;* com són els donatius fets als criats del difunt; en cert sentit, el dot que reverteix al donador per mort de la dotada, etc.[3]

La seva naturalesa varia com les disposicions de què emanen, i només tenen de comú que es poden gravar amb llegats i fideïcomisos;[4] que no es tenen en compte en calcular la falcídia;[5] que, si consisteixen en aliments, no es poden transigir sinó com els llegats d'aquesta espècie;[6] i que les disposades pel testador les perd el que impugna el testament que les disposà, per falç o inoficiós.[7]

1. Fr. Fr. 8 pr., 18, 38 (XXXIX-6); MAYNZ, III, 773; SERAFINI, II, 460; WINDSCHEID, III, p. 1, 454.
2. Fr. Fr. 31 pr., 38 (XXXIX-6).
3. Fr. Fr. 8 pr., 21, 31, § 2, Fr. 38 (XXXIX-6).
4. Fr. 96, § 4 (XXX).
5. Fr. 1, § 8, Fr. 40, § 1, Fr. Fr. 76 pr., 91 (XXXV-2)
6. Fr. 8, § 2 (II-15).
7. Fr. 5, § 18 (XXXIV-9).

CAPÍTOL XI

INVALIDACIÓ DELS ACTES D'ÚLTIMA VOLUNTAT

§ 499. Secció única

Els testaments i els codicils[1] poden ésser invàlids per causa *originària* i per causa *sobrevinguda*. La nullitat dels primers és absoluta i, per D. R., aquests mai no poden adquirir eficàcia, encara que desaparegués el defecte;[2] però, en el dret vigent a Catalunya, la falta d'impugnació d'un testament nul, durant trenta anys, dóna eficàcia irrevocable a les disposicions que s'han complertes.[3]

Causes d'invalidació
- originàries...
  - Falta de capacitat o de voluntat lliure del testador *(testamentum nullum)*.
  - Falta de solemnitats externes *(testamentum injustum)*.
  - Falta d'hereu...
    - per no haver-n'hi d'instituït.
    - per no existir l'instituït, en testar.
    - per ésser incapaç l'hereu.

1. I (II-17), D. (XXVIII-3); MAYNZ, III, 435; SERAFINI, II, 371; WINDSCHEID, III, p. 1, 102; GIBERT, 216; BROCÀ I AMELL, II, 396, MANRESA, VII, 24.

2. Fr. 29 (L-17). Segons la S. 21 oct. 91, la deixa feta en capítols matrimonials pot subsanar la preterició d'un testament anterior.

3. Vegeu § 53, n.ª 4 i 88.; n.ª 61, 62 d'aquest paràgraf.

Causes d'invalidació:
- originàries: Falta de capacitat o de voluntat lliure del testador. Falta de solemnitats externes corresponents als testaments i als codicils, respectivament.
- sobrevingudes: Falta sobrevinguda de capacitat del testador *(testamentum irritum)*. Falta sobrevinguda de voluntat del testador (revocació) *(testamentum ruptum)*. Falta sobrevinguda d'hereu *(testamentum destitutum vel desertum)*.
- originària o sobrevinguda: preterició *(testamentum rescissum)*.

Respecte als codicils, la falta de solemnitats s'ha de referir a les especials d'ells, i la falta d'hereu i la preterició no en són defectes.

CAUSES ORIGINÀRIES. — Ho són la falta de capacitat[4] o de voluntat lliure[5] del testador i la de les solemnitats externes corresponents als testaments i als codicils, respectivament.[6]

El testament que no conté institució d'hereu és nul, com hem vist; i equival a la falta d'institució el designar persones que no existissin — fora els pòstums — o que fossin absolutament incapaces de succeir per

4. § 430, n.s 24 i ss.

5. § 430, n.s 43, 44.

6. Art. 4 C. c., Fr. 1 (XXVIII-3), CC. 12, 21 (VI-23). Vegeu art. 687 C. c., S. 30 nov. 96. Sobre la necessitat de demostrar l'existència d'algun d'aquests defectes per tal d'assolir la declaració de nul·litat del testament o codicil, S. 21 oct. 15. La de 29 des. 15 afegeix que es pot declarar vàlid el testament atorgat el dia que morí el testador en hora que la partida d'òbit el suposava mort; perquè la partida demostra la defunció, però no l'hora. Un testament nul per ésser un dels testimonis parent de l'hereu, no es convalida encara que aquell renuncií l'herència, S. 18 oct. 17. Vegeu § 431, n. 22; § 432, n. 6.

causa de mort.[7] No anulla el testament la institució de persona compresa en altres causes d'incapacitat relativa, com són : les persones indignes de succeir, les privades d'adquirir per disposició del S. C. Libonià, i altres que trameten als hereus que entren en son lloc, l'obligació de pagar els llegats; o sia que el testament només s'invalida respecte a l'exclòs per la llei. El mateix podem dir amb referència a les incapacitats introduïdes o regides pel C. c.; perquè, si ell permet de destinar tota l'herència a llegats, mal podria fundar-se en el C. c. la invalidació d'un testament per faltar-li hereu instituït. Amb major motiu s'ha d'admetre el mateix criteri respecte dels casos que la incapacitat es limita a privar d'adquirir tota l'herència, però permet d'adquirir-ne part, com passa amb els fills naturals i el segon consort. De manera que els únics casos que la incapacitat de l'hereu pot invalidar tot el testament són els d'institució única de fill avortiu, de persona incerta i de persona jurídica illegal; i no és clar si passaria el mateix respecte als fills incestuosos, sacrílegs i adulterins.[8] La clàusula codicil·lar encara pot salvar l'eficàcia de testaments defectuosos, respecte a les disposicions singulars i fideïcomissàries.[9]

Així i tot, convé recordar que a Tortosa val el testament encara que no tingui institució d'hereu.[10]

Els testaments també poden ésser nuls per falta de voluntat lliure del testador.[11]

7. Arg. const. única, tit. 1, ll. 6, vol. II. Relativament a les persones absolutament incapacitades de succeir, § 446, n. 130.

8. Vegeu § 446, n.ˢ 131, 132; § 474.

9. § 444, n. 14.

10. § 445, n. 4. A Barcelona, en canvi, el privilegi de Pere III no arriba a dispensar d'instituir hereu, § 445, n.ˢ 5 i 88.

11. § 430, n.ˢ 43, 44.

CAUSES D'INVALIDACIÓ SOBREVINGUDES. — I. S'anomena írrit el testament que perd l'eficàcia per haver perduda el testador la seva capacitat de testar, després d'haver-lo atorgat. A Roma produïa aquest efecte la *capitis diminutio minima* : arrogació, emancipació i legitimació. Justinià derogà els efectes de la *c. d. m.*, però encara en parla el *Corpus Juris*[12] i el donaven com a subsistent alguns autors catalans.[13] Sia la que es vulgui l'opinió sobre aquest punt, sempre resultarà que no invalida el testament del fill de família sota la potestat de la mare, l'emancipació voluntària, perquè el C. c. no ho disposa;[14] i tampoc invalidaria l'atorgat pel fill sotmès a la del pare, si s'opina que té capacitat de testar.[15] Les incapacitats físiques i la legal del pròdig, sobrevingudes, tampoc no invalidaven el testament a Roma. Però encara es pot preguntar si el testament atorgat en forma privilegiada o amb efectes privilegiats, per disposició de la llei personal del testador — dret barceloní, dret tortosí —, s'invaliden si el testador canvia dita llei.[16] El que sí pot afirmar-se que el testament atorgat en forma privilegiada pel que no tenia privilegi per sa llei personal, no es convalidaria encara que el testador l'adquirís després; com tampoc, en igual hipòtesi, no produiria efectes privilegiats l'atorgat pel que

12. Fr. 11, § 2 (XXVII-11), § 6, 1 (II-17). Vegeu SAVIGNY, *Sist.*, I, 253; WINDSCHEID, III, p. I, 103.

13. GIBERT-FALGUERA, 217 (p); JOAN SALA, *Instit. roman. hispan.*, I, 87; vegeu MANRESA, V, 348, n. 1.

14. Arg. S. 11 nov. 07.

15. A Roma la invalidació per emancipació seria rara, perquè rarament podia testar el fill de família, § 430, n.s 29 i ss.

16. Vegeu § 6, 1 (II-17), Fr. 11 (II-17), Fr. 11, § 2 (XXXVII-11); art. 15 en relació amb els 10 i 14 C. c.; COLL I RODÉS, *Rev. Jur. de Cat.*, XVII, 314; ALMEDA, íd., I, 107; PELLA, III, 113.

podria gaudir del privilegi per llei adquirida després de l'atorgament.[17]

II. Revocació dels actes d'última voluntat. — El testador sempre els pot revocar,[18] facultat que és irrenunciable,[19] i que pot exercitar:

a) Cremant, estripant o, en altra forma, destruint materialment i intencionadament el tot o una part essencial de l'instrument;[20] trencant els segells o la carpeta del testament clos, etc.[21] La inutilització parcial d'un testament deixa subsistent la resta.[22]

b) Manifestant formalment la voluntat de revocar-lo,[23] la qual cosa es pot fer en acta notarial o en

17. Vegeu § 431, n. 41; § 508, n.s 14, 15; n. 2 d'aquest paràgraf.

18. Fr. 31, § 3 (XXIV-1), Fr. 4 fi (XXXIV-4), Fr. 22 (XXXII). Vegeu art. 737 C. c. La S. 8 maig 96 (Oviedo) declara revocable una escriptura ratificant un llegat disposat en testament, per ésser complementària d'aquest.

19. Arndts-Serafini, III, 192; Windscheid, III, p. 1, 106; Lessona, *Génesis...*; Pella, III, 143.

20. No produeix aquest efecte la destrucció no intencionada, Fr. 20 (XXVIII-3), Fr. 2, § 7, Fr. 8, § 3 (XXXVII-11), Fr. 1 (XXVIII-4), CC. 2, 12, 30 (VI-23); S. 18 set. 61 (València).

21. Fr. 22, § 3 (XXXVIII-1), Fr. 1, § 10 (XXVIII-11), C. 30 (VI-23). El Fr. 3 (XXVIII-4) aplica lògicament aquestes regles al cas d'esborrar el nom de l'hereu. Maynz, III, 437, n. 17; Gibert-Falguera, 217 (p); arts. 742, 743 C. c.; Manresa, V, 677. La S. 21 abril 66 declara que no anul·la un testament que s'havia començat a complir, el fet de cremar-se la matriu.

22. Fr. 2 (XXVIII-4) referent a la revocació relativa a un dels hereus. Vegeu tot el dit títol, especialment els Fr. Fr. 1-3; S. 6 des. 19 (dret castellà) referent al cas de revocació parcial per escriptura pública. Les esmenes, interlliats i tatxats de part poc important de testamentològraf deixen subsistent la resta. S. 4 abril 95, fundada en l'art. 688 C. c. en relació amb la llei del Notariat.

23. Vegeu n. 22. No produeix revocació la mera voluntat de variar-lo. S. 21 abril 60.

escriptura o document autèntic entre vius, encara que no contingui institució d'hereu.[24]

El D. R. no admetia fàcilment que es pogués revocar un testament sinó quan es substituïa per altre testament;[25] però Justinià permeté de revocar-lo per document públic i per declaració davant tres testimonis, si bé la revocació no tenia eficàcia si no passaven deu anys des de l'atorgament del testament fins a l'obertura de la successió;[26] i encara avui la necessitat d'aquest terme no es considera vigent.[27] Una escriptura de capítols matrimonials que no revoca expressament un testament anterior de l'atorgant d'aquella, si és compatible amb ella, el deixa subsistent; però si són incompatibles, el deroga.[28] En general, un testament serà incompatible amb una escriptura posterior de capítols que contingui heretament pur.[29]

A Roma ningú, fora els militars, no podia morir deixant dos testaments vigents. Per això l'atorgament d'un testament vàlid[30] revoca l'ante-

24. SS. 10 maig 98, 12 febrer 10, que aplica a Catalunya l'art. 738 C. c. La S. 6 juliol 14 (Burgos-Jutjat de Balmaseda) declarà que l'acta notarial estesa en plica de testament clos vàlid, és suficient per revocar un testament anterior.

25. § 7 (II-17), Fr. 1, § 4 (XXVIII-4), Fr. 17, § 2 (XXIX-1), C. 21, § 3 (VI-23).

26. C. 27 (VI-23); MAYNZ, III, 438.

27. S. 10 maig 98, fundada en jurisprudència confirmada per art. 737 C. c.

28. *a)* S. 12 febrer 10. *b)* Vegeu § 415, n. 11.

29. Vegeu ALMEDA, *Dict.*, 233, 236; TRIAS, *Dict.*, 65. Però encara podria conservar l'eficàcia l'ordre de substitucions disposada en el testament i no reformada pels capítols, § 415, n. 11, per analogia.

30. C. 21, § 3 (VI-23). En canvi, un testament nul no revoca l'anterior; p. e., un testament no acabat, § 7, 1 (II-17); defectuós per preterició, Fr. 7 (XXVIII-2); si l'instituït és absolutament incapaç d'heretar, arg. Fr. 12 (XXXIV-9). Això prové de què els actes jurídics absolutament nuls no produeixen

rior,[31] malgrat que el segon no arribi a tenir eficàcia : com si s'invalida pel naixement d'un pòstum,[32] si l'hereu premor al testador o no accepta l'herència.[33]

Excepcions. — 1.ª Si s'atorga un segon testament per creure equivocadament el testador que havien mort els hereus de l'anterior, val la institució del primer com si aquells haguessin estat cridats en el segon, i també valen les disposicions singulars d'aquest.[34] 2.ª Si s'atorguen dos testaments disposant per via de fideïcomís que subsisteixi el primer, resulta fiduciari l'hereu del segon i fideïcomissari el del primer; i les disposicions d'aquest es compleixen per fideïco-

cap efecte i no tenen virtualitat per revocar-ne d'altres. Vegeu Fr. 11 (XXVIII-3); SS. 26 set. 62, 6 juliol 14; Maynz, III, 436; Gibert-Falguera, 217 (p). Un testament, deroga l'anterior, encara que el primer institueixi hereu en cosa certa, perquè l'instituït és, tanmateix, hereu universal, § 3, 1 (II-17).

31. § 2, 1 (II-17). R. 31 març 76 i n. 30. Si un testament anuncia l'atorgament d'un de posterior, la falta d'aquest no perjudica l'eficàcia del primer. S. 19 abril 16. És dubtós si un testament deroga els codicils anteriors. Vegeu Windscheid, III, p. 1, 351, n. 7; Arndts-Serafini, III, 264, n. 1; § 444.

32. Fr. 3, § 4 (XXVIII-3). Vegeu, per analogia, Fr. 24, § 1 (XXXIV-4).

33. § 2, 1 (II-17). Amb més raó té força derogatòria el testament posterior l'hereu del qual és *heres sui* i s'abstè de l'herència, arg. Fr. 30, § 10 fi (XL-5). No obsta que l'hereu del segon testament sia instituït baix condició futura possible. Fr. 16 fi (XXVIII-3); Gibert-Falguera, 217. Maynz, III, 436, n. 11, sembla que no interpreta correctament el darrer fragment. Vegeu art. 740 C. c. Segons Gibert-Falguera, lloc dit, reviu el primer testament si es revoca el segon sense que el testador n'atorgui un altre; de la mateixa manera que si un pòstum preterit premor al testador, reviu el testament que havia rescindit el naixement del pòstum. Vegeu S. 17 juny 15 de la n. 35 i § 508, n. 26.

34. Fr. 28 (V-2), Fr. 92 (XXVIII-5).

mís.[35] El testador també pot donar per reproduït, en tot o en part, un testament anterior, en atorgar-ne un de posterior, i s'han de complir tots dos, fora allò que el segon revoqui o modifiqui del primer.[36] 3.ª Per D. R., un testament defectuós podia revocar-ne un de perfet anterior, quan l'hereu del darrerament atorgat també resultava hereu intestat del testador; i el del primer, no.[37]

Un codicil no revoca un testament anterior, ni tampoc un altre codicil, a menys que ho expressi o que contingui disposicions incompatibles. En aquest darrer cas el codicil anterior subsisteix en allò que no fos revocat pel segon.

REVOCACIÓ DEL TESTAMENT PRIVILEGIAT INTER LIBEROS. — Ha de fer-se mitjançant un testament solemne — no privilegiat — i en forma expressa.[38] En canvi, no necessiten forma especial de revocació el testament ordinari — no privilegiat — en què s'instituexen hereus els fills,[39] ni l'heretament preventiu a favor dels mateixos fills,[40] ni el testament ordinari en què es deixa usufructuària l'esposa amb facultat de vendre i empenyorar i de distribuir els béns que restin de l'herència, entre els fills.[41] S'havia cregut

35. Fr. 12, § 1 (XXXVIII-3), Fr. 29 (XXXVI-1). La S. 17 juny 15, fundada en una llei de Partides, declara subsistent una disposició testamentària revocada en clàusula posterior, revocada a la vegada en testament posterior.

36. SS. 22 març 01, 13 nov. 09 (Barcelona). Vegeu article 739, § 2, C. c.

37. Fr. 2 (XXVIII-3), C. 21, § 3 (VI-23).

38. N. 107, c. 2; auth. *Hoc inter liberos* (VI-23). Aquesta forma especial de revocació regeix a Barcelona, malgrat el privilegi de Pere III, S. 23 set. 64.

39. SS. 26 març 81, 10 març 82, 8 juliol 96.

40. Dita S. 8 juliol 96.

41. S. 12 nov. 97.

erròniament a Catalunya que només era necessari revocar en la forma especial dita, el testament *inter liberos*, quan el que el revocava instituïa hereus estranys; però que un testament *inter liberos* podia ésser revocat per altre de la mateixa espècie que encara fos més favorable als fills.[42] Del que s'és dit es desprèn que, si un pare deixa mants testaments *inter liberos*, i cap de solemne, el que val és el més antic.[43]

Malgrat la revocació d'un testament, si conté reconeixement de fill natural, el tal reconeixement conserva son eficàcia;[44] però no, el reconeixement d'un deute;[45] car a la revocació del testament pot haver precedida l'extinció del deute.

CLÀUSULES DEROGATÒRIES O AD CAUTELAM.[46] — S'anomena així la clàusula continguda en un testament en la que el testador disposa que no es tindrà per revocat, encara que n'atorgui un de posterior, el qual no tindrà eficàcia, fora que hi posi certes paraules o senyals que expressa.

Aparentment aquestes clàusules limiten la llibertat de testar; però, en el fons, són una previsió i mesura de defensa del mateix testador, si tem que, amb suggestions o amenaces, se l'obligui a testar con-

42. BROCÀ I AMELL, II, 397 i ss.

43. Arg. N. 107, c. 2.

44. Art. 741 C. c. És aplicació de la doctrina relativa als actes propis, § 52 n.s 8 i ss. Recordi's també el que s'ha dit al § 466, n.s 25-28; i la S. 23 nov. 04 vista al § 490, n. 19.

45. S. 11 abril 16. Vegeu ARNDTS-SERAFINI, III, 193, n. 4; S. 23 nov. 04.

46. CANCER, I, 4, n.s 10 i ss.; BROCÀ I AMELL, II, 400; CARDELLACH, 795; TRIAS, *Dict.*, 43; ARNDTS-SERAFINI, III, 191, n. 2, que esmenta el Fr. 6, § 2 (XXIX-7); LESSONA, *Génesis...*, 45, 52; *Rev. Gen. de Leg. y Jur.*, LXXXIII, 611.

tra la seva voluntat.[47] El D. R. era refractari a l'esperit que informa les dites clàusules; però els glossadors, seguint l'esperit de l'època, les admeteren i en desenrotllaren la teoria, i així passaren a les Partides.[48] Segons la doctrina dels glossadors, eren lícites les clàusules *derogatoriae voluntatis*, i no les *derogatoriae potestatis* ni les *derogatoriae solemnitatis*; és a dir, que, mitjançant les dites clàusules, hom es podia privar de testar amb eficàcia, si omitia les paraules consignades; però ni es podia privar en absolut de testar ni exigir que un nou testament hagués de contenir solemnitats no exigides per la llei. Els autors catalans no adoptaren les disposicions de la llei 22, tít. 1, Partida VI, sinó la doctrina dels glossadors i en aquesta forma s'aplicaven a Catalunya les clàusules derogatòries.[49] Per tal de poder revocar un testament que contingués una clàusula d'aquestes, segons els autors, no era suficient fer *mentio generalis* de les paraules derogatòries, sinó una *mentio singularis* o individual; i, segons altres, era prou la *mentio specialis* o específica.

El C. c. nega tota eficàcia a les dites clàusules,[50] i el T. S. ha feta aplicació a Catalunya, d'aquesta negativa.[51]

47. Lessona, lloc dot; Martí i Miralles, *Rev. Jur. de Cat.*, xix, 241, 269; Borrell, *El C. c. a Cat.*, 342; S. 17 oct. 92.

48. Vegeu SS. 14 i 21 febrer 95.

49. Martí i Miralles, lloc dit; Vives, II, 361, n. 19, que les desaconsella. La S. 29 gener 96 (Barcelona), invocant la dita llei de Part., el Fr. 6, § 2 (xxix-7) i el Fr. 89 pr. (xxxi), declarà inaplicables a Catalunya les clàusules de cautela que consisteixen en disposar que un testament posterior no valgui si no conté cert segell.

50. Art. 737.

51. SS. 10 maig 98, 27 febrer 14. Vegeu Pella, I, 170; íd., III, 143; Manresa, V, 689 i 88.

III. Invalidació per faltar l'hereu vàlidament instituït. — Un testament queda *destituït* o *desert* quan no arriba a ésser hereu cap dels instituïts ni substituts : ja per haver premort al testador, per haver repudiada l'herència o per morir sense haver-la acceptada ni tramesa;[52] en el cas rar d'haver esdevinguts absolutament incapaços els hereus; si no s'ha complerta la condició de la institució, etc.[53]

La destitució d'un testament el fa ineficaç del tot, tal com si el causant hagués mort intestat.[54]

Excepcions. — *a)* Si l'hereu que ha repudiada l'herència testamentària l'accepta com a hereu intestat, subsisteixen les disposicions singulars del testament, i el dit hereu fins la pot adquirir abintestat, si no és legitimari; car, si ho fos, només podria reclamar la llegítima.[55] *b)* El testament val si es regeix pel dret especial de Barcelona.[56] *c)* Si conté clàusula codicil·lar, val com a codicil, sostenint-se inclús la substitució pupil·lar *d)* Hi ha altres casos en què es tramet als hereus legítims l'obligació de pagar els llegats.[57]

52. §§ 522, 524.

53. § 2, 1 (II-17), Fr. Fr. 1 fi, 16 (XXVIII-3), Fr. 9 (XXVI-2), C. 14 (VI-42); notes 7-10 d'aquest paràgraf. No es pot dir deserta l'herència quan l'*heres sui* se n'absté, perquè hi ha hagut hereu, Fr. 30, § 10 fi (XL-5). En canvi, art. 764 C. c.

54. § 2, 1 (II-17), Fr. 9 (XXVI-2), Fr. 73 pr. al fi (XXXV-2), Fr. 1, § 1 (XXXVIII-15), Fr. 181 (L-17).

55. § 475, n. 9; § 522, n.ˢ 65, 66.

56. Privilegi de Pere III, de 1339 (Const. única, tít. 1, ll. 6, vol. II); § 445, n.ˢ 6 i ss. Recordi's que a Tortosa val el testament sense hereu.

57. §§ 444, 451, n.ˢ 29-33; § 453, n. 30; § 474, n.ˢ 7 i ss.; Almeda, *Rev. Jur. de Cat.*, I, 106, 345; Coll i Rodés, íd., XVII, 308; Voet, III, 346, n.ˢ 8 i ss.

IV. La PRETERICIÓ D'UN DESCENDENT LEGITIMARI nascut o pòstum respecte al testament, permet de rescindir-lo, excepte si es regeix per dret barceloní.[58]

IMPUGNACIÓ DELS TESTAMENTS INVÀLIDS. — Mort el testador,[59] les persones interessades poden impugnar els testaments invàlids;[60] però perden aquest dret si deixen passar trenta anys sense usar-lo;[61] com també si, abans de passar els trenta anys, reconeixen com a bons, directament o indirecta, un testament invàlid per defecte que es pot subsanar per voluntat dels perjudicats.[62] La jurisprudència espanyola també declara l'eficàcia dels testaments reconeguts pel perjudicat, el qual ja no els pot impugnar, encara que continguin defectes que són vertaderes causes de nulli-

58. § 508.

59. En vida no es pot impugnar, ni el tutor d'un boig no pot impugnar el del tutelat, S. 7 abril 03.

60. § 53, n. 6; Fr. 12, § 2 (V-2), Fr. 47 (V-3), C. 3 (III-31); SS. 10 maig 92, 17 nov. 98, 26 juny 07; WINDSCHEID, III, p. 1, 110 i 88.

61. SS. 28 febrer 08, 12 març 15 i altres; § 52, n. 9.

62. El D. R. distingeix perfectament els defectes subsanables, dels que no ho són, per tal que els primers perden son eficàcia destructora per voluntat dels interessats. Vegeu Fr. 43 (V-3), Fr. 3 (XLVIII-10), Fr. 32, § 1 (V-2). Per això es poden impugnar els testaments falsos o defectuosos de forma, fins essent reconeguts com a bons, Fr. Fr. 43, 44 (V-3), Fr. 5 pr. (XXXIV-9), Fr. 3 (XLVIII-10); i, en canvi, els defectuosos per preterició o desheredació injusta, un cop reconeguts pel que coneixia o devia de conèixer el tal defecte, no els pot impugnar. Fr. 23, § 1, Fr. 31, § 3, Fr. 33 pr., Fr. 22 (V-2), C. 8, § 1 (III-28). El Fr. 12, § 2 (V-2), que presenta alguna dificultat, es refereix a un legitimari al que s'havia deixat un llegat que creia que subsistia, i no havia impugnat el testament per raó de preterició. Diu el text que allí hi havia quelcom de defectuós imputable al testador. Vegeu el comentari, al dit text, dels *Códigos romanos traducidos, anotados y con las citas de sus concordancias*. Vegeu § 508, n.s 17, 25.

tat.[63] Però encara pot impugnar un testament nul el legatari que acceptà un llegat deixat a ell, si ignorava que existís causa de nullitat, i si l'acceptà amb protesta[64] o en nom d'altri.[65]

Per la possibilitat que els interessats convalidin un testament nul, els registradors no poden negar la inscripció dels testaments que els presentin, perquè no tenen competència per apreciar son eficàcia;[66] amb l'única excepció que la causa de nullitat sia un fet delictuós.[67]

En tot cas, encara que un testament sia nul, subsisteixen els drets provinents d'ell, adquirits per tercer protegit per la llei Hipotecària.[68]

Tota vegada que la nullitat dels testaments pot ésser parcial, és evident que, en tal cas, la impugnació haurà d'ésser també parcial.[69]

63. SS. 18 juny 69 (testament atorgat davant rector, havent-hi notari en la població), 20 febrer 85 (tenir, per testimoni, un hereu de confiança), 20 nov. 91 (nul·litat de la institució d'hereu), 8 nov. 95 (falta d'institució vàlida d'hereu), 26 nov. 01 (infracció de clàusula *ad cautelam*), 28 febrer 06 (testimoni amanuense del notari — fora de Catalunya). Vegeu la nota 60. Tanmateix, la S. 7 gener 85 declara que la recepció d'un llegat a voltes priva d'impugnar el testament, i a voltes, no; la de 8 maig 94, que el reclamar el que es deixà en un testament no priva d'impugnar-lo si conté una vinculació perpètua.

64. Vegeu § 52, n.ˢ 29, 30; llei 5, tít 8, Part. VI. La S. 20 maig 68 declarà que el testament impugnat per un legitimari no li por servir de títol per reclamar aliments deixats en ell.

65. § 52, n. 23. Concretament al cas, § 4, 1 (II-18), Fr. 30, § 1 (V-2), Fr. 22 (XXXIV-9); però Fr. 32 pr. (V-2), S. 28 febrer 06.

66. RR. 26 set. 04, 2 agost i 10 des. 13.

67. R. 10 des. 13. Anteriorment s'havia negada la inscripció de divisions d'herència per considerar nul el testament per causes distintes de la del text. RR. 12 febrer 01, 10 juliol 06, 7 gener 07.

68. Arts. 23, 34 llei Hipot.; SS. 3 juliol 06, 27 febrer 07.

69. Vegeu Fr. 12 (XXXIV-9), R. 30 juny 98.

El testador no pot prohibir la impugnació del testament que és nul per disposició de la llei;[70] ni es pot admetre en absolut que el testador pugui imposar pena al que impugni un testament.[71] Si aquest és nul, el que l'impugna mai no pot perdre els drets que té, en la successió, per ministeri de la llei, ni ésser penat per la tal impugnació.[72] Si el testament és vàlid, seria eficaç la pena imposada al que l'impugnés, a menys que la tal pena consistís en la privació del que l'impugnador hagués de rebre del testador per disposició preceptiva de la llei. Igualment el testador pot penar el que infringeix activament o passivament alguna disposició testamentària o no es conforma amb el que el testador li deixa; a menys també que, amb la tal penalitat, tractés de privar-lo del que li ha de deixar per manament de la llei.[73] Si la pena

70. Vegeu C. única (VI-41); art. 675, § 2, C. c., no aplicable amb efecte retroactiu, segons la S. 21 nov. 93, esmentada per MANRESA, V, 422; car, abans del C. c., la jurisprudència era contrària. Tampoc no val la privació de llegat imposada al legitimari que promogués judici de testamentaria, S. 22 nov. 10. Respecte a la pena imposada a l'hereu que impugni la divisió d'herència feta per comissaris designats pel testador, vegeu § 533, n. 39.

71. SS. 23 nov. 99, 27 febrer 07.

72. Fr. 129, § 1, Fr. 178 (L-17). Vegeu Fr. 2, § 5 (XLIV-4). R. 30 juny 98.

73. C. única (VI-41); SS. 3 març i 28 set. 66, 24 gener 87. Vegeu S. 22 abril 03; BROCÀ I AMELL, II, 320; § 504, n. 3. Segons la S. 13 oct. 03, no perd el dret a un llegat el que el reclama, perquè el que usa un dret emparat per la llei no incorre en pena. La pena de desheredació imposada al que demanés intervenció judicial en la testamentaria, no s'aplica al que demana la nul·litat del testament, S. 15 des. 11. No és igual, per tal d'incorre en pena, el rebelar-se contra un testament que contra la divisió de l'herència feta en clàusula del mateix testament, usant de la confiança concedida al testador pel seu consort difunt S. 15 des. 17. La S. 3 juny 84 declarà que no infringeix la prohibició penal de reclamar un lle-

imposada en aquests casos consistís en la pèrdua del que el testador deixà al castigat, cal veure si es tracta d'una condició resolutòria; car, en aquest cas, es tindria per no posada si es referís a l'herència;[74] i podria obligar a prestar caució, si es referís a un llegat.[75]

Per a impugnar un testament, s'ha de demandar l'hereu.[76]

La transacció feta per l'hereu, sobre l'eficàcia d'un testament, no pot perjudicar els creditors ni legataris,[77] i aquets poden defensar el testament si perilla que l'hereu no el defensi degudament.[78]

gat i promoure qüestió sobre el compliment del testament, el que reclama com a propis part dels béns de l'herència. La de 24 gener 87 declarà que no infringeix el testament, llei de la successió, que prohibí a l'hereu de promoure o de donar ocasió a plet contra els legataris, el que no prengué la iniciativa, sinó que es limità a contestar els actes del testamentari. La S. 22 des. 20 resol aquest cas. A. llegà x. a B., amb la condició que, si B. moria sense fills, x. passaria a C. — B. llegà x. a C., amb la condició de perdre-ho si promovia qüestió sobre l'usdefruit foral (l'assumpte era de Navarra) de D. — D. es possessionà de tots els béns de B., inclós el llegat x. — C. demandà a D. el llegat x.; i D. diu que C. ha perdut el tal llegat. El T. S. declarà que C. no havia incorregut en la pèrdua del llegat. Respecte a la pena de perdre l'herència si l'hereu venia certs béns, ALMEDA, *Dict.*, 84. Vegeu el cas especial del Fr. 47, § 1 (XXXVIII-2); S. A. B. (*Rev. Jur. de Cat.*, IX, 193).

74. § 447, n.s 17, 18.

75. § 472, n. 28; § 475, n. 8.

76. Tanmateix, l'art. 902, n. 3, C. c., dóna facultat als marmessors per defensar el testament, si és vàlid; la S. 12 juliol 05 permet de demandar l'hereu encara que no hagi presa possessió de l'herència; però, almenys, ha d'haver-la acceptada, si no és *heres sui*, per tal de poder-li dir hereu. Vegeu M. ALCUBILLA, 1904, 230, n. 1. La S. 11 gener 1900 expressa com s'ha de procedir (a Castella) quan l'hereu és desconegut i els marmessors han acabat l'encàrrec.

77. Fr. Fr. 3 pr., 14 (II-15), Fr. 29, § 2 (V-2), Fr. 5, § 3 (XLIX-1).

78. § 101, n. 51; § 483, n. 4.

TÍTOL SEGON

SUCCESSIÓ FORÇOSA

CAPÍTOL I

LA LLEGÍTIMA

§ 500. Secció primera

Noció de la llegítima : Qui hi té dret

La llibertat absoluta de testar, proclamada per la llei de les XII Taules,[1] subsistí fins que, a les darreries de República, es considerà que faltava als seus deures morals l'ascendent que, sense justa causa, no deixava res als descendents; i tenint-lo per insà de judici, es permeté, més tard, que es pogués impugnar el seu testament per la *querela inofficiosi testamenti*,[2] si els deixava menys de 1/4 del que els tocaria abintestat.[3] D'aquí prové la successió forçosa dels descendents, que s'estèn als ascendents i, en un cas, als germans.

1. Vegeu Fr. 120 (1-16). Respecte a Espanya, abans i després dels romans, COSTA. *Rev. Gen. de Leg. y Jur.*, LIV, 524; íd., íd., LV, 65. Aquesta llibertat es completa a Bascònia.

2. Vegeu Pr., 1 (11-18); MAYNZ, III, 269, 403. Segons IHERING, *Esp.* I, 174 i ss.; íd., íd., III, 211 fi, la publicitat del testament *in judiciis calatis* i la necessitat que el poble l'aprovés, evitava la falta de pietat dels ascendents.

3. MAYNZ, III, 406, n. 15.

La part d'herència que, per damunt la voluntat del testador, la llei destina a determinades persones, s'anomena *llegítima*, i *legitimaris* els que hi tenen dret.[4]

Suposat, doncs, que, no havent-hi causa de desheredació, la llei obliga a deixar part de l'herència a determinats parents, el testador que en deixa d'aquesta mena pot fer una d'aquestes cinc coses: complir la llei; deixar a les dites persones menys del degut; fer cas omís d'aquestes persones; no deixar-los res per causa justa; i no deixar-los res per causa injusta o falsa. Veurem els efectes de cada una d'aquestes conductes.

D'altra banda, hi ha persones que, sense ésser legitimàries, o a més de la llegítima, se les ha de deixar part del patrimoni, com són la vídua pobre i els fills de matrimoni anterior, en certs casos.

D'aquí que, dins la successió forçosa, cal estudiar: la *llegítima*, la *preterició*, la *desheredació*, la *quarta marital* i les *reserves*.

La llegítima.[5] — Amb referència a aquesta institució, s'ha de veure: Sa noció; qui hi té dret (quan neix, renúncia); condició jurídica del legitimari; quantia de la llegítima (son importància social); com es computa; com es pot pagar; què s'hi imputa; fruits; accions per a reclamar la llegítima i son suplement; defensa de la llegítima; preterició; desheredació.

Noció de la llegítima. — És una quantitat equivalent a una quarta part de l'herència, que la llei vol

4. Vegeu Windscheid, III, p. 1, 143; Mühlenbruch, I, 609.

5. Const. 1, tít. 3, ll. 6, vol. II; const. 2, tít. 5, ll. 6, vol. I; I. (II-18), D. (V-2), C. (III-28), N. 18, c. 1, N. 115, cc. 3, 4.

que es destini a certs parents als quals correspondria la successió intestada.[6]

QUI HI TÉ DRET. — La llegítima es considera com a una part del que tocaria al legitimari si no hi hagués testament. Per això hi tenen dret, en primer lloc, els descendents legítims del causant, nascuts o pòstums[7] — encara que sien emancipats — que serien hereus abintestat : o sia els descendents de primer grau i dels de grau més remot segons el dret de representació, si ha mort l'ascendent intermediari.[8] En dir que hi tenen dret els pòstums, es comprenen els nascuts després d'atorgar el testament : sia en vida del causant, sia després de mort;[9] i també hi tenen dret els nascuts abans d'atorgar el testament que després esdevenen legitimaris per morir un ascendent intermediari;[10] i els que ho eren o ho han esdevingut per adopció, arrogació o legitimació.[11]

En dir que els néts i els altres descendents remots succeeixen segons el dret de representació, es vol ex-

6. Dic *quantitat equivalent a una 1/4 part...*, per no prejutjar la condició jurídica del legitimari. Vegeu § 502; Fr. 8, § 8 (V-2); C. 31 (III-28); ARNDTS-SERAFINI, III, 324; PELLA, III, 253; DURAN I BAS, 197; FONTOVA, *Rev. Jur. de Cat.*, XX, 129; art. 806 C. c.; MANRESA, VI, 188.

7. § 2, 1 (II-18). Vegeu § 8, 1 (III-1).

8. § 518, n.ª 9 i ss. Vegeu §§ 1, 2, 1 (II-18); N. 115, c. 3 pr. Vegeu, també, art. 807, n. 1, C. c. La S. 3 gener 12 declara que, per reclamar la llegítima, s'ha de presentar la partida de casament dels pares, per tal de justificar la condició de fill legítim; però no s'ha d'entendre literalment, sinó en el sentit de presentar prova suficient, que pot ésser distinta de la dita partida. Vegeu § 363, n. 11.

9. Fr. 6 pr. (V-2), C. 3 (III-28), C. 5 (III-29), C. 1 (VI-29). Vegeu Fr. 3, § 1 (XXVIII-3).

10. § 2, 1 (II-19).

11. § 1, 1 (II-17); arg. § 518, n. 2; MAYNZ, III, 272. Vegeu n.ª 15-19.

pressar només els casos que són legitimaris i la quantia que participen de la llegítima; però, en el fons, l'adquireixen per dret propi, car els prové directament de la llei, i no de l'ascendent intermediari difunt.[12] En canvi, els fills de descendent viu, incapaç de succeir o justament desheretat, no tenen dret a la llegítima de l'avi.[13]

És evident que no tenen dret a llegítima els descendents justament desheredats; i s'ha de notar que, si un que hauria estat legitimari, mor sense fills, els altres legitimaris no han de demostrar aquesta circumstància per distribuir-se la llegítima entre ells; perquè els fets negatius i l'incompliment de les condicions negatives no s'han de provar.[14]

El parentiu civil per adopció plena dóna dret a llegítima, com en dóna a successió intestada,[15] i també l'arrogació;[16] sense que per això l'adoptant ni l'arrogat perdin sos drets a la família natural; ja que avui els drets successoris es funden principalment en la cognació.[17] L'adopció menys plena atribueix dret a la

12. Duran i Bas, 198; Brocà i Amell, II, 428; Almeda, *Dict.*, 330; S. 24 abril 80. Vegeu § 518, n.ª 10, 11.

13. Vegeu Fr. 4, § 1 (XXXVII-4), C. 34 pr. (III-28); Vives, II, 337. En canvi, arts. 761, 857 C. c., que contenen els casos d'excepció assenyalats per l'art. 929. Vegeu Manresa, VI, 70, 555. Sembla contrària al criteri del text la const. que mana d'imputar a la llegítima d'un descendent remot les donacions rebudes per l'ascendent intermediari, § 505, n.ª 18 i 88. Sol dir-se que no hi ha representació de persona viva, vegeu § 518, n. 9; Windscheid, III, p. 1, 171.

14. Vegeu S. 3 març 12; § 45, n. 25; §§ 508, 510.

15. § 2, 1 (II-18), Fr. 6, § 1 (V-2); Arndst-Serafini, III, 325, n. 1; Maynz, III, 415, n. 5. En canvi, art. 177 C. c.; però vegeu la cèlebre S. de 19 abril 15.

16. Fr. 8, § 15 (V-2), Fr. 1, § 21 (XXXVII-6), Fr. 2, § 1 (X-2); Maynz, III, 105, n. 52. Vegeu § 513.

17. C. 10 pr. (VIII-48), N. 118, c. 4 fi. Vegeu Fr. 4, § 10 (XXXVIII-10); Maynz, III, 325, n. 16; Windscheid, III, p. 1,

successió intestada, però no, a la forçosa;[18] amb excepció, tal vegada respecte al segon punt, del cas que adopti una dona.[19]

El parentiu merament natural només dóna drets legitimaris dins la ratlla materna; car, dins aquesta, fins n'hi tenen els espuris;[20] però no en la ratlla paterna.[21] En canvi, el fill natural té dret d'aliments proporcionats a la posició del pare.[22]

En defecte de descendents, són legitimaris els ascendents més pròxims, segons l'ordre de la successió intestada.[23] El pare, en disposar substitució pupil·lar, podia privar de llegítima a la mare; però avui rarament tindrà aplicació la tal facultat, per raó de la potestat materna.[24]

Per excepció a la regla que la successió intestada no concorre amb la forçosa,[25] els ascendents tenen dret a llegítima sobre els béns que, per successió in-

152, n. 7. Això concorda amb l'esmentat art. 177 C. c. Vegeu MANRESA, comentant-lo.

18. C. 10, § 1 (VIII-48).

19. Fr. 29, § 3 (V-2), C. 65 (VIII-48). Vegeu MAYNZ, III, 325, n. 20; íd., íd., 415, n. 6.

20. Fr. 29, § 1 (V-2); arg. de la successió intestada, que en general es defereix als legitimaris; § 521.

21. Vegeu SS. 13 maig 02, 3 gener 12; DURAN I BAS, 198. En canvi, art. 127, § 2, art. 134, n. 3, art. 807, n. 3, articles 840-847, 942 C. c.; SS. 16 gener 95, 10 juny 18. Vegeu S. 3 gener 12.

22. N. 89, c. 12, § 6.

23. § 1, 1 (II-18). Fr. Fr. 1, 15 pr. (V-2), N. 115, c. 4 pr. Quant als adoptius i naturals, vegeu les notes anteriors. Diu En PELLA, III, 254, que la llegítima dels descendents és de dret natural; i la dels ascendents, de dret civil. No sembla que tinguin dret a llegítima els ascendents, si hi ha descendents, però justament desheredats; car, negant-se als fills del desheredat, *a fortiori* s'ha de negar al pare. Pel C. c., article 807, n. 2, arts. 810, 846.

24. § 451, n. 23; COLL I RODÉS, *Rev. Jur. de Cat.*, XVI, 270.

25. § 429, n.ª 22 i ss.

testada d'un impúber, corresponen als parents de l'altra branca.[26]

Els germans només tenen dret a llegítima a falta de descendents i d'ascendents,[27] si el germà difunt, en son testament, els ha posposats a *persona turpis*.[28] El qualificatiu de *persona turpis* s'ha de deixar a l'apreciació judicial;[29] i sembla que es pot qualificar de tal la que és indigna de succeir per torpesa.[30]

Els altres collaterals mai no tenen dret a llegítima.[31]

26. § 520, n. 19.

27. Encara es discuteix si l'existència d'ascendents priva de llegítima als germans. Vegeu ARNDTS-SERAFINI, III, 346, n. 2.

28. § 1, 1 (II-18), Fr. 1 (V-2), CC. 21, 27 (III-28); ARNDTS-SERAFINI, III, 345. No tots els autors comprenen entre els legitimaris els germans uterins. Vegeu WINDSCHEID, III, p. 1, 151, n. 3; ARNDTS-SERAFINI, III, 346, n. 1 al fi; CORBELLA, 800; PELLA, III, 260. És cert que la C. 27 (III-28) no es refereix als germans uterins, però la N. 115 no els exclou, i el dret modern tracta per un igual tots els germans respecte als aliments; i en la successió intestada s'equiparen els uterins i els consanguinis. Vegeu BROCÀ I AMELL, II, 447.

29. Fr. 42 (L-16). La S. 26 febrer 66 (Sevilla) declara torpe l'amistançada d'un clergue, de la qual tingué fills; la de 21 nov. 98 no declarà, per falta de prova, si ho és una dona a la qual s'atribuí un fill adulterí; la de 19 gener 21 (Barcelona) declarà que no ho és l'amistançada del testador, en relacions sense escàndol, que no els feren desmerèixer en el concepte públic. Vegeu les de 28 set. 66 i 11 maig 88, sobre necessitat de provar la torpesa. L'esmentada S. 19 gener 21 declarà que és cosa que han d'apreciar els tribunals, fora els casos especificats *nominatim* pel D. R. que produïen infàmia. Vegeu S. A. B., Sala 1.ª, *Rev. Jur. de Cat.*, VI, 81; BROCÀ I AMELL, II, 446; PELLA, III, 261.

30. Vegeu § 446, n.ª 25-30.

31. Fr. 1 fi (V-2), C. 21 (III-28).

§ 501 Secció segona

Naixement i renúncia del dret a la llegítima i a son suplement

El dret a la llegítima o a son suplement (si, en vida del causant, el legitimari ja havia rebut alguna cosa a compte) neixen a la mort del testador;[1] i, per això, des d'aquesta data corre la prescripció de l'acció per reclamar-la; i el legitimari que premor al causant, no adquireix ni trameт dret de llegítima als seus successors, encara que se li hagués assenyalada en capítols matrimonials[2] ni encara que el legitimari que sia donatari per capítols, premori el pare donador i deixi fills; sens perjudici del dret d'aquests a la llegítima de l'avi, i de que el dit donatari trameti als seus fills el dret a la donació o heretament.[3] Per la mateixa raó, la renúncia de la llegítima, feta per una dona, en rebre el dot, no perjudica el dret dels seus fills a reclamar suplement de llegítima, si resulten legitimaris del que dotà perquè aquest sobrevisqui a la dotada.[4]

D'aquí també en devalla: 1.r Que ni la llegítima ni el seu suplement no es poden renunciar en vida del testador; car la tal renúncia es considera un pacte de futura successió, prohibit per la llei,[5] i no priva de re-

1. Const. única, tít. 18, ll. 4, vol. I; S. 1 des. 63. Vegeu § 507, n. 4.
2. S. S. 1 des. 63, 25 set. 99.
3. § 386, n. 24.
4. Vegeu Fontanella, Cl. IV, gl. 2, n. 25; Cancer, III, 15, n.s 47 i ss.; Maspons-Peguera, 268; § 505, n. 19.
5. Fr. 16 (XXXVIII-16), C. 3 (VI-20); SS. 11 juny 73, 26 març 83, 27 oct. 94. Vegeu art. 816 C. c. La S. 11 des. 01

clamar suplement de llegítima, mort el pare, si llavors resulta insuficient allò rebut, per cobrir el crèdit per llegítima;[6] a menys que el legitimari hagi roborada la renúncia amb jurament[7] no viciat per dol, violència o lesió, la qual s'equipara al dol.[8] Del jurament així viciat se'n pot demanar relaxació al Tribunal eclesiàstic, mort el pare; i, obtinguda, rescindir la renúncia.[9] L'esmentat cap. 2 del Sext reconeix eficàcia a la renúncia jurada feta per una legitimària, i el T. S.[10] entengué que el legitimari baró podia renunciar la llegítima sense jurament; però aquesta interpretació és equivocada. Com que abans de la dita disposició del Sext no es podia renunciar de cap manera, o bé s'ha d'entendre que avui home o dona ho poden fer jurant — solució lògica — o que l'home no pot ni amb jurament ni sense; però la solució adoptada pel T. S. no té base legal. De totes maneres, el jurament, com

declarà inaplicable a Catalunya el dit article, que es refereix als hereus forçosos; i, per contra, sembla que, indirectament, considera renunciable la llegítima en vida del causant.

6. CC. 30 pr., 32, 35, § 2, 36 pr. (III-28), Fr. 25 pr. (V-2), C. 3 (VI-20), aute 14 des. 04, S. 6 des. 12. Vegeu BROCÀ I AMELL, I, 252, n.ˢ 2-5; CORBELLA, 21-23; MASPONS, *Rev. Jur. de Cat.*, XXX, 149. La insuficiència de les coses donades en pagament de llegítima pot provenir d'evicció de la cosa donada, C. 36 pr. (III-28).

7. Cap. 2 Sext (I-18). Vegeu C. 35, § 2 (III-28).

8. De la lesió enormíssima ja se'n diu *engany de milges*. Vegeu SS. 1 des. 63, 20 febrer 64; i, per analogia, amb el cas de transacció del suplement, la S. 11 des. 01, i la n. 18. Sobre la quantia de la lesió que vicia el jurament s'ha d'estar a l'apreciació judicial. BROCÀ I AMELL, I, 253 fi.

9. SS. 13 març 66, 19 juny 69, 11 juny 73, 22 febrer 79, 28 set. 80 i altres que esmenten BROCÀ I AMELL, I, 253, i copien en el vol. II, 440, n. 1. Vegeu la S. 20 nov. 91, de fora de Catalunya, i l'art. 816 C. c., no aplicable aquí, segons la dita S. de 11 des. 01; FONTOVA, *Rev. Jur. de Cat.*, XX, 210; MANRESA, VI, 320.

10. S. 29 oct. 07.

a acte personal, si el presta el pare, no obliga el fill; el qual, per conseqüent, si resulta ésser el legitimari de l'avi, pot reclamar sa llegítima, sense necessitat de demanar relaxació del jurament prestat per son pare a l'acte de renunciar-la.[11]

Sabem que les renúncies no es presumen i s'han d'interpretar restrictivament;[12] per això una renúncia imprecisa de drets hereditaris no comprèn la de la llegítima,[13] i no s'estén a altres drets que els renunciats expressament.[14]

2.ª Fora el cas expressat de jurament, mort el causant, el legitimari pot demanar lliurement la nullitat de la renúncia i reclamar la llegítima o el seu suplement : dret que igualment podrien exercitar els seus hereus, en el cas d'haver mort el legitimari sense cobrar-ho.[15]

11. Fr. Fr. 7 fi, 8 (XII-2). Vegeu S. 9 març 67; VIVES, II, 343, n. 3; BROCÀ I AMELL, lloc esm. Però ho desconegué la S. 22 febrer 79.

12. § 60, n. 11.

13. SS. 11 juny 89, 12 oct. 97; CANCER, I, 3, n. 73.

14. Arg. Fr. 9, §§ 1, 2 (II-15), S. 21 nov. 91; art. 1815 C. c.

15. SS. 1 des. 63, 19 juny 69, 11 juny 73, 11 juny 89, 20 nov. 91 (Valladolid); S. A. B., Sala 2.ª, 9 juliol 96 (*Rev. Jur. de Cat.*, II, 564). Vegeu BROCÀ I AMELL, II, 431; CANCER, I, 3, n. 42. La S. 28 set. 80 declarà, per estar mal plantejada la demanda, que l'acció per reclamar suplement de llegítima neix des de la renúncia a res més no demanar, feta en capítols matrimonials, i no des de la mort del causant; però la tal solució no es pot generalitzar, tota vegada que, fins que mori el causant, no se sabrà si el donat en pagament de llegítima serà suficient o si es podrà demanar suplement. Vegeu CANCER, I, 3, n.ª 26 i 88. Si, en pagament de llegítima, es deixa un llegat condicional, l'acció per reclamar aquella no pot prescriure abans de trenta anys de complerta la condició o de constar que no es complirà; perquè el legitimari té dret d'usar de l'acció del llegat, encara que tingui també la derivada de la llei per reclamar directament la llegítima, segons la S. 18 gener 86.

3.r En vida del causant, la llegítima no es pot embargar per deutes del presumpte legitimari: ni que sien civils ni provinents de responsabilitat criminal.[16]

4.t El legitimari que, en vida del causant, rebé alguna cosa a compte de llegítima, sense renunciar el suplement, un cop mort aqueix, pot reclamar el dit suplement per tal de completar la suma que la llei li assenyala. Però, si és major d'edat, pot renunciar vàlidament el suplement, com podria renunciar tota la llegítima expressament o tàcita, per àpoca o transacció; i també pot ratificar una renúncia anterior de llegítima o de suplement;[17] si bé podria impugnar la renúncia que li causés lesió enormíssima.[18]

Els creditors del legitimari només poden impugnar la renúncia de la llegítima o de son suplement en tres casos: si el creditor és el fisc; si en resulta perjudicat el dot promès pel legitimari, i si aquest, en escriptura, s'hagués compromès a no renunciar-ho.[19]

16. Const. única, tit. 18, ll. 4, vol. I; vegeu VIVES, I, 377, n. 3; PELLA, III, 277, n. 4; CANCER, I, 3, n. 46.

17. C. 35, § 2 (III-28); SS. 12 juny 63, 20 febrer 64, 19 abril 75; SERRAHIMA, *Dict.*, 29. Vegeu SS. 30 juny 88 i 14 juny 10. És renúncia tàcita l'acceptació, sense protesta, d'un llegat de valor inferior a la llegítima. Vegeu TRIAS, *Dict.*, 79, pagament de llegítima que priva de demanar suplement. BROCÀ I AMELL, II, 439, 441. Vegeu SS. 20 febrer 64, 28 des. 71. La de 28 des. 08 (Barcelona) considera que el legitimari que accepta, de l'hereu, la promesa que li pagarà una quantitat, en lloc de la part d'herència que li toca per llegítima, es converteix en senzill creditor personal de l'hereu.

18.- SS. 9 nov. 63, 24 set. 75, 11 juny 89, 30 juny 88; però la de 13 març 66 declarà que no es pot apreciar la lesió si el legitimari es donà per satisfet. Convé tenir present que la valoració de l'import de la llegítima i del que es dóna per pagar-la, és cosa que ha d'apreciar el tribunal sentenciador; i que, contra son apreciació, no hi ha recurs de cassació. SS. 13 març 66, 11 oct. 65, 8 des. 71, 19 i 22 abril 75, 28 set. 80. Vegeu DURAN, 202.

19. Vegeu CANCER, I, 2, n.s 69, 71, 72.

§ 502. Secció tercera

Condició jurídica del legitimari

La llei no vol que el testador prescindeixi del legitimari; car sa preterició permet d'usar la *querela inofficiosi testamenti* per tal de deixar sense efecte la institució d'hereu i succeir abintestat els legitimaris;[1] però la preterició no existeix quan, per via de llegat o de qualsevol altra manera, el mateix testador fa esment del legitimari en son testament.[2]

Amb aquests antecedents, la solució més lògica per tal de determinar la condició jurídica del legitimari, és considerar-lo com a *hereu* quan l'institueix hereu el testador o la llei el crida a la successió intestada, en el cas de preterició; com a *legatari*, quan el testador li fa una deixa que li serveix en pagament de llegítima; com a *legatari parciari*, quan el testador li deixa la llegítima sense fixar la quantia o en altra forma l'anomena sense deixar-lo hereu ni legatari; i com a *creditor legal*, quan pot demanar suplement, per haver-li donat el pare menys del degut.[3] Cal dir encara que l'obligació estricta de l'hereu — si el testador no ho disposa d'altra manera — consisteix a

1. Però, respecte a Barcelona, § 508, n.s 15 i ss.

2. Const. 2 fi, tít, 2, ll. 6, vol. 1, que és el cap. 1.r de les Corts de Monçó de 1363, de Pere III. El D. R. també havia permès de deixar la llegítima a títol de llegat, de donació *mortis causa*, etc. Fr. 8, § 6 (v-2), CC. 30 pr., 36 pr. (III-28), § 6, 1 (II-18), N. 115, cc. 3 pr., 4. La mare, deutora de la llegítima paterna, pot fer un llegat en pagament d'aquesta i de la seva, S. 20 nov. 1900.

3. Vegeu VINNI, *Select.*, 66; S. 23 des. 08.

pagar la llegítima en metàl·lic; car és purament facultatiu per ell el pagar-la en cossos hereditaris.

Així i tot, el T. S., en mantes sentències, qualifica el legitimari d'hereu[4] o de condòmino de l'herència; i també alguns autors catalans opinen allò primer respecte a Barcelona, i això segon, quant a la resta de Catalunya, prenent literalment les paraules de les constitucions que diuen que la llegítima és *part d'herència* i *part dels béns*, respectivament.[5] Segons ve a dir Maspons[6], la diferència entre que la llegítima sia part de l'*herència* o part dels *béns*, rau en què el primer significa part de l'herència líquida del causant, i el segon part de l'actiu.

En puritat, el que vol dir positivament la llei és que el legitimari participi del patrimoni del testador en una proporció determinada; i, com que d'una manera o altra havia d'expressar la relació, es val de les paraules *part d'herència* o *part dels béns*; sense que en el primer cas li atribueixi rigorosament la condició d'hereu; ni en el segon, la de condòmino. Que no el considera hereu ho demostra el que permeti de deixar la llegítima per llegat; i que no el considera condòmino ho demostra que se li pugui donar una sola cosa en pagament de tota la llegítima. La mateixa dualitat d'expressió : *part d'herència, part dels béns*, que no obeeix a cap raó fundada de diferenciació, denota que les lleis que les usaren no donaven importància a la materialitat de les paraules.[7]

4. SS. 13 oct. 96, 28 des. 08 i altres.

5. Privilegi del tít. 5, ll. 6, vol. 1 i const. 2, tít. 5, ll. 6, vol. 1. Vegeu PELLA, III, 256 i ss.

6. *Dict.*, 15.

7. Els arts. 806 C. c. i 23 fi llei Hipot. anomenen el legitimari hereu forçós. Defensen que el dret del legitimari és merament personal : CANCER, I, 3, n. 19 (diu que es pot

Però aquestes distincions i consegüents procediments per reclamar la llegítima, no són possibles en front de la jurisprudéncia corrent.

Segons sia l'opinió que se segueixi, referent a la condició jurídica del legitimari, varien molt, a la pràctica, les conseqüències que en deriven. Veiem-ho:

1.ª Si el legitimari és hereu, tindrà dret a exigir la divisió de l'herència i, per tant, a promoure judici de testamentaria, fins contra la prohibició del testador;[8] cosa que accepta el T. S.[9] En canvi, el legatari parciari pot també promoure aquest judici, però és eficaç la disposició del testador prohibint-li-ho;[10] i mai

reclamar per acció personal : *in rem scripta);* DURAN I BAS, *Memor.*, 202; CADAFALCH, *Prontuario*; FALGUERA, *Conf.*, 16; AGULLÓ, *Indice hipotecario*, 337; SAGUER, *Rev. Jur. de Cat.*, v, 566; íd., *Naturaleza jurídica de la legítima;* íd., *Fideicomisos*, 284 fi. Afirmen o s'inclinen a l'opinió que el legitimari és cohereu o condómino. GALINDO I ESCOSURA, III, 170; BROCÀ I AMELL, II, 439; CORBELLA, 788. Vegeu MALUQUER, *Rev. Jur. de Cat.*, VII, 691; ALMEDA, íd., íd., 39; FONTOVA, íd., XX, 132; PELLA, III, 254; BARRACHINA, II, 128. FONTANELLA, que en la Cl. V, gl. 8, p. 2, n.ª 52, 54, defensa que l'acció del legitimari és personal, canvià d'opinió, i no dóna la qüestió per resolta en la *Decis.* 572, n.ª 10 i 88. Vegeu S. A. B. 15 febrer 95, Sala 2.ª, Rel. SELVA *(Rev. Jur. de Cat.*, V. 155). A més de les sentències esmentades, la d'11 des. 01 negà indirectament que el legitimari fos hereu; però la de 20 nov. del mateix any el qualifica de tal; i la de 6 des. 12 considera la llegítima part dels béns. A Aragó, segons les SS. 30 nov. 1900 i 30 juny 05, el legitimati no és hereu i no té dret a promoure judici de testamentaria, perquè els pares poden instituir un fill i deixar als altres el que vulguin.

8. Art. 1038, n. 1, art. 1039 E. c.

9. SS. 3 nov. 76, 22 nov. 10, malgrat els arts. 1052, 1056-1058 C. c.; SS. 29 gener 91, 8 febrer 92, 17 oct. 93, 14 maig i 24 des. 95; sense que ho hagin modificat les disposicions transitòries primera i segona del C. c., S. 8 febrer 92; vegeu S. 31 maig 09; M. ALCUBILLA, 1891, 185, n. *. Quant a Aragó, n. 7. Per analogia amb la quarta marital, vegeu § 512 n. 27; art. 44, § 2, llei Hipot.

10. Art. 1038, n. 3, art. 1039 E. c.

no hi tenen dret els altres legataris, els quals, en canvi, poden demanar anotació preventiva de llurs llegats.[11] Per això és que es nega el dret d'anotació als legitimaris[12] i se'ls priva d'ésser comptadors partidors de l'herència.[13]

2.ª Si el legitimari és hereu o condòmino amb l'hereu, els béns de l'herència s'haurien d'inscriure en nom de tots dos. La R. 17 agost 63, que no fou publicada i només coneixem de referència,[14] manà de fer-ho així, i cancellar el dret del legitimari si se li pagava la llegítima en metàl·lic; i, si en finques, inscriure-les a son nom exclusiu.[15]

Ara bé : els béns de l'herència responen de la llegítima solidàriament o a prorrata?; és a dir, el legitimari pot fer efectiu son dret sobre una cosa hereditària per tal de cobrar, amb sa valor, tot l'import de la llegítima, o només una part proporcional, segons la valor de la mateixa cosa, en relació amb l'import total de l'herència? Si els béns romanen en poder de l'hereu, se n'hi pot embargar qualsevol per respondre de la llegítima,[16] però la qüestió té interès quan alguna de

11. Vegeu, per exclusió, els arts. E. c. esmentats; i, respecte a l'anotació preventiva, art. 42, n. 7, art. 45, §§ 3-5; arts. 46 i 88. llei Hipotecària.

12. Vegeu AGULLÓ, 337; SAGUER, *Naturalesa jurid...*, 13. Però vegeu les SS. 30 nov. 1900, 30 juny 05 i 31 maig 09.

13. Art. 1057, n. 1, C. c.; SS. 8 febrer 92, 13 juny 98.

14. GALINDO I ESCOSURA, III, 172.

15. Vegeu SANTAMARIA, *Rev. Gen. de Leg. y Jur.*, XCV, 39. Així diu que s'ha de fer, BARRACHINA, II, 130. Per analogia amb la reserva de l'art. 811 C. c., vegeu la R. 20 febrer 14.

16. Vegeu Fr. 26, § 2, Fr. 27 (XXX), Fr. 32, § 8 (XXXIII-2). La R. 13 maig 99 no permeté d'inscriure els béns d'una herència fideïcomitida a nom del fideïcomissari, en purificar-se el fideïcomís, perquè restava pendent, entre altres, el dret del legitimari. Vegeu, també, la R. 7 abril 06 i SAGUER, *Rev. Jur de Cat.*, V, 561.

les coses hereditaris ha passat a mans de tercer i, contra ella, es dirigeix el legitimari. La responsabilitat solidària sembla, en aquest cas, una hipoteca general sobre tots els béns de l'herència, en garantia de la llegítima.[17] El legitimari no es podria oposar a què l'hereu anés venent béns de l'herència, mentre li restés el suficient per pagar la llegítima, perquè ell pot triar el que destinarà a pagament;[18] però així que l'hereu es faci insolvent, podrà el legitimari demanar la rescissió de les darreres alienacions, com si es tractés de les fetes en frau de credidor o de béns fideïcomitits, i els darrers compradors hauran de sofrir tot el perjudici? O s'haurà de prorratejar la llegítima entre els compradors, executant, si cal, totes les finques alienades?

Cal confessar que, si l'herència conté immobles suficients, l'anotació preventiva de la llegítima, avui no admesa per la jurisprudència, li donaria una garantia suficient i menys gravosa; i que, si no la conté, la mena d'hipoteca general i tàcita que resulta de la jurisprudència tampoc és suficient per a salvar els drets dels legitimaris.

3.ª Si el legitimari és hereu, lògicament ha de poder exercitar les accions de l'herència; i, en canvi,

17. En teoria la defensa POAL, *Cuest.*, 153, 162. Vegeu AGULLÓ, 337; CANCER, I, 2, n.ª 43-45; íd. íd., 3, n.ª 11 i ss.; VIVES, II, 347, n. 7; Vegeu, també, Fr. 27 (XXX), CC. 2, 6, § 1 (VI-50). Per analogia, art. 838 C. c. Tota vegada que, segons el C. c., els béns hereditaris no es divideixen *ipso jure* entre els hereus, i que aquests responen solidàriament de les obligacions de l'herència, vegeu § 522, n.ª 32, 33, no seria estrany que el T. S. patrocinés la doctrina de la responsabilitat solidària dels béns a favor del legitimari. Vegeu S. 13 juliol 08, a la n. 27.

18. És cert que, tractant-se d'immobles, si hi està inscrita la llegítima, no es perjudicarà encara que venguin els béns. Vegeu S. 17 març 96.

els que tenen crèdits o altres drets sobre la mateixa herència els hi podran demandar. Per altra part, si no pot usar o no usa del beneficio d'inventari, per raó del dret a la llegítima—cosa que no es practica[19]—hauria de respondre, amb els seus béns propis, de les dites obligacions.

4.ª Si el legitimari és hereu o condòmino amb l'hereu, els augments i disminucions de l'herència, ocorregudes des de la mort del testador, haurien d'augmentar i disminuir la llegítima, respectivament. Els autors catalans ja deien que el contingut de l'herència s'havia de determinar per les coses que contenia a la mort del testador; però que s'havien de valorar al temps de pagar la llegítima. Així s'evitava que l'hereu aprofités pagar-la en metàllic si les coses havien baixat de valor i que es donessin en pagament les que havien pujat.[20] En canvi, el T. S. mana valorar els béns hereditaris a la mort del testador, per tal de calcular la llegítima, prescindint de les pujes o baixes de preu posteriors.[21] La solució

19. La S. 22 nov. 10 concedeix al legitimari el dret de deliberar, la qual cosa combat, amb raó, SAGUER. La S. 28 gener 19 declara solidàriament responsable dels deutes de l'herència, la vídua del causant, per raó de sa quota vidual; però es degué a circumstàncies especials del cas, igual que en la S. 10 gener 20. En canvi, les SS. 24 oct. 04 i 25 gener 11 no tenen el legitimari per responsable. La S. 14 març 16 declara que els patrimonis del difunt i del legitimari no es confonen, fins sense necessitat del benefici d'inventari; i la de 4 juliol 06, que la vídua no assumeix les obligacions de l'herència del difunt consort, *perquè disfruta temporalment* de part de l'herència. Vegeu PELLA, III, 254.

20. Vegeu FONTANELLA, *Decis.* 571 a 574; CANCER, 1, 3, n.ª 27 i ss.; VIVES, II, 334; GIBERT, 266; DURAN I BAS, 202; BROCÀ I AMELL, II, 435; POAL, 163; ALMEDA, *Rev. Jur. de Cat.*, VII, 39; etc.

21. SS. 20 juny 68, 15 juny 69, 19 oct. 70, 11 juny 73. Vegeu C. 6 (III-28).

del T. S. equipara el legitimari al legatari, per quant també es valoren els béns de l'herència a la mort del testador, per tal de calcular la falcídia.[22] El cert és que resulta una contradicció de criteri en considerar el legitimari com a cohereu o condòmino de l'hereu; i, en canvi, no fer-lo participar dels augments ni de les minves dels béns; i, si bé la mateixa contradicció existia a Roma, quan s'havia de deixar la llegítima en forma d'institució,[23] a Catalunya resulta més accentunda i perjudicial al legitimari, pel dret d'opció que té l'hereu en la forma de pagar la llegítima.[24]

5.ª Si el legitimari és hereu o condòmino, el vertader hereu no pot, lògicament, alienar les coses indivisibles de l'herència sense consentiment del legitimari; i, de les divisibles, només en pot alienar sa part indivisa.[25]

6.ª Que el legitimari tingui drets als fruits de la llegítima, sense móra de l'hereu, és argument a favor de què és condòmino; però no ho és decisiu, perquè sense ell hi ha altres raons per concedir-li els dits interessos, que es consideren deguts a un benefici legal.

7.ª Si el legitimari és cohereu o condòmino i, en aquest concepte, té inscrit el seu dret al Registre, sobre les finques de l'herència, tindrà acció real contra els adquiridors de béns hereditaris, per tal de reclamar-los la llegítima o son suplement. Però, a l'efecte, cal que els drets del legitimari sobre els béns a què

22. § 2, 1 (II-22).

23. Compari's la C. 6 (III-28) amb la N. 115.

24. Nota 20. Vegeu SAGUER, *Natur. jur. de la leg.*, 12; CORBELLA, 792, que sembla no notar la contradicció.

25. Vegeu arts. 7, 20, 29 llei Hipot.; R. 2 set. 95 (Mahó). La prohibició de l'art. 1027 C. c. obeeix a consideracions distintes. Vegeu SAGUER, fullet esm., 21.

dirigeixen l'acció, resultin *clarament* del Registre;[26] car, altrament, no tindria acció contra tercers posseïdors.[27]

26. Arts. 29 i 34 llei Hipot. S. 6 oct. 96. Vegeu n.ª 16-18.

27. Vegeu R. 20 des. 12. El donatari universal del que deu la llegítima en respon amb els béns de la donació; S. A. B., Sala 2.ª, Rel. Selva (*Rev. Jur. de Cat.*, IV, 458). La menció de la llegítima al Registre equival a inscripció, i priva d'inscriure, com a lliure, a favor de l'adjudicatari en via d'apremi, la finca que conté la menció, sense consentiment del legitimari o sense executòria, segons els arts. 7, § 2, 29 i 82 llei Hipot. Vegeu art. 33 Regl. de 1870, S. 23 maig 99 i R. 3 abril 14. La de 7 abril 06 (Tolosa) no permeté d'inscriure el pagament de llegats fins a deixar liquidats els drets legitimaris, fundant-se en el C. c. i en els arts. 45 i 46 llei Hipot. La S. 13 juliol 08 declarà que, si bé la llegítima dóna hipoteca legal, si n'existeix una de voluntària per tal d'assegurar aquell dret, s'ha de subjectar a les regles de les hipoteques voluntàries; Galindo i Escosura, III, 172 al pr. Però, atesa la disposició de l'art. 45, n. 1 de la llei Hipot. vigent, que nega acció real, al creditor d'una herència, sobre els béns adjudicats amb la càrrega de pagar un deute, no seria lògic de seguir parlant d'hipoteca legal per legítima; sinó, en tot cas, de condomini. Vegeu M. Alcubilla, 1910, 71, n. 45.

§ 503. Secció quarta

Quantia de la llegítima : Son importància social

Avui[1] la llegítima només és la quarta part del patrimoni,[2] tant per als descendents com per als ascendents i germans,[3] dividida entre els que sien legitimaris, segons les regles de la successió intestada.[4]

1. Abans s'havia aplicada la llegítima goda dels 8/15 de l'herència, de la llei 11, tít. 5, ll. 2 F. J., introduïda a Barcelona pel cap. 2 del *Rec. Proc.*, que coexistí amb la justinianea de la N. 18, c. 1; mantenint-se aquella a Tarragona, Cervera i altres llocs, fins que Anfós III, a les Corts de Montblanc de 1333, cap. 27, establí arreu la justinianea. A Lleida, per la rúb. 155 (Corbella, 781), i a Tortosa, pels costs. 22 i 29, rúb. 4, ll. 6 del C. de T., sempre es guardà aquesta; però ara s'aplica la del 1/4. Vegeu Foguet, 361 n. 1; Vives, II, 344; Coroleu i Pella, *Los fueros...*, 265; Brocà i Amell, II, 429 i 88.

2. També ho era a Roma abans de la N. 18, en la qual Justinià la pujà a la 1/2, si els fills passaven de quatre; i al 1/3, en altre cas; *avergonyit*, diu, *que fos tan reduïda*. Vegeu § 6, I (II-18). El tipus del 1/4 s'establí a semblança de la falcídia, vegeu Fr. 8, §§ 6, 8, 9 (V-2), C. 21 fi (III-36); Maynz, III, 406, n. 15. Vegeu Fustel de Coulanges, 105. A Barcelona fixà el 1/4 la const. Pere III, de 1343, const. 1, tít. 3, ll. 6, vol. II; perquè les herències fàcilment es redueixen a res; i, en la resta de Catalunya, el cap. 94 de les Corts de Monçó de 1585, que és la const. 2, tít. 5, ll. 6, vol. I, per tal de conservar les cases principals; car, abolits els mals usos i en decadència els feus, que mantenien la unitat del patrimoni, es deixà sentir la necessitat de reduir la successió forçosa. Vegeu Brocà i Amell, I, 42; Pella, III, 256. Pel C. c., vegeu arts. 808 i 823-833, respecte a la llegítima dels descendents; i art. 809 per la dels ascendents.

3. Les constitucions catalanes no parlen de la d'aquests; s'aplica, però, el D. R. antijustinianeu, que tampoc fou modificat, respecte la llegítima dels ascendents, per la N. 18. Vegeu Brocà i Amell, II, 448.

4. § 519, n. 1.

D'aquí resulta que, als ascendents els toca per llegítima més que per successió intestada, si concorren amb molts de germans del difunt; i per això creien alguns autors[5] que els ascendents hereus intestats tenien dret a percebre, si més no, tant com els tocaria de llegítima si el descendent hagués mort amb testament; però Vergés refutà aquesta opinió.[6]

El legitimari instituït hereu té dret a llegítima com els altres germans; i, per tant, fa nombre per calcular-la, disminuint la participació dels altres legitimaris.[7] Així es comprèn que la trebeliànica sia compatible amb la llegítima[8] i que l'hereu del fiduciari pugui reclamar la llegítima que corresponia al seu causant, la qual forma part de la seva herència lliure.[9]

Els legitimaris justament desheredats i els que renuncien la llegítima també fan nombre per tal de calcular-la, i llur porció acreix a l'herència.[10] En canvi, no s'hi compten els incapaços, que tampoc no entren en la successió intestada.[11]

IMPORTÀNCIA SOCIAL DEL SISTEMA LEGITIMARI. — El que sia reduïda la llegítima i la facultat de l'hereu de pagar-la, a son elecció, en metàl·lic o en cossos here-

5. BROCÀ I AMELL, II, 286. Vegeu CANCER, I, 3, n.s 48 i següents.

6. *Rev. Jur. de Cat.*, II, 589. Vegeu la contestació de BROCÀ, íd., íd., 831.

7. S. 27 oct. 60; VIVES, II, 333, n. 1.

8. § 463, n.s 1-3.

9. S. 27 oct. 60.

10. Fr. 8, § 8 (v-2); VINNI, *Selec.*, 63; MAYNZ, III, 417, n. 17; BROCÀ I AMELL, II, 430; DURAN I BAS, 200; S. 29 abril 86; però vegeu CANCER, I, 3, n.s 50, 51; VIVES, II, 337 fi. Vegeu Fr. 17 pr. (v-2).

11. Vegeu la nota anterior.

ditaris,[12] ha permès, a Catalunya, la conservació dels patrimonis, mitjançant la institució d'un hereu que es fa càrrec de tota l'herència, fora la llegítima dels germans. El prestigi dels pares es manté, gràcies a la llibertat que disfruta en disposar dels seus béns segons els mèrits i les necessitats dels fills. I això s'obté sens perjudici, ans amb avantatge de la prosperitat del país, estimulant l'activitat dels fills no hereus — *fadrins externs* — que, per altra banda, troben refugi a la *casa pairal*; quedant així dividit el patrimoni en una porció major, *conservadora*, i una menor *esquè de progrés*; i no pot dir-se que aquesta desigualtat sia injusta, car no vulnera cap dret adquirit; demés que solen acompanyar, a la major participació de l'hereu, privacions i majors obligacions envers els germans més joves, i el sosteniment de les altres càrregues de la família.

Fins des del punt de vista econòmic no és, a la llarga, desavantatjosa, com sembla, per als fadrins externs, la institució de l'hereu; car, especialment en comarques pobres, la casa conserva una riquesa que si es trocegés a cada successió universal, no arribaria a la segona generació; i, per conseqüent, tampoc no hauria arribat als germans no hereus: cosa que es comprova amb l'exemple de regions d'Espanya, en què la divisió dels patrimonis i la seva insuficiència per mantenir decorosament cap dels fills, fa que vagi caient en mans d'usurers.

A això pot afegir-se l'interès social de conservar els patrimonis, l'establir relació de parentiu entre individus de les diverses classes socials; i, en un poble emprenedor, l'avenç que en resulta que molts dels

12. § 505, n.ˢ 7 i 88.

fills es busquin, fora del lloc, en la indústria, carreres, el comerç, etc., una posició que iguali o superi la de l'hereu.[13]

13. Vegeu DURAN I BAS, 197, 203; COROLEU I PELLA, *Los Fueros...*, 124, n. 3, 268; PELLA, III, 281; COSTA, *Rev. Gen. de Leg. y Jur.*, LIV, 161, 522, 535; íd., *Der. consuet.*, I, 81; íd., íd., II, 38; C. NOCEDAL, *Discurs inaug. Academ. Matrit. de Jur. y Leg.*, 29 oct. 1866; *La Notaría*, anys 1866-67; ESTASEN, *Rev. Jur. de Cat.*, XII, 179; FAUS, íd., XIII, 320; BORRELL, íd., íd., 39 i ss.; COLL I RODÉS, íd., XVIII, 267; VIVES, II, 346, n. 8; MANRESA, VI, 195. Vegeu el cas d'Athenais, contat per FEIJOÓ, *Teatr. crití.*, I, 198, n. 13. PEREZ PORTO, 94, explica com a Galícia, la llegítima es redueix al 1/4 mitjançant el *derecho de labrar y poseer*. Vegeu S. 26 març 88 relativa al costum que els legitimaris trobin refugi a la casa pairal.

§ 504. Secció cinquena

El testador no pot gravar la llegítima

La llegítima és successió forçosa, que limita la llibertat del testador; i per això aquest no la pot limitar amb llegats, condicions, *dies*, modo ni altra càrrega : els gravàmens, en el que limitin la llegítima, es tenen per no escrits;[1] però, si el legitimari accepta les càrregues imposades, les ha de complir;[2] i, fundat en això, Marian Socinus, el jove, ideà la cautela que s'és anomenada *cautela Socini*[3] i consisteix a deixar al legitimari més del que li correspon per llegítima, però gravant-lo amb alguna càrrega, amb la prevenció que s'ha de conformar a complir-la si vol acceptar el que el testador li deixa. En aquesta situació, el legitimari pot optar entre acceptar la lliberalitat amb obligació de complir la càrrega, o bé renunciar aquella i reclamar la llegítima estricta, però lliure de tota càr-

1. CC. 32, 35. § 2, C. 36 pr., § 1 (III-28); SS. 25 febrer 79, 29 abril 89, 6 març 91; arg. R. 22 abril 98. Vegeu l'explicació que en fa la R. 15 gener 18. Però C. 12 (III-28). Vegeu N. 18, c. 3; ALMEDA, *Dict.*, 84; VINNI, *Select.*, 67; ARNDTS-SERAFINI, III, 331; WINDSCHEID, III, p. 1, 157, 179, n. 6; PELLA, III, 265. Recordi's que el D. R. declara nul el testament instituint hereu un *heres sui* baix condició possible, però no potestativa, Fr. 16 fi (XXVIII-3); vegeu Fr. 16 (XXVIII-7), C. 4 (VI-25).

2. CANCER, I, 3, n.ˢ 33 i 88.; BROCÀ I AMELL, II, 430; veheu S. 3 febrer 83, R. 2 set. 95, i § 52 referent als actes propis.

3. MAYNZ, III, 418, n. 25; SERAFINI, II, 390, n. 12; ARNDTS-SERAFINI, III, 331, 332, n. 2. La licitud d'aquesta cautela es pot fundar en el dret del testador, de llegar o disposar fideicomís de cosa de l'hereu; § 473, n. 13. Vegeu S. 29 abril 89 i, per analogia, art. 833 C. c.

rega i modalitat.[4] Cal tenir present que els gravàmens imposats a l'herència no es presumen extensius a la llegítima, si el testador no ho disposa expressament : per això es necessita d'usar la dita cautela per tal que un fideïcomís comprengui la llegítima; car, si no es diu expressament, el fiduciari pot retenir la llegítima quan arriba el cas de restituir el fideïcomís.[5] De totes maneres és laudable la pràctica de deixar alguna part d'herència lliure al fiduciari, en pagament de llegítima; i així queda aclarit de què pot disposar i què resta afecte al fideïcomís; perquè el testador pot gravar el que li deixa graciosament.[6]

Recordem que el benefici d'inventari permet de detreure la falcídia, la qual serveix en pagament de llegítima, rebaixant-se, si cal, els llegats.[7]

El D. R. permetia de gravar la llegítima, si es feia *bona mente*, o sia en interès del mateix legitimari.[8]

En un acte de divisió d'herència tampoc no es pot gravar la llegítima.[9]

4. Vegeu S. 20 juny 68; Brocà i Amell, II, 430; Pella, III, 265 i 88.

5. Vegeu Cancer, I, 3, n.s 37 i ss., 73, 74; C. 6 (VI-49), N. 18, c. 3. En canvi, per als efectes de la inscripció, la R. 2 setembre 95 (Mahó) no permeté de disposar d'una part d'herència, en concepte de llegítima lliure, si els béns d'aquella estan inscrits indistintament com a fideïcomitits.

6. Vegeu S. 3 març 66.

7. C. 22, § 4 (VI-30). Vegeu §§ 476-478.

8. C. 25 (III-28); Windscheid, III, p. 1, 161, n.s 8, 9.

9. No seria lícit, encara que en compensació es volgués donar l'usdefruit al legitimari, S. 15 gener 18.

§ 505. Secció sisena

Computació i pagament de la llegítima

COM ES COMPUTA LA LLEGÍTIMA. — Per a determinar sa quantia, s'atén a la valor líquida de l'herència,[1] segons el que contenia i valia en morir el testador, encara que la llegítima es pagui molts d'anys després,[2] car el *periculum* i *commodum* posterior no afecten el legitimari;[3] i s'hi han d'afegir, com si encara formessin

1. S. 20 juny 68; CANCER, I, 3, n. 79. Vegeu § 429, n.ª 9 i ss. Les regles sobre valoració de l'herència, als efectes de la falcídia — § 477, n.ª 9 i ss. —, no es poden aplicar aquí íntegrament; perquè s'ha de prescindir de rebaixar els llegats piadosos i altres coses per voluntat del testador, la qual no pot tenir eficàcia a determinar l'import de la llegítima. Vegeu CANCER, I, 3, n.ª 44, 45. Si el fill donatari universal mor sense fills, el pare heretant té dret a llegítima sobre l'heretament, S. 27 oct. 94; excepte sobre la part que, en el cas de pacte reversional, s'hagués deixada a lliure disposició de l'heretat, § 387, n. 47. L'escreix no es compta en l'herència del pare, per calcular la llegítima, perquè constitueix un deute de la mateixa herència, BROCÀ I AMELL, I, 350; BROCÀ, I, 809 fi.

2. C. 6 (III-28), arg. Fr. 6 pr. (V-2). Vegeu § 2, 1 (II-22); SS. 20 juny 86, 15 juny 69, 19 oct. 70, 11 juny 73, 28 set. 80, 20 març 90; VIVES, II, 340; § 502, n.ª 20, 23. A l'efecte, el legitimari pot exigir la formació d'inventari exacte, sense tenir de subjectar-se al pres per l'hereu, arg. N. 48, § 1. L'hereu de l'atorgant que a més sia legitimari, també pot impugnar l'inventari defectuós en la valoració, la qual no és definitiva, S. 7 des. 96. Les coses posseïdes pel causant i usucapides per l'hereu no es computen a la llegítima.

3. Vegeu §§ 501, 502, 505, n. 20. Però noten alguns autors, que s'han de tenir en compte els augments i disminucions *intrínsecs* del patrimoni, com els crèdits que vencen mort el testador, la inanitat dels que esdevenen incobrables per insolvència posterior del deutor, etc. Vegeu Fr. Fr. 43, 56 pr., § 1 (XXXV-2); PELLA, III, 278, TRISTANY, III, 10, n. 17; POTHIER, *Pandect*, III, 336 i ss.; VOËT, III, 472, n. 27, referent

part de l'herència, les donacions *mortis causa*, les *inter vivos* inoficioses[4] i les fetes amb obligació de collacionar-les : totes les quals s'imputen al legitimari que les ha rebudes, en pagament de llegítima.[5]

Encara que l'objecte de les tals donacions no es pogués recobrar i aportar a l'herència, per haver passat a tercer protegit per la llei Hipotecària, i fos insolvent el donatari, no se n'hauria de prescindir; perquè, si aquest fos legitimari, se li rebaixaria de la llegítima; i perquè, en últim resultat, és l'hereu, i no els altres legitimaris, el que ha de sofrir les conseqüències dels actes de lliberalitat excessiva del causant.[6]

Forma de pagar la llegítima. — La mateixa constitució[7] que reduí la llegítima al $^1/_4$ per a tota Catalunya, per tal de conservar les cases principals, con-

a la falcídia. També és baixa de l'herència la condemna de costes en plet fallat després de la mort del causant, segons la S. 20 juny 68. Però, si l'inventari fixa la valor dels crèdits, s'hi ha de passar, si no es demostra la insolvència dels deutors a la mort del causant, segons la S. 15 juny 69. En canvi, no es tenen en compte els augments extrínsecs, com són els deguts a acte de l'hereu, o l'augment de la valor dels béns per augment general de la riquesa del país, per obertura de nous camins prop de les finques, etc.

4. § 509. Les assegurances sobre la vida no estan afectes al pagament de la llegítima, art. 428 C. de c.

5. C. 29 (III-28), C. 3 (III-29), CC. 17, 20 pr. al fi (VI-20), N. 92, c. 1 al pr.; n. 15. Vegeu art. 818 C. c.; Manresa, VI, 332; Santamaria, *Der. consuet.*, 32 fi, diu que la llegítima del cabaler se sol reduir, i el mateix es fa a Aragó, § 232, n. 9.

6. Vegeu l'art. 819, § 2, C. c., S. 4 maig 99 (Madrid). Ho confirma la doctrina que les donacions inoficioses només es rescindeixen quan d'altra manera no es poden pagar les llegítimes, § 62, n. 25.

7. 2.ª del tít. 5, ll. 6, vol. 1. Per analogia amb el llegat parciari, vegeu el Fr. 27 (XXX) i § 487, n. 24; Vives, II, 334. Vegeu també art. 840, § 2, C. c. A Galícia es pot pagar en forma de *renta en saco*, redimible. Pérez Porto, 99.

cedí a l'hereu la facultat de pagar-la en diner, estimant els béns del difunt, o en cossos hereditaris; i, si hi hagués discòrdia sobre la propietat que es designés a l'efecte, sia a arbitri del jutge.[8]

Tanmateix es considera eficaç la disposició del testador expressant que la llegítima es pagui en una forma determinada;[9] però el fixar la quantia de la llegítima en una suma de diner, no vol dir que precisament es tingui de pagar en metàl·lic.

Els autors donen com a opinió corrent que l'hereu que ha començat a pagar la llegítima, sia en diner o bé en finques, ha de seguir fent-ho en la mateixa forma; perquè seria contrari a l'equitat que pogués variar-la, aprofitant les oscil·lacions de valor de les coses.[10] No

8. Amb el nom de *cossos hereditaris* s'entenen els immobles de l'herència, S. 9 gener 12. Si a l'herència hi ha finques lliures, no se'n poden donar de gravades, en pagament de llegítima, ALMEDA, *Dict.*, 23. Per igual raó, no es pot adjudicar un usdefruit, perquè la llegítima ha d'ésser lliure, ALMEDA, íd., 321. Vegeu § 504. Si l'herència és fideïcomitida, la facultat d'elecció, per tal de pagar la llegítima del fiduciari, correspon a aquest, i no al fideïcomissari, S. 3 nov. 96. No priva d'adjudicar finca en pagament de llegítima, la prohibició (general) d'alienar, imposada pel testador, R. 16 des. 99 (Figueres), relativa a un cas que s'adjudicà una finca inscrita a nom de l'hereu amb clàusula de fideïcomís; però, si la prohibició només es referís a alguna de les finques, l'hereu no pot destinar-la a pagar la llegítima. Vegeu MASPONS, *Rev. Jur. de Cat.*, XXVIII, 272.

9. CANCER, I, 3, n.ˢ 9 i ss. La dita S. 9 gener 12 declara que una disposició d'aquesta mena, imposada als marmessors, no es pot entendre extensiva a l'hereu; la de 15 juny 69 diu que la circumstància de tenir de pagar el dot en metàl·lic no priva de pagar a la dotada el suplement de llegítima en finques.

10. DURAN I BAS, 201; BROCÀ I AMELL, II, 436; CANCER, I, 3, n. 9, que es refereix a pagaments fets a un mateix legitimari; arg. § 259, n.ˢ 4, 5, referent a obligacions alternatives. Indirectament sembla contrària la S. 15 juny 69. Vegeu Fr. 21, § 6 (XIX-1), Fr. 26, § 3 (XII-6).

s'entén que opti per pagar la llegítima en diner l'hereu que abona interessos, i no fruits, al legitimari; car seria aventurat de suposar el contrari. Si així fos, l'hereu, des del primer moment, hauria de triar la finca amb què vol pagar, per tal d'abonar els fruits de la mateixa finca en lloc d'interessos. El que hi ha és que, tenint la llegítima valor determinada en metàl·lic, és natural que provisionalment se'n paguin interessos; i al tal pagament no se li pot donar més significació ni transcendència.

Recordi's que els béns s'adjudiquen en pagament de llegítima pel que valen en adjudicar-los.[11]

QUÈ S'IMPUTA EN PAGAMENT DE LLEGÍTIMA. — 1.r El que el testador deixi directament al legitimari per acte *mortis causa*.[12]

2.n Les donacions *mortis causa* i les entre vius *per causa* de matrimoni, fetes pel causant al legitimari, com dot, eixovar, etc.[13]

11. § 502, n. 20.

12. No, el que pervingui indirectament al legitimari, com seria per substitució o per dret d'acréixer, encara que procedeixi de l'herència del causant de la llegítima. C. 36 pr. al fi (III-28). Vegeu n.s 16, 17 d'aquest paràgraf; la n. 20 de Denís Godofred a la dita C.; Windscheid, III, p. 1, 154. Tampoc no s'hi imputen els interessos de l'herència fideïcomitida, perquè li pertanyen per altre títol, i la llegítima s'ha de deixar en plena propietat. Vegeu Cancer, I, 2, n.s 79, 80; Font i Vinyals, *Rev. Jur. de Cat.*, II, 222; Almeda, *Dict.*, 84; arg. CC. 32, 33 pr. (III-28), N. 18, c. 3.

13. § 6, 1 (II-18), Fr. 8, § 6, Fr. 25 pr. (V-2), C.C. 29, 30 pr., 33 pr. al fi, Fr. 35, § 2, C. 36 pr. (III-28), C. 3 (VI-20); SS. 27 juny 81, 23 oct. 86, 11 juny 89, 26 abril 04, 25 juny 06. Vegeu la dita S. 11 juny 89 a la n. 15. Cancer, I, 3, n.s 7 i ss.; Trias, *Dict.*, 65, art. 761 C. c.; C. 20 pr. (VI-20); Maynz, III, 417, n. 22; Brocà i Amell, II, 434; Pella, IV, 114; Vives, II, 338 i ss. Una S. de 1608 distingeix entre donacions fetes *per causa* de matrimoni (imputables) com dot i escreix; i dona-

3.r Les altres donacions, que es qualifiquen de *senzilles, simplices*, s'hi imputen quan el donador ho disposa expressament en atorgar-les;[14] car, com a modo de la donació, s'ha de complir.[15]

cions senzilles fetes amb *ocasió* de matrimoni (no imputables). Vegeu MASPONS-PEGUERA, 189. Però, respecte a l'escreix, n. 22.

14. Atorgades purament, no es pot manar després que s'imputin en la llegítima; perquè les donacions entre vius perfectes no es poden revocar ni gravar. Arg. C. 25 pr. (V-2), C. 4 (VIII-55); MAYNZ, II, 417, n. 20; § 307, n. 50; § 308, n. 15 Per conseqüent, si el causant disposa en testament que s'apliqui a compte de llegítima una donació que atorgà lliurement, és a dir, sense la tal prevenció, el donatari no està obligat a conformar-s'hi; però, a l'efecte, ha de renunciar el que se li deixa en el testament. Vegeu ARNDTS-SERAFINI, III, 231. En canvi, el pare no pot dispensar d'aportar a col·lació, per calcular la llegítima, el que la llei disposa que s'hi imputi; perquè seria infringir una llei preceptiva i perjudicar els drets dels legitimaris, que el testador ha de respectar. Vegeu N. 92 pr.; S. 16 juny 02, fundada en els arts. 1035 a 1037 C. c.; M. ALCUBILLA, 1902, 875, nota; MAYNZ, III, 416 fi; BROCÀ I AMELL, II, 242. Segons PELLA, IV, 114, n. 5, són donacions senzilles, a l'efecte, les fetes per causa de matrimoni indeterminat.

15. CC. 20 pr., 35, § 2 (VI-20), Fr. 25 pr. (V-2); MAYNZ, III, 417. Vegeu l'art. 819 C. c. La S. 11 juny 89 interpreta la const. 1, tít. 5, ll. 6, vol. 1, en el sentit que són imputables en la llegítima totes les liberalitats paternes, i ho aplica als interessos (al 3 per 100) devengats en vida del pare, de donacions fetes en capítols matrimonials, en pagament de llegítima. Amb tot i això, segons ALMEDA, *Dict.*, 23, allò pagat a compte de llegítima en vida del causant s'imputa en pagament del capital de la llegítima; i allò pagat després, primerament en pagament d'interessos, perquè no se'n devenguen en vida del pare i sí després de mort; seguint en això les regles referents a la imputació de pagaments, § 263, n.s 19 i 88. La regla relativa a col·lació per la divisió d'herència, o sia que si a un hereu se li ha de col·lacionar una donació, igualment s'han de col·lacionar les donacions senzilles dels altres hereus — § 531, n. 23, — no s'aplica a la col·lació per calcular la llegítima; perquè, com diu la C. 20 pr. (VI-20), el que s'ha de col·lacionar per la llegítima, s'ha de col·lacionar per a l'herència, però no recíprocament; i així, no és aplicable a

No sembla lògic d'imputar en pagament de llegítima el que els fills adquireixen per disposició de la llei, i no per última voluntat o donació del causant,[16] com el que els pervé per infracció de la llei *Hac edictali*, de les reserves i la nua propietat de la quarta marital.[17] No s'imputen les donacions senzilles; perquè les lliberalitats es presumen fetes amb ànim de donar, i no de pagar deutes no vençuts.[18] I, quant a les despeses fetes per tal de donar carrera al fill legitimari, s'imputen si el causant ho disposa expressament; però els autors afegeixen que ni això és prou, sinó que és necessari que sien molt quantioses en relació al patrimoni del causant;[19] perquè, en altre cas, el que hi esmerça ho fa en compliment de l'obligació d'alimentar i d'instruir els fills, que és a part de la de deixar-los la llegítima.

Les coses donades per acte entre vius s'imputen per la valor que tenen a la mort del causant, i no per la que tenien en atorgar-se la donació: el *periculum* i *commodum* és a càrrec de l'herència. Així hauria estat si haguessin romàs en la mateixa herència, i és lògic d'aplicar igual regla encara que n'hagin sortit, ja que hi han de tornar per tal d'ésser collacionades. És clar, tanmateix, que el legitimari ha de sofrir

la llegítima la disposició de la C. 20, § 1 (VI-20). Vegeu ARNDTS-SERAFINI, III, 330, n. 3; WINDSCHEID, III, p. 1, 155, n. 6; PELLA, III, 280.

16. Vegeu MAYNZ, III, 417, n.s 19-22.

17. Vegeu § 446, n.s 96 i 88.; § 512, n. 23; § 514, n.s 7 i següents; C. 21 (VI-20), N. 22, c. 27.

18. No s'oposa al que s'ha dit, el § 483, n. 52, que es refereix a deutes vençuts. Recordi's que, segons l'art. 161 C. c., no s'imputen a la llegítima els guanys obtinguts amb el peculi profectici.

19. Fr. 50, § 2 (X-2). Vegeu C. 30, § 2 (III-28); BROCÀ I AMELL, II, 434, § 531, n. 23.

les pèrdues degudes a sa culpa o a dol, o millor, a fet propi.[20] I el mateix s'ha de dir de les coses trameses en vida, per donació *mortis causa* amb condició resolutòria.

4.ª A més de les donacions fetes directament al legitimari, ha d'imputar en la llegítima dels avis el que els seus pares premorts haguessin rebut dels seus pares respectius, per causa de matrimoni.[21]

Respecte a l'escreix, s'ha de distingir : el que promet el pare a favor de la que es casa amb el seu fill o a favor dels fills que tinguin, indubtablement s'imputa en la llegítima que el pare atorgant deu al fill que es casa; però l'escreix que el marit promet a l'esposa o als fills, que sempre es presum que és per aquets, segons molts d'autors, no s'imputa en pagament de la llegítima de l'atorgant; pel mateix que, com hem vist, no es considera com a cosa de l'herència, sinó com a deute del patrimoni; i ho confirma la pràctica dels testaments i dels capítols en els quals se sol deixar alguna cosa als fills en pagament de llegítima o llegítimes paterna i materna i *part d'escreix*, com indicant que són coses distintes i independents i que, a més de la llegítima, s'ha de pagar l'escreix.[22]

La constitució esmentada no priva que el fill demani suplement de llegítima, encara que l'hagués renun-

20. Arg. § 6, 1 (II-18), Fr. 25 pr. (V-2), C. 6 (III-28); MAYNZ, III, 417, n. 23. Vegeu n.ª 3, 23-25 d'aquest paràgraf; § 109, n.ª 8, 9. En canvi, art. 818, § 2, C. c.; MANRESA, VI, 333.

21. Const. 1, tít. 5, ll. 6, vol. 1 (cap. 54 Corts de Monçó de 1547). Vegeu Fr. 6 (XXXVII-6).

22. VIVES, II, 238; BROCÀ, 1, 809, fi; PELLA, IV, 240, el qual es funda en SURDUS, que diu que segueix FONTANELLA; però aquest autor, Cl. VII, gl. 1, p. 2, n.ª 33 i ss., després de donar compte d'una sentència de l'antic Senat de Catalunya, que no imputà l'escreix en la llegítima, impugna la doctrina de la dita sentència. Vegeu n. 1 al fi.

ciat el seu pare, perquè no valen, com s'és vist, les renúncies fetes en vida del causant; i perquè el dret que té el nét, a la llegítima, no li prové del pare.[23]

Per raons semblants a les dites a la nota 20, segons opinió de Cancer, i amb més motiu per tractar-se de donacions que no ha rebudes directament el legitimari, només s'imputen en la llegítima del fill aquelles donacions fetes als pares que arriben al dit fill, i s'hi imputen pel que valen en morir el causant. No s'oposa a això la constitució esmentada, el fi de la qual no pot ésser sinó d'evitar que es dupliqui la llegítima en una mateixa mà; i això no passa quan el fill perdé la donació o la filla el dot, i el nét no en pot gaudir.[24] Per altra part, el fill sense pare és legitimari per dret propi, de l'avi patern, i és just que la repetida constitució s'interpreti restrictivament.[25]

23. Const. esmentada a la n. 21. DURAN I BAS, 202; PELLA, III, 255 n. 2.
24. Vegeu CANCER, I, 3, n.s 62-65.
25. Vegeu § 500, n. 12; Fr. 141, pr. (L-17).

§ 506. Secció setena

Fruits de la llegítima

El legitimari té dret als fruits percebuts i poguts percebre o als interessos de la llegítima, des de la mort del testador, encara que aquella es deixi en forma de llegat.[1] El legitimari que ha renunciada la llegítima i obté rescissió de la renúncia, recobra el dret als fruits.[2]

És evident que si l'herència està en usdefruit ha de pagar la llegítima l'hereu, i els interessos l'usufructuari.[3]

RENÚNCIA TÀCITA. — El legitimari major d'edat que accepta la llegítima sense els fruits vençuts, s'entén que els renuncia.[4]

RAÓ DEL DRET ALS FRUITS. — La raó que el legitimari tingui dret als fruits, encara que l'hereu no sia morós en pagar la llegítima, s'explica naturalment

1. Arg. N. 18, c. 3; Fr. 8, § 11 (v-2); FONTANELLA, *Decis.*, 91, n. 15; 578, n.ª 10 i ss.; CANCER, I, 3, n.ª 55 i ss.; MASPONS-PEGUERA, 103; VIVES, II, 336 fi; BROCÀ I AMELL, II, 432; CORBELLA, 794; SS. 29 abril 89, 1 des. 63, 13 oct. 96, 16 gener 97, 6 des. 12. Vegeu-ne d'altres de les notes següents. Però, segons ALMEDA, el dot promès a compte de llegítima no devenga interessos fins al seu venciment. Vegeu la S. 20 nov. 1900, referent a llegat deixat per la mare en pagament de la seva llegítima i de la del marit que l'havia instituïda hereva. Vegeu § 505, n. 15.

2. BROCÀ I AMELL, II, 432, n. 1.

3. Arg. S. 11 abril 87; § 181, n.ª 7, 8.

4. BROCÀ I AMELL, II, 434; però vegeu FONTANELLA, *Decis.*, 92, n. 11, fundat en S. de l'antiga Audiència.

si es parteix del supòsit que aquell és cohereu o condòmino de l'hereu. En altre cas, es funda en la condició privilegiada del legitimari; i per això diuen alguns autors que, si cedeix el seu dret, el cessionari, que ja no gaudeix el privilegi, no té dret a interessos sinó en cas de móra.[5]

Fruits del suplement de llegítima. — És opinió corrent que el suplement de llegítima no devenga interessos sinó des que es reclamen; perquè s'entén, amb més o menys fonament, que l'hereu posseeix de bona fe la porció d'herència que hauria de destinar a pagar el suplement, car el legitimari ja cobrà alguna cosa que se'n digué *la llegítima*, i que la bona fe de l'hereu no acaba fins que se li demostra que allò pagat és insuficient. Però, així i tot, segons les regles de la reivindicació, hauria de tornar l'import dels fruits, si amb ells hagués augmentat el seu patrimoni.[6]

Forma de pagar els fruits. — Varia segons la forma com l'hereu paga la llegítima. Si ho fa adjudicant una finca hereditària, s'han d'abonar els fruits de la mateixa finca, encara que sa valor excedís de la llegítima.[7] Si la cosa no és fructífera, no es donen

5. Vegeu N. 18, c. 3; Fontanella, *Decis.*, 92, n. 9; Cancer, I, 3, n.ˢ 59 i ss.

6. Vegeu § 146; SS. 11 juny 89, 12 oct. 97, 29 març 05, 12 juny 16; Fontova, *Rev. Jur. de Cat.*, XX, 211; Almeda, *Dict.*, 294; Brocà i Amell, II, 432. La dita S. 12 juny 16 preveu la possibilitat que es demostri la mala fe de l'hereu; i, en el tal cas, lògicament, li caldria pagar interessos, sense necessitat de reclamació prèvia. La S. 7 febrer 84 condemnà a pagar-ne des de la mort del causant. Vegeu n. 9 i Serrahima, *Dict.*, 29.

7. S. 29 abril 89. Vegeu les notes següents.

fruits, però sí els interessos posteriors a la L. C.[8] Si la llegítima es paga en metàl·lic, en lloc de fruits s'han d'abonar els interessos legals.[9]

COMPENSACIÓ DE FRUITS I ALIMENTS. — Els fruits de la llegítima es compensen amb els aliments que l'hereu presta al legitimari durant sa menor edat, i fins amb els que li presta després,[10] encara que se li donin per disposició del causant, continguda en testament o capítols matrimonials; i fins se sol entendre així encara que s'imposi al legitimari obligació de treballar a utilitat de la casa, com a condició per a tenir dret als aliments.[11] Però, si els fruits són més quantiosos que els aliments, el legitimari pot reclamar els primers, abonant l'import dels segons,[12] perquè la voluntat del causant no pot privar al legitimari d'uns fruits que té per ministeri de la llei.

8. BROCÀ I AMELL, II, 432, referint-se a coses precioses i a edificis que no solen arrendar-se. Vegeu MASPONS-PEGUERA, 104, n. 3; i, per analogia, SAVIGNY, *Sist.*, V, 97.

9. SS. 29 oct. 89, 13 oct. 96, 6 juny 11; CANCER, lloc dit a la n. 4; BROCÀ I AMELL, II, 432. MASPONS-PEGUERA, 104, n. 3, fa esment d'una sentència de l'antiga Audiència, que condemnà a pagar fruits dels fruits estalviats pel pare. Vegeu, per analogia, ABADAL, *Rev. Jur. de Cat.*, II, 704.

10. SS. 20 març 90, 16 juny 11. Vegeu PELLA, III, 283; ALMEDA, *Dict.*, 294.

11. SS. 20 juny 68, 29 abril 89, 12 oct. 97; PELLA, III, 282 i ss. Però la S. 12 abril 13 declarà, amb raó, que si el fill treballà a utilitat de la casa per disposició del pare que li deixà els aliments, el pagament d'aquests no es compensa amb els fruits de la llegítima ni interromp la prescripció de l'acció per reclamar-la; perquè només la interrompen els deixats gratuitament, i no els que són compensables amb el treball del perceptor i independents de la llegítima. Les SS. 26 març 88 i 20 març 90 declaren que no es deuen fruits des de la mort del pare, sinó des que el legitimari se separa de la casa.

12. BROCÀ I AMELL, II, 433.

§ 507. Secció vuitena

Accions per a reclamar la llegítima i son suplement

Lògicament aquestes accions han de variar segons l'actitud adoptada pel causant de la llegítima vers el legitimari:

a) El legitimari instituït hereu tindrà l'acció de petició d'herència, i la *familiae erciscundae*, si hi ha altre hereu.[1]

b) Si, en vida o en testament, li ha assenyalada tota la llegítima, sense concretar cosa ni quantitat, tindrà acció personal *ex lege* per reclamar el que la llei li assenyala en concepte de llegítima[2] o la derivada del llegat en què se li deixa.[3]

c) Si, en vida o en mort, li donà o assenyalà alguna cosa inferior a la llegítima, ultra demanar el que s'ha deixat, pot reclamar suplement, mitjançant una *condictio ex lege*, dita *actio supletoria* o *expletoria*.[4]

1. Vegeu §§ 539, 535; VINNI, *Select.*, 66.

2. BROCÀ I AMELL, II, 437; DURAN I BAS, 203; CANCER, I, 3, n.s 14 i ss.

3. § 483.

4. §§ 3, 6, 1 (II-18), Fr. 25 pr. (V-2), CC. 30 pr., 31, 32, 35. § 2, C. 36 pr. (III-28); BROCÀ I AMELL, II, 437, 442; FALGUERA, *Conf.*, 16; CANCER, I, 3, n.s 25 i ss. Diu aquest autor, n.s 31, 32, que només hi ha acció contra els legataris del causant, quan, pagats els llegats, no resten prou béns a l'herència per pagar les llegítimes o la falcídia de l'hereu; la qual cosa concorda amb l'art. 817 C. c. Vegeu els arts. 815 i 820 i ss.; MAYNZ, III, 409, n. 23; íd., íd., 428; ARNDTS-SERAFINI, III, 332, 333, n. 2; Fr. 19 (V-2). L'acció expletòria només és pertinent quan es deixà alguna cosa al legitimari, però menys de la llegítima, SS. 28 des. 71, 28 set. 80, 11 juny 83; FONTANELLA, Cl. V, gl. 8, p. 2, n. 52; CANCER, I, 3, n. 16. Vegeu PÉREZ ARDUÀ, *Rev. Gen. de Leg. y Jur.*, CXXII, 252.

Aquesta acció es trameti[5] als hereus, encara que sien estranys, i prescriu als trenta anys de mort el testador,[6] encara que, en vida del causant, el legitimari hagués rebut alguna cosa a compte.[7] Hem vist, tanmateix, que el T. S. dóna al legitimari acció real i el dret de promoure judici de testamentaria.[8]

d) Si el testador pretereix o deshereda injustament el descendent legitimari, aquest pot utilitzar la *querela inofficiosi testamenti*.[9] Els ascendents, en canvi, en aquest cas, poden demanar la llegítima per acció derivada de la llei, però no demanar la rescissió del testament.[10] A Barcelona els preterits només tenen una *condictio ex lege*.[11]

e) Si el patrimoni del testador hagués disminuït en perjudici dels legitimaris, per donacions o dots inoficiosos, es poden rebaixar les liberalitats més modernes el necessari i suficient, per les *querelae inofficiosae donationis* i *inofficiosae dotis*.[12]

5. Quant als interessos, vegeu el que s'ha dit al § 506, n. 5.

6. Usatge *Omnes causae*. Vegeu § 82; § 501, n. 1, sobre el naixement del dret a la llegítima; però S. 12 abril 13; Fontova, *Rev. Jur. de Cat.*, XX, 210; i S. 18 gener 86, referent al cas de deixar-se la llegítima en forma de llegat condicional, al § 501, n. 15.

7. SS. 1 des. 63, 11 juny 89; Brocà i Amell, II, 442 al pr. Però la S. 28 set. 80 fa néixer l'acció des de la renúncia lesiva del suplement.

8. § 502, n. 9.

9. § 508.

10. Const. 1, tít. 3, ll. 6, vol. 1, que ho disposa per al cas de no haver-los instituïts hereus, i s'entén aplicable als altres casos. Brocà i Amell, II, 444. Per D. R., si bé les CC. 21, 27 (III-28) concedien la *querela* als germans consanguinis, la N. 115 no se n'ocupa. Vegeu Maynz, III, 421, 429, n. 53; Arndts-Serafini, III, 347.

11. § 508, n.º 13 i 88.

12. § 509.

f) El legitimari justament desheredat no pot reclamar la llegítima.[13]

A la pràctica, atesa la jurisprudència fundada en la idea que la llegítima és part de l'herència o dels béns, i en la menció que se'n fa al Registre, en inscriure les finques a favor de l'hereu, es pot reclamar per acció real fins la llegítima deixada en forma de llegat.

El que té dret a llegítima i no la reclama en vida, trasmet a l'hereu el dret de reclamar-la.

13. N. 115, cc. 3, 4, § 510.

§ 508. Secció novena

Preterició

Es diu preterit el legitimari[1] que el testador no anomena en son testament[2] per deixar-li alguna cosa o per desheredar-lo.[3]

1. La preterició es refereix a tots els descendents que es troben ésser legitimaris en morir el causant, tal com s'ha exposat al § 500, n.ˢ 7 i ss., i detalla MAYNZ, III, 267 i ss., explicant com es desenrotllà la institució; però el C. c., article 814, sembla reduir-la a dos casos, omitint el que neixi un legitimari després d'atorgat el testament, però en vida del testador; i el que arribi a ésser legitimari el que no ho era al temps de l'atorgament, per premoriència d'un ascendent intermediari. A aquest darrer cas encara s'hi podria entendre comprès; però, segons CORBELLA, 772 i ss., a Catalunya no produeix preterició ni, per tant, no anul·la la clàusula d'institució d'hereu. Aquesta opinió, oposada al D. R. és discutible que trobi un argument ferm en els textos del Dret català que invoca aquell autor. Quant al naixement de fills després d'atorgat el testament, la R. 20 maig 98 (Madrid), fundada en el C. c., declara que no és causa de preterició.

2. Els heretaments no es rescindeixen per preterició; car el costum del tít 9, ll. 8, vol. 1 de les Const. de Catalunya només permet, al descendent preterit en capítols, que rescindeixi l'heretament en el que importi la seva llegítima.

3. Vegeu GIBERT, 231, 4.ˡ; VIVES, II, 322, n. 15; PELLA, III, 270; SS. 8 maig 62 i 4 juliol 89. Per D. R. antic els legitimaris havien d'ésser instituïts o desheredats, Fr. 30 (XXXVIII-2); però aquesta regla varià molt amb el temps. Vegeu CC. 30 pr., 35. § 2, C. 36 pr. (III-28), N. 115, c. 3 pr.; MAYNZ, III, 267, 410; IHERING, *Esp.*, IV, 162; WINDSCHEID, III, p. 1, 190, que té per derogat tot el D. R. anterior a la N. 115; però MAYNZ, III, 424 fi. Vegeu, també, *Las Siete Partidas*, II, 1083, n. 17. A Catalunya vegeu la const. 2 fi, tít. 2, ll. 6, vol. 1. Sobre si és suficient d'anomenar els fills, encara que sia sense deixar-los res ni desheredar-los, perquè no es tinguin per preterits, cal notar que n'hi ha prou amb dir que ja se'ls ha donada la llegítima en vida, VIVES, lloc dit. Aquesta forma d'expressió

Per D. R. antic la preterició restava subsanada[4] per la donació feta pel causant al legitimari, a compte de llegítima, abans d'otorgar el testament; i així és a Catalunya, especialment si se li ha donat alguna cosa en capítols. No essent aquí necessari d'instituir hereu el legitimari, en certa manera podem considerar transportada la institució al temps alludit de la legislació romana;[5] però el T. S. alguna vegada no ho ha entès així.[6]

La desheredació expressa no produeix preterició.[7]

Els romans interpretaven la preterició com a una impietat deguda a falta de seny del pare;[8] però sovint, més que a altra causa, és deguda a imprevisió: a no pensar que tindria més fills o a no preveure que els néts arribessin a ésser legitimaris, per mort del pare.

Quan el testament que la conté, fora d'això, seria

recorda la desheredació *bona mente* dels romans, que no es feia amb ànim de perjudicar el legitimari, sinó amb la mira de salvaguardar sos interessos. Vegeu Maynz, III, 426, n.s 38, 43; Cardellach, 791. Respecte a Tortosa, Martí i Miralles, *Rev. Jur. de Cat.*, XXX, 119 i ss.

4. § 6, I (II-18), Fr. 25 pr. (V-2), C. única, § 14 (V-13); arg. C. 35, § 2 (III-28).

5. Brocà, I, 742; S. 17 juny 08; arg. § 532, n. 4. Vegeu Fr. 8, § 5, Fr. 25 pr. (V-2); n. 2.

6. S. 21 oct. 91 relativa a filla dotada en capítols matrimonials atorgats abans que el testament; però cal dir que, en aquell cas, s'impugnà com a nul el testament, per quant se suposà que fou afegida amb falsedat una deixa feta a favor de la filla que es deia preterida, i es demanà la successió intestada.

7. C. 3 (VI-28). La S. 8 maig 62, resolent un cas en què el testador havia desheredat un fill per raons greus que no es consideraren suficients per a la desheredació, declarà vàlida la institució d'hereu, i que el fill injustament desheredat només tenia dret a la llegítima.

8. Pr. I (II-18), Fr. 2 (V-2).

vàlid,[9] el D. R. concedí la *querela inofficiosi testamenti*[10] al descendent legitimari preterit i als seus hereus.[11]

EXCEPCIONS. — No poden promoure la *querela*: 1.r Els descendents preterits o injustament desheredats en testament barceloní.[12] Per gaudir del privilegi que el testament no es rescindeixi per preterició, cal que sia otorgat a Barcelona i que el testador sia ciutadà barceloní al temps de testar i al de morir.[13] El preterit, en aquest cas, no pot reclamar més que la llegítima; a menys que[14] en otorgar-se el testament

9. La *querela* és un remei extraordinari que no pot emprar el legitimari que té algun recurs legal ordinari que li permeti de salvar el seu dret, impugnant la validesa del testament. § 2, 1 (II-18). Vegeu S. 21 oct. 91, que la declara inútil, perquè diu que la preterició anul·la el testament.

10. § 6, 1 (II-18), C. 30, § 1 (III-28), N. 115, c. 3 combinada amb la const. 2 fi, tít. 2, ll. 6, vol. I. Vegeu MAYNZ, III, 428 i ss.; GIBERT, 230, fundat en el § 7, 1 (II-13), la nega al preterit per la mare, dient que la preterició equival, en aquest cas, a desheredació.

11. El D. R. antic — Fr. 6, § 2, Fr. Fr. 7, 8 (V-2), CC. 5, 34 pr. (III-28) — limitava la transmissió als hereus als casos que el preterit hagués exercitada l'acció o manifestada intenció de fer-ho; però les CC. 34 fi, 36, § 2 (III-28) suprimiren aquesta limitació quant als hereus descendents del legitimari. Vegeu WINDSCHEID, III, p. 1.ª, 162, n. 5, 171. I la N. 115 ho estengué als hereus estranys, segons MAYNZ, III, 422, n. 1; però vegeu íd., íd., 434, n. 13 i S. 11 nov. 91.

12. Privilegi de Pere III, de 1339 (const. única, tít. 1, ll. 6, vol. II), S. 6 des. 89.

13. La S. 12 set. 65 nega el privilegi als ciutadans d'altres llocs que accidentalment es troben a Barcelona. Respecte a què la condició de ciutadà barceloní es necessita en testar i en morir, vegeu ALMEDA, *Rev. Jur. de Cat.*, I, 107, 345; COLL I RODÉS, íd., XVII, 308. Segons el primer, cal també que el testament s'atorgui a Barcelona. Sobre el territori a què s'estén el privilegi, PELLA, III, 272; vegeu § 5, n.ª 4, 5.

14. CANCER, I, 4, n.ª 40 i ss.; BROCÀ I AMELL, II, 444; COLL I RODÉS, lloc. esm. No s'hi oposa formalment la S. 4 juliol 89, que no es refereix a testament barceloní; però és perillosa la doctrina que sosté, suposant que el que podent

encara no fos engendrat, perquè el tal testament, més que defectuós per preterició, seria nul per falta de voluntat, i s'aplicaria al cas el dret general de Catalunya, o sia el D. R.[15]

2.n El que ha renunciada la *querela* o bé la llegítima expressament o tàcita. Equival a renunciar la primera l'acceptar com a bo el testament que conté preterició.[16] El que, p. e., accepta un llegat o en altra forma reconeix el testament, per la doctrina dels actes propis, no el pot impugnar mitjançant la *querela inofficiosi testamenti*.[17]

3.r El que l'ha deixada prescriure o desisteix de la demanda.[18]

Successió i accretio entre legitimaris. — Com en la successió intestada,[19] es donen aquests drets entre els legitimaris; i, per consegüent, si algun d'ells, tenint-hi dret, no usa la *querela*, la seva porció de llegítima passa, com si ell no existís, als seus fills per *successió*,[20] i, en defecte de descendents, acreix als germans.[21]

reformar les disposicions d'un testament, no ho feu, és que positivament les volgué mantenir. Vegeu Corbella, 773 al fi; Maynz, III, 268, 269, sobretot, n. 8.

15. Cancer, I, 4, n.s 21 i ss., 40 j ss.

16. Fr. 8, § 10, Fr. 10, § 1, Fr. 12 pr., § 1, Fr. Fr. 17 pr., 23, § 1, Fr. 32, § 1 (V-2), Fr. 5 pr. (XXXIV-9), C. 8, § 1 (III-28). Vegeu Fr. 12, § 2, Fr. 19 (V-2), Fr. 6, § 4, Fr. Fr. 7, 8 (XXXVIII-2) C. 34 fi, C. 35, § 2 (III-28).

17. S. 30 juny 65 (Corunya), RR. 30 juny 10 i 31 gener 13; § 4, 1 (II- 18). Segons el Fr. 27 pr. (V-2), l'incompliment d'una transacció relativa a testament amb preterició, fa reviure la *querela*. Vegeu el § 499, n. 62.

18. Quant al primer, n.s 37 i ss.; i quant al segon, Fr. 23, § 2 (V-2).

19. § 523, n.s 3-5.

20. Vegeu Fr. Fr. 14, 23, § 2, Fr. 31 pr. (V-2). Vegeu, també, Fr. 8, § 8, h. t., C. 34 (III-28); Maynz, III, 422, n.s 8, 9.

21. Fr. 23, § 2 (V-2).

NATURALESA DE LA QUERELA. — Com que l'acció de petició d'herència obra *in rem*, i es pot dirigir contra tot aquell que lesioni la llegítima per haver adquirida l'herència a títol d'hereu o de fideïcomissari : sia fill, estrany i fins el fisc,[22] encara que no la posseeixin;[23] i es pot utilitzar també com a excepció.[24]

EFECTES DE LA PRETERICIÓ DELS DESCENDENTS. — *A)* No obra *ipso jure*;[25] i, per conseqüent, si el legitimari preterit premor al testador, el testament es lliura del defecte de preterició;[26] igualment que si aquell renuncia la *querela*, la deixa prescriure o renuncia la demanda entaulada exercitant-la.[27]

B) Segons l'opinió més seguida, la preterició permet de rescindir la institució d'hereu; però subsisteixen les altres disposicions testamentàries.[28]

22. Fr. 31, § 1 (V-2), C. 10 (III-28).

23. MAYNZ, III, 423, n. 11, fundat en el Fr. 8, § 10 (V-2); WINDSCHEID, III, p. 1, 164.

24. Vegeu WINDSCHEID, III, p. 1, 165.

25. MAYNZ, III, 424, 430, *Obs.*, contra l'opinió d'altres autors. Vegeu VINNI, *Selec.*, 249; SAVIGNY, *Sist.*, I, 352, 354; íd., íd., V, 299, n. x. Vegeu Fr. 17 pr. (V-2). Tampoc pel C. c., vegeu S. 11 maig 09; i per això les RR. 24 set. 04, 30 juny 10 i 31 gener 13 declaren que la preterició és defecte subsanable, i no priva d'inscriure el testament o divisió d'herència acceptada per tots els interessats. Vegeu, en canvi, la S. 21 oct. 91 i la n. 20.

26. Fr. 12 pr. (XXVIII-3); MAYNZ, III, 425, n. 23. És evident que aquesta regla no s'aplica en el cas del legitimari que premor deixant descendents, també preterits, els quals esdevenen legitimaris. Vegeu l'art. 814, § 3, C. c.

27. Vegeu n.ˢ 17, 18.

28. Vegeu N. 115, c. 3 al fi, relativa als efectes de la desheredació injusta, que aplica a la preterició l'auth. *Ex causa exheredationis* (VI-28); S. 9 gener 97; WINDSCHEID, III, p. 1, 186, 189; ARNDTS-SERAFINI, III, 340; MAYNZ, III, 424, 430, *Obs.* També accepta aquesta doctrina l'art. 814 C. c., S. 11 maig 09 (Granada).

Però aquesta doctrina no és admesa per tots els autors; sinó que la N. 115 s'és interpretada de moltes de maneres a més de l'exposada, i les principals són la que suposa que la preterició anulla tot el testament, i la que distingeix, creient que l'anulla del tot, si s'exclou el legitimari sense causa i que només anulla la clàusula d'institució quan se l'exclou per una causa falsa. Aquesta última opinió és la menys fundada.[29]

Els que creuen que el testament és totalment nul si té el defecte de preterició, es funden en què la N. 115, c. 3 fi, en dir que només s'invalida la institució, literalment no parla de *preterició*, sinó de *desheredació*. Apliquen aquesta doctrina les SS. 21 oct. i 11 nov. 91, les quals, en declarar nul tot el testament, concedeixen al preterit el termini de trenta anys per impugnar-lo. Defensa aquesta opinió Almeda, *Dict.*, 174. Per tal de sostenir-la, també es fa notar que la const. 2. tít. 2, ll. 6, vol. 1, declara que *no és irrit ni nul* el testament en què es fa esment dels legitimaris; d'on dedueixen que, si no en fa esment és, *irrit* i *nul*; però no és necessari de creure que usi la paraula *nul* en sentit rigorós, com clarament es veu que no li usa la N. 115, c. 4, en referir-se als efectes de la desheredació injusta.

C) Si es creu que la preterició només afecta la clàusula d'institució, encara cal dir que la tal clàusula s'invalida del tot quan tots els legitimaris usen la *querela* contra tots els hereus i guanyen el plet; però, en els altres casos, s'ha de distingir:[30]

a) Si l'acció no es dirigeix contra tots els hereus

29. Vegeu els autors de la n. 28.

30. Vegeu MAYNZ, III, 424 i ss.; WINDSCHEID, III, p. 1, 165 i ss.

o no se'ls venç tots, només s'anulla la institució dels vençuts.[31]

b) Si algun dels legitimaris renuncia la *querela*, desisteix de seguir-la o la perd, es compta entre els fills per tal de calcular la llegítima, però la seva porció passa als col·legitimaris, inclús l'hereu, si ho és,[32] per dret d'acréixer;[33] però no per això el legitimari que s'avança a exercitar l'acció adquireix tota l'herència, sinó la part que li toca.[34]

c) Si obtingués la rescissió del testament un que no fos vertader legitimari, la sentència no aprofitaria a ell, sinó als legitimaris.[35]

d) L'herència, o part d'ella, de què es priva els hereus testamentaris, passa als legítims, segons les regles de la successió intestada; amb les limitacions dites respecte als legitimaris que han renunciada la *querela* o han estat vençuts en promoure-la.[36]

PRESCRIPCIÓ DE LA QUERELA INOFFICIOSI TESTAMENTI. — Prescriu als cinc anys,[37] a comptar de l'ad-

31. Fr. 15, § 2 (v-2), Fr. 76 pr. (XXXI), Fr. 12, § 4 (XXXVIII-2), C. 13 (III-28). Vegeu Fr. 25, § 1 (v-2) Fr. 2 (v-4).

32. Fr. 8, § 8, Fr. 19 fi (v-2). Vegeu § 503, n. 10. En aquest sentit s'interpreta el Fr. 16 pr. (v-2).

33. Fr. Fr. 17 pr. al pr., 23, § 2 (v-2). Vegeu Fr. Fr. 16, 19, h. t.

34. Fr. 8, § 8, Fr. 17 pr. (v-2). Vegeu Fr. 16 pr. h. t.

35. Fr. 6, § 1 (v-2). Vegeu Fr. 25, § 1, h. t. Si un legitimari usava de la *querela* i era vençut, per D. R. passava al fisc el que se li deixava en el testament, Fr. 8, § 14, Fr. 12 pr. (v-2); MAYNZ, III, 428; però això, que tenia importància quan el legitimari havia d'ésser instituït o desheredat, ara no en té, § 446, n. 48. Recordi's, també, que el que accepta alguna cosa del testament no el pot impugnar per inoficiós, n. 17.

36. Fr. 17 pr. (v-2), C. 34 (III-28). Vegeu Fr. 27, § 3 (v-2), sobre el dret que té el preterit a rebre aliments mentre es tramita el plet.

37. Fr. 8, § 17, Fr. 9 (v-2), CC. 16, 34 fi (III-28); però,

dició de l'herència.[38] Per això el legitimari pot apremiar l'hereu que accepti l'herència o la repuduï; però, si passen sis mesos entre presents o un any entre absents, a comptar des de la mort del testador, sense decidir-se, aquell pot usar la *querela* i tramet als hereus el dret d'exercitar-la.[39]

Aquests terminis no corren contra els menors[40] i es poden suspendre *ex magna causa*, p. e., mentre es discuteix la validesa del testament.[41]

Els ascendents legitimaris només poden reclamar l'import de la llegítima, però no la rescissió del testament;[42] igualment els germans i fins els descendents en successió regida pel dret barceloní.[43]

segons la S. 21 oct 91, el dret d'impugnar testament *nul* per preterició prescriu als trenta anys. També diu MAYNZ, III, 425 fi, que prescriu als trenta, perquè la *querela* ha perdut el caràcter injuriós que tenia.

38. Fr. 8, § 10 (V-2), C. 36, § 2 (III-28); WINDSCHEID, III, p. 1, 170; S. 7 març 87.

39. C. 36, § 2 fi (III-28).

40. § 81, n. 5, C. 2 (II-41).

41. Fr. 8, § 17, Fr. 12, § 2 (V-2), C. 16 (III-28). Vegeu S. 21 oct. 91.

42. Const. 1, tít. 3, ll. 6, vol. 1. El D. els aplicava les regles de la preterició dels descendents. Comparin-se els cc. 3 i 4 de la N. 115.

43. Notes 12 i ss.

§ 509. Secció desena

Donacions i dot inoficiosos

Hem vist[1] que, per tal de calcular la llegítima, s'han de collacionar algunes donacions; i que, si han disminuït el patrimoni del donador difunt en termes que no resti el que s'ha de menester per pagar les llegítimes, es poden rescindir aquelles tant com sia necessari i suficient.

Per D. català,[2] els fills,[3] després de morts els pares, poden fer rescindir les donacions de tots els béns fetes pels mateixos pares, ja casats, a favor d'altre fill *o de persones estranyes*,[4] fins a deixar el que calgui per pagar les llegítimes.[5] Aquesta disposició es completa amb les del D. R., que permeten de rescindir l'aportació de tots els béns en dot feta per la mare, i les donacions a alguns dels fills en perjudici de les llegítimes que la llei imposa;[6] com també les donacions i constitucions dotals, que sense comprendre tots els béns, resulten inoficioses.

A l'efecte, i a semblança de la *querela inofficiosi*

1. § 505, n. 4 i altres.
2. Costum únic, tít. 9, ll. 8, vol. 1.
3. Encara que hagin nascut després d'atorgada la donació. BROCÀ, 1, 691, n. 6.
4. Segons alguns autors, les paraules subratllades no eren al text original, i per això diuen que les donacions fetes a estranys no es poden rescindir. Vegeu VIVES, III, 224, n. 4.
5. Vegeu BROCÀ I VIVES, llocs dits a les n. 3 i 4; BROCÀ I AMELL, II, 241; S. 28 abril 91, que fa notar que les tals donacions no són nul·les, sinó rescindibles; S. A. B. (*Rev. Jur. de Cat.*, IX, 193); TRINTANY, III, 169 i ss.
6. C. única (III-30), C. 5 (III-29).

testamenti, el D. R. establí les *querelae inofficiosae donationis* i *inofficiosae dotis*, a les quals s'apliquen les regles de la primera.[7]

Per tal de determinar si una donació és inoficiosa, s'ha d'atendre l'estat del patrimoni al temps de fer-la i al de morir el causant; car, si en aquell temps era vàlida, no s'invalida encara que després disminueixi el patrimoni del donador; i, en canvi, l'augment del patrimoni pot subsanar la inoficiositat originària.[8] Per això només es poden rescindir les que resulten inoficioses en els dos temps de fer-les i de morir el donador.[9]

El donatari no pot evitar la rescissió de les donacions inoficioses renunciant l'herència del donador[10] ni donant-les aparença de contracte onerós.[11] Així i tot, no es poden rescindir per aquesta causa els assegurements contractats pel causant.[12]

7. Vegeu N. 92, dites C. 5 (III-29) i única (III-30). Respecte al cas que la donació perjudiqui la quarta Antonina, vegeu Fr. 13 al fi (XXXVIII-5); MAYNZ, III, 105, n. 52. Els autors catalans entenen compreses en aquestes disposicions les donacions de la 1/2 o més dels béns, TRISTANY, III, 171, n. 8; CANCER, I, 8, n. 126; FONTANELLA, *Clàus.*, gl. 8, p. 3, n.ª 27 i 88.

8. WINDSCHEID, III, p. 1, 174; n. 6; ARNDTS-SERAFINI, III, 333 fi; MAYNZ, III, 433.

9. Arg. CC. 2, 5, 7, 8 (III-29); arg. N. 22, c. 28, per analogia. Aquest criteri concorda amb el de la rescissió de les alienacions fetes en frau de creditor, § 62. Vegeu S. 7 abril 96 fundada en el C. c.

10. N. 92, c. 1. En canvi, la renúncia d'una herència dispensa d'aportar-hi la donació que hi hauria de col·lacionar en dividir-la, § 531, n. 9, 10. La diferència està perfectament justificada; perquè, en aquest cas, els drets dels hereus i dels donataris emanen de la voluntat del causant; i, en el text, s'han de respectar els drets dels legitimaris establerts per la llei, i les combinacions de tercers ni la voluntat del testador no els poden perjudicar.

11. Arg. Fr. 36 (XVIII-1), C. 7 (IV-38); MAYNZ, III, 433, n. 3; A. S. B., *Rev. Jur. de Cat.*, IX, 193.

12. Art. 428 C. de c. Però el beneficiari que no accepta per acte entre vius el capital assegurat, com que no adquireix

Endemés, és evident que no poden usar aquestes *querelae* els legitimaris justament desheredats[13] ni el donador.[14]

La *querela inofficiosae donationis* procedeix contra el donatari i sos hereus; i la *inofficiosae dotis*, contra la dotada i els seus;[15] i, a falta de remei ordinari, contra el que disfruti la cosa donada.

Si el donatari és un dels hereus, no es necessita d'usar la *querela*, perquè haurà d'aportar la donació a l'efecte de dividir l'herència; però sí, en el cas de no ésser-ho o de no acceptar-la.

Aquestes *querelae* permeten de rescindir les donacions o dot començant per les posteriors,[16] en la quantitat necessària i suficient. Abans de les donacions entre vius, s'han de rebaixar i deixar sens efecte, si és necessari, els llegats i donacions *mortis causa*.[17]

Aquestes *querelae* prescriuen als cinc anys des de la mort del donador.[18]

cap dret fins a la mort d'aquest, no pot privar-li que revoqui la designació de beneficiari o que endossi la pòlissa a altri. Vegeu R. O. 6 març 13; i, pel cas de concurs o fallida de l'assegurat, vegeu art. 429 C. de c. Vegeu, també, *Rev. Gen. de Leg. y Jur.*, CXXX, 137; art. 31 de la llei de 27 febrer 08, relativa a l'Institut Nacional de Previsió.

13. N. 92, c. 1, § 1, en relació amb la N. 115, c. 3 al fi.

14. Vegeu § 62, n. 26.

15. Respecte al marit, vegeu § 392, n.ˢ 14, 15.

16. No es rescindeixen totes a prorrata, perquè són perfectament vàlides les fetes mentre el donador es reservava el menester per pagar la llegítima; fins que arriba el moment que ja són inoficioses les que segueix fent. Arg. C. 8, pr. (III-29), Fr. 16, § 1 (XXXVII-14); vegeu Fr. 9, § 1, Fr. 11 (XXXIX-5); MAYNZ, III, 433, n. 8; WINDSCHEID, III, p. 1, 174, n. 6; § 62, n. 24; n. 8 d'aquest paràgraf.

17. Vegeu art. 820, § 1, C. c.; *Rev. Gen. de Leg. y Jur.*, CXI, 229.

18. C. 9 (III-29); MAYNZ, III 433, 434, n. 10. Vegeu § 508, n.ˢ 37 i 88.

§ 510. Secció onzena

Desheredació

El testador no pot privar el legitimari del dret que la llei li atribueix[1] sinó quan ha incorregut en causa greu d'ingratitud, qualificada, per la llei, de suficient per desheredar-lo. Es comprèn que les causes de desheredació no han d'ésser tan greus com les que produeixen incapacitat per heredar; ja que aquestes priven de disfrutar de l'herència o de part d'ella fins contra la voluntat del testador; mentre que les primeres és potestatiu per aquest de fer-les valdre; i, si no ho fa, la llei no oposa dificultat a la successió de l'instituït.[2]

En D. R. la desheredació havia tingudes finalitats distintes de la de castigar el legitimari desagraït; car a voltes es desheredava *bona mente*, per tal d'assegurar més una herència a favor d'un impúber;[3] i més sovint era una fórmula per desheredar sense causa, quan la llei volia que els legitimaris fossin instituïts hereus o desheredats, per tal de no incórrer en el defecte de preterició.

El testador *pot*, doncs, desheredar un legitimari allegant que caigué en alguna causa legal de des-

1. Vegeu el que s'ha dit en els §§ 500, 501, 504.

2. Comparin-se les causes del § 446 amb les de les notes següents; N. 91, § 1, N. 115, c.c. 3 i 4. Vegeu arts. 813, 848, 853 C. c.

3. Fr. 12, § 2, Fr. 47 pr. (XXXVIII-2), Fr. 18 (XXVIII-2), C. 25 (III-28). Vegeu Fr. 16 pr., § 2 (XXVII-10), Fr. 16 (XXXVII-4); MAYNZ, III, 426, n.s 28-43; WINDSCHEID, III, p. 1, 160, 161, n.s 6, 7; 176.

heredació.[4] Aquesta ha d'ésser pura, absoluta i nominal.[5]

La dels descendents s'ha de fundar en alguna de les causes següents[6]: 1.ª Haver pegat o ferit algun ascendent[7] 2.ª Si l'ha deshonrat,[8] delatat, causant-li greu perjudici, o acusat de delicte. 3.ª Si la filla no s'ha volgut casar i viu torpement.[9]

No es consideren subsistents les causes que consisteixen en què el fill es faci traïdor al senyor, o moro.[10]

A Barcelona, a més, pel privilegi de Jaume I, de 1269,[11] perden els drets hereditaris, com si fossin morts, els fills que entren en religió contra la voluntat de llurs pares.[12]

4. Usatge *Exheredare* (tít. 3, ll. 6, vol. I), usatge *Quod si filii* (tít. 18, ll. 4, vol. I). Vegeu N. 115, c. 3 pr. i al fi; c. 4 pr. i al fi; Fr. 14, § 2, Fr. 15 (XXVIII-2); VIVES, II, 324. Vegeu, també, arts. 849, 850 C. c.

5. Vegeu l'usatge *Exheredare;* GIBERT-FALGUERA, 232 (ff). Però ARNDTS-SERAFINI, III, 343, l'admet condicional.

6. Encara que les causes esmentades a la N. 115, c. 3, concorden substancialment amb les de l'usatge *Exheredare*, en el que difereixen s'ha d'entendre que aquest derogà la Novel·la, car l'usatge dóna com a úniques les causes que enumera. Vegeu PELLA, IV, 11, 14; VIVES, II, 324, n. 5.

7. L'usatge diu *percusserint*, i en català, *firau*. Vegeu S. 8 maig 62; PELLA, IV, 10 i 88. Per D. R., vegeu ARNDTS-SERAFINI, III, 341; WINDSCHEID, III, p. 1, 182.

8. Vegeu S. 4 nov. 04 de fora de Catalunya.

9. Vegeu S. 29 abril 86.

10. BROCÀ I AMELL, II, 443; però vegeu PELLA, IV, 14, que considera que el canvi de religió, en general, és causa de desheredació, malgrat l'art. 11 de la Const. que, consignat per raons polítiques, no transcendeix a llevar que el pare pugui privar de la llegítima el fill, en aquest cas, perquè el tal canvi constitueix una molèstia familiar. No es pot considerar vigent l'usatge *Quod si filii* (tít. 18, ll. 4, vol. I), que permet de desheredar el fill que no vol esmenar el dany fet al *senyor* del pare. El D. R. en la N. 115, c. 3, fa esment d'altres causes.

11. Unic del tít. 6, ll. 1, vol. II. Vegeu VIVES, IV, 33.

12. No està vigent la facultat de desheredar el que es casa sense consentiment dels pares, com disposava Jaume I,

No poden incórrer en causa de desheredació els que, per falta d'edat i, per tant, de consentiment, tampoc no poden cometre dol;[13] i, segons els autors, la reconciliació amb el testador el priva de desheredar el reconciliat, i deixa sens efecte la desheredació anterior.[14]

Perquè la desheredació tingui eficàcia, s'ha de fundar en alguna de les causes legals expressades, i ésser invocada pel testador i provada per l'hereu.[15] La no fundada en causa legal i la no provada es tenen per no fetes; i permeten d'usar la *querela inofficiosi testamenti*,[16] que anulla la institució d'hereu i deixa subsistents les disposicions singulars del testament.[17] L'herència es distribueix com en el cas de preterició.[18]

Es pot desheredar els ascendents per les següents

en privilegi de 1269 (tít. 1, ll. 5, vol. II); car restà derogat per la llei de Dissentiment patern, substituïda ara, en aquest punt, per l'art. 45 C. c. i ss.

13. C. 33, § 1 al fi (III-28) GIBERT-FALGUERA, 232 (ff), assenyala com a edat mínima, a l'efecte, la infància pròxima a la pubertat; però sembla millor, com fan BROCÀ I AMELL, II, 444, de seguir el criteri de l'art. 8 del C. p., amb referència a l'edat, com a causa eximent de responsabilitat criminal.

14. BOFARULL, 269, n. 3; PELLA, IV, 15; VOET, I, 503, n. 31; ARNDTS-SERAFINI, III, 341; 343, n. 3. Aquesta opinió concorda amb l'art. 856 C. c. en relació amb el 757. En PELLA, lloc dit, creu aplicable a Catalunya aquest darrer article, i invoca el Fr. 14 (V-2). Vegeu MANRESA, VI, 535.

15. Usatge *Exheredare* al fi; N. 115, c. 3, paràgraf final al fi.

16. Vegeu n. 15; CARDELLACH, 791; GIBERT, lloc. dit; BROCÀ I AMELL, II, 443; VINNI, *Select.*, 255. Però la S. 8 maig 62, no considerant desheredat a Catalunya el fill al qual se li deixa alguna cosa, només li permet de reclamar la llegítima o son suplement.

17. N. 115, c. 3 fi; PELLA, IV, 12. En canvi, art. 851 C. c.

18. § 508, n. 36. Manta dels fragments invocats en aquest paràgraf es refereixen també a la preterició, car el D. (V-2) tracta de la *querela inofficiosi testamenti*, en general.

causes: 1.ª Exposar els fills a perdre la vida o atemptar contra ella. 2.ª Atemptar l'ascendent contra la vida del seu consort. 3.ª Tenir comerç criminal amb la jove o amb la concubina del fill. 4.ª Impedir-lo de testar. 5.ª No assistir-lo si és boig o no redimir-lo si està en captiveri.[19]

La desheredació injusta dels pares o d'altres ascendents els dóna dret a reclamar la llegítima, però no a demanar la rescissió del testament.[20]

El germà només podria ésser desheredat en el cas que, altrament, tingués dret a llegítima.[21]

19. N. 115, c. 4. Vegeu Brocà i Amell, II, 444. Vegeu art. 854 C. c. Cal notar que, regint en això el D. R., hi ha causes de desheredació dels ascendents que, dins el mateix D. R., tenen la seva recíproca en la desheredació dels fills; però, com que aquesta es regeix per dret català, es repara una mena d'incongruència entre les causes que permeten de desheredar els ascendents i les que permeten de desheredar els descendents.

20. Arg. Const. 1, tít. 3, ll. 6, vol. I, referent a la preterició dels ascendents.

21. Vegeu N. 22, c. 47; Pella, IV, 15.

CAPÍTOL II

SUCCESSIÓ FORÇOSA

§ 511. Secció primera

Any de plor

A Catalunya el consort sobrevinent, en general, no té dret a successió forçosa en el patrimoni del premort; si bé el que la llei no imposa ho sol suplir el costum.[1] Només la vídua té dret a l'*any de plor*; i, si és pobra, a la *quarta marital*.

ANY DE PLOR. — S'anomena així el dret de la vídua d'ésser alimentada, a càrrec del patrimoni del marit, durant el primer any de viduïtat.[2]

Hi tenen dret totes les vídues, riques i pobres, do-

1. Vegeu FAUS, *Rev. Jur. de Cat.*, XIII, 323, 328; SOLDEVILA, íd., XVIII, 225; DURAN I VENTOSA, íd., XXIII, 153 (discurs inaugural Acadèmia, 9 maig 1917); FONTANELLA, Cl. VII, gl. 3, p. 5; PELLA, III, 290. En canvi, art. 807, n. 3, arts. 834, 839 C. c.; MANRESA VI, 420.

2. Cap. 5 *Rec. Proc.*, estès a tot Catalunya per la const. *Hac nostra* (cap. 3 de les Corts de Perpinyà, de 1351, en temps de Pere II, que forma la const. 1.ª, tit. 3. II., 5, vol. I). Segons CATÀ DE LA TORRE, *Rev. Jur. de Cat.*, XXI, 388, la influència romana reduí a això l'usdefruit vidual consignat a l'usatge *Vídua*, del mateix títol i que era comú a tot Espanya. Vegeu COSTA, *Rev. Gen. de Leg. y Jur.*, LV, 316; NOCEDAL, discurs inaugural *R. Acad. de Jur. y Leg.*, 29 oct. 1866; BROCÀ, I, 862; PELLA, III, 292. Vegeu, també, art. 1379, § 2, C. c., i MANRESA, VI, 428.

tades o no, hagin cobrat o no els crèdits dotals. Dóna dret a aliments, vestits i habitació, en el sentit més ample; i sa quantia es determina per la del patrimoni del marit i per la condició i dot de la vídua.[3] Diuen els autors que fins comprèn l'ús de cotxe, si el marit en gastava i és just que la vídua en tingui. El jutge és el que, tenint en compte les circumstàncies dites, ha de fixar la quantia, ja que el D. català no la precisa.[4]

Els hereus del marit han de pagar els aliments, a menys que la dona visqués amb sos pares o germans, els quals l'alimentessin i ella no reclamés res als hereus dits, o que aquests necessitessin de manllevar per alimentar-la.

És evident que la vídua, durant l'any de plor,[5] i mentre sien menors d'edat,[6] ha d'alimentar els fills.

A Catalunya s'entenia que, per tal de gaudir del dret a aliments, la vídua no podia ésser obligada a viure amb els hereus del marit, encara que no existissin motius d'honestedat o de bon veure que ho impedissin;[7] però avui sembla el contrari, pel que és disposat en el C. c.,[8] que substituí l'art. 78 de la llei de Matrimoni civil.[9]

3. Vegeu S. 13 abril 69; Vives, II, 249; Brocà i Amell, I, 377; íd., II, 378; Coll i Rodés, *Rev. Jur. de Cat.*, XI, 432.

4. S. 2 des. 13, que aplica l'art. 1100 E. c. La de 13 març 91 diu que les vídues que, en vida del marit, n'havien estat separades per mutu acord, conserven dret a l'any de plor, que poden reclamar en tot temps. Vegeu M. Alcubilla, 1891, 749, nota.

5. Maspons, *Rev. Jur. de Cat.*, XXVII, 232.

6. § 360.

7. Brocà i Amell, II, 378.

8. Art. 149.

9. Vegeu S. 11 maig 97 i § 368, n.ª 40 i ss.; Coll i Rodés, *Rev. Jur. de Cat.*, XI, 434.

PERD EL DRET ALS ALIMENTS durant l'any de plor la vídua que es torna a casar;[10] però no ha de tornar els aliments rebuts, sí els vestits de dol, segons Brocà i Amell, II, 379; *a fortiori*, la que porta vida deshonesta;[11] i, en tot cas, passat l'any de plor.[12]

Respecte a Tortosa, vegeu § 426, n.s 6 i 7.

Convé notar que la vídua i els fills tenen drets especials respecte a les *cases barates*.[13]

10. Arg. usatge *Vídua*; BROCÀ, I, 863.
11. Arg. dit usatge, BROCÀ, I, 863.
12. Const. *Hac. nostra* (const. 1.ª, tít. 3, ll. 5, vol. I); BROCÀ I AMELL, II, 379.
13. Art. 59 llei 10 des. 1921 i arts. 321-330 Regl. 8 juliol 23.

§ 512. Secció segona

Quarta marital

NOCIÓ I CARÀCTER JURÍDIC. — S'anomena *quarta marital* la quarta part o altra participació menor del patrimoni del marit que la llei atribueix a la vídua pobra.[1] No constitueix successió universal : no fa hereva la vídua, la qual no necessita prendre inventari per tal d'evitar la confusió de patrimonis;[2] i no s'ha de confondre amb la successió intestada a què té dret tota vídua, sia o no pobra, en defecte de parents preferents.[3] De totes maneres, és una successió forçosa que el marit no pot privar mitjançant disposició per causa de mort, ni disminuir en vida per donacions inoficioses, les quals, en son cas i temps, es podrien rescindir.[4]

1. Vegeu MAYNZ, III, 335, 336, n. 6, que la considera com a successió intestada; WINDSCHEID, III, p. 1, 138; ARNDTS-SERAFINI, III, 155; BROCÀ I AMELL, II, 449; PELLA, III, 295; COLL I RODÉS, *Rev. Jur. de Cat.*, XI, 435; SOLDEVILA, íd., XVIII, 234 fi, que li atribueix origen germànic. La S. 13 gener 09 diu que no és una successió, sinó una precaució i assegurament per tal d'evitar la pobresa de la vídua.

2. N. 53, c. 6, § 1. BROCÀ I AMELL, II, 452, consideren la vídua pobra successora universal del seu marit, a menys que aquest li deixi la quarta en forma de llegat, si bé li neguen el dret d'acréixer, per tenir la quota limitada. MASPONS, Dictamen, 14, considera la quarta com a un crèdit legitimari; per la qual cosa la fa contribuir als deutes hereditaris, encara que s'hagués pactada en capítols matrimonials; però, fundat en una sentència de 1659, diu que els creditors no poden rebaixar la quarta mentre restin altres béns per pagar-los.

3. § 519, n. 34.

4. MAYNZ, III, 434, IV; WINDSCHEID, III, p. 1, 193 fi; ARNDTS-SERAFINI, III, 154, que la considera successió extraordinària.

QUI HI TÉ DRET. — La vídua[5] indotada i pobra en morir el marit.[6] *Indotata, inops, pauper*, diu la llei, la que sofreix *novissima inopia*, com indicant que la pobresa li ve d'haver quedat vídua. Per això no té dret a la quarta la que, encara que no hagi aportat dot ni se li hagi promès escreix, té parafernals que li produeixen el menester per viure decorosament, ni aquella a la qual el marit li llega tant o més del que la llei li assenyala en concepte de quarta[7] ni la que deixaria d'ésser pobra reclamant algun llegat del marit o altra cosa que acredités;[8] i, en canvi, no la priva de reclamar-la el tenir un dot reduït, insuficient per viure amb sos fruits,[9] o el tenir rendes que no li permetin de viure decorosament segons sa classe.[10] Ja es comprèn, doncs, que, si el marit li deixa un llegat o donació que sia *ob causam*, se li imputa en la quarta; i, en son cas, pot demanar el que falti per completar-la.[11] També s'hi imputa el dot no consumit.[12]

5. N. 117, c. 5. No, el vidu, per derogació, en això, de la N. 53, c. 6 pr., i malgrat l'auth. *Praeterea* (VI-18).

6. MASPONS, *Dict.*, 16 fi, 17.

7. Vegeu N. 53, S. 20 oct. 60 (Corunya), 8 gener 79, 13 gener 09; PELLA, III, 297 fi.

8. BROCÀ I AMELL, II, 451.

9. El D. R. disposa especialment la quarta per la dona amb la qual el marit es casà per pur afecte, i no per l'interès d'un dot quantiós. Vegeu N. 117, c. 5.

10. SS. 29 oct. 94, 6 juny 99, afegint aquesta que no l'en priva que el marit hagi encarregat al seu hereu que la mantingui i vesteixi. La de 19 oct. 98 declarà que tampoc l'en priva el tenir l'usdefruit dels béns dels fills menors d'edat, si amb els estalvis no es pot fer un capital per a quan acabi l'usdefruit legal. Vegeu MASPONS, *Dict.*, 18.

11. Arg. N. 53, c. 6, § 2; vegeu SS. 29 gener 79, 13 maig 13; BROCÀ I AMELL, II, 452; MASPONS, *Dict.*, 26. Però, com que el fi de la quarta és el proporcionar una renda a la vídua, no se li poden donar coses infructíferes en pagament. Arg. S. 20 des. 11 (Burgos). Però vegeu MASPONS, *Dict.*, 14.

12. Vegeu S. 13 maig 13, MASPONS, *Dict.*, 26.

No deixa de tenir dret a la quarta la dona que es podria mantenir amb el seu treball o demanant aliments legals als seus pares o germans; perquè l'obligació de prestar aquesta mena d'aliments només existeix a favor del que no té béns ni manera d'adquirirlos;[13] però altra cosa seria si la vídua tingués dret a aliments contractuals o testamentaris.

La diferència consisteix en què els aliments legals són subsidiaris, mentre que els contractuals i testamentaris no ho són, i poden fer que l'alimentista no sia pobre.[14]

La pobresa que permet de reclamar la quarta és, doncs, una qüestió de fet que han d'apreciar els tribunals, com per resoldre si es té dret a aliments legals.[15] Segons la jurisprudència, la declaració de pobresa, als efectes processals, ja és prou perquè la dona es tingui per pobra a l'efecte de reclamar la quarta marital; si bé afegeix que, en general, el benefici de pobresa concedit sense impugnació no transcendeix de l'ordre processal.[16]

PERDEN EL DRET A LA QUARTA MARITAL. — 1.r La vídua que injurià greument el marit, no el tractà amb el degut afecte conjugal o en visqué divorciada.[17] 2.n La que ha sostreta alguna cosa

13. Vegeu § 368, n. 31; S. 6 juny 99; BROCÀ I AMELL, II, 451; MASPONS, *Dict.*, 21; però íd., 27.

14. Vegeu FONTANELLA, Cl. v, gl. 8, p. 9, n.s 42 i 88., el qual, però, afegeix que priva de la quarta el poder reclamar aliments als fills.

15. SS. 29 oct. 94, 18 nov. 97.

16. S. 18 nov. 97. Les SS. 25 febrer 78 i 27 abril 11 mantenen el mateix criteri a l'efecte de la prestació d'aliments.

17. Dites Novel·les. No la perd pel mer fet d'haver viscut separada per acord mutu. S. 29 oct. 94, que diu que no s'hi oposa la de 13 març 91. Vegeu § 511, n. 4; art. 834, § 3, C. c.

de l'herència del marit. 3.ª La que es torna a casar sense haver-la cobrada ni reclamada.[18] 4.ª La que porta vida deshonesta.[19] 5.ª La que la renuncia.[20]

Quantia de la quarta marital. — Si el marit deixa hereus estranys o bé tres fills o menys, la quarta marital consisteix en una quarta part del patrimoni del marit; i si els fills són més, en una part viril.[21] Cal notar : 1.ª Que, si hi ha altres descendents més remots, es compten en el lloc del fill del que descendeixen que hagi premort, com per dret de representació; car, en dir nombre de fills, es vol dir de branques. 2.ª Que, si el difunt deixà fills que també ho sien de la vídua, aquesta només adquireix l'usdefruit de la quarta,[22] passant la propietat íntegrament als fills comuns del causant i la vídua. Semblaria lògic que als fills comuns només els passés el domini de la part que proporcionalment els correspon, si concorren amb mitjos germans, i que la part que es podria considerar que tocaria a aquests, fos lliure de la vídua; però Justinià ho disposà de la manera expressada. També creuen alguns autors que la vídua pot distribuir la nua propietat de la quarta entre els seus fills; però altres no ho admeten, assimilant-ho

18. No la perd si el matrimoni és posterior a la reclamació, encara que sia durant l'any de plor. Brocà i Amell, II, 453, n. 2; Maspons, *Dict.*, 28; i, per exclusió, art. 50 C. c.

19. Opinió fundada en l'usatge *Vídua*. Vegeu Blajot, *Rev. Jur. de Cat.*, XIII, 375; Maspons, *Dict.*, 28.

20. Maspons, 22.

21. N. 117, c. 5.

22. El D. R. diu *ús*, i alguns autors ho entenen literalment. Vegeu Windscheid, III, p. 1, 140, n. 9.

en això als béns reservables.[23] Si no hi ha fills comuns la quarta és del ple domini de la vídua.[24]

Els autors catalans, com altres d'estragers, entenien que la quarta marital no podia passar de 100 lliures d'or;[25] però s'ha reconegut que el D. R. posterior a la N. 22 derogà la limitació; car, si bé la N. 117, c. 5, esmentada, parla de les cent lliures com a límit màxim, referint-se a la N. 22, c. 18, no hi al·ludeix per mantenir, sinó per derogar la tal limitació.[26]

La vídua, com a creditora de part alíquota de l'herència, pot reclamar la quarta marital per una acció *familiae erciscundae* útil, mitjançant judici de testamentaria.[27] També la pot demandar en judici ordinari per una *condictio ex lege*; i, si el marit la deixa en

23. Vegeu WINDSCHEID, lloc dit, S. 13 maig 13.

24. N. 117, c. 5; MAYNZ, III, 335; WINDSCHEID, lloc dit, ARNDTS-SERAFINI, III, 155, 156, n. 2; BROCÀ I AMELL, II, 452; Vegeu, també, N. 22, c. 18; N. 63, c. 6; N. 74, c. 5; MASPONS, *Dict.*, 23 fi i 88.; S. A. B., I, 132. S. 13 maig 13, la qual també declara que els fruits posteriors a la mort del pare i els posteriors a la de la mare formen part de les respectives herències i s'han de dividir entre els hereus.

25. Les 100 lliures d'or, equivalen a 109,481'75 ptes., segons J. COLL I RODÉS, *Rev. Jur. de Cat.*, II, 351, 436; i R. COLL I RODÉS, íd., XI, 437, n. 1. MANRESA, V, 250, exposa diverses opinions segons les quals pugen 102,705 rals 30 maravedissos o 121,976 rals, 16 maravedissos. També accepta el límit de les 100 lliures, WINDSCHEID, III, p. 1, 139, n. 7, que dóna l'equivalència de 67,200 marcs, segons la jurisprudència del Tribunal de l'Imperi alemany, XL, 194. Una S. A. B. (*Rev. Jur. de Cat.*, II, 326) diu que ni la llei ni la jurisprudència no fixen l'equivalència de les 100 lliures. Admet el límit de les 100 lliures ARNDTS, però no SERAFINI, comentant-lo (III, 156, n. 3), que diu que no es respecta aquest límit a la pràctica. Vegeu SALMERON, *Rev. de los Tribunales*, XIII, 81; MASPONS, *Dict.*, 30.

26. S. 19 oct. 98; DURAN I BAS, 270. La S. 13 gener 09 no resol la qüestió, com podia fer-ho.

27. MAYNZ, III, 434, IV; art. 1038, n. 4, E. c.; arg. Fr. 2, § 1 (X-2), referent a la quarta Antonina.

forma de llegat, es pot demanar per l'acció *ex testamento*. Totes aquestes accions prescriuen als trenta anys, que corren des de la mort del marit,[28] i passen als hereus de la dona.[29] Per tal de reclamar la quarta, la vídua té dret de retenció sobre l'herència del marit.[30]

DRET ESPECIAL DE TORTOSA. — Té dret a la quarta tota vídua que no tingui gens de dot ni escreix, encara que sia rica; la quarta se li adjudica en plena propietat; i no té el límit de les 100 lliures per disposició expressa de la llei.[31]

28. Usatge *Omnes causae*, S. 6 juny 99.

29. Arg. N. 117, c. 5, S. 13 maig 13. La S. 18 gener 85 (Madrid), fundada en llei de les *Partidas* i en la Nov. Rec., no admet transmissió de la quarta a favor dels hereus de la vídua, si aquesta no l'ha reclamada en vida.

30. S. 20 juliol 1527, MASPONS, *Dict.*, 26.

31. Cost. 12, rúb. 1, ll. v, C. de T.; COLL I RODÉS, *Rev. Jur. de Cat.*, X, 537; XI, 439; SOLDEVILA, íd., XVIII, 234.

CAPÍTOL III

QUARTA ANTONINA O PĪANA

§ 513 Secció única

És la successió forçosa que correspon al que fou arrogat impúber i és amancipat sense justa causa aprovada pel jutge, i també en el cas de mort de l'arrogador; i consisteix en la quarta part dels béns d'aquest,[1] sens perjudici del dret de l'arrogat, de recobrar els seus béns propis. L'arrogat no és hereu, per raó de la quarta, però pot usar útilment l'acció *familiae erciscundae*.[2] Tampoc no té la *querela inofficiosi testamenti*, però pot impugnar les donacions fetes per l'arrogador, que perjudiquin la quarta, per les accions útils Faviana o quasi Calvisiana.[3]

L'acció per demanar la quarta i els béns és transmissible als hereus.[4]

1. § 3, 1 (1-11), Fr. 22 pr. (1-7). Fr. 8, § 15 (v-2), Fr. 13 (XXVIII-5), C. 2 (VIII-48); MAYNZ, III, 104, 430, 434; WINDSCHEID, III, p. 1, 141, 193; ARNDTS-SERAFINI, III, 439. Recordi's que tots els arrogats tenen dret a llegítima de l'arrogador, § 500, n. 16.
2. Fr. 2, § 1 (X-2).
3. Dit Fr. 8, § 15, Fr. 13 fi (XXVIII-5); MAYNZ, III, 105, n. 52; 434, n. 16. Vegeu WINDSCHEID, III, p. 1, 141, 193 fi.
4. Fr. 1, § 21 (XXXVII-6).

CAPÍTOL IV

RESERVES

§ 514 Secció primera

Reserves, en general i per segones noces

Les reserves formen part — en la seva manifestació més important — de les institucions dictades en odi a les segones noces,[1] establint una successió forçosa a favor dels fills d'un matrimoni anterior; i són d'origen romà.[2]

1. Vegeu § 355; MAYNZ, III, 82, n. 11; WINDSCHEID, II, p. 2, 559; ARNDTS-SERAFINI, III, 64; BROCÀ I AMELL, II, 411; MANRESA, VII, 174 i ss.

2. Vegeu CC. 3 i ss. (v-4); N. 2, c. 1; N. 22, cc. 23-28. En parla el C. de T. en el cost. 5, rúb. 2, ll. v; i els *Costums de Girona*, rúb. 41, c. únic. Vegeu CORBELLA, 312; PELLA, IV, 82 i ss. Hi ha comarques catalanes on no són ben mirades ni respectades, per considerar-les oposades a les pràctiques del país. Vegeu FAUS, *Rev. Jur. de Cat.*, XIII, 384, 388. A Aragó no les disposa la llei i no solen pactar-se. (Vegeu COSTA, *Der. consuet.*, I, 184), fora d'alguns llocs en què hi ha tendència a introduir-les (íd., íd., 178). El C. c., en els arts. 968-979, les disposa en el cas de segon matrimoni; i l'art. 980 les estén al que, encara que no es torni a casar, té un fill natural essent ja vidu : completant així el criteri prohibitiu de l'article 1335; i, a més, els arts. 811 i 812 n'estableixen d'altres de tendència troncal, les quals la S. 4 juny 11 declara incompatibles amb les primeres. Cal dir que la base 18 de la llei d'11 de maig de 1888 no autoritzà per reformar en això el dret vigent. Vegeu MANRESA, VII, 174; IX, 270. Respecte a l'article 980, si bé PELLA, IV, 89, el creu aplicable a Catalunya,

La *reserva per segones noces* consisteix en què si un vidu o vídua amb fills es torna a casar, perd la propietat dels béns adquirits o que adquireixi[3] a títol gratuit,[4] ja directament del consort premort, ja mitjançant successió intestada de fill[5] comú,[6] i passa als fills

perquè el D. R. no conté disposició similar, tal raó més aviat aconsellaria no aplicar-lo, per tractar-se d'una institució limitativa de la llibertat de disposar, que cal aplicar restrictivament. A més, el perill que vol evitar la reserva per segon matrimoni, o sia que no vagin a fills d'aquest segon matrimoni béns procedents del primer consort o de fill d'aquest, resta atenuat tractant-se de fill natural, al qual és molt limitat el que se li pot deixar, havent-hi fill legítim. OLIVER, *Hist.*, II, 347, invocant el cost. 2, rúb. 2, ll. V, C. de T., creu que allí també hi ha reserva en el cas de fill natural sobrevingut.

3. La C. 3, § 1 (V-9), només parla de la successió del fill que mor quan la mare ja està casada novament, S. 19 gener 22, fundada en el C. c.; però el dret posterior ho estén als béns del fill mort intestat quan la mare encara romania vídua. Vegeu N. 22, c. 46, § 2; BROCÀ I AMELL, II, 411; PELLA, IV, 86 (que admet l'opinió contrària; com, també, COMAS, esmentat a la n. 6); S. 22 juny 95 (Vitòria), S. 25 febrer 14 (Sevilla). De totes maneres, es tracta de béns adquirits, i no té lloc la reserva de béns procedents del fill, si el binubo no arriba a adquirir l'herència d'aquell. Vegeu art. 970 C. c.

4. No s'entenen adquirides a títol gratuit i, per tant, no es fan reservables les adquisicions per compres i millores, § 423, n. 19; però sí la donació convinguda en pacte de sobrevivència tal com s'estila al Bisbat de Girona amb el nom d'escreix, PELLA, IV, 85 fi.

5. Vegeu n. 6. També són reservables els adquirits per successió del nét, segons CANCER, I, 5, n. 27. És contrària la S. 11 març 61 (Càceres). BROCÀ I AMELL, II, 412, la transcriuen, limitant-se a dir que té importància. PELLA, IV, 86, també admet reserva dels béns procedents de successió testamentària del fill : cosa que no accepta FALGUERA, comentant GIBERT, 301 (mm.) ni sembla admissible. Segons PELLA, IV, 87, seguint VOET, també és reservable la llegítima de l'herència del fill cobrada per l'ascendent binubo, perquè es considera successió intestada.

6. N. 22, cc. 23, 46, § 2; c. 47, § 1. D'aquests textos es desprèn que no són reservables els béns adquirits del fill, que

tinguts amb el consort difunt[7] i els seus descedents per dret de representació; restant reduït el consort binubo, quant als béns reservables, a la condició de mer usufructuari.[8] Un consort no pot dispensar l'altre de l'obligació de reservar, si el cas arriba; car prové de disposició preceptiva i irrenunciable de la llei.

Els transfereix *ipso jure* el domini dels béns reservables, en contreure segones noces el pare o mare, als fills i altres descendents, encara que no sien hereus;[9] es distribueix entre ells per parts iguals, segons dret

no provenen del consort premort; i, així, en el cas de morir el fill durant el matrimoni dels seus pares (car el D. R. no exclou aquest cas), només seran reservables els que procedeixin de peculi profectici. Vegeu MAYNZ, III, 82; CANCER, I, 5, n.s 25, 26, el qual, però, diu que, si bé els béns procedents del consort premort sempre són reservables, en canvi els d'altres procedències no ho són si el fill mor abans del segon matrimoni del pare o mare, i que ho són si el fill mor després; afirmant que així ho havia declarat l'antiga Audiència. No tenen aplicació les sentències fundades en la llei 15 de Toro, com la de 16 maig 56.

7. N. 22, cc. 23, 26; C. 8 pr. (v-9); auth. *Ex testamento*, C. (v-9); SS. 21 maig 61, 16 juny 62. Vegeu les de 9 maig 59 (Havana), 27 juny 66 (Madrid), 18 juny 80 (Madrid), 22 juny 95 (Burgos-Vitòria), 12 març 97 (Càceres).

8. Vegeu a MANRESA, VII, 187 i ss., mantes opinions sobre la naturalesa de les reserves. Vegeu, també, la S. 25 oct. 95. L'art. 168, n. 3, llei Hipot. disposa hipoteca legal en garantia d'una reserva establerta a favor dels hereus d'un consort difunt sobre béns adquirits d'ell, pel sobrevivent; reserva que sembla distinta de la disposada a favor dels fills del consort binubo, de la qual s'ocupa el n. 2 del mateix article, car l'un parla de descendents i l'altre d'hereus. Però l'art. 978 C. c.—al qual fa referència l'esmentat n. 3 de l'art. 168, llei Hipot.—sembla que no regula altra forma de reserva que l'establerta a favor dels fills, car el dit art. 978 C. c. s'ha d'entendre en relació amb el 968 i ss.

9. S'han d'excloure els fills desagraïts. Auth. *Hae res lucro* (v-9). Vegeu, per analogia, C. 10 (v-9), N. 22, c. 21; art. 293, § 2, C. c.

de representació,[10] i el trameten als seus hereus descendents.[11]

En conseqüència, el consort binubo no pot alienar els béns reservables,[12] ans bé, el segon matrimoni produeix efecte retroactiu que permet de rescindir les alienacions realitzades durant la viduïtat.[13] Les tals alienacions són, doncs, condicionals;[14] altrament seria fàcil de burlar la llei.[15] Però les dites alienacions no es poden rescindir quan seria en perjudici de tercer protegit per la llei Hipotecària. En aquest cas, al reservatari només li resta acció personal contra el binubo venedor.[16]

10. N. 22, cc. 25, 26, § 1. Vegeu N. 98, c. 1; auth. *Hae res lucro*, C. (v-9). Pel D. R. anterior, el binubo n'havia de disposar entre els fills, però en la proporció que volgués, C. 3 (v-9) : cosa que accepta l'art. 972 C. c. Vegeu MAYNZ, III, 82, n. 11; VOET, II, 619 fi i ss.

11. Arg. N. 22, c. 26 pr. Si algun dels fills fos justament desheredat, sa part acreix als altres. Vegeu n. 9.

12. C. 6, § 1 (v-9), N. 22 cc. 24, 26 pr.; S. 16 juny 62. Es pot donar el cas que la reserva caduqui, i llavors es convaliden les alienacions, N. 22, c. 26 pr. Vegeu art. 975 C. c.

13. Dita N. 22, c. 26 pr. Vegeu S. 16 juny 62 (Granada), BROCÀ I AMELL, II, 411, esmenta la S. 31 gener 81, que no la trobem.

14. RR. 25 des. 62, 25 juny 92, la segona de les quals, referint-se al cas de l'art. 811, permet d'alienar els dits béns segons l'art. 109 llei Hipot. La S. 4 juliol 96 (Albacete), fundada en la llei 24, tít. 13, Part. V, no permet als fills d'impugnar les alienacions, si el reclamant no renuncia l'herència del consort binubo. Vegeu altres sentències menys interessants, a MANRESA, VII, 184. És evident que els fills majors d'edat poden celebrar convenis amb els pares, autoritzant-los per alienar béns reservables.

15. Dites SS. 12 juny 62 i 31 gener 81 (esmentades per BROCÀ, que no les trobem). Però DURAN I BAS, 82. Per Dret castellà anterior al C. c., vegeu MANRESA, VII, 180 fi; i ara, arts. 974, 976, 978 C. c.

16. Vegeu art. 34 llei Hipot., S. 4 juliol 96; MANRESA, VII, 225 i ss.; BROCÀ I AMELL, II, 411. La protecció hipotecària pot emparar més sovint les alienacions de béns reservables

Els drets dels reservataris, com a reals (inscribibles, si versen sobre immobles), poden ésser objecte de contracte i embargats, malgrat son caràcter condicional.[17]

Hipoteca legal. — Per tal d'assegurar els drets dels reservataris, la llei Hipot. els concedeix hipoteca legal sobre els béns del pare o mare binubos, en garantia dels béns reservables no inscribibles; i, a la inscripció dels immobles, s'ha de fer constar al Registre sa condició de reservables, hipotecant-los per tota la seva valor.[18]

Si els reservataris són menors d'edat, la hipoteca s'ha de constituir amb intervenció judicial, després d'inventariar els béns reservables.[19]

Mort el consort binubo, els fills adquireixen *ipso jure* el ple domini dels béns reservables; però pràcticament alguns registradors exigeixen que es declari judicialment el seu dret, per inscriure'ls a llur favor.[20]

fetes abans del segon matrimoni; però, també, a voltes, les posteriors, si no es constituí hipoteca legal per la reserva. Vegeu SS. 20 des. 04 (Madrid), 4 des. 09 (Sevilla), 8 oct. 10 (Valladolid).

17. N. 22, c. 26 pr.; S. 1 abril 14; malgrat la jurisprudència hipotecària anterior, que no permetia d'hipotecar-los, considerant que els tals contractes estaven compresos en la prohibició dels que versen sobre herència futura.

18. Art. 168, n. 2, arts. 191, 193 i altres llei Hipot.; arts. 221 i ss. Regl. Aquestes disposicions s'han d'entendre aplicables a Catalunya només respecte als casos que el Dret català imposa obligació de reservar, sense que permetin d'obrir una porta per introduir reserves del C. c. no aplicables a Catalunya. Segons la R. 28 agost 11, la reserva, per si sola, no atribueix dret real al reservatari; però n. 17. Vegeu els arts. 977 i 978 C. c., aplicats al cas de l'art. 811 per la S. 8 nov. 94.

19. Vegeu arts. 191 i ss. llei Hipot., art. 221 Regl., article 977 C. c.

20. Es fonden en la R. 27 juny 06, relativa a la reserva de l'art. 811 C. c.; i, per tant, no es pot invocar per casos

EXTINCIÓ. — La reserva resta sens efecte si tots els reservataris i els seus descendents legítims[21] premoren el reservista; per la qual cosa l'acció per reclamar o vindicar els béns reservables corre des de la mort del causant binubo.[22]

També hi ha disposicions relatives a la successió forçosa de les cases barates.[23]

distints ni anteriors al C. c. Per altra part, la incertitud del reservatari que invoca la dita R. i que és fundada en el cas de l'art. 811, no existeix en la reserva per segones noces. Finalment, la R. 20 març 05, aplicant també el dit art. 811, havia considerat innecessari que es declarés judicialment qui era el reservatari. Vegeu § 515, n. 35.

21. Vegeu N. 22, c. 26 pr.; S. 16 gener 71 (València); auth. *Sed si quis*, C. (v-9), C. 6, § 1 (v-9). Vegeu art. 971 C. c.

22. Vegeu N. 22, c. 24 fi; S. 13 des. 19; GALINDO I ESCOSURA, IV, 562, 12.

23. Art. 59, §§ 1, 2 llei 10 des. 21; arts. 321-330 Regl. 8 juliol 23.

§ 515. Secció segona

Reserva de l'art. 811 del C. c.

És aplicable? — Alguns jurisconsults catalans entenen que és aplicable a Catalunya l'art. 811 del C. c., com a supletori, perquè concorda amb l'esperit del Dret català, de procurar que el patrimoni no surti de la família; i, encara que rigorosament no regeix aquí, cal confessar que, mentre s'apliqui a Catalunya la successió intestada del C. c., sovint és d'equitat que també s'apliqui el dit art. 811, que n'és un complement, ja que així s'assoleix que alguns parents exclosos de la successió recobrin alguna cosa del que tindrien per D. R., i que el C. c. els n'havia privat; com els germans que haurien de concórrer amb els pares, a la successió d'un altre germà.[1]

Quan s'aplica. — El dit article disposa que l'ascendent que heredés del seu descendent drets que aquest hagués adquirits a títol lucratiu d'un altre ascendent o d'un germà, està obligat a reservar els adquirits per ministeri de la llei, a favor dels parents que es trobin dins el tercer grau a la ratlla d'on provenen els béns.[2] La falta de precisió d'aquest arti-

1. Admet que s'apliqui a Catalunya l'art. 811 C. c. la S. 10 des. 19; però, per exclusió, S. 27 oct. 94. Sobre el vertader caràcter d'aquesta reserva, vegeu S. 19 nov. 10; Manresa, VI, 222 i 88. No l'admet a Catalunya En Pella, III, 263.

2. Vegeu Manresa, VI, 220. Aquesta reserva probablement fou establerta amb mires a un cas succeït en què no era equitatiu que els béns passessin lliurement a qui corresponia pel dret anterior. Vegeu Pella, III, 262, n. 4; 263, n. 1.

cle ha motivat molts de dubtes i qüestions, alguns resolts per la jurisprudència.

La reserva s'aplica en el cas que un ascendent heredi un descendent.[3] Per a fer-se reservables, els béns han d'haver pervingut al descendent, de procedència d'un *altre* ascendent[4] o d'un germà, sia de doble vincle o unilateral.

Per tal de determinar la procedència dels béns, s'atén a l'origen pròxim; car no es tracta d'una reserva rigorosament troncal, aplicable només als béns antics de la família.[5]

QUI HI TÉ DRET. — La reserva està establerta a favor dels parents del descendent *a quo*[6] de la ratlla d'on provenen els béns;[7] però, com que no s'ha d'atendre l'origen remot dels dits béns, només es tenen en compte les ratlles principals del descendent — paterna i materna —, sense distingir entre les subdivisions de cada una d'elles; i, per consegüent : els béns procedents d'ascendent patern o de germà consanguini passaran als parents paterns del descendent, sense distinció per raó de branques; els procedents d'ascendent matern o de germà uterí, als parents

3. No s'aplica, doncs, si l'ascendent no adquireix l'herència del descendent, que li ha estat deferida, S. 19 nov. 10.

4. No del mateix; car, si retornen al mateix donador, hi hauria lloc, si de cas, a la reserva de l'art. 812.

5. SS. 30 des. 07, 8 nov. 06, 29 oct. 07, 8 oct. 09; MANRESA, VI, 256. És el mateix criteri que se segueix a Catalunya en la successió intestada dels impúbers, § 520, n.ˢ 11-31.

6. S. 16 des. 92. Vegeu MANRESA, VI, 239.

7. En dir *parent*, s'entenen els *consanguinis*, únics amb dret a succeir per disposició de la llei, arts. 915-920 C. c. Altrament no obeiria al propòsit de conservar els béns dins la família.

materns; i els de germà de doble vincle, a tots els parents (dins el tercer grau) del descendent *a quo*.[8]

Els parents amb dret a la reserva són, dins la ratlla respectiva, els legítims[9] compresos dins el tercer grau, a comptar des del descendent *a quo*.[10] A la mort d'aquest, tots els seus parents de tercer grau de la ratlla d'on provenen els béns reservables adquireixen una esperança de dret,[11] que els permet de prendre les precaucions que autoritza la llei[12] per si el dret se'ls arriba a deferir;[13] però la delació no ve fins a la mort de l'ascendent reservista, i únicament els parents que en aquest temps estiguin en condicions legals[14] són els que poden reclamar els béns.[15] Per aquestes consideracions, els parents que tenen dret eventual a la reserva no poden pactar, sobre son extinció, amb l'ascedent reservista a què es refereix l'art. 811.[16] Els parents cridats són els més pròxims, o sia els que ho

8. Vegeu SS. 30 des. 94, 1 febrer 97, 21 nov. 02; arg. S. 4 gener 11; MANRESA, VI, 235 i ss.

9. S. 10 juny 18; MANRESA, VI, 229; art. 943 C. c.

10. SS. 8 nov. 06, 7 nov. i 30 des. 12; R. 20 març 05.

11. S. 21 març 12.

12. No els autoritza per usar l'art. 494 relatiu, a l'usdefruit; ni el 1121, referent al crèdit condicional; sinó a constituir la hipoteca legal dels arts. 191-199 llei Hipot., S. 6 juliol 16.

13. Els dits parents no poden intervenir en la divisió de l'herència del primer ascendent ni del descendent *a quo*; però sí a la del segon ascendent. SS. 21 març i 7 nov. 12; i no poden impugnar els actes del reservatari, mentre viu, relatius a dits béns. S. 30 des. 12.

14. Encara que fossin concebuts després de mort el descendent *a quo*.

15. SS. 4 gener 11, 7 nov. i 30 des. 12; R. 20 març 05. Vegeu S. 8 nov. 94; MANRESA, VI, 266. En el cas de la S. 21 nov. 02 es deferí la reserva en obrir-se la successió intestada, un cop declarada la nul·litat del testament. Vegeu les n.s 27 i següents.

16. S. 19 febrer 20.

serien a la successió intestada del descendent;[17] però sense el dret de representació, a favor d'altres més remots, per premoriència d'algun dels pròxims, que estableixen els arts. 924 i 925 C. c. per la successió intestada.[18]

El dret a la reserva es considera personalíssim : el reservatari que no l'exercita no el tramet a l'hereu.[19]

Béns compresos a la reserva. — Poden ésser de tota mena;[20] però han de reunir aquestes condicions: *a)* Que un descendent els hagi adquirits, a títol lucratiu, d'un ascendent o d'un germà.[21] *b)* Que, del descendent hagin passat a un altre ascendent a títol d'herència, per disposició de la llei; és a dir, per successió intestada o forçosa.[22]

La reserva no s'extingeix per confusió entre els béns de la reserva i els del reservista.[23]

17. S. 20 març 05; Manresa, VI, 239. Vegeu les sentències de les dues notes anteriors. Per tal de determinar quins són aquests parents, no hi ha procediment especial; i, segons la R. 27 juny 06, els tribunals adoptaran el que creguin adequat, sense que pugui generalitzar-se la doctrina de la de 20 març 05, donada per un cas especial. Vegeu n.ª 35, 36, i § 517, n. 20.

18. SS. 16 des. 92, 8 nov. 06; Manresa, VI, 252.

19. SS. 16 gener 01, 8 nov. 06, 27 gener 09, 30 des. 12; arg. S. 16 des. 92.

20. P. e., crèdits, valors, metàl·lic. S. nov. 12; encara que no es conservin *in specie*, S. 21 nov. 02; però vegeu S. 20 abril 17, de la n. 22. Vegeu S. 4 maig 10.

21. No els fa perdre el caràcter lucratiu el que hagin estat objecte de transacció. S. 8 nov. 94.

22. SS. 14 juliol 99, 8 oct. 09; Manresa, VI, 259. És revertible la cosa heredada, no els augments deguts a negociacions posteriors, S. 20 abril 17. Per a provar la condició de reservables, no cal presentar escriptures de divisió i adjudicació de l'herència del descendent, S. 18 juny 17.

23. P. e., crèdit de la mare sobre herència del pare, essent la filla hereva d'ambdós sense benefici d'inventari,

Efectes de la reserva de l'art. 811. — En morir el descendent *a quo* i heredar-lo l'ascendent reservista, aquest ha d'inventariar els béns reservables (taxant els mobles);[24] i, a falta d'inventari, en son dia s'haria de demostrar la consistència de la reserva,[25] i constituir hipoteca legal en garantia dels mateixos béns,[26] a instància de qualsevol[27] dels parents amb dret eventual a la reserva o de sos representants legals, en la mateixa forma que per a les reserves per segones noces.[28]

El reservista ha de conservar els béns reservables;[29] i, si els alienés, l'adquiridor no els podria inscriure a son favor com a lliures;[30] i els reservataris, deferida que els sia la reserva, els poden reivindicar o reclamar per *acció rei persecutòria*;[31] a menys que

S. 21 nov. 02. El cas d'aquesta sentència donà origen a un plet resolt per la de 30 abril 06, en la qual es declarà que la reserva consistent en dot es pot fer efectiva sobre els béns del marit que, per altra reserva troncal, corresponguèren a altre parent; havent-se, a l'efecte, de liquidar l'herència del marit per tal de pagar-ne les dues reserves. Aquests plets derivaren del que fou fallat per S. 14 juny 99.

24. Art. 191 llei i 221 Reg. hipot.; arg. art. 977 C. c., aplicable a la reserva troncal, S. 30 des. 97.

25. SS. 29 set. 05, 7 nov. 12. Vegeu S. 21 març 12, negant dret als reservataris, en vida del reservista, a intervenir en les operacions divisòries.

26. Art. 168, n. 2, art. 190 llei, arts. 222 i ss. Regl. hipot.; arg. art. 978 C. c. aplicable al cas, segons la S. 30 des. 97.

27. Un sol dels parents pot fer assegurar la reserva en benefici de tots, S. 30 des. 97, R. 20 febrer 14. El registrador no pot obrar d'ofici, sinó respectar el convingut entre els interessats, R. 5 març 10 (fundada en la de 16 des. 92), R. 8 agost 18.

28. Art. 199 llei Hipot.; RR. 2 maig 16, 2 oct. 17, 8 agost 18.

29. No els pot subrogar per altres, Manresa, VI, 259; vegeu S. 21 nov. 02.

30. R. 20 febrer 14.

31. S. 21 nov. 02, vegeu S. 8 juny 17.

fossin immobles i, no havent-se inscrita al Registre sa condició de reservables, el comprador els inscrigués al seu favor com a lliures.[32]

Per tal de salvar el dret del reservatari, no és suficient que la condició de reservable es pugui deduir de l'origen dels béns, si la reserva no està inscrita.[33]

La situació legal del reservista és comparable a la del fiduciari català.[34]

Mort el reservista, els parents que resultin reservataris poden reclamar els béns reservables; i, a l'efecte, els és permès de promoure judici de testamentaria i les diligències de la prevenció de l'abintestat.[35]

Si, per falta d'inventari, no es poguessin determinar fàcilment els béns, més pertinent que per les regles de compliment de sentència de judici ordinari, seria fer-ho en divisió judicial o extrajudicial, prèvies les demostracions necessàries, per tal de desllindar les coses subjectes a reserva.[36]

CADUCITAT DE LA RESERVA. — Caduca aquesta, i els béns que eren reservables esdevenen lliures, quan, en morir el segon ascendent, no existís cap parent amb dret a la reserva[37] o tots la renunciessin. Tampoc no s'aplicaria si els béns adquirits del descendent es tinguessin de deferir a fills de primer matrimoni de l'ascendent reservista que s'hagués tornat a casar;

32. Arts. 34 i 36 llei Hipot.

33. S. 20 des. 04, R. 5 març 10. Vegeu § 235, n. 8. Tampoc prosperaria la reclamació que no es dirigís contra tercer al qual hagués cedit son dret l'ascendent. S. 8 oct. 09.

34. Vegeu §§ 457 i 88.

35. SS. 29 set. 05, 7 nov. 12. Respecte al procediment que cal emprar per tal d'obtenir la declaració de dret, vegeu les RR. de la n. 17.

36. S. 4 maig 10. Vegeu n. 17.

37. S. 30 des. 97.

car la reserva per segon matrimoni és preferent a la troncal, i priva que aquesta tingui efecte.[38]

Aquesta reserva s'interpreta restrictivament.[39]

DRET TRANSITORI. — La reserva de l'art. 811 no és aplicable als béns adquirits per l'ascendent reservista abans de regir el C. c.;[40] però no importa que el descendent els hagués adquirits abans, si morí regint el dit C. c.[41]

LA RESERVA DE L'ART. 812 de cap manera no es pot aplicar a Catalunya, perquè disposa en forma preceptiva una reversió que aquí només s'admet per pacte exprés.[42]

38. SS. 4 gener 11, 21 gener 22.
39. SS. 4 maig i 19 nov. 10, 7 nov. 12.
40. Disp. trans. 1.ª; SS. 28 des. 98, 19 juny 96.
41. S. 8 nov. 94.
42. § 387, n.ª 43 i ss.; PELLA, III, 264. Però vegeu FAUS, *Rev. Jur. de Cat.*, XIII, 287 i ss.

TÍTOL TERCER

SUCCESSIÓ INTESTADA

CAPÍTOL I

PART GENERAL

§ 516. Secció primera

Noció, caràcters essencials i delació

NOCIÓ. — La successió intestada o llegítima — que cal no confondre amb la successió *forçosa*, dita també *llegítima*, sense acompanyar-la la paraula *successió* — és la deferida per la llei en defecte d'hereu eficaçment cridat pel testador, que arribi a adquirir l'herència. Son fonament, segons uns, és la voluntat presumpta del causant; però En Reynals[1] sosté que és la unitat social en què visqué.

A Catalunya, prescindint de les conseqüències a què portarien una i altra consideració, i prescindint, també, de l'esperit d'unitat en què solen inspirar-se els testaments, especialment els dels propietaris rurals, regeix el sistema romà, basat en la probable voluntat

1. *Diferencias de la propiedad colectiva y la individual*, 25 fi. Vegeu WINDSCHEID, III, p. 1, 121; ARNDTS-SERAFINI, III, 140.

del difunt a Roma.[2] Per això, i per tal d'atendre interessos que la llei no pot preveure a *priori*, es procura d'evitar l'intestat, valent-se d'heretaments, fideïcomisos, clàusules de confiança i pacte reversional.

CARÀCTERS DE LA SUCCESSIÓ INTESTADA. — És *incompatible amb la testamentaria universal*, és *subsidiària* i *universal*.

La incompatibilitat amb la successió testamentària s'ha d'entendre en els termes expressats.[3]

Per raó d'ésser subsidiària, la successió legítima només es defereix quan no hi ha hereus testamentaris que adquireixin l'herència,[4] o sia: 1.r Si el causant mor sense testament vàlid ni hereu cridat en capítols.[5] 2.n Si l'hereu institult no pot o no vol adir l'herència,[6] o si l'addició s'invalida per preterició[7] o per

2. Vegeu DURAN I BAS, 268 i ss.; GIRALT, *Rev. Jur. de Cat.*, V, 91; SOLDEVILA, íd., XVIII, 257; MANRESA, V, 301; íd., VII, 7, 18; MAYNZ, III, 242; COSTA, *Der. consuet.*, I, 100.

3. § 429, n.s 26 i ss.

4. Fr. Fr. 39, 70 al pr. (XXIX-2), Fr. 89 (L-17), C. 8 (VI-59). Vegeu art. 912 C. c.; MANRESA, V, 225 fi; íd., VII, 23; MAYNZ, III-321; WINDSCHEID, III, p. 1, 121; ARNDTS-SERAFINI, III, 140. Sobre el sentit en què la successió intestada supleix la voluntat del causant, vegeu ALMEDA, *Dict.*, 221.

5. No mor intestat el que deixa hereu instituït en capítols, encara que sia en heretament preventiu no revocat per testament en què hagués disposada clàusula de confiança de la que no hagués usat la vídua. S. 30 oct. 14. En canvi, no priva de morir intestat, deixar heretament prelatiu o clàusula de confiança de què no fa ús la persona autoritzada, si no hi ha heretament preventiu. Dita S. 30 oct. 14; ALMEDA, *Dict.*, 84; § 414, n.s 13 i ss. La S. 27 maig 13 declarà que un creditor de l'herència no es pot oposar a la declaració d'intestat, feta a Espanya, d'un espanyol que testà a Anglaterra. Els hereus sí que s'hi podrien oposar.

6. Fr. 64 (L-16), Fr. 181 (L-17), Fr. 9 (XXVI-2); S. 28 juny 66, R. 26 oct. 21.

7. § 508.

repudiació posterior : sia deguda a restitució *in integrum* o al privilegi barceloní.[8]

Cal dir : *a)* Que la substitució pupil·lar equival a institució d'hereu.[9] *b)* Que la institució d'hereu feta en testament o en capítols *a favor d'aquell a qui per dret toqui* és testamentària, per més que es defereixi als mateixos que serien hereus intestats.[10] *c)* Que, caducada una herència de confiança, entren a succeir els hereus legítims, a menys que altres persones puguin complir l'encàrrec vàlidament.[11]

La successió intestada és *universal*, perquè sempre es defereix tota l'herència o una part alíquota. No és excepció del que s'ha dit la successió dels impúbers, per més que sia troncal; perquè constitueix successió universal de cada un dels patrimonis de què es pot considerar constituït el de l'impúber difunt.

CAPACITAT DE L'HEREU. — L'absència d'incapacitat[12] per adquirir l'herència intestada es necessita des de la mort del causant fins a la delació d'aquella, sense interrupció;[13] i, si mor l'hereu abans de la darrera data, no tramet dret als seus hereus.[14]

8. § 522, n.ˢ 55 i ss.; § 86. Fora d'això i del cas de la n. 11, l'herència acceptada com a testamentària no es pot deferir abintestat.

9. § 451.

10. Vegeu BROCÀ I AMELL, II, 377; SS. 16 gener 63, 23 febrer 71, 23 set. 80, 17 des. 83.

11. § 467, n. 49. Vegeu SS. 15 març 64, 19 oct. 68, 10 març 75, 22 set. 91. L'excepció es refereix al cas que el Tribunal de Causes pies designi marmessors subrogats als hereus de confiança, § 467, n.ˢ 46 i ss.

12. § 446.

13. Vegeu § 446, n.ˢ 117 i ss.; S. A. B., 5 gener 09 (II-3), quant als pòstums, als quals reconeix dret el Fr. 7 pr. (XXXVII-9), ARNDTS-SERAFINI, III, 139.

14. Vegeu § 524, n. 1; Fr. 1, § 4 (XXXVIII-17).

DELACIÓ. — La successió intestada s'obre o *defereix* : *a)* A la mort del causant, si no deixà vàlid testament ni capítols amb heretament pur o preventiu.[15] *b)* En els altres casos, quan han esdevinguts fets que fan impossible la successió testamentària;[16] o sia:

1.r Si s'obre la successió intestada per no ésser vàlid el testament, des del seu origen o per causa sobrevinguda en vida del testador,[17] l'herència es defereix a la mort del testador, i el mateix sembla que s'ha de dir en el cas de preterició.[18]

2.n Si, per incapacitat de l'hereu testamentari, quan aquest la reconeix o és declarada per sentència ferma.

3.r Si, per no complir-se la condició de la institució, quan consta que l'instituït no pot ésser hereu, per exemple, si mor l'hereu *pendente conditione*.[19]

4.t Si, el testament resta destituït per falta d'acceptació, quan l'hereu testamentari repudia l'herència, o mor sense haver-la acceptada ni tramesa o prescriu l'acció per acceptar-la.[20]

15. *Ergo* no s'hi defereix quan ha començat a regir el testament. Vegeu S. 20 juny 16, § 522, n.s 55 i ss. Així i tot, la delació es produeix sense que es tingui d'esperar la declaració judicial de qui són hereus, S. 1 maig 96. Vegeu § 522, n. 6.

16. Fr. Fr. 39, 70 pr. (XXIX-2), Fr. 89 (L-17), C. 8 (VI-59); MAYNZ, III, 322. Vegeu SS. 16 i 30 oct. 14. La de 17 des. 69 declara que no hi pot haver successió intestada mentre hi hagi o pugui haver-hi hereu testamentari.

17. § 499.

18. MAYNZ, III, 322. Però S. 21 nov. 02 (Oviedo), referent a delació de reserva troncal de l'art. 811 C. c., per declaració de nul·litat de testament.

19. Fr. 28 (XXVIII-7), Fr. 1, § 8 (XXXVIII-6), Fr. 5 (XXXVIII-16). Vegeu SS. 30 juny 66 i 17 des. 69.

20. § 7, 1 (III-1), § 6, 1 (III-2), Fr. 9, § 2 (XXVIII-2), Fr. 17, § 1 fi, Fr. 77 (XXIX-2), Fr. 7 pr. (XXXVIII-6), Fr. 2, § 5 (XXXVIII-16). Vegeu Fr. 1, § 8, Fr. 2, § 5, Fr. 5 (XXXVIII-16).

5.ª Si caduca una herència de confiança, quan té efecte la caducitat i són cridats els hereus legítims.

6.ª Si resta sens efecte l'acceptació per restitució *in integrum* o per repudiació fundada en el cap. 3.r del *Recog. Proc.*, quan és declarada la restitució o té efecte la repudiació.[21]

Convé recordar[22] que la successió intestada es defereix a la mort del causant encara que hi vingui comprès un heretament deixat amb pacte de reversió, estant pendent la condició de la reversió fins a la mort del donatari hereu.

Efectes de la delació. — 1.r L'herència es defereix als que resulten ésser hereus intestats al moment de la delació, prescindint dels que ho haurien estat en morir el causant, si ja han mort o s'han incapacitat en l'interval de la mort a la delació.[23] 2.n Les condicions imposades als hereus testamentaris no afecten els legítims; però aquests poden estar obligats a pagar llegats i a complir fideïcomisos[24] i modo; i poden restar subsistents la substitució pupil·lar, la designació de tutor[25] i el reconeiximent de fill natural.[26] 3.r Deferida l'herència intestada, s'adquireix

PRESIDÈNCIA · GENERALITAT DE CATALUNYA · BIBLIOTECA

21. Vegeu §§ 84, 522, n.s 55 i 88.

22. § 387, n.s 55, 56.

23. § 6, 1 (III-2), §§ 7, 8 (III-1), Fr. 7 pr. (XXXVIII-6), Fr. 1, § 8, Fr. 2, § 5 (XXXVIII-16); Maynz, III, 322. Pel C. c. és dubtós si es defereix sempre a la mort del causant, car la paraula *cuando*, que usa mantes vegades l'art. 912, no és clar si és merament enumerativa o si conté indicació de temps. Vegeu Manresa, VII, 24 i ss.

24. §§ 474, 453, n. 30, § 499, n. 55.

25. § 444, n. 14, en relació amb la n. 10, i § 451, n.s 29-33.

26. § 499, n. 44.

com la testamentària,[27] i els efectes de l'adquisició es remunten a la mort del causant.[28]

Si no arriba a adquirir l'herència intestada cap dels hereus legítims als quals es defereix, ni ha tramès als seus hereus[29] la facultat d'acceptar-la, passa als parents del grau següent i, en defecte de grau, als de l'ordre immediat.[30] Si fossin mants els hereus cridats i només alguns acceptessin l'herència, la part vacant acreix als que l'accepten o passa als descendents dels primers, segons els casos.[31]

27. § 522.
28. § 525, n. 17.
29. Vegeu el § 524.
30. Vegeu C. (VI-16), Fr. 1, §§ 6, 10 (XXXVIII-9); MAYNZ, III, 333. *Obs.* 2.ª; SERAFINI, II, 383, n. 25; art. 923 C. c., en el qual es funda la S. 12 juliol 10.
31. Vegeu § 523, n.ª 3 i 88.

§ 517. Secció segona

Dret vigent sobre successió intestada

A Catalunya la regula el D. R.,[1] modificat pel català general respecte a la successió dels impúbers; per l'especial aranès; en algun punt pel D. C., completat pel C. c., respecte a la successió ilꞏlegítima; i pel C. c., quant a la de l'Estat. Però, partint del criteri erroni[2] que la llei de *Mostrencos*, de 16 maig 1835, reformà la successió intestada, substituint el dret vigent, i que el C. c. ha substituïda la dita llei, el T. S. ha arribat a la conclusió que l'ordre de succeir abintestat es regeix a tota Espanya i concretament a Catalunya, pel C. c..[3] En donar-se les primeres sentències en el sentit expressat, els autors tractaren de fixar els límits de l'estat jurídic introduït per la nova jurispru-

1. N. 118, cc. 1-4; N. 127, c. 1; D. (XXXVIII-11), C. (VI-18).

2. N'hi ha prou amb llegir l'art. 2, § 1, i l'art. 26 de la llei de *Mostrencos* i les discussions que precediren a sa publicació per convèncer-se que no derogaren el D. català ni els seus supletoris respecte a la successió intestada. Vegeu DURAN I BAS, *Memor.*, 268, 274 fi; GIBERT-FALGUERA, 293 (g); BROCÀ I AMELL, II, 280; CORBELLA, 807; GIRALT, *Rev. Jur. de Cat.*, V, 96; BORRELL, *El C. c. a Cat.*, 344. Vegeu, també, SS. 20 oct. 60, 20 març 93, 1 març 02.

3. SS. 13 juny 14 (fill natural, Catalunya), 7 juliol 15 (Aragó, germanastres), 10 juny 14 (Catalunya, consorts), 10 des. 19 (Catalunya, successió d'impúbers), 13 des. 19 (Mallorca), 13 des. 19 (Aragó), 27 oct. 20 (Aragó), 11 des. 22 (Aragó); Vegeu S. 22 des. 20. Vegeu J. CASTAN, *Rev. Gen. de Leg. y Jur.*, CXXV, 267, 271, 428; vegeu, també, dita *Rev.* CXXV C. CALVO, 293; CRUZADO, 407, tots ells amb referència a Aragó.

dència respecte a Catalunya;[4] però fou endebades, perquè amb les últimes s'arriba a una aplicació total del C. c.[5] quant als ordres de la successió intestada.

La successió intestada, respecte a les *cases barates*, es regeix per la legislació especial d'aquestes,[6] i, en son defecte, pel C. c.;[7] i respecte als capitals contractats amb l'Institut Nacional de Previsió i la Caixa de Pensions de Barcelona, per la seva llei especial.[8]

4. Vegeu CORBELLA, *Rev. Jur. de Cat.*, XXII, 321; ROCA I TARRUELLA, íd. íd. 324.

5. Vegeu, en contra d'aquesta doctrina, a més del que s'ha dit a la n. 2, CARNER, *Rev. Jur. de Cat.*, XXVI, 389; PELLA IV, 439. És de notar que, anteriorment, el T. S. havia declarat que regia el D. R. i no els arts. 921 i 925 C. c. La S. 16 abril 98 declarà subsistent la successió especial dels impúbers. També la S. A. B., Sala 2.ª, 27 oct. 17 i abril 18; però després la Sala 1.ª aplicà el C. c. Vegeu ROCA I TARRUELLA, lloc dit, 337, BROCÀ, I, 497, n. 10.

6. Art. 59, § 3, llei 10 des. 21; arts. 321-330 Regl. 8 juliol 23.

7. Arg. art. 16 C. c.

8. Art. 30 llei 27 febrer 08.

§ 518. Secció tercera

Regles generals de la successió intestada

CLASSIFICACIÓ. — La successió intestada pot ésser *regular* o *irregular*. La segona comprèn la dels impúbers, i per parentiu no legítim; i la primera, els altres casos.

REGLES GENERALS. — La successió legítima es defereix als parents del difunt; i el parentiu que dóna dret a la successió intestada és el de consanguinitat, sense distinció de sexes, d'agnació ni d'emancipació.[1] L'afinitat només dóna dret a la successió del consort en defecte de parents preferents.

La successió regular es defereix als parents legítims i legitimats per matrimoni o per concessió reial que, en això, s'equiparen als legítims;[2] i als arrogats i adoptats amb adopció plena, que també s'assimilen als legítims i naturals.[3] El parentiu per adopció, en atribuir drets successoris dins la família adoptiva, no priva dels que es tenen en la natural.[4] L'adopció

1. N. 118, cc. 1 pr., 4; auth. *In successione*, C. (VI-55); vegeu MAYNZ, III, 241.

2. N. 74, cc. 1 i 2; N. 89, cc. 9, 10, en relació amb el c. 8. Vegeu BROCÀ I AMELL, II, 283, n. 1; MAYNZ, III, 106. En canvi, l'art. 939 C. c. assimila els legitimats per concessió reial als naturals reconeguts.

3. §§ 10, 14, 1 (III-1), Fr. 1, § 4 (XXXVIII-8); arg. Fr. 4, § 2 (XXXVIII-10), C. 10 pr., § 5 (VIII-48); arg. esperit de la N. 118; BROCÀ I AMELL, II, 282, 5.ª; MAYNZ, III, 325. Alguns d'aquests textos s'han d'interpretar en relació amb la N. 118, que estén la successió als cognats.

4. Fr. 1, § 4 (XXXVIII-8), Fr. 4, § 10 (XXXVIII-10), C. 10 pr. (VIII-48); N. 118, c. 1; MAYNZ, III, 325. No per dret antic, FUSTEL DE COULANGES, 101.

menys plena només dóna dret, a l'adoptat, a succeir l'adoptant (no recíprocament); i encara perd els drets successoris el que és emancipat;[5] i, si bé l'adopció, feta per una dona, atribueix drets successoris recíprocs entre adoptant, adoptat i sos descendents successors,[6] atès l'origen de dret comú de la potestat materna sobre els fills adoptius, és possible que s'apliqui el C. c., que en l'art. 177 els nega.

Els graus de parentiu, a l'efecte de la successió intestada, es computen segons la llei civil.[7]

Per tal de determinar la preferència dels parents a la successió intestada, es classifiquen en ordres i, dins cada ordre, en graus. Mentre hi hagi un sol parent d'un ordre preferent, exclou els cridats en ordre posterior; i, dins de cada ordre, els de grau més pròxim al difunt succeeixen junts *in capita* (per parts iguals), prescindint de l'origen dels béns; i, per regla general, exclouen els més remots.[8]

Són excepcions d'aquesta regla *els drets de representació* i de *troncalitat*.

S'anomena *dret de representació* el que atribueix als descendents el lloc que tindria, en la successió, un ascendent premort;[9] però no és que el representant

5. § 2, 1 (I-11), C. 10, §§ 1, 2 (VIII-48). Vegeu Fr. 4, § 10 (XXXVIII-10); MAYNZ, III, 104, n. 45, 325. Vegeu, també, l'article 177 C. c.; però S. 19 abril 15. Vegeu CASTAN, *Rev. Gen. de Leg. y Jur.*, CXXVIII, 39; PELLA, I, 282; WINDSCHEID, III, p. 1, 124; ARNDTS-SERAFINI, III, 143.

6. Vegeu C. 5 (VIII-48); MAYNZ, III, 325, n. 20.

7. Vegeu Fr. 10 (XXXVIII-10); sobre afinitat, Fr. 4, §§ 3 i següents, h. t.; BROCÀ I AMELL, II, 282, fundats en l'art. 2 de la llei de 16 maig 1835; cost. 2, § 2, rúb. 10, ll. VI, C. de T.; Art. 918 C. c.

8. Vegeu N. 118, c. 3, § 1; art. 921 C. c.

9. N. 118, cc. 1, 3 pr.; §§ 6, 15 fi, 1 (III-1); ARNDTS-SERAFINI, III, 147, n. 1; 153. Vegeu llei 3, tít. 13, Part. VI. El D. R.

(descendent) rebi el seu dret del representant (ascendet premort) per via de successió; sinó que l'adquireix directament del causant de la successió per disposició de la llei. Admetre el contrari portaria a negar dret successori al descendent d'un incapaç de succeir[10] i a fer-lo responsable dels deutes del ascendent permet : privació i responsabilitat que no existeixen.[11]

La representació dóna lloc a la successió *in stirpes* o per branques, consistent en què els fills del representat entrin junts a rebre la porció que corresponia a aquest; però només s'aplica a la successió dels ascendents, i a la dels germans si viu algun dels germans del causant de la successió. Els ascendents i els altres collaterals sempre succeeixen *in capita*, és a dir, individualment, sense dret de representació.[12]

La representació és una excepció a les regles generals de la successió intestada en dos punts : en cridar juntes persones de graus distints i en distribuir l'herència en parts iguals per a cada branca, però no per a cada hereu.

La *troncalitat* consisteix en adjudicar els béns a parents de la branca d'on provenen aquells; i és excepció a la regla que l'herència es defereix als parents més

no admet representació de persona viva. Vegeu els autors esmentats i CANCER, I, 5, n. 10. La S. 17 juny 62 (Valladolid) crida a la successió el nét, per renúncia del pare. Vegeu, també, arts. 928, 929 C. c. La troncalitat té analogia amb la regla que, amb el nom de fills, es comprenen els descendents.

10. Com diu CANCER, I, 5, n. 12.

11. SS. 25 juny 05, 18 des. 08. Vegeu MAYNZ, III, 327, n. 32; WINDSCHEID, III, p. 1, 129, n. 4; BROCÀ I AMELL, II, 283; art. 924 C. c.; MANRESA, VII, 49.

12. N. 118, cc. 1-3; N. 127, c. 1; § 6, 1 (III-1). La S. 1 març 02 diu que és aplicable el D. R. i la llei 6, tít, 6, Part. VI.

pròxims del difunt i a la regla d'unitat de la successió, per parts iguals i amb independència de l'origen dels béns; car, per la troncalitat, el patrimoni del difunt es descompon.[13]

13. Vegeu Coll i Rodés, *Rev. Jur. de Cat.*, xvi, 328; § 520, n.º 8 i ss.

CAPÍTOL II

SUCCESSIÓ INTESTADA REGULAR

§ 519. Secció única

Ordres i regles d'aquesta successió

Primer ordre : DESCENDENTS. — L'herència intestada es defereix en primer lloc als descendents que no tinguin viu algun ascendent intermediari : els descendents més pròxims succeeixen *in capita*; i els altres que resultin cridats, per dret de representació, o sia *in stirpes*;[1] per la qual cosa l'herència es divideix en tantes de parts com branques de descendents hi ha. A cada fill correspon una part; i una altra part a cada branca de néts fills d'un fill premort. La part de cada branca es divideix entre els néts per parts iguals; la part d'un nét premort, entre els seus fills; etc.

Segon ordre : ASCENDENTS AMB GERMANS DE DOBLE VINCLE I FILLS DE GERMÀ PREMORT.[2] — En defecte de descendents, concorren junts els ascendents,

1. N. 118, c. 1; § 6, 1 (III-1) auth. *In successione*, C. (VI-55); MAYNZ, III, 242, 328; BROCÀ I AMELL, II, 283; vegeu arts. 930, 934 C. c. Els ordres de successió s'exposen tal com els regula el dret promulgat a Catalunya, i no segons la jurisprudència, que l'ha deixat de banda.

2. Vegeu a MAYNZ, III, 330, n. 49, la crítica d'aquesta successió.

els germans dobles i els fills de germà premort. Aquests succeeixen *in stirpes*, i els altres, *in capita*.[3]

Observacions. — 1.ª Dels ascendents només són cridats els del grau més pròxim, per parts iguals entre els que hi hagi, prescindint que sien paterns o materns, si concorren amb algun germà del difunt; però, si no hi ha cap germà i els ascendents més pròxims pertanyen a branca distinta, l'herència es divideix en dues parts iguals : l'una es defereix als ascendents paterns; i l'altra, als materns; i, dins de cada branca, si hi ha més d'un ascendent, s'ho divideixen en parts iguals.[4]

2.ª Si el difunt no ha deixat cap germà, els nebots no concorren amb els ascendents, sinó que aquests succeeixen sols. Però, si no hi ha ascendents i sí germans, els fills de germà premort entren a la successió amb els oncles, per dret de representació.[5]

3.ª Els nets de germà no entren en aquest ordre.[6]

4.ª El pare de menor difunt no conserva l'usdefruit legal dels peculis que pertanyien en domini al dit menor, sinó que el seu dret es concreta al que li toqui per successió intestada;[7] perquè el tal usdefruit

3. N. 118, cc. 2, 3, ampliada, quant als nebots, per la N. 127, c. 1. Maynz, lloc dit; Windscheid, III, p. 1, 131; S. 20 març 90; Brocà i Amell, lloc dit; Duran i Bas, 269; Gibert-Falguera, 291 (v); Vives, II, 327; Corbella, 810. Vegeu arts. 927, 947, 948 C. c.

4. N. 118, c. 2; auth. *Defuncto*, C. (VI-56). Vegeu C. 3 (VI-61); Maynz, III, 330; Brocà i Amell, II, 283; Vives, lloc dit; arts. 935-938 C. c.

5. Arg. N. 127, c. 1; S. A. B., I, 286; Brocà i Amell, II, 284; n. 1.

6. N. 118, c. 3; N. 127, c. 1. Vegeu S. 1 març 02.

7. Arg. N. 118, c. 3. Vegeu Brocà i Amell, II, 291; Vives, II, 321, n. 12; Maynz, III, 328, *Obs.*; 331, *Obs.* És evident que el pare es pot reincorporar del peculi profectici, del qual conserva el domini i usdefruit, § 360, n. 8.

només el tenia per la pàtria potestat, la qual acabà per mort del fill. D'això que s'ha dit en pot resultar que a l'ascendent li toqui, per successió intestada, menys del que li correspondria si el descendent hagués testat i no li hagués deixat res, és a dir, menys del que li tocaria per llegítima.[8]

5.ª Els nebots que no concorren amb cap germà, i tampoc amb ascendent,[9] succeeixen *in capita*;[10] però això no els priva de succeir amb preferència als germanastres i a llurs fills.[11]

Tercer ordre: GERMANS D'UN SOL VINCLE I LLURS FILLS. — Succeeixen en defecte dels anteriors, però segons les mateixes regles que els germans de doble vincle i sos fills.[12] En aquest ordre vénen compresos els germans adoptius que no hagin estat adoptats pels dos consorts; i els germans naturals, quant a la successió materna, perquè són col·laterals d'un sol vincle.[13]

8. § 503, n.ª 5, 6.

9. Si concorreguessin amb ascendent i no amb germà del difunt, ja hem vist que resten exclosos, n. 5.

10. GIBERT-FALGUERA, 292 (x); VINNI, *Selec.*, 290; BROCÀ I AMELL, II, 286; S. A. B., I, 337; vegeu art. 927 C. c.; MANRESA, VI, 61. Però altres autors opinen que els nebots en tots els casos succeeixen *in stirpes*. Vegeu MAYNZ, III, 329, n.ª 45 i 88.; SERAFINI, II, 380 fi; CORBELLA, 810. La qüestió de si els nebots alguna vegada succeeixen *in capita* fou suscitada entre Azó, que sostingué l'opinió afirmativa, admesa a Catalunya; i ACCURSI, que sostenia la negativa. Prússia seguia la primera opinió, i Itàlia, la segona. Vegeu ARNDTS-SERAFINI, III, 149, n. 5.

11. N. 118, c. 3; S. 6 maig 85; però S. 7 juliol 15, que aplica el C. c.

12. N. 118, c. 3; auth. 2.ª post. C. (VI-58); CORBELLA, 811; MAYNZ, III, 330; vegeu arts. 950, 951, però 949 C. c.; MANRESA, VI, 119. Ha aplicat el C. c. a aquesta successió la S. 7 juliol 15.

13. Vegeu § 521, n. 1; MAYNZ, III, 330 fi, el qual diu que, tractant-se de successió dels ascendents i descendents na-

Parentiu doble o triple. — Els ascendents, descendents i fills de germà poden tenir doble parentiu amb el difunt, i fins triple els ascendents i descendents llunyans, per raó de casaments entre parents; i, en aquests casos, poden adquirir dues o tres porcions d'herència. Però tractant-se d'ordres més remots, en què la successió sempre és *in capita*, no s'admet aquesta duplicitat de participacions de l'herència.[14]

Especialitats de Tortosa. — 1.ª Els nebots fills de germà de doble vincle concorren amb els germans del difunt; però mai amb els ascendents.[15] 2.ª Si una filla casada mor sense descendents, el dot, escreix i altres béns passen als pares o al d'ells d'on provenen.[16]

Especialitats de la Vall d'Aran. — A falta de descendents, l'herència intestada es defereix: quant als immobles profecticis, adventicis i castrenses, als ascendents, per ordre de troncalitat; dels mobles, semovents i altres béns comprats pel difunt, se'n paguen els deutes i llegats; i el sobrant es defereix als collaterals més pròxims; i el dot, dotalici (esponsalici) i donacions per causa de matrimoni tornen al donador o als seus hereus.[17]

turals per ratlla materna, entren en l'ordre segon amb preferència als germans unilaterals legítims i llurs fills. Quant als borts arrogats segons les lleis de beneficència, vegeu article 177 C. c. i S. 19 abril 15.

14. Maynz, III, 332, *Obs.*, I; Arndts-Serafini, III, 153, n. 2. Concorda amb aquest criteri l'art. 949 C. c.

15. Cost. 1, §§ 2, 3, rúb. 10, ll. VI, C. de T. És a dir, que manté la disposició de la N. 118 sense l'ampliació de la N. 127, c. 1.

16. Cost. 21, rúb. 5, ll. V.

17. Privilegi de Pere III. Vegeu Brocà i Amell, II, 284; Bertran i Musitu, 81; Corbella, 815 fi. Brocà, I, 812, n. 18, diu que ja no es practica la reversió de l'escreix.

Quart ordre : COL·LATERALS. — Els altres collaterals, sien d'un o de més vincles,[18] i, per tant, amb inclusió dels adoptats per adopció plena i dels arrogats, succeeixen de grau en grau, *in capita*.[19] El D. R. imperial no limita les crides, però la Glossa les reduí al dezè grau, com ho fa el C. de T.[20]

Segons la llei de 1835, després dels collaterals de quart grau, entren els fills naturals reconeguts i llurs descendents; és a dir, entren en la successió del pare; car a la de la mare són cridats com els legítims;[21] i, en son defecte, el consort no separat per demanda de divorci contestada en morir el causant. Però, a la mort del consort hereu, els immobles d'abolari de l'herència passen als collaterals. En defecte de consort no separat en la forma dita, entren els collaterals del cinquè al desè grau;[22] i, finalment, l'Estat.[23]

Cinquè ordre : En defecte de collaterals, el D. R. crida el consort legítim no divorciat.[24]

18. Vegeu S. 13 des. 77, interpretant la llei 5, tit. 3, Part. VI.

19. N. 118, c. 3, § 1; auth. *Post fratres fratrumve*, 3.ª *post* C. 3 (VI-58); MAYNZ, III, 332. Vegeu arts. 946, 954 C. c. No són excepció els nebots que no concorren amb algun germà del difunt, n. 10.

20. Vegeu n. 22, Cost. 2, § 2, rúb. 10, ll. VI, C. de T., el qual després crida el consort i, en son defecte, la *senyoria*. Vegeu SOLDEVILA, *Rev. Jur. de Cat.*, XVIII, 257.

21. § 521, n. 1.

22. L'Edicte del Pretor no cridava més que fins el sisè grau, i del setè només els nascuts de cosins germans, § 5, I (III-5), Fr. 1, § 3, Fr. 9 pr. (XXXVIII-8). Vegeu Fr. 4 (XXXVIII-10) WINDSCHEID, III, p. 1, 124, n. 3.

23. Vegeu BROCÀ I AMELL, II, 285; GIBERT-FALGUERA, 292, n. *; CORBELLA, 811.

24. Edicte *Unde vir et uxor*, D. (XXXVIII-11), C. (VI-18). És el darrer resíduo de la *bonorum possessio*, MAYNZ, III, 318.

Sisè ordre : L'ESTAT.[25] — En defecte d'hereus parents, l'herència es diu *vacant* i passa a l'Estat, el qual l'ha de destinar a establiments de beneficència i escoles gratuites del domicili del difunt; en son defecte, a establiments provincials destinats als iguals fins; i, faltant aquests, als mateixos establiments, però de caràcter general.[26]

Aquets establiments han de complir les mateixes obligacions que els altres hereus.[27]

EXCEPCIONS. — 1.ª Recordi's allò que s'ha dit[28] sobre els béns del boig desatès pel seu presumpte hereu i cuidat per altri. 2.ª Els béns emfitèutics passen al censalista amb preferència a l'Estat.[29] 3.ª La successió en les *cases barates* està sujecta a disposicions especials;[30] i la successió en els capitals contractats amb l'Institut Nacional de Previsió i amb la Caixa de Pensions de Barcelona també està regulada per altres disposicions especials;[31] i, en son defecte, pel C. c.[32]

25. C. única, § 13 (VI-51), CC. 1, 4 (X-10). El D. R., abans que l'Estat, cridava certes corporacions, si el difunt en formava part. Vegeu MAYNZ, III, 336, n.ª 15 i ss.; ARNDTS-SERAFINI, III, 139; WINDSCHEID, III, p. 1, 25, n. 16; íd., íd., 298. Sobre la successió, a favor de l'Estat, de les persones jurídiques, vegeu GIORGI, V, 479.

26. Art. 956 C. c.; MANRESA, VII, 142 i ss. Sobre aplicació del dit article, vegeu R. D. 5 nov. 18 i circular de 10 desembre 18. Vegeu també DURAN I BAS, 274.

27. Art. 957 C. c.

28. § 446, n. 38.

29. Art. 1653 C. c. MANRESA, XI, 199.

30. § 317, n. 6.

31. Art. 30 llei 27 febrer 08.

32. Arg. art. 16 C. c.

CAPÍTOL III

SUCCESSIÓ INTESTADA IRREGULAR

(Comprèn la dels impúbers i la dels il·legítims.)

§ 520. Secció primera

Successió intestada dels impúbers

NOCIÓ. — L'impuber és incapaç de testar; però com que el seu pare pot fer-ho per ell, en forma de substitució pupil·lar,[1] es reserva el nom de *successió intestada* de l'impúber per al cas de deferir-se l'herència per disposició de la llei, i no per la del pare del causant. És clar que és preferent la substitució pupil·lar a la successió intestada, que és subsidiària sempre.

CARACTERÍSTICA. — La irregularitat d'aquesta successió prové d'aplicar-s'hi la regla de troncalitat, segons la fórmula *paterna paternis, materna maternis.* El seu fi és de mantenir la propietat dins la família respectiva en un cas que, per la impossibilitat que testi el causant de la successió, es podria disgregar el patrimoni, sense consideració a la procedència dels béns.[2] El seu esperit és el mateix dels fideïcomisos familiars.[3]

1. § 451.
2. PELLA, IV, 73 i 88.
3. Vegeu LESSONA, *Génesis*, 23; COLL I RODÉS, *Rev. Jur. de Cat.*, XV, 245; XVI, 314, 364, 417; BERTRAN I MUSITU,

DRET VIGENT. — Legalment i lògica, aquesta successió especial subsisteix i ha de subsistir a Catalunya,[4] estant regulada per una cons. de Pere III,[5] la qual estengué la regla de la troncalitat als béns pervinents del pare, encara que no els hagués heredats del seu pare, sinó que els hagués adquirits per qualsevol causa, ocasió o títol; en contra del que havia disposat Jaume I,[6] aclarint una altra constitució d'ell mateix que no s'ha conservada.[7]

Segons la regla d'aquesta successió, el patrimoni de l'impúber es destria en tres fraccions : 1.ª Tots els béns adquirits pel pupil,[8] del pare o de parent patern,[9] corresponen al mateix pare o al parent patern al qual tocaria la successió intestada regular, segons el D. R., si el pupil només deixés parents paterns; però sols als compresos dins el quart grau.[10]

Alguns autors, fundats en sentències de l'antiga Audiència, entenien que els béns troncals havien de passar al parent més pròxim *ex ea parte unde bona*

Der. esp. del valle de Aran, 14, 81. El D. R. té dues reminiscències de successió troncal : en la successió dels ascendents i en la dels germans unilaterals.

4. Vegeu J. CARNER, fullet. Però la S. 19 des. 19 esmentada en el § 517, n. 3.

5. 2.ª del tít. 2, ll. 6, vol. 1. És el cap. 1 de les Corts de Monçó de 1363.

6. Const. 1.ª del mateix títol.

7. Vegeu S. 14 set. 66; DURAN I BAS, 277; COLL I RODÉS, *Rev. Jur. de Cat.*, XVI, 326.

8. Tant s'hi comprenen els mobles com els immobles, les coses específiques i les genèriques, adquirides per qualsevol títol o causa. Vegeu DURAN I BAS, 275; COLL I RODÉS, lloc dit, 331. No és obstacle per al destriament que s'hagin confosos els béns de pupil amb els d'una herència que hagués adquirida sense benefici d'inventari, arg. S. 21 nov. 02 (Oviedo).

9. VIVES, II, 319, n. 7.

10. PELLA, IV, 76.

veniebant;[11] és a dir, que no solament guardaven l'ordre de troncalitat quant a les branques fonamentals — paterna i materna —, sinó que les subdividien per tal d'arribar a l'origen dels béns dins la família; però el T. S. ha resolt el contrari,[12] seguint el mateix criteri que per l'art. 811 C. c.[13]

Es consideren béns paterns l'escreix[14] i el dot estimat, però el preu que n'ha de pagar el marit és matern. Els adquirits de germà de doble vincle tant són paterns com materns, i no es compten exclusivament en cap d'aquestes categories.[15] Els béns reservables no s'entenen procedents de l'herència del consort binubo, sinó de la del difunt; i no són troncals els fruits dels troncals ni allò que s'ha comprat amb ells.[16]

2.ª Els béns materns o procedents de ratlla materna[17] pertanyen als parents materns dins el quart grau, pel mateix ordre que els paterns.

3.ª Els béns d'altres procedències — no troncals — i els que tant són paterns com materns es defereixen als hereus intestats, sense distinció, segons les regles de la successió regular.[18]

Limitació. — Si l'impúber deixa mare o ascendent matern, se'ls deu el quart dels béns paterns en con-

11. Vegeu Vives, II, 318, n. 8.

12. Vegeu SS. 6 oct. 88, 16 abril 98; Brocà i Amell, II, 294; Pella, IV, 77; Coll i Rodés, lloc dit, 373.

13. § 514, n.ª 5, 8.

14. Vives, II, 237, 319; § 505, n. 1 fi.

15. S. 24 des. 74, arg. S. 5 juliol 12 (Aragó).

16. Vegeu Vives, II, 319; Brocà i Amell, II, 290; Coll i Rodés, XVI, 330, 364, 417; Pella, IV, 76; Cancer, I, 1, n. 40. Vegeu, per analogia, art. 1404, especialment el § 2, C. c.

17. És matern el dot inestimat i el preu de l'estimat. Vegeu n. 15.

18. Vegeu l'esm. const. de Pere III; S. 25 gener 70; Pella, IV, 77; Coll i Rodés, *Rev. Jur de Cat.*, XVI, 371, 417.

cepte de llegítima; i això mateix es deu al pare i ascendents paterns, respecte als béns materns;[19] si bé la dita llegítima es pot renunciar pel pacte dit de *sobrevivència*.[20]

OBSERVACIONS. — 1.ª Molts d'autors, prescindint de l'ordre de successió del D. R., que la constitució catalana mana d'aplicar, opinen que els germans unilaterals entren junts amb els de doble vincle a la successió de la ratlla que els és comuna.[21] 2.ª El pare no conserva l'usdefruit legal sobre els béns de l'impúber que toquin a parents de branca materna.[22] 3.ª Els deutes contrets pel pupil, en general, és just que es paguin, amb preferència, amb béns no troncals; però els deutes procedents de béns d'aquesta mena i les despeses fetes per raó dels mateixos béns troncals és lògic de pagar-los amb béns d'igual procedència, de la branca respectiva; i, si no són suficients, amb béns no troncals, si n'hi ha.[23]

PACTE DE SOBREVIVÈNCIA. — S'anomena així[24] — i

19. Const. de Pere III esmentada; COLL I RODÉS, lloc dit, 420; PELLA, IV, 78; CANCER, I, 1, n. 40 fi, el qual estén la llegítima als béns no troncals; cosa que no està fundada en llei ni en la relació entre les formes de successió; perquè els tals béns es defereixen segons les regles generals de l'abintestat, i, per conseqüent, no s'han de restar per successió forçosa, § 429, n. 22.

20. n.s 23 i 88.

21. Mieres, Comes, Ferrer, Vives, esmentats per BROCÀ I AMELL, II, 292 fi, al qual no convencen els arguments dels dits autors. DURAN, 277, sense donar la seva opinió, es decanta a la dels primers; però COLL I RODÉS, lloc dit, 377.

22. DURAN, 276, no dóna la seva opinió. Vegeu el que s'ha dit en el § 519, n.s 7, 8.

23. Vegeu, per analogia, § 519, n. 17.

24. Convé no confondre'l amb altre pacte també dit de *sobrevivència*, que s'estipula a Girona, § 409, n. 9.

val per costum, per més que sia pacte sobre futura successió — el contingut, a voltes, en capítols matrimonials, pel qual els consorts renuncien el tot o part del que els podria correspondre per llegítima, en el cas de morir impúber algun dels fills del matrimoni projectat o celebrat;[25] és a dir, que cada consort renuncia la quarta sobre els béns troncals que l'impúber hagués adquirits de l'altre consort o de sos parents fins al quart grau. El fi de la renúncia és d'evitar la disgregació dels patrimonis.[26]

25. Vegeu CATÀ DE LA TORRE, *Rev. Jur. de Cat.*, XXI, 396. Sembla oposar-se a l'eficàcia del tal pacte la S. 27 oct. 94, *consid.* 1.º.

26. VIVES, II, 321, n. 12; BROCÀ I AMELL, II, 295; BROCÀ, I, 832; COLL I RODÉS, *Rev. Jur. de Cat.*, XVI, 424. La S. 3 juny 02 declarà que és nul el pacte de renúncia d'un germà a l'herència d'un altre germà, per si aquest moris impúber.

§ 521. Secció segona

Successió intestada dels il·legítims

Fills naturals. — Aquests i els fills de meretriu tenen iguals drets a la successió de la mare i parents materns que els legítims; i recíprocament.[1]

Els autors discuteixen si els fills legítims són preferits o si almenys concorren amb els naturals a la successió d'un fill natural del mateix pare; i si els naturals del mateix pare i de distinta mare se succeeixen.[2]

Quant a l'herència del pare, els fills naturals[3] no hi tenen cap dret, si aquell deixa consort o descendència legítima; i, en altre cas, el seu dret es redueix a 1/6 de l'herència : els fills i la mare natural adquireixen, entre tots, la dita part.[4] Si la concubina no concorre amb algun fill, segons els autors, no té dret a la suc-

1. § 3, 1 (III-4), § 4, 1 (III-5), § 7, 1 (II-3), Fr. Fr. 2, 4 (XXVIII-8), C. 5 (VI-57), la qual exceptua els fills espuris de de mare il·lustre, si concorren amb fills legítims. Els textos expressats només parlen de la successió dels fills a la mare, de la mare als fills i d'aquests entre ells; però els autors els donen la interpretació extensiva expressada. Vegeu Maynz, III, 234, 331; Arndts-Serafini, III, 144; Vives, II, 326; Brocà i Amell, II, 286, 287; *Las Siete Partidas*, III, 707, n.ª 82, 86; Maspons, *Rev. Jur. de Cat.*, XXVIII, 62; Maspons-Peguera, 257. Vegeu la S. 24 febrer 77 (Corunya).

2. Vegeu llei 12, tít. 13, Part. VI i son comentari a *Las Siete Partidas*, III, 707, n. 85. Vegeu art. 943 C. c.

3. Se solen excloure de tot, els de meretriu. Vegeu Arndts-Serafini, III, 157, n. 3.

4. N. 89, c. 12, § 4. Si l'ascendent tenia mantes concubines, els fills no tenen dret a successió intestada. N. 18, c. 5, N. 89, c. 12, § 5; Windscheid, III, p. 1, 142; S. 26 març 04. Vegeu § 519, n. 21.

cessió;[5] i els fills naturals no tenen dret a la successió dels altres parents paterns.[6] Els descendents legítims de fill natural probablement concorren amb els fills naturals, però no amb els fills legítims de branca legítima;[7] i els fills naturals de fill legítim no entren a la successió de l'avi.[8]

El pare, però no els altres ascendents paterns,[9] té recíprocament dret a 1/6 de l'herència dels fills naturals; passant els altres 5/6 als parents materns.[10]

DRET DE LA VALL D'ARAN. — En defecte de descendents legítims, els fills naturals tenen els mateixos drets que aquells a la successió de parents paterns i materns.[11]

FILLS EX DAMNATO COITU. — Els altres fills illegítims estan exclosos de la successió paterna i de la materna, i recíprocament; i només per equitat canònica poden reclamar els aliments precisos segons la possibilitat — no la dignitat — dels pares.[12]

5. BROCÀ I AMELL, II, 287. Vegeu arts. 939-945 C. c., que obeeixen a distint sistema que el D. R. Vegeu MANRESA, VII, 92; S. 24 juny 97. Aplica a Catalunya el sistema del C. c. la S. 13 juny 14. Vegeu n. 1.

6. S. 10 juny 18, referent a l'herència de l'avi que sobrevisqué el pare natural i els fills legítims.

7. Art. 940 C. c., S. 24 juny 97. Vegeu *Las Siete Partidas*, III, 697, n.s 48, 49.

8. Vegeu ARNDTS-SERAFINI, III, 145, n. 4.

9. Vegeu, per exclusió, N. 18, c. 5; N. 89, c. 12.

10. Arg. N. 18, c. 5; N. 89, c. 12.

11. Privilegi de Pere III; BERTRAN, 82.

12. BROCÀ I AMELL, II, 288; MASPONS, *Rev. Jur. de Cat.*, XXVIII, 62. L'antiga Audiència de Catalunya havia declarat que només succeeixen els germans, fills de la mateixa mare, recíprocament. MASPONS-PEGUERA, 257. Vegeu C. 6 (V-5), segons alguns, derogada per la N. 12, c. 1. ARNDTS-SERAFINI, III, 145, n. 1.

El DRET ARANÈS concedia als fills sacrílegs els mateixos drets que als legítims; però nota en Bertran i Musitu[13] que aquesta disposició no es pot entendre subsistent després del Concili de Trento.

SUCCESSIÓ DELS IMPÚBERS IL·LEGÍTIMS. — Es regeix per les regles que resulten de combinar les relatives a una i a altra successió;[14] per la qual cosa, dels béns paterns i dels no troncals del fill natural, el pare en té 1/6, i no pot cobrar llegítima dels béns materns; i tota la resta passa a la mare o parents materns.

Els béns dels impúbers màncers són per als parents materns; i els dels altres illegítims passen a l'Estat.

13. BERTRAN, Obr. esm., 83.
14. BROCÀ I AMELL, II, 294; COLL I RODÉS, *Rev. Jur. de Cat.*, XVI, 418 i ss.

TÍTOL QUART

DISPOSICIONS GENERALS A LES SUCCESSIONS TESTAMENTÀRIA I INTESTADA

CAPÍTOL I

ADQUISICIÓ DE L'HERÈNCIA

§ 522. Secció primera

Adquisició de l'herència, en general

REQUISITS.[1] — En morir algú, la seva herència, per regla general, no entra de seguida a formar part del patrimoni de l'hereu, sinó que, per adquirir-la, es necessita:

a) Que l'hereu tingui capacitat de tal en deferir-se-li l'herència.[2]

b) Que li sia deferida, fins al punt d'ésser nulla l'acceptació anterior al *dies cedit*.[3]

1. Vegeu I. (II-19), D. (XXIX-2), C. (VI-30).

2. Cas que l'hereu premori al testador, SS. 29 des. 17, 5 gener 18. Vegeu § 446. Recordi's que la *indignitat* de l'hereu no el priva d'adquirir l'herència, § 446, n. 131.

3. Fr. Fr. 4, 27 (XXIX-2); vegeu Fr. Fr. 77 h. t., S. 3 juny 02. S'exceptua el cas de la C. 9 (VI-9), vegeu WINDSCHEID, III, p. 1, 205. Recordi's, a l'efecte, la prohibició de contractar sobre herència futura, § 241, n. 16.

A l'efecte, convé saber que, sens perjudici del que s'ha dit respecte a la delació de l'herència intestada,[4] la testamentària es defereix a la mort del testador, si la institució d'hereu és pura; i en complir-se la condició, si és condicional;[5] i que la delació resta sospesa per al que seria hereu en defecte d'un pòstum, mentre sia incert si naixerà.[6]

c) L'hereu ha de tenir notícia de la mort del causant i consciència que la delació existeix i si és per testament vàlid o abintestat;[7] a menys que sia *heres sui*.

d) Que l'adquireixi en deguda forma.

Si hi ha mants hereus, cadascun pot adquirir o repudiar la seva part d'herència amb independència dels altres.[8]

FORMA D'ADQUIRIR L'HERÈNCIA. — Varia segons que l'hereu estés o no sota la potestat del testador el dia de la seva mort. En el primer cas, s'anomena *heres suus* (o *sui*).[9] Respecte a la mare, no sembla que es puguin anomenar *heredes sui* els seus fills, encara que estessin sota la seva potestat; perquè

4. § 516, n.ˢ 15 i 88.

5. Vegeu C. (VI-51); ARNDTS-SERAFINI, III, 194.

6. Fr. 30, §§ 1-7 (XXIX-2); MAYNZ, III, 542, n. 51; ARNDTS-SERAFINI, III, 139.

7. § 7, 1 (II-19), Fr. 13, § 1, Fr. Fr. 15-17, 19, 22, 23, 32 pr., 34 pr., 46, 51 pr., 97 (XXIX-2), Fr. 21 (XXXV-1), Fr. 76 (L-17). Vegeu Fr. 19 fi (V-2), Fr. 77 (XXIX-2); MAYNZ, III, 452 i ss; WINDSCHEID, III, p. 1, 207. Vegeu art. 991 C. c.

8. Fr. Fr. 38, 99 (XXIX-2). Vegeu art. 1007 C. c.

9. § 2, 1 (II-19), Fr. 6, § 3 (XXVIII-2), Fr. 11 (XXIX-2), Fr. 10 (I-7), Fr. 1, § 8 (XXXVIII-16), Fr. 1, § 7 (XXIX-4); GIBERT-FALGUERA, 238; WINDSCHEID, III, p. 1, 195; ARNDTS-SERAFINI, III, 202. Vegeu, en canvi, art. 988 C. c. Es consideren *heredes sui* els hereus del testador, fills seus pòstums. Fr. 10, § 1 (XXVIII-6).

el D. R. no ho pogué preveure, i el C. c. n'és contrari.[10]

L'*heres sui* adquireix *ipso jure* l'herència paterna, en ésser-li deferida, fins ignorant-ho o essent infant o boig; com si entre el seu pare i ell no hi hagués successió o canvi de persona.[11] S'exceptua l'*heres sui* instituït baix la condició *si vol*, el qual necessita d'acceptar l'herència per ésser hereu.[12]

Dret d'abstenció. — L'adquisició d'una herència onerosa pot ésser perjudicial; i l'*heres sui*, al qual la llei vol afavorir fent que esdevingui hereu automàticament, podria rebre'n un dany en lloc d'un benefici. Per tal de prevenir aquest perill, se li concedí la facultat d'abstenir-se de l'herència, dret que perden els hereus púbers que s'haguessin barrejat en la successió o haguessin sostret alguna cosa de l'herència abans de manifestar que se n'abstenien; i s'entén que s'hi barregen els que fan actes que si els fes un hereu no *sui* es tindrien per actes d'acceptació.[13]

10. Arg. S. 11 nov. 07, § 3, 1 (II-19). Vegeu art. 988 C. c. i següents.

11. Fr. 11 (XXVIII-2). Vegeu n. 9.

12. Fr. 86 (XXVIII-5), Fr. 12 (XXVIII-7); Brocà i Amell, II, 403.

13. § 2 fi, 1 (II-19), Fr. 7, § 1, Fr. Fr. 11, 42, § 1, Fr. 57 pr., § 1, Fr. 71, §§ 3-9, Fr. 87 pr., Fr. 91 (XXIX-2), Fr. 90 (XLVI-3). Vegeu N. 119, c. 6; Mayns, III, 296, 446. En canvi, la substracció de béns de l'herència no s'interpreta com a acte d'acceptació si els fa un hereu voluntari. Fr. 21 pr. (XXIX-2), Bofarull, comentant l'art. 1002 C. c., i els glossadors comentant el darrer fragment. En Pella, IV, 100, afirmant que el D. R. no conté precepte especial, creu aplicable el dit article 1002, que és contrari a ço exposat. Vegeu Fr. 71, §§ 3 i ss. (XXIX-2); lleis 9 i 12, tit. 6, Part. VI, que, en això, seguei-xen el D. R.; C. 22, § 10 (VI-30), N. 1, c. 2, § 1, referent a ocultació en inventari.

El dret d'abstenir-se d'una herència deferida, és transmissible als hereus.[14]

El que s'ha abstingut de l'herència, si bé rigorosament és hereu, car com a tal manté l'eficàcia del testament i, per tant, la substitució pupil·lar i els fideïcomisos;[15] de fet és com si no ho fos, ja que: *a)* Els drets a l'herència passen als substituts o als cohereus.[16] *b)* L'abstingut resta deslligat activament i passiva de les accions i de les obligacions de l'herència.[17] *c)* Reneixen els drets extingits per confusió entre l'herència del pare i el patrimoni del fill.[18] Així i tot, val el que s'ha fet de bona fe per l'*heres sui* impúber o en son nom, abans de l'abstenció.[19]

L'abstenció és rescindible per restitució *in integrum* durant el quadrienni legal i tres anys més, si els béns de l'herència no han estat alienats.[20]

ADDICIÓ DE L'HERÈNCIA. — L'hereu *voluntari*, o sia el que no és *heres sui*, no adquireix l'herència que

14. Fr. Fr. 55, 56 (XXIX-2).

15. Vegeu Fr. 2, § 1, Fr. 12 (XXVIII-6), Fr. Fr. 41, 42 pr. (XXIX-2), Fr. 27, § 3 (XXXVI-1), Fr. 30, § 10 (XL-5); MAYNZ, III, 447; WINDSCHEID, III, p. 1, 196.

16. Fr. 12 pr. (XI-1), Fr. Fr. 38, 98, 99 (XXIX-2), Fr. 6, § 2 (XXXVIII-2), Fr. 44 (XLII-1), C. 6 (VI-58).

17. Arg. de n. 16; Fr. 20, § 4, Fr. Fr. 42 pr., 57 pr. (XXIX-2) Fr. 1, § 4 (XXXVI-4). Vegeu Fr. 89 (XXIX-2). Respecte a les obligacions del que, per dret d'acréixer, ha adquirida la part d'herència del que se n'abstingué, vegeu Fr. Fr. 38, 55 (XXIX-2); WINDSCHEID, III, p. 1, 197.

18. Arg. Fr. 87, § 1 (XXIX-2).

19. Fr. 44 (XXIX-2), Fr. 6, § 1 (XLII-5), Fr. 24 (XLII-8), Fr. 90 (XLVI-3); WINDSCHEID, III, p. 1, 198, n.ª 12, 13. Vegeu MAYNZ, III, 447.

20. C. 6 (VII-31); MAYNZ, III, 448, n. 25. La C. també parla de majors; però no té aplicació, perquè l'emancipació legal els priva d'ésser *heredes sui*.

se li defereix sinó per un acte de voluntat, unilateral, que s'anomena *addició*.[21]

CAPACITAT. — Per acceptar i per repudiar herències es necessita igual capacitat, en general, que per obligar-se.[22] Tanmateix, el D. R. autoritza el fill de família per adir herències contra la voluntat del pare, demanant, a l'efecte, que se li designi un curador, que avui serà un defensor judicial.[23] Gibert[24] diu que a Catalunya el fill pot acceptar herències sense el consentiment del pare; perquè l'acceptació no és cap contracte, sinó un quasi contracte. El tutor necessita autorització del consell de família per acceptar herències del tutelat sense benefici d'inventari;[25] per conseqüent, si l'accepta amb el tal benefici, no necessita autorització. Al pare no n'hi cal tampoc, del jutge, per acceptar herències deferides al fill menor d'edat, perquè l'art. 164 C. c., que s'ha d'interpretar restrictivament, no li obliga en forma expressa;[26] i els menors emancipats no en necessiten de ningú, perquè la tal acceptació no està compresa

21. § 3, 1 (II-19); PELLA, IV, 96; WINDSCHEID, III, p. 1, 199; ARNDTS-SERAFINI, III, 196. Vegeu art. 988 C. c.; MANRESA, VII, 293 i ss. ARNDTS-SERAFINI, III, 198, n. 2, proposa si es pot acceptar l'herència per representant, cosa que aquí s'admet sense dificultat, per poder especial. SERAFINI-TRIAS, II, 395, n. 5, fundat en l'art. 1713 C. c. Vegeu S. 27 NOV. 97.

22. Fr. 13, § 3, Fr. 14 (XXIX-2); vegeu Fr. 96 h. t. C. 18 (VI-30), C. 5 (VI-31); art. 992 C. c.

23. C. 4 (VI-30), C. 8, § 1 (VI-61); § 359, n.ª 14 i ss.

24. 287 fi.

25. Art. 269, n. 10, C. c. Vegeu C. 5 (V-30). Quant als sords-muts que no saben de llegir i d'escriure, per D. R., vegeu § 7 fi, 1 (II-19), Fr. 5 pr. (XXIX-2); art. 996 C. c.

26. R. 13 juliol 11. Vegeu § 360, n.ª 36 i ss.

en cap dels casos dels arts. 59 ni 317 del C. c.;[27] però la dona casada en necessita del marit o del jutge.[28] Per les persones jurídiques, en general les poden acceptar llurs representants.[29] Les herències deixades als pobres les han d'acceptar les persones designades pel testador per distribuir-les; les quals, en general, seran marmessores universals; i, en son defecte, el rector, l'alcalde i el jutge municipal del lloc del difunt.[30]

Forma. — L'acceptació de l'herència pot ésser expressa o tàcita. La primera no exigeix forma determinada, si el testador no l'ha imposada; i la segona es realitza fent[31] *actes*[32] *d'hereu, pro herede gestio.*

Per tal de determinar quins actes es poden interpretar com d'acceptació d'herència, s'ha d'atendre, més que res, la intenció presumpta, ateses les circumstàncies del cas. En general, es consideren actes d'acceptació aquells que no tindria dret de realitzar si no fos hereu, i els que consisteixen en el compliment d'obligacions que només tendria com a tal hereu;

27. Vegeu § 362, n. 17, en relació amb el § 360, n. 43; arg. S. 12 juny 06.

28. § 353, n. 38; art. 995 C. c.

29. Art. 903 C. c., aplicable a Catalunya segons Pella, IV, 97. Segons l'art. 16 R. D. 15 nov. 09, els ajuntaments poden acceptar herències i llegats deixats al municipi, sense més limitacions que les imposades per l'art. 85 de la llei Municipal.

30. Vegeu l'art. 992, § 3, en relació amb el 749 C. c., S. 25 maig 97.

31. Vegeu n.ª 34 i ss. Perquè els actes de l'hereu tinguin transcendència d'acceptació d'herència, és necessari que aquell sia púber, Fr. 96 (XXIX-2) CC. 10, 12 (VI-30).

32. La voluntat d'acceptar l'herència no es pot deduir de meres omissions, sinó d'actes que patentitzin la intenció de l'hereu que els practica. Vegeu SS. 12 febrer 16, 1 març 05; n.ª 13, 71.

per exemple: demanar la possessió o la divisió de l'herència en concepte d'hereu,[33] exercitar accions hereditàries, disfrutar o disposar dels béns hereditaris, cobrar crèdits, pagar deutes o llegats;[34] comparèixer, sense protesta, al judici de testamentaria, el que hi és cridat com a hereu; prosseguir plets començats pel difunt,[35] intervenir en reconeixement o pagament de crèdits hereditaris,[36] usar el títol d'hereu en document.[37]

En canvi, els actes realitzats per raó de pietat, com cuidar de l'enterrament del causant o de la custòdia dels béns; els relatius a béns de l'herència que l'instituït o cridat hereu té per seus o els té en condomini o societat amb el difunt; contractar, com a tercer, sobre béns hereditaris; i altres actes similars que pot realitzar el que no sia hereu, *per se*, no es poden interpretar com d'acceptació de l'herència.[38]

33. Convé notar que hi ha persones que, sense ésser hereves, poden entaular el judici de testamentaria. Vegeu article 1038 E. c.

34. § 7, 1 (II-19), Fr. 20 pr., § 4 fi, Fr. 21, §§ 1, 2, Fr. Fr. 88, 96 (XXIX-2), Fr. 14 (XXXVII-1), CC. 2, 6, 10, 12 (VI-30), C. 8, § 1 (III-28); C. 9 (VI-9); MAYNZ, III, 449; PELLA, IV, 98; SS. 24 febrer 77, 21 abril 81. Cobrar crèdit, encara que sia per equivocació, SS. 8 juliol 83, 17 febrer 05.

35. RR. 23 nov. 89, 25 maig 95.

36. R. 21 maig 10.

37. S. A. B. 29 gener 01 (*Rev. Jur. de Cat.*, X, 23). Vegeu arts. 999, 1000 C. c.; MANRESA, VII, 298, 341, 365; R. 29 oct. 10. La vídua a la qual s'adjudiquen béns propis, en dividir l'herència del marit, no pot renunciar la dita herència ni els gananciais, R. 22 gener 16. Respecte a l'hereu que era donatari universal, MASPONS, *Rev. Jur. de Cat.*, XXX, 154.

38. Fr. 14, §§ 7, 8 (XI-7), Fr. 20 pr., §§ 1, 3-5, Fr. Fr. 21, pr. 28, 42, § 1, Fr. Fr. 78, 87 pr. (XXIX-2), C. 1 (VI-30), CC. 1, 2 (VI-31). Vegeu Fr. 60 (XXIX-2); art. 999, § final C. c.; SS. 29 gener 01, 1 març 05, S. A. B., *Rev. Jur. de Cat.*, X, 23; MAYNZ, III, 451, n. 44; n. 13. No és encara acte d'acceptació l'atorgar poders per a acceptar-la, S. 27 nov. 97. Vegeu MAYNZ, III, 450, n. 35.

Pel que s'ha dit a la n. 7,[39] si fa actes d'acceptació d'herència l'hereu instituït en testament que resulta nul, no s'entén que hagi acceptada la successió, si se li defereix abintestat.

De totes maneres, el que ha d'intervenir en herència que no ha resolt d'acceptar, és bo que ho faci amb reserva o protesta.[40]

Repudiació de l'herència. — En general,[41] el que pot acceptar una herència, també la pot repudiar des que li és deferida; car és nulla la repudiació anterior a la delació,[42] com també la feta ignorant el testament en què se la institueix.[43]

La repudiació pot ésser expressa i tàcita.[44]

La repudiació d'una herència ha de consistir en una renúncia pura i absoluta; si es renuncies a favor

39. Vegeu, especialment, el Fr. 22 (XXIX-2).

40. Vegeu Fr. 14, §§ 7, 8 (XI-7), Fr. 20, § 1 al pr. (XXIX-2).

41. Vegeu n. 47, Fr. Fr. 18, 94 (XXIX-2), Fr. 3 (L-17).

42. Fr. Fr. 4, 13 pr., §§ 1, 2, Fr. Fr. 18, 94 (XXIX-2), Fr. 174, § 1 (L-17). Vegeu § 523, n. 12.

43. Fr. 17, § 1, Fr. 23 (XXIX-2). Vegeu n. 7.

44. La S. 8 nov. 69 (Barcelona) declara que l'hereu que no fa cap acte d'acceptació d'herència s'entén que la repudia; però aquesta deducció només és legítima si hagués deixats passar els anys de la prescripció sense fer cap acte d'acceptació. Vegeu n. 70, Fr. 95 (XXIX-2), Fr. 6 pr., § 1, Fr. 37 pr. (XXXVI-1). Fr. 6 (L-17); Maynz, III, 456, n.s 81, 82; Arndts-Serafini, III, 201; Windscheid, III, p. 1, 211. Segons la S. 25 juny 85, fundada en la llei 24, tít. 13, Part. V, s'entén que repudia l'herència del pare, el fill que impugna un acte del primer relatiu al peculi del segon. La raó està en què, si fos hereu, tindria de respectar els actes del causant; i, en impugnar-los, és que no vol ésser hereu. Vegeu R. 16 abril 09. Pel C. c., en canvi, vegeu arts. 1008, 1280, n. 4; però les formes de repudiació que expressa no són taxatives, segons la S. 18 des. 99 (Barcelona), la qual invocà el C. c., per no haver-se al·legat el D. R. durant el plet. Vegeu Pella, IV, 101.

de persona determinada, més aviat seria una alienació, que suposaria i fins exigiria que el que renuncia l'herència l'hagués acceptada prèviament, encara que fos en forma tàcita;[45] però no ho entén així el C. c.[46] quan la renúncia és gratuita i es fa a favor del que ha d'adquirir, per dret d'acréixer, la porció renunciada. Admès aquest criteri, el C. c. lògicament l'hauria d'estendre a tots els casos de renúncia gratuita a favor d'aquell al qual es deferiria naturalment l'herència, en defecte del que la renuncia.

La renúncia feta en vida del causant estaria compresa en la prohibició dels contractes sobre futura successió.

CAPACITAT PER RENUNCIAR L'HERÈNCIA. — En rigor, el pare no necessita autorització judicial per renunciar l'herència deferida al fill que té en sa potestat, perquè l'art. 164 C. c., que podria disposar-ho, no ho disposa, i s'ha d'interpretar restrictivament, i així ho havia entès el T. S. i la Dir. gen. dels Reg.; però aquesta posteriorment exigí el tal requisit perquè es pogués inscriure una repudiació d'herència que contenia béns immobles, fundant-se en l'art. 231 del nou Regl. hipot., el qual pròpiament no és aplicable al cas, perquè no parla de la renúncia de drets merament deferits, sinó de drets reals que estan en el domini del fill de família.[47] El tutor no pot renunciar

45. Sobre repudiació per preu, D. (XXIX-4), especialment el Fr. 2; SS. 1 oct. 91, 19 des. 1900. Vegeu art. 1000, n.s 1 i 2, C. c.

46. Dit art. 1000, n. 3; R. 12 nov. 10; vegeu R. 29 oct. 10.

47. Havia declarada vàlida la repudiació feta pel pare sense autorització judicial, la S. 12 juny 06, fundada en les Partidas i llei del Matr. civ.; i la R. 13 juliol 11, fundada en què l'art. 164 C. c. s'ha d'interpretar restrictivament. És

l'herència deferida al tutelat sinó amb autorització del consell de família.[48] Per D. R. els fills de família poden renunciar l'herència contra la voluntat del pare, fent-se nomenar un curador, que avui seria un defensor judicial; i el fill pot acceptar la repudiada pel pare en nom del primer.[49] Els representants de les associacions, corporacions i fundacions no poden renunciar les herències deferides a les tals persones sinó amb aprovació judicial i audiència fiscal.[50] Els creditors de l'hereu no poden oposar-se a què repudiï l'herència, encara que els perjudiqui.[51]

Extensió. — L'acceptació i la repudiació de l'herència han de comprendre tota la deferida, inclusa, en son cas, la substitució vulgar i la pupil·lar,[52] i han de fer-se purament. L'acceptació feta amb restriccions tàcites val, però no tenen eficàcia les tals res-

cert que resolgué en sentit contrari la R. 18 nov. 21; però no fou per la qüestió que es tracta aquí, sinó perquè existia oposició entre els interessos del pare i els del fill. La R. que formalment resolgué en contra, fundada en l'art. 231 Regl. hipot., fou la de 19 juliol 22. La qüestió té vertadera d'importància amb referència als creditors del fill. Vegeu n. 51.

48. Art. 269, n. 10 C c.

49. C. 11 (VI-30), n.s 23, 24.

50. Art. 993 C. c. Vegeu art. 16 del R. D. 15 nov. 09.

51. Fr. 6 pr., § 4 (XLII-8), Fr. 28 pr. al fi (L-16), Fr. Fr. 83, 134 pr. (L-17); Fontanella, Cl. IV, gl. 9, p. 5, n.s 71, 74 i 88. És favorable als creditors l'art. 1001 C. c., que Pella, IV, 100, aplica a Catalunya, suposant que el D. R. no regula la matèria.

52. Fr. Fr. 1, 2, 55, 80 pr. (XXIX-2), C. 20 (VI-30); § 451, n. 12; Martí i Miralles, *Rev. Jur. de Cat.*, XIX, 539; XXX, 115, 128. L'acceptació parcial feta per error és nul·la, segons el Fr. 75 (XXIX-2); però, segons els Fr. Fr. 10, 52, § 1, Fr. Fr. 53 pr., 80, § 1 (XXIX-2), el que n'accepta una part deferida purament adquireix, en son dia, la deixada baix condició que es compleix. Vegeu Fr. Fr. 53, 59, § 6 (XXVIII-5); Arndts-Serafini, III, 211, n. 4; art. 990 C. c. Vegeu, també, per analogia, § 481, n.s 21 y 88.

triccions; però, si aquestes són expresses, l'acceptació és nulla,[53] segons la fórmula *expressa nocent, non expressa non nocent.*[54]

Eficàcia. — L'acceptació i la repudiació són irrevocables,[55] fora els casos d'excepció següents: 1.r Al que, essent indigne d'adquirir l'herència, l'accepta, se l'en pot privar a instància de persona interessada.[56]

2.n El que acceptà l'herència, la repudià o se n'abstingué durant la menor edat — a menys que s'hagués venuda[57] —, i el major que fa algun d'aquests actes per violència, els pot rescindir per restitució *in integrum.*[58] El D. R. també concedia restitució al que, per absència, no podia acceptar una herència que li havia estat deferida;[59] però avui quasi resulta inútil, atès el dret que concedeix l'art. 197 del C. c., als absents i llurs representants, d'acceptar les herèn-

53. Fr. 51, § 2 (XXIX-2), Fr. 77 (L-17). Maynz, III, 457. No s'oposa a aquestes regles, i és lícit el pacte de rebaixar els creditors part de sos crèdits contra l'herència, si l'hereu l'accepta, Fr. 7, §§ 17-19 (II-14), Fr. 58, § 1 (XVII-1). Vegeu Maynz, III, 480, n. 7 fi. La S. 11 juliol 70 declara invàlida la protesta d'acceptar l'herència només en allò que sia favorable a l'hereu.

54. Vegeu § 44, n. 44.

55. § 5, 1 (II-19), Fr. 5 fi (III-9), Fr. 13 pr. (XXIX-2), Fr. 1, § 6 (XXXVIII-9), C. 22, § 1 al pr. (VI-30), C. 4 (VI-31), C. 7 (II-21); Maynz, III 457; S. 6 juliol 20. Vegeu art. 997 C.c., Manresa, VII, 329 i ss.

56. § 446, n. 131; Arndts-Serafini, III, 216.

57. § 5, 1 (II-19), Fr. 3, § 2, Fr. 7, § 5, Fr. Fr. 22, 24, § 2 (IV-4), Fr. 8 (XXVIII-8), Fr. 57, § 1 (XXIX-2), Fr. 1, § 10, Fr. 2, § 10 (XXXVIII-17); C. 2 (II-30), CC. 1, 2 (II-40), C. 8, § 6 (VI-61), N. 119, c. 6; Arndts-Serafini, III, 198.

58. Fr. 21, §§ 5, 6 (IV-2), Fr. 85 (XXIX-2). La N. 119, c. 6, disposa que se citi els creditors quan un menor es vol abstenir de l'herència que ha acceptada.

59. Fr. 41 al fi (IV-6).

cies deferides durant l'absència, mentre son dret no hagi prescrit. Si bé per causa de restitució es permet de trametre a l'hereu l'herència deferida no adida, aquesta mateixa transmissió als causahavents de l'absent, la concedeix l'art. 197 C. c.[60] La restitució *in integrum* produeix, en el que sia possible, l'efecte de tornar les coses a l'estat anterior a l'acte que es restitueix.[61]

3.ª A Barcelona i altres poblacions que es regeixen pel *Rec. Proc.*[62] es pot repudiar una herència ja adida; però, estant íntegra, sense haver-ne detret res, a menys que l'hereu tingués justa causa per fer alguna detracció.[63]

4.ª També resta sense efecte l'acceptació d'una herència, si el tribunal declara nul el títol de l'hereu.[64]

60. Vegeu § 382, n.ª 32 i ss.; § 524, n.ª 1, 4; art. 1006 C. c. El D. R. no concedeix restitució contra la pèrdua d'una herència per dol, C. 7 (II-21); ni per error relatiu a la quantia o a la solvència del patrimoni, vegeu Fr. 51, § 2 (XXIX-2); però l'acceptació o la repudiació seria nul·la, segons les regles generals dels contractes i actes jurídics, si es referís a la identitat de l'herència. Vegeu § 276, n. 5; § 32, n. 7.

61. Fr. 7, § 5, fi, Fr. Fr. 22, 31 (IV-4), Fr. 57, § 1, Fr. 87, § 1 (XXIX-2), C. única, § 2 (II-48). Vegeu §§ 86-90; MAYNZ, III, 458; SAVIGNY, *Sist.*, VI, 44 fi.

62. Cap. 3, tít. 13, ll. 1, vol. II. Vegeu MARTÍ I MIRALLES, *Rev. Jur. de Cat.*, XXX, 108 i ss., el qual diu que el que repudia segueix essent hereu. Per analogia, n.ª 15 i ss. Féu aplicació del dit cap. 3 del *Recog. Proc.*, la S. 28 març 95, declarant que no és aplicable al cas d'usar del dit privilegi, la doctrina que no permet d'anar contra els actes propis, i les lleis relatives a l'acceptació de l'herència amb benefici d'inventari. La de 27 oct. 60 declarà que no és ferma la repudiació d'una herència, si algú la impugna, fins que el tribunal ho ha resolt.

63. Sobre la necessitat que l'herència romangui sencera, a més del privilegi esmentat, vegeu, per analogia, Fr. 24, § 2 (IV-4), Fr. 8 (XXVIII-8), Fr. 6 fi (XXXIII-5), C. 6 (VI-31) i n. 13.

64. Fr. 21, § 2 (V-2); ARNDTS-SERAFINI, III, 215.

L'hereu que repudia una herència que se li ha deferida per testament, si és hereu *sui*, no la pot acceptar abintestat;[65] però sí, si és hereu legítim voluntari.[66] En canvi, si el que sap que és hereu testamentari renuncia l'herència legítima a la qual també fos cridat, es presum que tampoc no vol adquirir la del testament.[67] El substitut d'un cohereu, que també fos instituït hereu, pot repudiar la part que se li ha deixada directament i acceptar la del cohereu, si se li defereix després; però, si accepta la primera, adquireix la segona, fins contra sa voluntat.[68] Tanmateix, molts d'autors creuen que la primera regla no es pot aplicar al cas que els hereus sien substituïts recíprocament.[69]

Mentre l'hereu al qual s'és deferida l'herència no manifesta expressament o tàcita que l'accepta ni que la repudia, conserva el dret de prendre la resolució que vulgui, durant trenta anys; passats els quals hauria prescrita l'acció hereditària.[70]

65. Vegeu Fr. 1, § 7 (XXIX-4).

66. Fr. 17, § 1, Fr. 77 (XXIX-2). Però resta obligat a pagar els llegats i perd els prellegats. D. (XXIX-4); C. (VI-39); § 475, n. 9, B., respecte als llegats; i Fr. Fr. 7, 10, § 1 (XXIX-4).

67. Dit Fr. 17, § 1 (XXIX-2). PELLA, IV, 102, ho entén d'altra manera, d'acord amb l'art. 1009 C. c.

68. SERAFINI, II, 396, n. 10; Fr. 35 pr. (XXIX-2).

69. Arg. Fr. 76, § 1 (XXIX-2). Vegeu Fr. 81 h. t. Tanmateix és aquesta una qüestió molt discutida. Vegeu ARNDTS-SERAFINI, III, 210, 211, n. 5. En canvi, allò que s'ha adquirit per dret d'acréixer no es pot repudiar, § 523, n. 26.

70. Usatge *Omnes causae;* MAYNZ, III, 460, n.[s] 1-3; BROCÀ I AMELL, II, 404, n. 8. Vegeu n.[s] 44 i 88.; SS. 8 maig 61, 28 febrer 70, 6 oct. 84. La S. 1 març 05 declara que la falta d'acceptació no equival a repudiació; la de 18 des. 99, que no es pot donar per acceptada una herència pel fet de no haver estat repudiada en cap de les formes de l'art. 1008. La inscripció de divisió d'herència feta per comissari no suposa que els hereus l'hagin acceptada. RR. 22 gener 98, 6 març 23. Vegeu S. 8 nov. 69, de la n. 44.

L'herència no acceptada ni repudiada es diu *jacent*.[71]

Per això el que demanda un hereu voluntari, per sa condició de tal, necessita demostrar que ha acceptada l'herència.[72]

La situació indefinida d'una herència no acceptada ni repudiada pot perjudicar els cohereus, substituts, legataris, legitimaris, creditors, etc. Per això, passats nou dies des de la mort del causant,[73] la llei autoritza de demanar al jutge que fixi un terme a l'hereu, dins el qual tingui de manifestar la seva resolució;[74] i l'hereu, requerit, pot demanar un termini per deliberar.[75]

71. § 528. Així i tot, la S. 10 des. 97 (Valladolid) diu que, no constant que una herència s'hagi repudiada, no es pot dir jacent, ans bé s'ha d'entendre acceptada.

72. SS. 2 març 86, 25 gener 11, 1 febrer 12; indirectament, la de 18 des. 99; R. 28 gener 16. Vegeu la S. T. C. A. 13 abril 96; M. ALCUBILLA, 1897, 125; art. 1016 C. c., 497 E. c.; art. 155 Regl. del Trib. de Comptes, de 13 oct. 911.

73. No, abans, N. 115, c. 5, § 1. Vegeu Fr. 2 (II-4); per analogia, N. 60, c. 1. PELLA, IV, 101, diu que s'ha d'aplicar l'art. 1004 C. c. en defecte de disposició especial.

74. Fr. Fr. 2, 3, 5, 6 (XI-1), Fr. 69 (XXIX-2), C. 9, (VI-30) Vegeu Fr. 1, § 13 (XXXVIII-9); ARNDTS-SERAFINI, III, 199, 200, n.ˢ 1, 3; WINDSCHEID, III, p. 1, 209, 210, n. 5; MAYNZ, III, 460. Els legitimaris tenen manera de fer incórrer en móra l'hereu, C. 36, § 2 (III-28). Vegeu art. 1005 C. c., que fixa el terme de trenta dies; i PELLA, IV, 101, el creu aplicable a Catalunya.

75. § 526, n. 2.

§ 523. Secció segona

Dret d'acréixer entre cohereus

NOCIÓ. — Quan mantes persones són cridades a una mateixa herència o a una mateixa part d'herència, és lògic que entre tots la tinguin tota o la part d'ella a què són cridats; i encara, rigorosament, cada hereu ho és de tota l'herència, si bé resta reduïda la seva participació, per la concurrència dels drets dels cohereus;[1] i, si algun dels hereus no adquireix la part que li corresponia, passa als altres, pel que s'anomena *dret d'acréixer*.

SUCCESSIÓ TESTADA. — Aquesta solució s'aplica a tots els casos en la successió testamentària, per més que no seria necessari — car la part vacant podria passar als hereus legítims — si no fos la incompatibilitat de les dues formes de successió universal que estableix el D. R.[2]

SUCCESSIÓ INTESTADA. — Respecte a la successió intestada, uns autors, creient que es defereix una sola vegada i que el no cridat com a hereu legítim a

1. Fr. 80 (XXXI). Per això el dret d'*acréixer*, pròpiament, és dret de *no decréixer*.

2. Vegeu § 429, n.ª 27 i 88.; C. única, § 14 (VI-51). Per això el C. c., que no disposa aquesta incompatibilitat, adopta la solució que el D. R. aplica als llegats. Vegeu art. 982, n. 1; arts. 985, 986 C. c. Vegeu, també, CANCER, III, 22; PELLA, IV, 90; MAYNZ, III, 488, 491; ARNDTS-SERAFINI, III, 212; WINDSCHEID, III, p. 1, 225, 227, n. 2; VINNI, *Select.*, 257, sobre si el testador pot prohibir el dret d'acréixer.

la mort del causant ja no pot ésser hereu, sostenen que la part vacant sempre acreix als cohereus;[3] però, com que si bé el dret civil només admetia una sola delació, en canvi el pretori admetia delacions successives,[4] opinen altres autors que els parents exclosos de la successió en morir el causant, per ésser més remots que altres, poden ésser cridats en una nova delació feta després per haver perdut el dret a l'herència els cridats preferents que els excloïen.

Acceptada aquesta segona opinió, resulta que, quan s'obre la successió intestada, es defereix a les persones que, en aquell moment, resulten cridades per la llei; i, si algun dels hereus cridats no arriba a adquirir sa porció, aquesta es defereix altra vegada. Es poden presentar dues hipòtesis: 1.ª Que, en fer-se aquesta segona delació, existeixin parents que haurien estat cridats juntament amb els altres hereus, si no hagués existit el que deixà vacant sa part. 2.ª Que no existeixin els tals parents. En la primera hipòtesi, la part vacant passa, per *successio* als parents exclosos de la primera delació i cridats a la segona; i, en la segona hipòtesi, la part vacant passa, per *acretio*, als mateixos hereus cridats la primera vegada que han adquirida llur porció. (Vegeu, també, n. 7).

Com es comprèn, la *successio* només es pot presentar en el cas que la primera delació s'hagués feta a favor de parents d'un dels tres primers ordres, perquè són els únics en què poden concórrer juntament parents de graus distints, per dret de representació.

3. Vegeu SERAFINI, II, 383, n. 25; ARNDST-SERAFINI, III, 212, 213, n. 2. És el criteri de l'art. 981 C. c., contra el del 922, que distingeix.

4. WINDSCHEID, III, p. 1, 134; arg. Fr. 81 (XXIX-7), que diu que l'herència intestada es pot deferir mantes vegades al que hi té dret per institució i per substitució.

La *successio* és una mena de dret de representació dels parents exclosos per l'existència del representat, que entren en lloc d'aquest quan ell no arriba a ésser hereu.[5]

Perquè s'apliqui el dret d'acréixer, és necessari:

Regles generals. — 1.r Que algun dels hereus vàlidament instituïts — amb exclusió dels absolutament incapaços i dels cridats en institució d'hereu nulla[6] — o cridats per la llei, deixi vacant sa porció, per no poder o per no voler adquirir-la : tant si se li ha deferida com si no.[7]

Això pot succeir : tractant-se de successió testamentària, per haver premort l'hereu al testador o haver estat declarat absent;[8] per no néixer el pòstum instituït;[9] per ésser incapaç amb incapacitat no abso-

5. Vegeu § 5, 1, (III-9), Fr. 9 (XXXVIII-16), Fr. 1, § 10 (XXXVIII-9), Fr. 2, § 47 (XXXVIII-17); Maynz, III, 240, 326, n. 25, 491; Brocà i Amell, II, 281, regla 3.ª. Vegeu arts. 922, 923 C. c.; Manresa, VII, 271; RR. 7 febrer 2, 29 oct. 10.

6. No hi ha dret d'acréixer respecte a la part d'herència deixada al que havia mort quan se l'instituí, Fr. 20, § 2 (XXVIII-8), C. única, §§ 2, 3 (VI-51) en relació amb el § 14 de la mateixa C.; ni a la de l'instituït per error, amb falsa causa posada com a condició *sine qua non* de la institució o per violència, amb captació o en forma perplexa; ni a la de les persones incertes o jurídiques no reconegudes per la llei. Per D. R., tampoc respecte allò deixat a la vídua que es casa durant l'any de plor; però avui no és així, atès el precepte de l'art. 50 C. c., § 446, n.ª 70, 71. En tots aquests casos d'excepció és com si l'hereu que no rep sa porció no hagués estat instituït, D. (XXXIV-8); i la dita porció, si bé passa als cohereus, no és per dret d'acréixer, sinó com si el testador no n'hagués disposat. La diferència no és merament nominal. Vegeu n. 15.

7. Hi ha dret d'acréixer encara que la part vacant no s'hagi deferit a l'instituït hereu, p. e., si ha premort al testador o no arribà a néixer el pòstum instituït. Maynz, III, 490, n. 9.

8. Art. 196 C. c.; RR. 7 febrer 02, 7 maig 07.

9. Fr. 31 (XXIX-2), Fr. 8 pr. (XXXIV-5).

luta[10] o indigne de succeir;[11] per abstenir-se de l'herència o repudiar-la;[12] o per no purificar-se la institució condicional.[13]

S'ha indicat que les institucions invàlides no donen lloc a dret d'acréixer,[14] sinó que es tenen per no fetes; i la diferència és important, perquè la part de l'així instituït roman en la resta de l'herència i es distribueix sense les càrregues que hi hagués imposades el testador; i perquè desapareix la preferència que tindrien sobre la porció vacant els cridats *re et verbis* amb el que no arriba a adquirir-la.[15]

Si l'herència és intestada, s'aplica el dret d'acréixer als casos d'abstenció, repudiació, mort i absència declarada de l'hereu, sense trametre el dret als seus hereus, i sense que es defereixi a altres parents per dret de representació.[16]

2.ª Que el que deixa part vacant no tingui substitut[17] ni trameti als seus hereus el dret d'acceptar-la; perquè, en altre cas, no es podria dir que resta vacant.[18]

10. No s'hi comprenen, doncs, els expressats a la n. 6.

11. Vegeu § 446, n.ª 7-12, 131; Mayns, III, 491, n. 12, 475.

12. § 4, 1 (III-4), Fr. 55 (XXIX-2), Fr. 9 (XXXVIII-17). Quant a l'abstenció de l'herència, vegeu § 522, n.ª 13 i 88. La R. 29 oct. 10 (Alacant), amb referència a la successió intestada i fundada en l'art. 1006 C. c., declarà, als efectes de la inscripció al Registre, la necessitat que es declari judicialment el dret del cohereu que renuncia la seva part; però RR. 3 març 12, 6 set. 18.

13. Fr. 26, § 1 (XXXV-1).

14. Nota 6.

15. Vegeu n.ª 20, 21; § 484, n.ª 4 a 9; Mayns, III, 490, n.ª 6, 9.

16. Notes 3-5, 8.

17. Fr. 2, § 8 (XXVII-11) C. única, § 5 (VI-51); § 450, n. 13; Manresa, V, 244.

18. Vegeu C. única, § 5 (VI-51); n. 23; § 534.

3.r Cal fer avinent que, a diferència del dret d'acréixer entre legataris, que només s'aplica quan se'ls ha deixada una cosa o la mateixa part d'una cosa, perquè, en altre cas, la part vacant resta a favor de l'hereu; aquí, en canvi, la porció vacant sempre es defereix, per dret d'acréixer, als cohereus; però, amb preferència, als cridats conjuntament *re et verbis*;[19] i, en son defecte, als *conjuncti re* : sempre a prorrata de ses respectives participacions, si són més d'un els cohereus als quals es defereix. Les càrregues imposades pel testador a la porció d'herència vacant, les ha de complir l'hereu al qual acreix, a menys que es tracti de càrregues personalíssimes de l'hereu que no adquireix la porció.[20]

El dret d'acréixer, talment com a un accessori de cada porció d'herència, entra a formar part de l'adquirida per cada cohereu, *ipso jure* i fins contra la voluntat de l'afavorit.[21] Per això, si el que té dret eventual d'acréixer ven sa part d'herència o la tramet als hereus, juntament ven o tramet el dit dret d'acréixer.[22]

19. Vegeu § 484, n. 10.

20. Fr. 59, § 3, Fr. 63 (XXVIII-5), C. única, § 10, en relació amb el § 14 (VI-51). Vegeu Fr. 66 (XVIII-5); Fr. 24 (XXVIII-6); MAYNZ, III, 493, n.s 27 i ss. Compari's amb el que s'ha dit al § 484 i vegeu art. 984 C. c. Recíprocament, la part que acreix, resta afecta al fideicomís de la part a la qual acreix? Vegeu n.s 22 i 23.

21. Fr. 53, § 1 (XXIX-2), Fr. 29, § 2 (XXXI), Fr. 59, § 7 (XXVIII-5), Fr. 26, § 1 (XXXV). Vegeu els casos d'excepció dels Fr. Fr. 55 i 61 (XXIX-2).

22. Vegeu § 4, 1 (III-4), Fr. 9 (XXXVIII-16), C. única, § 10 (VI-51); MAYNZ, III, 495, n.s 37, 38; VINNI, *Select.*, 175; MASPONS, *Rev. Jur. de Cat.*, XXVIII, 521, n. 22; PELLA, IV, 192, fi; MANRESA, X, 367.

§ 524. Secció tercera

Transmissió de l'herència no adquirida

Per D. R. l'herència deferida pendent d'acceptació, en general, no forma part del patrimoni de l'hereu. Per això aquest no la pot trametre amb un mer acte de voluntat; i, si mor mentre no l'ha acceptada, no passa als seus hereus, segons la regla *hereditas nondum adita, heredibus non transmittitur.*[1] Però s'exceptuen[2] els casos que s'anomenen de *transmissió*, i són els següents:

1.r PER CAUSA DE RESTITUCIÓ — TRANSMISSIO EX CAPITE IN INTEGRUM RESTITUTIONE. — L'hereu que mor tenint pendent el dret de demanar restitució *in integrum* contra l'abstenció o repudiació d'una herència, tramet als seus hereus l'acció de restitució, amb el dret consegüent d'adquirir-la.[3] Aquest dret

1. Vegeu C. única, § 5 (VI-51), CC. 7, 18, §§ 1, 3 (VI-30), § 2, 1 (II-17), Fr. 3, § 7 (XXXVII-1); MAYNZ, III, 463. És contrari l'art. 1006 C. c. Vegeu PELLA, IV, 101; SS. 25 maig i 10 des. 97, i, per exclusió, art. 766 C. c. Vegeu WINDSCHEID, II, p. 1, 214; ARNDTS-SERAFINI, III, 206. La mateixa regla s'aplica a les substitucions, havent de tenir-se en compte que, com a institucions condicionals, no es defereixen abans de complir-se la condició de la substitució; i, per tant, és necessari que el substitut visqui i tingui capacitat en temps de complir-se la dita condició. Vegeu S. 26 oct. 67; § 449, n. 12, en relació amb el § 522, n. 5; § 450, n. 16; § 451, n. 55; § 452, n. 8; § 465, n. 4.

2. Pròpiament no és cas d'excepció el de l'*heres sui*, perquè adquireix l'herència sense necessitat d'addició. C. 3 (VI-30); MAYNZ, III, 465, n. 5; § 522, n. 9.

3. Fr. 24, § 2 (IV-4).

de restitució s'estengué a diversos casos, taxatius, en què l'hereu no havia pogut fer actes d'acceptació de l'herència per algun obstacle físic o legal que durant tota sa vida subsistí, com l'absència; el deixar, el difunt, la vídua embarassada, morint l'hereu entretant; l'haver-hi plet pendent sobre la validesa del testament, ignorar la delació, etc.[4]

2.ª TRANSMISSIÓ EX JURE PATRIO O EX CAPITE INFANTIAE. — El fill de família que mor sense arribar a adquirir una herència que li és deferida, per no haver-la acceptada el seu pare ni haver-lo autoritzat per acceptar-la si era major de la infància, trameta el dret d'adquirir-la.[5]

3.ª TRANSMISSIÓ TEODOSIANA. — Permet al descendent del testador, instituït hereu, de trametre als seus descendents hereus — a menys que aquell tingués substitut — el seu dret a l'herència, si no l'adquirí per haver mort abans de l'obertura del testamen, encara que fos ignorant la delació.[6]

4. Fr. Fr. 30, 84 fi, 86 pr. (XXIX-2), Fr. 6, § 1, Fr. 42, § 3 (XXXVIII-2), Fr. 12 (XXXVII-10). Vegeu MAYNZ, III, 466, n.ª 10-12; SERAFINI, II, 412. Vegeu art. 197 C. c.; § 382, n.ª 32 i ss.; § 522, n. 59, referents al cas d'absència.

5. El D. R. declarava la transmissió a favor del pare, perquè el fill adquiria l'herència en profit d'aquell. Vegeu C. 18 (VI-30). Vegeu, també, C. 8 pr., § 1 (VI-61); Fr. Fr. 30 pr., 86 pr. (XXIX-2). A Catalunya es pot generalitzar, entenent que la transmissió s'obra a favor de l'hereu del fill, especialment si s'admet que els fills de família poden testar. Vegeu la dita C. 18, i MAYNZ, III, 467, n. 16.

6. C. 3 (VI-30), C. (VI-52); arg. Fr. 7, § 1 (XXIX-2). Aquesta transmissió, permesa per Teodosi II, subsisteix malgrat la C. única, § 1 (VI-51). Vegeu MAYNZ, III, 467; SERAFINI, II, 412; MARTÍ I MIRALLES, *Rev. Jur. de Cat.*, VIII, 292 fi; ARNDTS-SERAFINI, III, 206. La S. 21 des. 67 permeté de trametre als fills l'herència fideicomitida pendent, d'un col·lateral.

4.[1] A més, el que ha demanat temps per deliberar sobre l'acceptació d'una herència i mor abans d'acabar el terme concedit, trameta als hereus el dret d'acceptar-la, pel temps que li restava; i, si no ho demanà, però morí dins l'any de la mort del causant, els trameta el dret d'acceptar-la en el que resti d'any.[7]

7. C. 19 (VI-30); vegeu MAYNZ, III, 468; § 526, n. 10.

§ 525. Secció quarta

Efectes de l'adquisició d'herència

Adquirida[1] tota o part alíquota d'una herència, produeix successió universal a favor de l'hereu[2], fonent en la seva personalitat la del difunt; ja que aquesta està representada per l'hereu:[3] tant respecte al patrimoni com també quant als patrimonis englobats en el del difunt.[4] D'aquí en deriven aquestes conseqüències:

1.ª Tots els drets i accions[5] patrimonials trans-

1. El que atribueix drets sobre una herència, no és la declaració judicial d'ésser hereu, la qual només completa el dret; p. e., als efectes del Registre de la propietat. Vegeu R. 9 febrer 87 de la n. 5.

2. § 56, n. 10; PELLA, IV, 100; ARNDTS-SERAFINI, III, 218. MARTÍ I MIRALLES, *Rev. Jur. de Cat.*, XXIX, 524; XXX, 105, 121.

3. N. 48 pr., Pr. 1 (III-17), Fr. 31 fi (XXVIII-5), Fr. 34 (XLI-1), § 429, n. 4.

4. Fr. 10, § 2 (XXVIII-6), Fr. 7, § 2 (XXIX-2); vegeu Fr. Fr. 65, 70 pr. (L-16).

5. Això mateix que de l'hereu, es pot dir del cessionari d'una herència, segons la S. 24 febrer 09 (Barcelona); però vegeu § 529, n.ª 28 i ss. La S. 12 des. 06 (Càceres) diu que el que preté ésser hereu no pot exercitar les accions de tal sense que prèviament sia declarat hereu pels tribunals, si els marmessors li neguen la tal condició. Sobre les conseqüències que deriven de la necessitat d'acceptar l'herència, per tal d'al·legar algun dret derivat de la mateixa herència, és interessant la R. 28 gener 16. La R. 9 de febrer 87, fundada en les SS. 25 gener 61 (Madrid), 9 gener 66 (Barcelona. Diu que, mentre no es faci la divisió de l'herència, i adjudicació dels béns, l'hereu no hi adquireix vertader domini; i que, per tant, no en pot contractar amb tercer) i 29 gener 74 (Manila. Dóna com a corrent la doctrina de la sentència anterior), declara que l'hereu no adquireix el domini dels béns hereditaris fins que ha pagats els deutes de l'herència. Vegeu n. 22. És evident que la inclusió de certs béns a l'inventari, no és títol de domini de l'hereu ni del legatari, S. 31 març 96. La repre-

missibles,[6] tant si són perfets com en vies de formació,[7] que constitueixen l'herència, passen a formar part del patrimoni de l'hereu,[8] el qual els adquireix sense necessitat de tradició, quasi tradició ni cessió.[9] Però la possessió de les coses hereditàries no l'adquireix *ipso jure*, sinó prenent-la materialment.[10] D'aquí prové que la possessió del causant no és la mateixa que la del successor.[11]

Recordi's que les persones instituïdes hereves sense determinar-les pels noms, sinó per alguna qualitat — com els fills o germans del testador —, en reclamar l'herència han de demostrar que els corresponen les condicions de la institució; però no necessiten provar-ho judicialment, si no se'ls nega; ni tampoc no han de demostrar que són les úniques que reuneixen les tals condicions, perquè el no haver-n'hi d'altres és un fet negatiu que no s'ha de provar.[12]

sentació de l'herència correspon a l'hereu, encara que l'hagi acceptada a benefici d'inventari; i no correspon a l'administrador de l'abintestat. SS. 24 oct. 03, 4 març 16. Vegeu § 470, n.s 11 i ss. Però, tractant-se de judici d'abintestat, abans de declarar-se qui són els hereus o sia estant l'herència jacent, vegeu, pel C. c., art. 1026. Respecte al donatari universal per heretament, vegeu § 386.

6. Vegeu §§ 61, 70 i 73; Giorgi, v, 549 i ss., 556 i ss.; Maynz, III, 480.

7. Vegeu Windscheid, III, p. 1, 237.

8. Fr. 37 (XXIX-2), Fr. 3 pr. (XXXVII-1), Fr. 23 pr. (XLI-2), C. 14 (VI-30). La N. 48 disposa que, si el testador declara els béns que té, aquesta declaració afecta els hereus, que no poden demanar més; però no els creditors.

9. Fr. 50, § 1 (VI-1). Vegeu Fr. 11 (XXVIII-2); art. 661 C. c.; S. 23 nov. 03; Manresa, VII, 290.

10. § 105, n. 7. Vegeu Fr. 30, § 5 (XLI-2). En canvi, la tenutària adquireix *ipso jure* la possessió dels béns del marit. § 410. n.s 22 i ss. El que repudia l'herència es considera com si mai no l'hagués posseïda, art. 442 C. c.

11. Vegeu § 74, n.s 1-3; § 107, n.s 1 i ss.

12. § 535, n. 28.

2.ª Pel quasi contracte de l'acceptació de l'herència, l'hereu s'obliga a respectar els actes i a complir les obligacions transmissibles del difunt i les imposades en el testament, com si fossin pròpies del mateix hereu.[13]

La circumstància d'ésser impúber l'hereu, no priva de fer efectius els crèdits contra l'herència.[14]

3.ª L'acceptació de l'herència produeix confusió entre els drets, crèdits i deutes de l'hereu i els de l'herència, si són oposats; i, per consegüent, s'extingeixen els drets reals i els crèdits en allò que concorren.[15] És evident que si l'hereu ho és de part d'herència la confusió serà parcial.[16]

Aquests efectes es retrotreuen a la mort del causant, segons la fórmula *semel heres, semper heres*,[17]

13. § 5, 1 (III-27), Fr. 8 pr. (XXIX-2), Fr. 49 (XLIV-7), Fr. 3, § 3, Fr. 4 (XLII-4), CC. 10, 22, § 1 (VI-30); SS. 17 juny 72, 31 des. 91, 7 gener 96; MAYNZ, III, 482, 3.r. Sobre obligacions intransmissibles per naturalesa o per pacte, vegeu Fr. 9 (XXII-3); i sobre la licitud del pacte de rebaixa de crèdits, estipulat amb els creditors de l'herència abans que l'hereu l'accepti, Fr. 7, §§ 17-19, Fr. Fr. 8 i ss., Fr. 55 fi (XXIX-2). Vegeu art. 45, §§ 1, 2 llei Hipot.; arts. 171, 378 Regl. Respecte a les accions que són transmissibles o no als hereus, vegeu § 74. Vegeu, també, el § 52, n.ª 16, 17, referent a què l'hereu ha de respectar com a propis els actes del causant; i el § 526, n.ª 51 i ss., referent a què el benefici d'inventari no dispensa de respectar-los. Vegeu, també, el § 269.

14. C. 4 (IV-16), C. 8 (IV-30).

15. Fr. 8, § 1 (VIII-1), Fr. 30, § 1 (VIII-2); Fr. 27 (VIII-3), Fr. 1 (VIII-6), Fr. 2, § 18 (XVIII-4), Fr. 21, § 1 (XXIV-3), Fr. Fr. 75, 95, § 2 (XLVI-3), C. 5 (IV-16), vegeu Fr. 71 pr. (XLVI-1); N. 48 prefaci; MAYNZ, III, 481, n.ª 9 i ss.; 497, n. 2; § 173, n.ª 6 i ss.; § 270. L'acceptació de l'herència també pot produir suma de drets, de crèdits i d'obligacions, Fr. 10 (XIX-1).

16. Fr. 6 pr. (VII-2), Fr. 14 (VII-4), Fr. 50 (XLVI-1), C. 7 (VII-72); n. 22.

17. Fr. 54 (XXIX-2), Fr. 28, § 4 (XLV-3), Fr. Fr. 138 pr., 193 (L-17); MAYNZ, III, 479, n. 3; IHERING, *Esp.*, III, 103, n. 71. També a Barcelona i a Tortosa, MARTÍ I MIRALLES, *Rev. Jur. de Cat.*, XXX, 108, 126. Vegeu arts. 989, 440, 657 C. c.; MANRESA, VII, 290.

però sofreixen importants modificacions quan s'accepta l'herència a benefici d'inventari.[18]

Durant els primers nou dies següents a la mort del causant, ni els creditors de l'herència ni els legataris no poden reclamar sos drets a l'hereu;[19] i aquest, després, pot ajornar la possibilitat d'ésser demandat, començant l'inventari[20] o demanant termini per deliberar.[21]

4.ª Si hi ha mants hereus, mentre l'herència està indivisa, cadascú d'aquells adquireix a prorrata i pro indivís el domini de les coses i dels drets reals divisibles; i *in solidum*, els drets reals indivisibles;[22] i els crèdits divisibles es divideixen *ipso jure* entre els cohereus.[23]

18. § 526, n.ª 45 i ss.

19. N. 115, c. 5. Vegeu N. 60, c. 1; C. 6 (IX-19), auth. *Sed neque ante novem*, C. (IX-19). Vegeu art. 1004 C. c.; MANRESA, VII, 377.

20. § 526, n. 41.

21. § 526, n. 8.

22. Fr. 54 (X-2). Vegeu Fr. 25, § 6, h. t., referent a domini; Fr. 25, § 9 (X-2), referent a servitud real; CC. 1, 2 (VIII-32), relatives a penyora. Vegeu SS. 16 oct. 66, 18 nov. 79; R.29 oct. 95. Vegeu, també, S. 9 març 93; MAYNZ, III, 497; § 116. En canvi, per dret espanyol, la S. 23 oct. 99 (Barcelona), fundada en la llei 14, tít. 3, Part. VI, declara que la divisió *ipso jure* s'opera en els contractes, no en les successions; la de 30 gener 09 (València), que, fins a la divisió, no s'adquireixen drets sobre béns determinats, fundant-se, per exclusió, en l'art. 1068 C. c.; vegeu n. 5; la S. 24 oct. 03 declara que un sol hereu pot reclamar tot un crèdit hereditari en nom dels cohereus. Vegeu, per analogia, § 116, n. 24. Les SS. 4 abril 05 i 26 gener 06 (Barcelona, totes dues) declaren nul·la l'alienació, feta per un cohereu, de finca hereditària determinada (no era solament de part alíquota), i només el suposen autoritzat per vendre sa part alíquota d'herència; la de 1 abril 16 (Càceres) declarà que del criteri del C. c. se'n desprèn que l'herència indivisa no és títol de domini ni és apte per promoure terceria. Vegeu GIORGI, V, 507 i ss.

23. Fr. 2, § 5, Fr. Fr. 3, 4 pr., 25, § 1 (X-2), C. 6 (III-36), CC. 1, 2 (VIII-32), C. 1 (IV-16), C. 1 (VIII-36).

D'aquí que la transacció feta amb un cohereu no obligui els altres.[24]

5.ª Seguint el mateix criteri, les obligacions hereditàries divisibles es divideixen entre els cohereus a prorrata de llurs porcions, i les indivisibles se'ls poden reclamar pro indivís:[25] i això encara que originàriament fossin obligacions correals.[26] Per aquest motiu els creditors tenen acció contra cada hereu a prorrata de sa participació hereditària,[27] encara que el testador els hagués encarregat el pagament del deute en proporcions distintes, cosa que només afecta les relacions dels cohereus entre ells;[28] perquè els testadors poden imposar obligacions i condicions a llurs hereus i legataris, però no a llurs creditors. Si un hereu, doncs, en complir la part d'obligació corresponent a sa porció d'herència pagués més del que disposà el testador, podria exigir dels cohereus que el reintegressin.[29] D'aquí que el D. R. disposa lògicament que la sentència proferida contra un cohereu, condemnat-lo a pagar sa part de deute, no produeixi excepció de cosa jutjada respecte als cohereus.[30]

En canvi, el C. c. proclama la solidaritat de les obligacions entre els hereus[31] i el T. S. ha aplicat

24. C. 3 (VII-60).

25. Fr. 11, § 23 (XXXII), C. 26 (II-3), C. 1 (IV-2), C. 6 (III-36), C. 2 (IV-16), C. 10 fi (VI-30). Vegeu N. 1, c. 1, §§ 1, 2; Fr. 80, § 1 (XXXV-2); però Fr. 49, § 4 (XXXI). La S. 14 oct. 87 aplica als deutes hipotecaris, per ésser *indivisibles*, l'excepció de poder-se reclamar *in solidum*.

26. Vegeu Fr. 56, § 1 (XLV-1), § 253, n. 4.

27. No, a proporció dels prellegats, C. 1 (IV-2).

28. Fr. 69, § 2 (XXX).

29. Fr. 11, § 23 (XXXII). Vegeu Fr. 20, §§ 3, 8 (X-2), Fr. 80, § 1 (XXXV-2); SS. 24 oct. 87, 17 març 10; art. 1085 C. c.

30. Fr. 12 (XII-2), Fr. 63 (XLII-1), Fr. Fr. 22, 29 pr. (XLIV-2), C. 2 (VII-56), C. 1 (VII-60).

31. Arts. 1068 i 1084. Si bé aquest es refereix al cas

aquest criteri a Catalunya;[32] i, en conseqüència, ha declarat que la sentència proferida contra un hereu produeix excepció de cosa jutjada quant als altres.[33]

L'herència indivisa es pot inscriure en el registre de la propietat.[34]

d'haver-se feta la divisió de l'herència, també s'aplica a les herències indivises, SS. 9 gener 01, 3 abril 03, 6 juliol 20. Vegeu S. 2 oct. 07; n.ª 5 i 22.

32. S. 3 abril 03; S. A. B. 4 oct. 12 (II-594), Rel. Avello, fundada en les SS. 3 abril 03 i 4 juliol 06; contra el que disposen els Fr. 141, § 1, i Fr. 157, § 2 (L-17).

33. Vegeu § 101, n. 49.

34. Vegeu arts. 70, 71, 87 Regl. hipot. Si durant la indivisió s'han de cancel·lar crèdits hipotecaris, vegeu art. 184 Regl. hipot.

§ 526. Secció cinquena

Beneficis de deliberar i d'inventari

Podria ésser gravosa a l'hereu l'acceptació d'una herència, si l'actiu no superés el passiu; però tampoc li convindria repudiar-la inconsideradament, per fugir d'aquell perill. Per tal d'evitar un i altre inconvenient, el D. R. introduí dos remeis, dels quals l'hereu en pot triar un : el *benefici de deliberar* i el *benefici d'inventari*.[1]

Benefici de deliberar.[2] — L'hereu el pot obtenir una sola vegada,[3] i té per objecte el concedir-li un termini dins el qual pugui examinar si li convé acceptar l'herència. El termini és de nou mesos i el concedeix el jutge;[4] i entretant, l'hereu, no solament pot assabentar-se dels documents i de l'estat de l'he-

1. C. 22 (VI-30), Vegeu Maynz, III, 460. El C. c. permet d'usar-los simultàniament, combinant-los. Art. 1010, § 2, art. 1019. El que opta pel primer també ha de prendre inventari.

2. D. (XXVIII-8), CC. 19, 22 (VI-30); Maynz, III, 460; Arndts-Serafini, III, 199.

3. C. 22, § 13 (VI-30), Fr. Fr. 3, 4 (XVIII-8). Vegeu el Fr. 8 h. t. Segons la S. 22 nov. 10 (Barcelona) també el poden utilitzar els fideïcomissaris i els legitimaris; però Sagüer, *Rev. Jur. de Cat.*, XIX, 113, considera absurde jurídic de concedir-ho als segons. Vegeu *Las Siete Partidas*, III, 510, n. 18; art. 1021 C. c.

4. A Roma l'emperador el concedia d'un any, C. 22, § 13 (VI-30). El C. c. assenyala terminis que varien segons els casos. Els arts. 1014-1016, parteixen del criteri que, com diu l'article 1005, els interessats poden apremiar l'hereu perquè accepti o repudiï l'herència. Vegeu Maynz, III, 460, n.ˢ 1-3.

rència,[5] sinó, també, administrar-la, sense que els seus actes es presumin d'acceptació;[6] però no pot alienar sinó les coses que no es poden conservar o són costoses de mantenir; i les altres, només per necessitat de l'herència : sempre amb llicència judicial.[7]

Entretant, ni els creditors ni els legataris no poden demandar l'hereu; però els primers poden demanar la designació, entre ells, d'un administrador judicial — curador de l'herència, per D. R. — per tal de custodiar el patrimoni.[8]

Si l'hereu no accepta ni repudia l'herència en el terme assenyalat, expressament o tàcita, s'entén que l'accepta.[9]

El dret de deliberar es trameт als hereus del que mor dins el terme concedit a l'efecte, sense haver acceptada ni repudiada l'herència, i el poden usar pel que resta del dit terme.[10]

Aquest benefici avui té poca d'utilitat, com ja en tenia poca a Roma, des que s'introduí el d'inventari;

5. Fr. 5 pr. (XXVIII-8), Fr. 28 (XXIX-2).
6. Fr. 20, § 1 (XXIX-2).
7. Fr. 5, § 1, Fr. Fr. 6, 7 (XXVIII-8).
8. Fr. 3 (XXVII-10), Fr. Fr. 8, 9 (XLII-4), Fr. 1 § 4 (L-4). Vegeu arts. 1020, 1025 C. c. PELLA, IV, 109, creu aplicable a Catalunya el 1020.
9. C. 22, § 14 (VI-30); ARNDTS-SERAFINI, III, 199; SERAFINI-TRIAS, II, 399. En MAYNZ, III, 461, n. 13; íd., íd., 462, n.s 24-26, diu que es presum que l'accepta purament, car els creditors i legataris el poden demandar; però que es presum que la repudia en relació amb els cohereus, car li poden demanar l'herència per dret d'acréixer, i els substituts, per substitució. Per fundar-ho, fa esment del Fr. 69 fi (XXIX-2). Vegeu art. 1019, § 2, C. c.
10. C. 19 (VI-30); ARNDTS-SERAFINI, III, 208; MAYNZ, III, 463; MASPONS, *Rev. Jur. de Cat.*, XXVIII, 408 i ss. Vegeu, a més, § 524.

perquè aquest permet d'acceptar l'herència sense perills econòmics.[11]

Benefici d'inventari. Noció.[12] — Permet d'establir una separació absoluta entre el patrimoni de l'hereu i el del seu causant, amb la consegüent indemnitat d'aquell per raó de les responsabilitats provinents d'obligacions de l'herència. Amb aquest benefici es tractà d'evitar que quedessin vacants les herències dubtoses.[13]

El testador no pot prohibir amb eficàcia que l'hereu utilitzi el benefici d'inventari.[14]

Casos en què no és necessari. — Hem vist que els hereus de confiança[15] i els marmessors universals[16] no necessiten del benefici d'inventari per obtenir la separació de patrimonis, i no perjudica al fideïcomissari que el fiduciari no hagi pres inventari de

11. Ja ho notava Justinià. Vegeu C. 22 pr. al fi i § 13 (VI-30); Maynz, III, 463. Pot ésser encara més avantatjós el sistema de poder combinar els dos beneficis, que té adoptat el C. c.

12. És una extensió del que ja es permetia als militars, C. 22 pr. (VI-30).

13. Giorgi, V, 561 i ss.; Serafini, II, 398; Maynz, III, 461; Arndts-Serafini, III, 220; Windscheid, III, p. 1, 240; Brocà i Amell, II, 406; Pella, IV, 106. Vegeu arts. 998, 1010 i ss. C. c.; Manresa, VII, 393 i ss.; S. 25 maig 97. La S. 22 maig 15 declara que, acceptada una herència per una dona casada, sense benefici d'inventari ni vènia marital, respon amb els gananciais dels deutes del causant, sense que el marit hi pugui oposar terceria. En canvi, n. 21.

14. L'art. 1010 C. c. ho disposa en absolut; Maspons, *Rev. Jur. de Cat.*, XXVII, 574, posa la salvetat que no sia en perjudici de creditor; i vegeu C. 6 (VI-24).

15. § 467, n. 15. Quant als fideïcomissaris de fideïcomís pur, Fr. 1, § 6 (XLII-6).

16. § 469, n. 7.

l'herència fideïcomitida.[17] També, segons el C. c., es presum acceptada a benefici d'inventari l'herència deixada a un menor d'edat i acceptada pel tutor sense intervenció del consell de família; perquè, per acceptar-la sense el tal benefici, la llei exigeix intervenció del dit consell. Però, vol dir que el menor frueix del benefici d'inventari, sense que es prengui inventari o que el que es pren s'entén que es fa per disfrutar del benefici del mateix nom, encara que no s'expressi, cosa que, en general, el C. c. vol que es faci?[18] En concordància amb el que s'és dit,[19] les herències deixades als pobres també s'entenen acceptades a benefici d'inventari.[20] Finalment, els deutes de les herències acceptades per la dona casada, amb la vènia del marit o amb autorització judicial, no obliguen els béns ja existents de la societat conjugal.[21] Diu Fontanella,[22] fundat en una sentència del Senat de Catalunya, que no es necessita prendre inventari quan l'herència és *certa*; però aquesta solució és atrevida i no es pot aconsellar.

Requisits per a fruir del benefici d'inventari : I. Temps. — Fora els casos d'excepció vistos a les n.s 16-22, l'hereu que vol utilitzar-lo ha de començar l'inventari, per si o per altra persona ade-

17. Cancer, I, 2, n. 8. Vegeu el mateix autor, III, 2, n.s 206 i ss., sobre si aprofita als fideïcomissaris l'inventari pres pel fiduciari. Vegeu, també, els arts. 1021, 1022 C. c.

18. Art. 992, § 2 en relació amb el 269, n. 10 C. c.

19. N.s 15 i 16.

20. Art. 992, § 3 fi, C. c.

21. Art. 995, § 2, en relació amb el § 1, C. c. En canvi, si l'acceptà sense llicència, vegeu n. 13. Hem vist al § 390, n. 4, que l'aportació de dot, encara que sia d'una herència, és a títol singular. Per això no es conformen les responsabilitats amb el patrimoni del marit, fins faltant l'inventari.

22. Cl. IV, gl. 5, n. 47.

quada,[23] dins els trenta dies útils de deferir-se l'herència,[24] i acabar-lo dins els seixanta següents;[25] però és opinió corrent a Catalunya que no cal començar-lo dins els primers trenta dies, mentre s'acabi dins els noranta.[26]

Si l'hereu es troba en lloc distint d'aquell en el qual radica la major part dels béns de l'herència, el termini

23. L'inventari pres per un hereu aprofita els cohereus. Vegeu FONTANELLA, Cl. IV, gl. 5, n.ª 44 i ss.; S. 14 març 16, de la n. 25. La R. 29 abril 16 declara, als efectes de la inscripció, que l'inventari pres per la vídua usufructuària senyora i majora aprofita l'hereu.

24. La S. 19 gener 84 (Madrid) exceptua el cas de no començar-lo a temps per força major. Vegeu S. 14 juny 99 (València) i recordi's allò que s'ha dit al § 410, n. 21, referent a la tenuta. Segons SAGUER, *Fideic.*, 287, fundat en la const. 1, tít. 8, ll. 6, vol. 1, el termini corre des de l'acceptació de l'herència. La S. 29 abril 84 diu des de l'obertura del testament o des que l'hereu en té notícia. Certament, segons la C. 22, § 2 (VI-30), no corre el termini a l'hereu que ignora la successió. Vegeu SAVIGNY, *Sist.*, III, 279; art. 1018 C. c.

25. Dita C. 22, § 2 (VI-30). El seu § 11 parla de tres mesos. Sobre la manera de computar els terminis en el sistema del C. c., arts. 1014-1016. La S. 12 oct. 07 diu que precisa prendre l'inventari en el termini legal i amb intenció de gaudir del benefici; i, segons la de 14 març 16 (Barcelona), no basta, a l'efecte, l'inventari pres en judici de testamentaria a instància d'un creditor en absència dels altres.

26. BROCÀ I AMELL, II, 406. Ho accepta la S. 29 abril 96, per tal de tenir dret a la trebeliànica, però la de 12 febrer 16. Vegeu C. 22, § 11 (VI-30). El D. R. certament distingeix els terminis per començar i per acabar l'inventari; i, si bé la const. 1, tít, 8, ll. 6, vol. 1, es refereix al D. R., ho fa sense distingir-los; i la const. 1, tit. 3, ll. 5, vol. 1, referent a la tenuta, els distingeix, aquesta tampoc no s'aplica en això. A Tortosa s'han d'observar els terminis del D. R., segons el cost. 5, rúb. 6, ll. VI, C. de T. On regeix el C. c., si s'accepta l'herència a benefici d'inventari —art. 1011—, no es perd el dret a sos avantatges, encara que no es prengui inventari en el termini legal, fora que sia per culpa o negligència — art. 1018 —, i s'hauria de demostrar la tal negligència, S. 7 juny 22; però a Catalunya no és aplicable el dit article i, a més, no sol acceptar-se l'herència abans de prendre l'inventari.

total és d'un any, a comptar de la mort del testador.[27] Els menors d'edat poden demanar restitució *in integrum* contra l'omissió de l'inventari en el temps degut.[28]

Els mateixos terminis regeixen per a l'inventari que han de prendre els hereus per tal de poder detreure les quartes falcídia i trebeliànica.[29]

II. Forma. — L'inventari s'ha de prendre en ducument públic notarial o judicial.[30]

A Catalunya no s'observa la disposició romana que exigia la intervenció dels creditors de l'herència, dels legataris i de tres testimonis. Ja en dispensà Jaume II a Barcelona i son vegueriu.[31] Tampoc es practiquen les disposicions catalanes que exigien[32] la intervenció del fideïcomissari i, en son defecte, de dues persones designades pel jutge, per tal que el fiduciari pogués detreure la trebaliànica.[33] En l'inventari que han de prendre els tutors ha d'intervenir-hi el protutor i dos testimonis designats pel consell de família.[34]

27. C. 22, §§ 3, 11 (VI-30); cost. 6, rúb. 6, ll. VI, C. de T. Vegeu art. 1017, § 2, C. c.

28. § 87, n. 8; Fontanella, Cl. IV, gl. 5, n. 45.

29. Const. 3, tít. 8, ll. 6, vol. I; S. 12 febrer 16. En canvi, per la tenuta, el termini és de dos mesos. § 410, n. 19.

30. És pràctica constant, confirmada per l'art. 1011 C. c. Vegeu arts. 1063, 1067 E. c.; S. 14 juny 99, Pella, IV, 108 fi.

31. Const. única, tít. 4, ll. 6, vol. II.

32. Consts. 1 i 3, tít. 8, ll. 6, vol. I.

33. Vegeu Vives, II, 353; Brocà i Amell, II, 407. Amb tot i això, la S. 6 oct. 96 exigí el compliment de la const. 1.ª esmentada, de la C. 22, § 2 (VI-30), i de la N. 1, c. 2. També, indirectament, la S. 28 març 95.

34. Art. 265 C. c. Vegeu S. 14 juny 99. Però convé advertir que l'inventari dels béns del menor, demés de descriure els béns de l'herència que li deixés el pare o mare, la mort

A Tortosa l'inventari s'ha de prendre en presència dels legataris i dels creditors; i, en son defecte, de prohoms.[35]

En fi, es necessita la citació dels cohereus, creditors i legataris per a l'inventari que han de prendre els comptadors partidors, si algun dels hereus és menor d'edat o està subjecte a tutela.[36]

CONTINGUT. — L'inventari ha d'ésser complet; car els creditors i legataris podrien sortir perjudicats per les omissions que tingués; i per això tenen dret de demostrar les tals omissions.[37] Si fossin involuntàries, simplement s'han de subsanar i no tenen més transcendència; però, si fossin doloses, privarien a l'hereu del benefici d'inventari.[38] També es pot demostrar, per tal que se subsani, l'omissió de deutes de l'herència.[39]

del qual exigeix la constitució de la tutela, ha de comprendre els altres béns que tingués el tutelat; i així pot caldre que sia més comprensiu que el que es pren en acceptar una herència, i que no tingui res de veure amb el benefici d'inventari.

35. Cost., 7, rúb. 6, ll. VI, C. de T., com per D. R. i a semblança del que disposa l'art. 1065 C. c. Vegeu BROCÀ I AMELL, II, 409.

36. Art. 1057 fi C. c.

37. C. 22, § 10 (VI-30).

38. Vegeu art. 1024, n. 1 C. c.; SS. 28 des. 96, 4 abril i 7 oct. 03, 10 juny 11; CANCER, I, 2, n.s 5 i 88.; MANRESA, VII, 447. La C. 22, § 10 (VI-30) castigava les omissions doloses amb la pena del doble. Vegeu, també, llei 9, tít. 6, Part. VI: N. 1, c. 2. Concorda també amb això dit l'art. 1002 C. c., que EN PELLA, IV, 100 creu aplicable a Catalunya. A més, és evident, com s'ha dit al § 525, n. 5, que la inclusió, a l'inventari, de béns que no eren del difunt, no n'atribueix el domini a l'hereu ni al legatari. S. 31 març 96.

39. S. 12 juny 97. Vegeu C. 13 pr. (V-51) i § 538, n. 7, sobre suplement d'inventari.

DESPESES. — Les despeses de prendre inventari són càrrega general de l'herència.[40]

INTERVAL DE L'INVENTARI. — Com s'ha indicat, mentre l'hereu formalitza l'inventari, els creditors, els legataris ni els fideïcomissaris no poden reclamar llurs drets contra l'herència;[41] però això no priva que els tals drets s'assegurin amb les anotacions preventives que autoritza la llei Hipot.

EFICÀCIA DEL BENEFICI D'INVENTARI. — En primer lloc l'inventari és requisit essencial per poder cobrar la falcídia i la trebeliànica i per adquirir la tenuta.[42] Per més que, en general, els usufructuaris i els tutors han de prendre inventari, com que no es tracta d'hereus ni el seu fi és d'obtenir la separació de patrimonis, no cal prendre'l dins els terminis expressats.[43]

Però l'efecte més característic de l'inventari, que permet de qualificar-lo de benefici, és el de produir la separació de patrimonis, que és una excepció a la regla general segons la qual l'hereu assumeix íntegrament les obligacions transmissibles del causant.[44]

40. § 429, n. 11.

41. C. 22, § 11 (VI-30). L'art. 1025 C. c. ho limita als legataris. Vegeu n. 8 i S. 24 juny 98, relativa al dret que té, durant aquest temps, l'hereu, de percebre aliments a càrrec de la mateixa herència.

42. §§ 461, 476, 410; PELLA, IV, 108. No és necessari per reclamar la llegítima. VINNI, *Select.*, 280; BROCÀ I AMELL, II, 408; CANCER, I, 2, n. 6; § 500.

43. §§ 180, 374.

44. C. 22, § 4 (VI-40). Vegeu § 525, n. 13; C. 22, § 1 (VI-30); art. 1192, § 2, C. c. Respecte del pagament de l'impost de drets reals per l'hereu amb benefici d'inventari, vegeu R. D. 31 des. 10.

La separació de patrimonis produeix els efectes següents:

1.r L'hereu conserva els drets, crèdits i obligacions envers l'herència i envers el comprador de la mateixa herència, com si ell fos un estrany.[45]

2.n Els creditors de l'herència tenen acció contra aquesta, però no contra els béns particulars de l'hereu, el qual podria oposar terceria de domini si se li embarguessin béns propis per deutes hereditaris.[46] L'hereu ha de pagar els creditors de l'herència per l'ordre que li reclamin sos crèdits; sens perjudici que els que no puguin cobrar, per estar esgotats els béns hereditaris, puguin dirigir son acció contra els legataris que haguessin cobrats els llegats, per tal de fer-se pagar amb allò cobrat; perquè el testador no podia lícitament deixar a títol gratuit — llegat — el que es necessitava per complir obligacions — crèdits —, segons la fórmula *nemo liberalis nisi liberatus*.[47]

3.r Els legataris tampoc no poden fer efectius els llegats, en béns de l'hereu; i encara aquest en pot

45. Arg. C. 22, § 4 (VI-30); art. 1023 C. c.; SS. 25 maig 97, 7 oct. 03, 24 febrer 09. Vegeu C. 6 (VI-24) relatiu al cas d'institució d'hereu a favor de creditor del testador, feta en pagament del deute, que priva l'hereu de reclamar el crèdit, un cop acceptada l'herència.

46. SS. 25 maig i 9 juliol 97. La dona hereva del marit pot interposar terceria de millor dret per raó del dot, S. 7 octubre 03. Vegeu § 402.

47. Fr. 24 (XLII-8), C. 22, §§ 4-8 (VI-30). Sobre el *nemo liberalis nisi liberatus*, vegeu SOURDOIS, *Revue Gén. de Droit de la législation et de la jurisprudence*, 1907, 385. Vegeu article 1023, n. 1, C. c.; art. 1532, sobre terceries de millor dret; MANRESA, VII, 439; SS. 27 juny 72, 27 febrer 95, 25 maig i 9 juliol 97, 5 nov. 20. Vegeu el sistema del C. c., arts. 1026-1033, 1069, 1083; SS. 18 març 97, 11 maig 98, 9 febrer 01, 4 juliol 06; i, per tal d'apreciar la trascendència del primer dels dits articles, M. ALCUBILLA, 1897, 757, nota comentant la sentència del dit any, esmentada.

retenir dels hereditaris, tal com s'és dit respecte a la quarta falcídia.[48] Encara que el dret dels creditors és preferent al dels legataris,[49] l'hereu ha de pagar a uns i altres, sense distinció, allò que legítimament li reclamin, sens perjudici del que s'ha dit.[50]

Resulta, doncs, que el benefici d'inventari deixa salvat el patrimoni de l'hereu contra les reclamacions dels creditors i dels legataris, i això no és contrari a la regla que l'hereu ha de respectar com a propis els actes del causant; perquè, ni quan el testador ha deixada una herència negativa ni quan ha estat més esplèndit amb els legataris del que permitia la seva fortuna, no es pot presumir que hagi volgut gravar els béns de l'hereu. En canvi, si el causant ha fet algun acte entre vius perjudicial a l'hereu, o disposa positivament en el testament alguna cosa que li ha d'ésser gravosa, aquests sí que són actes que l'hereu hauria de respectar com els propis; i així, se li presenta una alternativa : si accepta l'herència, està obligat a respectar els actes i a complir les disposicions del causant; i, si no vol respectar aquells ni complir aquestes, ha de repudiar l'herència.[51]

Per això necessiten repudiar l'herència, i no en tenen prou acceptant-la a benefici d'inventari : *a)* El legitimari que no s'avé a soportar les càrregues que el testador imposà a la llegítima.[52] *b)* El cohereu que no vol portar a col·lació les donacions que caldria

48. C. 22, § 4 (VI-30). Vegeu §§ 476-478.
49. Nota 47.
50. Nota 47.
51. Vegeu N. 48, c. 1; § 52, n. 17; SS. 1 febrer 1900, 6 maig 02, 28 març 08, 12 febrer 09, fundada en els arts. 661 i 1257 C. c.; *consid.* 4.t de la S. 14 gener 10; CANCER, III, 2, n.s 171 i ss.; FONTANELLA, Cl. IV, gl. 5, n.s 39-43.
52. § 504, n.s 2 i ss.

que hi portés per tal de dividir l'herència.[53] *c)* El que vol impugnar actes fets pel seu pare en perjudici del peculi.[54] *d)* El donatari universal, hereu testamentari del donador, que no es vol subjectar a les obligacions, fideïcomisos i càrregues imposades en el testament, o que vol impugnar alienacions de béns compresos en la donació, fetes pel donador.[55] *e)* El reservatari que vol impugnar alienacions de béns reservables fetes pel consort binubo que l'instituheix hereu.[56] Etc., etc.

A més a més, és evident que la confusió de patrimonis, per falta de benefici d'inventari, no pot afectar un tercer que tingui drets sobre algun dels patrimonis englobats.[57]

53. § 531, n. 9; però MAYNZ creu que és suficient el benefici d'inventari. El dit § 531, n. 10. Recordi's que no es poden mantenir íntegres les donacions inoficioses, o sia les que perjudiquen la llegítima, encara que el donatari renunciï l'herència del donador, § 505, n. 14.

54. SS. 16 gener 62, 1 febrer 67, 25 juny 85, 8 juliol 90, 4 juliol 96, 22 des. 99; arg. R. 16 abril 09 esmentada al § 522, n. 44. Vegeu C. 5 (IV-51).

55. § 385, n. 14; E. B. i S., *Donación universal*, tract. 3.r, 37 i 88.

56. S. 4 juliol 96.

57. Vegeu, p. e., el cas de la S. 21 nov. 02.

§ 527. Secció sisena

Benefici de separació de patrimonis

QUI HI TÉ DRET. — Així com l'hereu té el benefici d'inventari, per tal de salvar el seu patrimoni en front de les obligacions hereditàries i testamentàries, els creditors de l'herència i els legitimaris poden demanar al jutge el *benefici de separació de patrimonis*,[1] per tal de salvar llurs drets en front de les obligacions de l'hereu; fent que els béns de l'herència es destinin amb preferència a pagar llurs crèdits abans que els deutes de l'hereu.[2] També pot demanar el benefici de separació un hereu que sia creditor de l'herència, per la part que li han de pagar els cohereus.[3]

Els creditors de l'hereu no gaudeixen del benefici de separació,[4] i tampoc no se n'aprofiten els creditors de l'herència que no el demanen.[5]

EFECTES. — Mitjançant la separació de patrimonis, els creditors de l'herència només poden cobrar amb béns d'aquesta, mentre l'hereu tingui deutes; i els creditors d'aquest, amb béns d'ell mateix.[6] Però,

1. D. (XLII-6), C. (VII-72).
2. Fr. 1 pr., §§ 1, 2, 5, Fr. 6 pr. (XLII-6), CC. 1, 2 (VII-72).
3. C. 7 fi (VII-72). Per més detalls, vegeu GIORGI, V, 570; SERAFINI, II, 401; ARNDTS-SERAFINI, III, 224; WINDSCHEID, III, p. 1, 245; MAYNZ, III, 486 fi. Produeixen efectes equivalents les disposicions dels arts. 1020, 1026-1032, 1034 C. c.
4. Fr. 1, §§ 2-5 (XLII-6).
5. Fr. 1, § 15 (XLII-6); GABBA, II, 100; però vegeu art. 1083 Codi civil.
6. Fr. 1, § 17, Fr. 5 (XLII-6); ARNDTS-SERAFINI, III, 224, 225, n. 3.

si pagats els deutes particulars de l'hereu li resten béns, s'han d'aplicar als deutes de l'herència,[7] a menys que l'hagués acceptada a benefici d'inventari.

Els creditors hereditaris que, per ignorància molt justificada, haguessin demanada imprudentment la separació de patrimonis, poden obtenir-ne la restitució *in integrum*.[8]

7. Fr. 1, § 17, Fr. 3, § 2 (XLII- 6). Se sol seguir aquesta opinió, malgrat el Fr. 5 h. t. Vegeu WINDSCHFID, III, p. 1, 246, n. 10.
8. Fr. 1, § 17 (XLII-6).

§ 528. Secció setena

Herència jacent

Hem vist[1] que s'anomena així l'herència deferida, però no acceptada ni repudiada, i forma un patrimoni al qual s'atribueix la consideració de persona jurídica, amb capacitat de tenir drets i obligacions patrimonials, però que no pot ésser instituïda hereva.[2]

En aquesta situació pot convenir que hi hagi qui representi l'herència; i, a aquest fi, nomenar-se un administrador judicial (curador, per D. R.).[3]

1. § 522, n. 71. No s'ha de confondre amb l'herència acceptada, però no dividida, S. 26 nov. 89. La R. 21 maig 10 considera jacent l'herència repudiada. La S. 10 des. 97 (Valladolid), fundada en el C. c., no considera jacent, sinó acceptada, l'herència deferida al que morí sense repudiar-la; però es comprèn per l'art. 1006 C. c., contrari al principi romà *hereditas nondum adita, heredibus non transmittitur*; per la qual diferència de criteri no es pot aplicar a Catalunya la dita disposició del C. c. ni la sentència esmentada.

2. Pr. 1 (III-17), Fr. 13, § 2 (IX-2), Fr. 31, § 1 (XXVIII-5), Fr. 34 (XLI-1). Vegeu RR. 15 des. 87, 25 abril 90, 7 agost 93, etc. MAYNZ, III, 549; SERAFINI, II, 339; ARNDTS-SERAFINI, III, 128; WINDSCHEID, III, p. 1, 11; SAVIGNY, *Sist.*, II, 135. Per això, si, pendent judici, mor el demandat, com que l'acceptació de l'herència no es presum ni es pot fingir, i com no s'ha de suspendre el judici, aquest pot seguir contra els ignorats hereus; i la finca que, en son cas, s'hagués hipotecada o embargada, es pot executar i vendre pel jutge en nom del difunt o de l'herència jacent. RR. 27 abril 95, 10 març 16. Vegeu § 215, n.s 57 i ss.

3. Fr. 3 (XXVII-10), Fr. Fr. 8, 9 (XLII-4), Fr. 1, § 4 fi (I-4). Vegeu art. 1020 C. c. La S. 6 oct. 97, fundada en les de 7 juny 62 i 2 abril 76, declara que la representació correspon als marmessors, si tenen autorització per fer l'inventari, partir l'herència i representar-la. Vegeu § 469, § 522, n.s 73-75; MANRESA, V, 690. L'esmentada R. 10 març 16 declara que,

Una herència jacent deixa d'ésser-ho quan l'hereu l'accepta, i l'acceptació produeix efecte retroactiu.[4]

A falta d'hereu que l'accepti, els creditors del difunt[5] poden demanar la possessió de l'herència jacent, per tal de posar-la en administració i promoure el judici de testamentaria.[6]

L'herència sense hereu i la repudiada per tots els hereus i substituts, resta vacant i passa a l'Estat a títol d'últim hereu intestat.[7]

segons el C. c., l'herència jacent no es pot entendre amb separació dels hereus. Durant el judici d'intestat, l'administrador judicial representa el difunt, fins per arrendar i vendre, segons els arts. 1008, 1020-1022, 1028, 1030-1032 E. c.

4. Fr. 54 (XXIX-2), Fr. Fr. 138 pr., 193 (L-17); art. 989 Codi civil.

5. No els de l'hereu, a diferència del que disposa l'article 1001 C. c.

6. Vegeu § 2 fi, 1 (II-19), Fr. 61 (XXIX-2), Fr. 40 (IV-3). Vegeu Fr. 79 (XXXVI-1), Fr. 32 fi (XVII-1); art. 1038, n. 4, E. c.

7. § 519, n. 26; MAYNZ, III, 561; ARNDTS-SERAFINI, III, 351.

§ 529. Secció vuitena

Pèrdua del dret hereditari

Malgrat la regla *semel heres semper heres*, hi ha casos que l'hereu perd la utilitat de l'herència; i altres, fins el títol d'hereu; i són els següents:[1]

a) Per voluntat de l'hereu perd els drets sobre l'herència, per abstenció, per restitució *in integrum* contra l'acceptació,[2] per renúncia fundada en el capítol 3.[3] del *Rec. Proc.*[3] i per alienació.[4]

b) Sense voluntat de l'hereu, per preterició, desheredació,[5] indignitat,[6] sentència declarant la nullitat del títol d'hereu, fideicomís a terme i condició que es compleix en vida de l'hereu.[7]

Alienació de l'herència. — Una herència, considerada en conjunt com a *universitas juris*,[8] es pot alienar a títol onerós o lucratiu; però té especial interès la venda de l'herència, que el D. R. regula en forma complerta.[9]

1. Vegeu Serafini, II, 416.
2. § 90.
3. § 522, n. 62.
4. Notes 8 i ss.
5. §§ 508, 510.
6. N. 1, c. 4; § 446, n. 131.
7. § 454, n. 5.
8. Windscheid, III, p. 1, 296; Arndts-Serafini, III, 247; Maynz, III, 564; Giorgi, V, 425 i ss. No s'ha de confondre amb l'alienació, en detall, de les coses hereditàries. Vegeu Serafini, II, 416; S. 5 febrer 09. Vegeu, també, el cas de la S. 30 maig 05.
9. D. (XVIII-4), C. (IV-39).

Si l'herència venuda només és deferida, el venedor té obligació d'acceptar-la. Si fos acceptada, ha de procurar al comprador les utilitats de la successió. Si fos deferida a tercer, la venda de l'herència consistiria en venda de cosa aliena, que l'obligaria a comprar-la i, si no pogués, a donar son valor al comprador.[10] El D. R. també parla de la venda aleatòria d'una herència que pugui correspondre al venedor: ja com a *emptio spei* ja com a *emptio rei speratae*;[11] però cal recordar la prohibició de contractar sobre herència futura.[12]

A la venda de l'herència s'apliquen les regles generals de la compra-venda; però, com que es tracta d'un conjunt de drets i d'*obligacions*, les dites regles s'han d'aplicar en forma que, en fixar els drets del comprador i del venedor, restin salvats els dels legitimaris, legataris i creditors de l'herència.[13]

El C. c. estableix un retracte legal a favor dels cohereus,[14] que no és aplicable a Catalunya.[15]

RELACIONS JURÍDIQUES ENTRE VENEDOR I COMPRADOR. — El primer ha de procurar al segon tota la utilitat de l'herència, tal com és al temps de la venda;[16] i, per tant, li ha d'entregar totes les coses

10. Fr. Fr. 8, 9 (XVIII-4).
11. Fr. Fr. 10-13 (XVIII-4); vegeu Fr. 3, § 2 (XVII-2); però Fr. 7 (XVIII-4). MAYNZ, III, 570.
12. § 385, n.ˢ 2 i 88.; § 241, n. 16; MAYNZ, III, 318 fi, 567, n. 31.
13. Vegeu MAYNZ, III, 565.
14. Art. 1067. Vegeu arts. 1521 i ss.; SS. 26 nov. 1900, 5 nov. 08, 20 abril 10, 14 maig 12, 3 febrer 15.
15. S. A. B. 19 des. 03 (*Rev. Jur. de Cat.*, XI, 476).
16. Fr. 2 pr., § 7, Fr. 23 (XVIII-4). Vegeu Fr. 20, § 18 (V-3). Si, en canvi, es ven herència futura, s'entén tal com és en morir el causant, MAYNZ, III, 568, n. 32.

hereditàries que tingui i adquireixi en qualsevol temps,[17] cedir-li les accions de l'herència,[18] indemnitzar-lo per les coses venudes, crèdits cobrats[19] i pels perjudicis causats a les coses de l'herència per culpa o dol del venedor;[20] car el *periculum* i *commodum*, en front als tercers, són a càrrec del comprador.[21]

Els drets i crèdits extingits per confusió, en juntar-se el patrimoni del difunt al de l'hereu,[22] reviuen quan aquest ven l'herència, la qual passa al poder del comprador, com si la tal confusió no s'hagués produïda.[23]

GARANTIA. — El venedor respon de què és vertader hereu;[24] però no de l'evicció ni dels defectes de les coses hereditàries, sinó quan fossin debuts a actes de l'hereu.[25]

17. Fr. 2, §§ 4, 7, Fr. Fr. 21, 23 25, (XVIII-4), Fr. 97 (L-16). Sobre l'extensió del comprès a la venda, vegeu S. 22 desembre 17. El comprador es beneficia del dret d'acréixer, § 523, n. 23; MANRESA, X, 367.

18. Fr. 2, § 8, Fr. 6 (VIII-4), C. 5 (IV-39).

19. Fr. 2, §§ 3, 4, Fr. 21 (XVIII-4), Fr. 50, § 1 (XIV-1), C. 6 (IV-39). Vegeu art. 1523 C. c.

20. Fr. 37 pr. (XVI-1), Fr. 2, § 5, Fr. Fr. 4, 5 (XVIII-4), Fr. 44 (XVII-1).

21. Fr. 2, § 9 (XVIII-4). Vegeu Fr. 178 pr. al fi (L-16). El Fr. 2, § 1 (XVIII-4) diu que l'herència s'entén venuda tal com era en perfeccionar-se el contracte; però, atès que les variacions fortuites són a càrrec del comprador i que el venedor ha d'indemnitzar les disminucions que li sien imputables, posteriors a la dita perfecció, de fet és igual que s'atengui el temps de la perfecció que el de la tramesa. Vegeu MAYNZ, III, 569, n. 41.

22. Vegeu § 525, n. 15.

23. Fr. 9 (VIII-4), Fr. 2, §§ 18, 19 (XVIII-4), arg. C. 7 (II-3).

24. Fr. Fr. 7-9, 16 (XVIII-4). Vegeu art. 1531 C. c.; MANRESA, X, 363.

25. Fr. Fr. 8, 21 pr. (XVIII-4), Fr. 33 pr. al fi (XXI-1), C. 1 (VIII-45); arg. Fr. 9 (XVII-1), Fr. 3 (XVIII-4). Vegeu n. 20 i art. 1534 C. c.

Per tal d'assegurar el compliment de les obligacions entre venedor i comprador, es poden exigir caucions mútues;[26] però, no fent-ho en perfeccionar la venda, no es poden exigir després.[27]

RELACIONS DEL VENEDOR I DEL COMPRADOR AMB ELS TERCERS. — 1.ª El venedor, per tal com segueix essent hereu, continua exposat a les accions contra l'herència; però els actors també les poden dirigir contra el comprador, perquè posseeix *pro herede*.[28]

2.ª Els deutors de l'herència que ignorin la venda, poden pagar vàlidament al venedor;[29] però el comprador, ja com a cessionari de les accions hereditàries, ja obrant *utiliter quasi ex jure cesso*, pot reclamar els crèdits i fer efectives les accions, fins les de petició i divisió d'herència.[30]

3.ª Els creditors i els legataris no han de sofrir minva en sos drets pels pactes celebrats entre l'hereu i el comprador de l'herència; per la qual cosa conserven les accions contra el primer;[31] però també tenen acció contra el comprador.[32] S'exceptua el fisc, que,

26. Fr. 50, § 1 (XLV-1); GAI, 1, ll. II, § 252. Vegeu MAYNZ, III, 570, n. 46; i, per analogia, § 456, n.ª 21 i ss.; § 538, n.ª 9 i següents.

27. C. 2 (IV-39).

28. Fr. 13, §§ 4-11 (V-3). Vegeu Fr. 20, § 12 (V-3); § 539, n. 12. La S. 1 juliol 15 (Madrid) nega al cessionari d'una herència acció per demanar la nul·litat de la partició, fundada en què, a l'hereu cedent, no se li havia adjudicada la porció que li pertocava; perquè el tal cessionari només té la consideració de creditor de l'hereu; i invoca, a l'efecte, l'art. 1067 C. c.

29. § 72, n. 13. Vegeu Fr. 11 pr. (II-14).

30. Fr. 16 pr. (II-14), Fr. 13, § 1 (XXXIII-5), CC. 5, 9 (IV-39), C. 1 (VIII-45); S. 24 febrer 09 (Barcelona). En canvi, la de 1 juliol 15, esmentada a la n. 28, fundada en el C. c.

31. Fr. 71 (XXXV-2), CC. 2, 25 (II-3), C. 2 (IV-39), C. 1 (VI-37), C. 1 (VII-75). Vegeu MAYNZ, III, 564.

32. Vegeu Fr. 2, § 9 (XVIII-4), Fr. 55 fi (XVII-2).

si ven una herència vacant, queda deslligat activament i passiva de les accions de l'herència.[33]

Perduts, per l'hereu, sos drets sobre l'herència venuda, és evident que no té acció contra els que adquireixin algun dret sobre béns hereditaris, per contracte amb el comprador.[34]

33. Fr. 13, § 9, Fr. 54 (v-3), Fr. 41 (xlix-14), C. 1 (iv-39); però vegeu C. 2 (vii-37).
34. S. 28 des. 08. Vegeu S. 21 oct. 14.

CAPÍTOL II

DIVISIÓ DE L'HERÈNCIA

§ 530. Secció primera

Divisió de l'herència, en general

Hem vist[1] que, quan mants hereus accepten una mateixa herència, es produeix entre ells una comunitat de béns; però pot fer-la cessar, a sa voluntat, qualsevol dels hereus,[2] en tot temps; a menys que, per disposició del testador o per pacte, s'hagués ajornada temporalment la divisió.[3] No priva de dividir una herència el que algun dels instituïts hereus ho sia en

1. § 525, n.s 22 i ss.

2. Fr. Fr. 1 pr., 43 (X-2), C. 5 (III-37). Si hi ha un sol hereu, encara que, en part, ho fos lliurement i, en part, com a fiduciari, no cal dividir l'herència. S. 31 gener 03; però, d'acord amb el fideïcomissari, es podrien liquidar els drets del fiduciari. Sobre divisió d'herència, D. (X-2), C. (III-36); SERAFINI, II, 408; MAYNZ, III, 497; WINDSCHEID, III, p. 1, 247; PELLA, IV, 199; arts. 1051 i ss. C. c.; MANRESA, VII, 559 i següents.

3. Fr. 14, § 2 (X-3), Fr. 14 (XVII-2); MAYNZ, III, 498, n. 10. Vegeu art. 1051 C. c. L'art. 1082, aplicat indirectament a Catalunya per S. 24 febrer 09, permet al creditor, reconegut com a tal, d'oposar-se a la divisió mentre no li paguin o li afiancin el crèdit; la qual cosa no el priva de reclamar-lo immediatament. Vegeu S. 9 gener 01; art. 400 C. c.; MANRESA, VII, 553, 560. Segons un autor, fins contra la voluntat del testador es pot dividir immediatament una herència si la mort del causant produeix la dissolució d'una societat. Vegeu art. 1051, § 2, en relació amb l'art. 1700 C. c.

forma condicional o bé sia un pòstum no nascut encara,[4] reservant-los provisionalment la porció assenyalada pel testador o disposada per la llei. El D. R. volia que es reservessin tres parts al pòstum, per si naixien tres d'un part. Un cop complerta la condició o essent segur que no es complirà; i nascut o esvaïda l'esperança de què neixi el pòstum, es pot fer la divisió definitiva.[5]

QUI LA POT EXIGIR. — La divisió es pot fer a instància de tots els hereus o d'alguns, fins en absència d'un d'ells, o contrariant la voluntat d'altres;[6] sempre que l'actor estigui en possessió de l'herència o almenys els cohereus no li neguin el títol d'hereu; car, en altre cas, hauria d'obtenir prèviament la declaració de tal en judici ordinari.[7]

És evident que l'hereu sense capacitat d'obrar necessita qui li completi, per a la divisió.[8] La dona casada, ha d'intervenir-hi junt amb el marit; i contra tots dos han de dirigir l'acció de divisió els seus cohe-

4. Vegeu Fr. 59, § 6 (XXVIII-5). Pel C. c., en el segon cas, se sospèn la divisió. Art. 966. Vegeu R. 23 abril 1900. Quant al primer cas, vegeu art. 1054; MANRESA, VII, 568.

5. Fr. 34 (V-4), Fr. 6, § 1, Fr. Fr. 7, 8 pr. (XXXIV-5), Fr. 36 (XLVI-3); MAYNZ, III, 504. *Obs.*; TRIAS, *Conf.*, 146.

6. Fr. 43 (X-2). Els cohereus als quals s'adjudica una cosa indivisa, poden mantenir la comunitat, S. 9 maig 17 (Barcelona). El D. R. permet de fer la divició prescindint d'algun dels hereus, i la tal divisió no l'afecta, Fr. 2, § 4 (X-2), C. 17 (III-36); però, en el procediment espanyol del judici de testamentaria, s'han de citar tots els hereus, art. 1055, § 2, E. c.

7. Fr. 1, § 1, Fr. Fr. 2 pr., 24, § 1, Fr. 40 (X-2); MAYNZ, III, 500, n. 19. Vegeu arts. 1051, 1052 C. c.; art. 1038 E. c.; SS. 28 maig 89, 15 març 97, 12 des. 06.

8. El D. R. exigia autorització judicial per la divisió d'herència en què era menor algun dels hereus. Vegeu C. 17 (V-71); vegeu § 534.

reus.[9] També poden demanar la divisió els hereus dels hereus;[10] i, útilment, el comprador de l'herència.[11]

Mantes herències en què els hereus sien els mateixos, es poden dividir juntes, i fer constar la divisió en una mateixa escriptura.[12]

9. Art. 1053, C. c.

10. Vegeu Fr. 48 (X-2), art. 1055 C. c. El 1083 permet que els creditors d'un o més cohereus hi intervinguin — a ses costes — per tal que la divisió no els perjudiqui. Vegeu article 1038, n. 4, E. c.

11. § 529, n. 30.

12. Fr. 25, §§ 3, 4 (X-2). Vegeu, per analogia, art. 164 E. c.; RR. 29 febrer i 7 oct. 08, 20 gener 09. Vegeu, a la *Rev. Gen. de Leg. y Jur.*, LV, 90, el procediment que usen a Aragó per tal d'estalviar-se l'intestat i l'import dels traspassos.

§ 531. Secció segona

Col·lació

Noció. — Els hereus que es divideixen l'herència d'un ascendent han d'aportar-hi certes donacions que els hagués fetes, com si la cosa donada encara formés part del patrimoni del difunt. Aquesta aportació és el que s'anomena *col·lació*.[1]

Finalitat. — Té per objecte fer que l'herència es divideixi en la proporció que es presum que volia el testador.

Quan el pretor concedí la *possessio contra tabulas* als fills emancipats, resultà una desigualtat; perquè el que adquirien era per a ells sols, mentre que les adquisicions dels *alieni juris* eren per al pare, augmentant la seva herència; i així, quan es dividia aquesta entre tots, els fills emancipats participaven de les adquisicions dels *sui juris*, i aquests no participaven de les d'aquells. Per tal de restablir la igualtat, es disposà la collació, és a dir, l'obligació dels emancipats hereus, de tornar a l'herència, perquè es dividís entre tots, allò que ells havien rebut del seu pare, per donació. Aquest remei s'aplicà més tard a altres hipòtesis, ordenant les collacions en la forma que avui es practiquen.[2]

1. D. (XXXVII-6), (XXXVII-7), C. (VI-20); N. 18, c. 6; N. 97, c. 6; Maynz, III, 504; Serafini, II, 403; Arndts-Serafini, III, 228; Windscheid, III, p. 1, 253. Vegeu art. 1035 C. c., Manresa, VII, 485; *Rev. Gen. de Leg. y Jur.*, LXXXIV, 200.

2. Vegeu n. 1. Ara, doncs, s'han de combinar les disposicions antigues amb les noves que generalitzaren la institució. Vegeu Maynz, III, 510; arts. 1035-1050 C. c.

La col·lació de donacions que es practica per calcular la llegítima obeeix a un fi distint, i per això s'hi apliquen també regles distintes.[3] Per a la llegítima es col·lacionen el llegats i les donacions inoficioses fetes a estranys; i no, per a la divisió d'herència; el testador que pot dispensar de la col·lació en el segon cas, no ho pot fer en el primer; i l'hereu pot evitar la col·lació, renunciant l'herència, quan es tracta de la divisió, i no pot evitar-la quan es tracta de computar la llegítima : diferències que s'expliquen pel caràcter obligatori de la llegítima, i voluntari de l'herència.[4]

Eficàcia. — La col·lació — o l'afiançament de col·lacionar — és precisa, en son cas, per tal de poder exercitar els drets hereditaris i, sobretot, per obtenir la divisió de l'herència;[5] sens perjudici de poder exigir-la, un cop feta ja la divisió, per tal de rectificar-la.[6]

Tenen obligació de col·lacionar. — Els descendents del causant que no tinguin viu algun ascendent entre mig,[7] que sien hereus testamentaris o legítims[8] i que arribin a adquirir l'herència d'un as-

3. Vegeu § 505, n.ª 13 i ss.; Mayns, 512, n. 48.

4. N. 92. Vegeu art. 1035 C. c., S. 16 juny 02; n.ª 24, 25; § 505, n.ª 13 i ss.

5. Fr. 1, §§ 9, 10, 13, Fr. 2, § 9 (XXXVIII-6), CC. 11-13, 16 (VI-20); Mayns, III, 506, n.ª 14 i ss. Vegeu art. 1050 C. c. La facultat d'adquirir l'herència abans de col·lacionar, però afiançant la col·lació, la permet el Fr. 3 pr. (XXXVII-6).

6. C. 8 (VI-20).

7. Fr. 1, § 8, Fr. 7 (XXXVII-6), Fr. 1, § 16 (XXXVII-8), CC. 16, 17, 19 (VI-20), C. 12 fi (III-38). No han de col·lacionar els ascendents, els col·laterals ni els estranys, C. 12 (III-38). Vegeu Fr. 1, § 14, Fr. 5 pr. al fi (XXXVII-6), Fr. 6 (XXXVIII-6), que pròpiament no resolen casos d'excepció. Vegeu art. 1040 C. c. És indiferent que els descendents sien fills de família o emancipats, C. 17 al pr. (VI-20).

8. C. 17 (VI-20), C. 12 (III-38), N. 18, c. 6.

cendent. Per aquesta última consideració, no han de collacionar les donacions rebudes d'un ascendent els que repudiïn o s'abstinguin de la seva herència.[9] Segons Maynz,[10] a l'hereu que ha acceptada l'herència a benefici d'inventari, no se li pot mermar el rebut per donació entre vius que altrament tindria el deure de collacionar.

A FAVOR DE QUI S'HAN D'APORTAR LES COL·LACIONS. — De l'aportat a collació només n'han de participar els mateixos descendents hereus que han tingut de collacionar o haurien de fer-ho si haguessin rebudes docions collacionables del mateix ascendent. Els hereus collaterals, ascendents i estranys, respecte al causant, no participen, doncs, de la collació.[11] D'això resulta que els descendents només tenen obligació de collacionar quan els altres hereus també són descendents amb dret de participar de la collació.

COSES COL·LACIONABLES. — Per disposició de la llei, només s'han d'aportar les donacions collacionables[12]

9. Fr. 1, § 1, Fr. 3, § 5, Fr. 8 (XXXVII-6), Fr. Fr. 4, 8, 9 (XXXVII-7), C. 25 (III-36). Vegeu art. 1036 C. c.

10. III, 511, n.º 46 i ss., fundat en l'esperit i contra la lletra de la llei. Vegeu ARNDTS-SERAFINI, III, 234, n. 5.

11. C. 12 (III-28), CC. 14, 19 (VI-20).

12. No, el donat pel causant en compliment d'obligació d'aliments o d'educació ni els regals mòdics que solen fer-se i no tenen vertader caràcter de donació. Fr. 50 (X-2); SS. 10 febrer 66 (Madrid), 18 nov. 79 (Barcelona) fundades en les *Partidas*. Vegeu arts. 1041-1043 C. c. I molt menys s'ha de col·lacionar allò pagat en compliment d'obligacions del causant a favor del descendent, derivades d'altres títols; ni les coses que posseïa el causant, però que, a sa mort, havien de passar al descendent hereu per fideicomís, peculi, etc.; car no s'adquireix del difunt per donació, sinó en compliment d'obli-

fetes pel causant per acte entre vius[13] directament a l'hereu; i també les fetes a altre descendent intermediari[14] que ho hauria tingut de collacionar, si l'hereu del causant també ho és del dit descendent intermediari; però, en aquest cas, només ha d'aportar allò que li hagi arribat, de la tal donació.[15]

Són donacions collacionables : 1.r El dot i les altres donacions per causa de matrimoni.[16] Però, en perjudici del marit, el dot no s'ha d'aportar, i, per tant, la collació se suspèn durant el matrimoni.[17]

2.n Les altres donacions fetes a compte de lle-

gació. Fr. 1, § 19, Fr. 11 (XXXVII-6); S. 28 nov. 99 (Palma), nota 23. Es discuteix si són col·lacionables les donacions remuneratòries. És evident que s'ha d'aportar a la divisió el rebut de l'administrador de la testamentaria o abintestat a compte d'herència, encara que pròpiament no té el caràcter de col·lació, S. 21 març 98 (Burgos); n. 29. Segons la S. 19 oct. 78 (València) els béns col·lacionables no han de figurar a l'inventari de l'herència, encara que hagin d'entrar a la divisió. Vegeu S. 16 juny 02 (València).

13. No, el deixat en testament o codicil, a títol singular; CC. 13, 16 (VI-20), Fr. 39, § 1 (X-2). Vegeu art. 1037 C. c. i S. 20 març 91. Segons MAYNZ, III, 512, n. 50 fi, s'han de collacionar les donacions *mortis causa*. Si la donació és condicional, el donatari l'ha d'afiançar o aportar per si es compleix la condició, Fr. 1, § 7 (XXXVII-7). Respecte a la col·lació per raó de llegítima, vegeu § 505, n.s 12 i ss.

14 No, allò donat a l'esposa o fills de l'hereu. Vegeu articles 1039-1040 C. c. Però cal tenir present que es pot dotar la filla mitjançant pacte amb el seu marit, C. 17 (VI-20).

15. Fr. 7 (XXXVII-6), Fr. 1, § 16 (XXXVII-8), C. 12 (III-28); WINDSCHEID, III, p. 1, 263, n. 20; MAYNZ, III, 512, n. 49, estén al cas la C. 19 (VI-20) addicionada per l'auth. *Quae tertiae portiones* que li segueix. Vegeu C. 17 (VI-20); § 505, n.s 17, 20; art. 1038 C. c.

16. CC. 2, 5, 7, 16, 17, 19, 20, § 1 (VI-20); N. 18, c. 6; N. 97, c. 6. Vegeu C. 18 pr. (III-36); arts. 1035, 1044, 1046 C. c.; SS. 4 maig 66, 25 maig 80; MASPONS-FONTANELLA, I, 119 i ss.; FONTANELLA, Cl. IV, gl. 1, n.s 48 i ss.

17. Vegeu Fr. 71 (XXI-2), Fr. 4 (XXXVII-6), Fr. 1, § 9 (XXXVII-7), C. 5 (VI-20).

gítima;[18] i cal tenir present que a Catalunya s'entenen fetes a compte de llegítima totes les que es fan en capítols matrimonials.[19]

3.r A Roma també es collacionaven les destinades a obtenir algún càrrec de la milícia[20] (cas que tal volta es podria entendre substituït per les quotes pagades per raó del servei militar, uniformes, etc.); per aconseguir honors, etc., i les despeses fetes per pagar deutes del fill.[21]

Les altres donacions[22] *inter vivos*, qualificades de *simplices*, només havia d'aportar-les l'hereu que, sense haver rebuda cap de les donacions que hem vist abans, concorria amb altre hereu que n'havia rebuda alguna d'aquesta mena.[23]

18. C. 20 pr. (VI-20). La C. 20, § 1 (VI-20) diu que són col·lacionables totes les que valen en pagament de llegítima.

19. § 383, n. 22.

20. C. 20 pr. (VI-20).

21. Art. 1043 fi C. c. La S. 31 des. 09 (Saragossa) les declara col·lacionables, perquè no es presumen donacions les despeses extraordinàries esmerçades en la redempció del servei militar, en la carrera i per atendre necessitats especials i imprevistes, disposant el pare que s'imputin en la llegítima, com a crèdits que té contra el fill.

22. La quarta Antonina s'ha d'aportar a l'herència del pare legítim i natural de l'arrogat, si l'arrogador ja ha mort, Fr. 1, § 21 (XXXVII-6).

23. C. 20, § 1 (VI-20). Els comentaristes hi afegien les donacions fetes *amb causa*, i ho tenien per doctrina corrent els autors catalans, afegint-hi també les roborades amb jurament; però avui no sol acceptar-se aquesta opinió, perquè el D. R. només parla de les expressades en el text. PELLA, IV, 113, hi comprèn les fetes per establir els fills, les quals són indubtablement col·lacionables, si es fan a compte de llegítima. Vegeu S. 31 des. 09, de la n. 21. Segons les SS. 10 febrer i 18 nov. 79 (Barcelona), no s'han de col·lacionar les despeses d'estudis i llibres, fundant-se en la llei 3, tít. 4. Part. V, i la llei 5, tít. 15, Part. VI, que concorda amb els arts. 1041 i 1042 C. c.; però es just de distingir en la forma vista al § 505, n. 19. Les ganàncies obtingudes amb el peculi profectici,

El testador pot dispensar de collacionar donacions que la llei mana d'aportar a collació; i recíprocament, al temps de fer altres donacions, pot disposar que s'aportin, encara que la llei no ho preceptuï; car, en aquesta matèria, a diferència de la llegítima,[24] l'obligació de collacionar es funda en la presumpta voluntat del testador donador,[25] i aquesta presumpció cedeix en front de voluntat expressa contrària, que és sobirana.

Formes d'aportació. — Pot consistir en les mateixes coses donades o en la seva valor, o fer-se per compensació;[26] segons el que valien en morir el causant;[27] car l'hereu no respon de les disminucions o pèrdues no imputables a ell,[28] però sí de les degudes a dol o a culpa *levis in concreto*.[29]

També ha d'aportar els fruits percebuts des de l'obertura de la successió i els interessos de demora;[30] però se li han d'abonar les despeses necessàries[31] i les útils, per tant com millorin la cosa.[32]

cedides al fill, no són collacionables. Art. 161 fi C. c.; vegeu Arndts-Serafini, III, 232; C. 21 (VI-20), Fr. 1, § 15 (XXXVII-6), relatius als peculis castrense i quasi.

24. § 505, n. 14.

25. N. 18, c. 6; C. 20, § 1 (VI-20); Maynz, III, 510, n. 40. Vegeu arts. 1036, 1038, § 2, C. c.

26. Fr. 1, §§ 9, 11, Fr. 5, § 1 (XXXVII-6), Fr. 1, § 7 (XXXVII-7), C. 5 (VI-20).

27. Fr. 1, § 7 (XXXVII-6), C. 6 (VI-20).

28. Fr. 1, § 23, Fr. 2, § 2 (XXXVII-6); N. 97, c. 6. Vegeu Fr. 20 pr. (X-2); Arndts-Serafini, III, 232; Fontanella, Cl. IV, gl. 1, n. 46. És contrari l'art. 1045 C. c.

29. Vegeu n. 28; § 505, n. 20; Maynz, III, 513, n.s 56-58.

30. Fr. 5, § 1 (XXXVII-7). S. 21 març 98 de la n. 12. Vegeu Fr. 5, § 1 (XXXVII-6); Maynz, III, 513, n. 59; Arndts-Serafini, III, 233. Vegeu art. 1049 C. c.

31. Fr. 1, § 5 (XXXVII-7).

32. Arg. C. 5 (V-13), malgrat el Fr. de la n. 31. Maynz, III, 513, n. 60.

Aportades les collacions, es divideix l'herència en les proporcions corresponents a cada hereu, adjudicant-se les donacions — en el que hi càpiguen — als mateixos donataris; i, si excedissin, la diferencia es compensa en metàl·lic[33] o en béns hereditaris

33. Fr. 1, §§ 24, 25, Fr. 2, § 5, Fr. 3, § 2 (XXXVII-6)-C. 12 (III-38); MAYNZ, III, 514. Vegeu arts. 1044, 1047, 1048 Codi civil.

Secció tercera

Formes de dividir l'herència

La divisió material de l'herència entre els cohereus es pot fer per disposició directa dels testador, per mandat *post mortem* conferit pel mateix testador, per conveni entre els hereus i judicialment.

§ 532. Subsecció primera

Divisió feta pel testador

Aquesta forma de divisió, la més adequada per tal d'evitar discòrdies, el testador la pot usar en el mateix testament en què institueix els hereus o en acte entre vius complementari del testament.[1] Els hereus han de respectar aquesta divisió mentre no els perjudiqui la llegítima, i no els priva de retenir la falcídia.[2] No arriba a la llibertat de l'heretament català, però s'hi acosta.[3]

D'altra banda, només té eficàcia quant als béns del testador; no a la liquidació dels gananciais.[4]

1. Sense testament no valdria la divisió; perquè, si pogués tenir eficàcia seria una nova forma testamentària no reconeguda per la llei, S. 13 juny 03.

2. CC. 10, 21 (III-36); N. 18, c. 7; N. 48, N. 107, c. 3. Es pot fer en document privat ratificat en testament posterior, S. 6 març 17 (Las Palmas). Vegeu Fr. 33 (X-2), arts. 1056, 1057, 1076 C. c.; R. 14 març 01; MANRESA, VII, 581; § 533, n. 32.

3. MANRESA, VII, 588. Respecte als drets que ha de deixar salvats el testador que divideix l'herència, vegeu §§ 504, 512, 514; i, pel C. c., art. 1056, § 1; MANRESA, VII, 586.

4. R. 13 oct. 16, que és interessant.

Els hereus no poden impugnar aquesta divisió en judici de testamentaria; sinó, en son cas, reclamar, en judici ordinari, la llegítima o la falcídia que el testador no hagués respetades.[5]

5. Pel C. c., vegeu l'acció rescissòria permesa pels articles 1075 i 1076; SS. 27 nov. i 28 des. 96, R. 13 oct. 16. Cada hereu, amb independència dels altres, pot demanar la inscripció dels béns que el testador li assenyala en son testament.

§ 533. Subsecció segona

Divisió feta per comptadors partidors

Noció. — Amb els noms de *comptadors-partidors*, de *comissaris* i de *marmessors*[1] es designen les persones que han rebudes, del testador, les facultats necessàries per fer totes les operacions conduentes a dividir l'herència entre els hereus. Tanmateix, aquestes facultats no les poden utilitzar contra la voluntat dels hereus, si tots aquests volen tenir l'herència indivisa.

Qui pot ésser comptador. — La designació de comptadors partidors es pot fer en acte entre vius[2] o *mortis causa*, i pot recaure en qualsevol persona que no sia un dels hereus.[3] Aquesta limitació que pugna amb

1. Vegeu arts. 1057 C. c. i 1045 E. c. La S. 24 febrer 05 (València) presum que tot marmessor té atribucions de comptador partidor, quasi ve a dir el mateix la de 5 febrer 08, i vegeu R. 12 juliol 17; però la R. 18 des. 93, fundada en mantes sentències, proclamà la presumpció contrària en un cas anterior al C. c. Aquest darrer criteri és el que concorda amb el concepte que se sol tenir del marmessor a Catalunya, i amb la pràctica de nomenar per tal l'hereu, que no pot ésser comptador; Brocà i Amell., II, 418.

2. En document públic, segons l'art. 1280, n. 5, C. c.

3. Art. 1057, § 1, C. c. Vegeu Manresa, VII, 592. S. 1 febrer 06. No està incapacitat per ésser comissari, el notari que autoritza el testament en què es designa, S. 5 des. 21, R. 21 gener 98; però no podria autoritzar l'escriptura de partició, segons la R. 21 gener 98. Semblaria més lògic que no es pogués designar comptador en testament que ell autoritzi, però que pogués autoritzar l'escriptura de la divisió feta per ell: així estaria més salvada la imparcialitat que en la forma resolta per la dita R. També pot ésser comptador el protutor d'un hereu menor, S. 14 nov. 04.

l'antiga pràctica catalana, s'ha estesa a les persones que el dret castellà qualifica d'hereus forçosos, encara que el testador no els instituiexi hereus; i al consort, per raó de la quota vidual i dels gananciais.[4] Però és evident que, si les tals persones renuncien prèviament sos drets a l'herència, poden ésser comptadors.[5] Aquesta exclusió extensiva només es podria aplicar, a Catalunya, a la vídua pobre, per raó de la quarta marital, i al consort que hagués pactada alguna forma d'associació o comunitat de béns. Certament les tals exclusions pugnen amb l'esperit de la clàusula de confiança i fins amb el que disposa l'art. 831 C. c.[6]

CARÀCTERS DEL CÀRREC. — Els comptadors es poden nomenar mancomunadament i *in solidum*. En aquest cas val la divisió feta per un sol d'ells.[7]

El càrrec de comptador partidor és voluntari,[8]

4. SS. 8 febrer 92, 13 juny 98; R. 12 nov. 95. La sentència dita del 98 afegeix : *encara que figuri com a legatari de part alíquota;* però la R. 5 oct. 1900 declarà que la intervenció del consort com a comptador d'una herència, no perjudica la divisió, si també l'han feta altres persones.

5. Arg. S. 13 juny 98, R. 9 oct. 01. No seria suficient una renúncia posterior per convalidar una divisió nul·la en el seu origen, R. 26 febrer 06. La R. 12 nov. 95 havia negat il·lògicament la facultat d'ésser comptador al consort que havia renunciada la quota vidual; i la de 17 juliol 15 considerà insuficient la renúncia dels seus drets, oposats als d'un fill seu hereu, perquè el pare pogués representar-lo en la partició. Vegeu, per analogia, § 534, n. 23.

6. Vegeu BORRELL, *El C. c. a Cat.*, 352; MANRESA, VII, 592.

7. Vegeu R. 5 oct. 1900, S. 1 des. 91. La R. 13 juliol 17, fundada en l'art. 908 C. c., al fi, declara que, essent més d'un els comptadors designats mancomunadament, les facultats dels que legítimament no entrin a exercir el càrrec o el deixin, acreix als altres. Respecte als designats *in solidum*, vegeu el cas de la R. 4 des. 05.

8. Arg. art. 898 C. c.

generalment gratuït;[9] però la persona nomenada per raó de son aptitud tècnica o professional, en fer la divisió podria cobrar els treballs d'aquesta naturalesa que fes;[10] i, en tot cas, pot reintegrar-se de les despeses esmerçades en la partició.[11]

El càrrec és personal, no delegable;[12] però res no priva de confiar a altri, baix la responsabilitat del comptador, els treballs tècnics o auxiliars.[13]

ACABAMENT DEL CÀRREC. — El càrrec de comptador acaba com el de marmessor.[14] Per això s'és declarat, amb referència al dret castellà, que, passat l'any de terme de la marmessoria sense fer la divisió, és nulla la que es fa després, i els hereus es poden dividir l'herència lliurement,[15] i poden promoure judici de testamentaria encara que el testador ho hagués prohibit.[16] Tanmateix els hereus i legataris, de comú acord, poden prorrogar el termini dels comptadors, usant l'art. 906 C. c.; i el tes-

9. Art. 908 C. c., referent a marmessors, aplicat a l'efecte per S. 24 febrer 05. PELLA, IV, 47.

10. S. 24 febrer 05, que aplica la doctrina del mandat. La de 22 febrer 01 autoritza un dels comptadors per reclamar la seva part d'honoraris i avanços, de l'hereu en interès del qual els devengà, precindint de l'altre comptador; perquè, havent-se consumada ja la partició, no podia cobrar-los del fons comú, com disposa l'art. 1064 C. c. Vegeu MANRESA, VII, 597 fi.

11. Art. 1064 C. c.; vegeu la dita S. 24 febrer 05. Poden cobrar les despeses encara que els hereus impugnin la partició, S. 4 juliol 95, si la feren en ús de ses facultats. Vegeu n. 10.

12. Arg. art. 909 C. c.; RR. 12 nov. 95, 30 juny 14.

13. S. 8 maig 20. Vegeu R. 5 oct. 1900; MANRESA, VII, 596.

14. Arg. SS. 4 febrer 02, 24 febrer i 24 març 05, 24 nov. 06, 5 febrer 08.

15. S. 5 febrer 08, R. 13 nov. 03.

16. S. 24 nov. 06.

tador també pot haver prorrogat expressament el termini legal.[17]

FACULTATS DELS COMPTADORS PARTIDORS. — Es refereixen principalment a dividir l'herència extrajudicialment; però, fins en el cas de promoure's judici de testamentaria, el comptadors designats pel testador, i no altres que es designessin judicialment en la forma que disposa l'art. 1070 E. c., serien els encarregats de fer les operacions particionals.[18]

Els comptadors nomenats pel testador per dividir l'herència tenen totes les facultats necessàries i suficients[19] per portar a terme la divisió;[20] la qual no necessita aprovació dels hereus, encara que sien legitimaris,[21] ni la judicial[22] ni la del consell de família,[23] encara que hi hagi hereus menors o subjectes a

17. *A)* La R. 30 gener 11 aplicà aquesta doctrina a un assumpte de MANRESA, admetent pròrroga tàcita fundada en què els interessats havien aprovada la partició feta fora de temps. *B)* Arts. 904, 905 C. c.

18. SS. 28 des. 96, 24 febrer 05, Vegeu art. 1048 E. c.

19. Arts. 1057 i ss. C. c.

20. En canvi, la divisió feta per marmessors no autoritzats per dividir, s'hauria de subjectar a les formalitats que es diran en el § 534, i no té més força que la que li doni la voluntat dels hereus. Vegeu R. 18 des. 93 i la n. 1 d'aquest paràgraf; i és nul·la la divisió feta per persones distintes de les designades pel testador, S. 11 març 22.

21. S. 17 maig 10; RR. 22 gener 98, 29 gener 08 i altres que invoca l'última esmentada. Tanmateix el dret dels legitimaris no resta desemparat. Vegeu n. 40.

22. Art. 1057, § 2, C. c., el qual fa inaplicable a aquest cas l'art. 1049 E. c. RR. 5 oct. i 25 nov. 93, 12 nov. 95, 21 i 22 gener 98, 2 i 26 agost 09, 22 juliol 10. Vegeu R. 29 abril 13, la jurisprudència recollida per M. ALCUBILLA, 1898, 73, n. 1 i la posada a les notes següents. Però, encara que ociosa, l'aprovació judicial no perjudica l'eficàcia de la divisió feta per comissaris. R. 5 oct. 1900.

23. Arg. art. 1057 C. c., arg. R. 22 gener 98.

tutela; tenint en compte, a més, que els menors emancipats tenen capacitat, per si sols, per fer la divisió.[24]

Però en aquest cas, d'haver-hi hereus menors o subjectes a tutela, el comissari ha de prendre l'inventari amb citació dels cohereus, creditors i legataris;[25] sense, però, que invalidi la divisió la falta de compareixença o d'aprovació dels citats;[26] i, en canvi, l'aprovació feta pels no citats supleix la falta de citació.[27]

Pels hereus menors o incapacitats s'han de citar a l'inventari llurs representants legals;[28] però els menors emancipats es poden citar directament pel que s'ha dit a la n. 24; i el fiscal ha d'ésser citat en representació de les persones incertes i dels absents que no han deixada ni tenen persona determinada que els representi al lloc de sa última residència.[29]

Si no es pren l'inventari tal com disposa l'article 1057 C. c., tampoc no es gaudeixen els avantatges que concedeix el dit article; i, per conseqüent, els hereus haurien d'aprovar la partició, com si fossin ells mateixos els que li han de donar força, aplicant-se

24. Arts. 59, 317, C. c.; RR. 7 gener 07 i 30 gener 11.

25. Art. 1057, § 2, RR. 2 agost 09, 30 gener 17. Vegeu RR. 13 maig 16 i 18 agost 09 i les de la n. 26.

26. RR. 18 maig 1900, 12 juliol 17. Per analogia R. 6 març 23.

27. R. 5 oct. 1900. Vegeu RR. 13 abril 92, 18 agost 09. El registrador no pot qualificar l'escriptura de divisió quant a la valor atribuïda als béns inventariats. R. 12 juliol 17.

28. Vegeu RR. 22 juliol i 4 des. 12, 7 març 14, 30 gener i 17 juliol 15, 13 maig 16, 16 oct. 18; i § 534, n.ª 15 i 28.

29. Arts. 838, n. 6, llei Orgànica del Poder judicial. Vegeu art. 1059 C. c.; i també els arts. 181, 184, 187, 196, 197 C. c.; R. 7 maig 07. Si l'herència és de dona casada amb dret a ganancials, l'inventari ha de comprendre, demés dels béns particulars, els de la societat familiar, R. 17 juliol 15.

el que disposa l'art. 1049 E. c.,[30] igual que si fes la divisió un marmessor no autoritzat per fer-la.[31]

La vídua usufructuària amb clàusula de confiança que ha inscrita indivisa la nua propietat dels béns a favor dels hereus, pot fer ella mateixa la divisió i inscriure-la al Registre.[32]

L'art. 1057 C. c. autoritza el testador per confiar al comisari *la simple facultat de dividir l'herència,*[33] la qual cosa no li permet de fer ell sol operacions distintes de distribuir l'herència entre els hereus; com és, p. e., la de liquidar la societat de ganancials de la que el difunt formava part ni la d'adjudicar béns als creditors de l'herència. Les regles aplicables a la matèria, són aquestes:

Són actes de mera divisió, que estan compresos en les facultats dels comissaris, l'adjudicar béns als cohereus en pagament de crèdits contra l'herència[34]

30. RR. 12 nov. 95, 25 maig i 5 oct. 06.

31. Nota 20.

32. R. 18 des. 16.

33. La R. 4 des. 05 presenta un cas en què els comissaris interpretaren el testament per tal de deduir quins eren els vertaders hereus.

34. Vegeu art. 406 en relació amb el 1060 C. c., RR. 9 febrer 87, 4 nov. 96, 9 oct. 01, 30 abril 97, 24 juny 02, 18 agost 09, 23 abril 13, 22 gener i 1 juliol 16, 28 maig 17. Vegeu n.ª 46 i 88. La R. esmentada, de 1887, també considerà que no era alienació i que estava en les facultats del comissari, adjudicar una cosa a un cohereu amb obligació de donar-la en pagament d'un deute de l'herència a favor d'un estrany, fundant-se en què els béns no són dels hereus fins que s'han pagats els deutes hereditaris (cosa inexacta a Catalunya, § 525, n.ª 5 i ss.); i la R. de 16 set. 10 aplicà aquesta doctrina a les despeses fetes en plet sobre compliment de la voluntat del difunt. Vegeu la R. 26 agost 08; M. ALCUBILLA, 99, 142, col. 1.ª, n. 1. Les RR. 24 nov. 98, 11 set. 07 i 22 juliol 12 també permeten d'adjudicar béns al consort vidu, en pagament de sos crèdits dotals i altres; però vegeu RR 9 nov. 98 i 31 maig 09.

i adjudicar-los béns perquè paguin en diner a altres hereus.[35]

En canvi, quan els béns s'adjudiquen a estranys, l'acte és d'alienació, la qual exigeix el consentiment dels hereus, i la divisió s'ha de regir per les regles de les que fan els hereus.[36]

En general, els comptadors tampoc no estan autoritzats per administrar, cobrar crèdits ni exercitar accions; car aquestes són facultats dels hereus, si el testador no ho disposa d'altra manera,[37] i els comissaris no tenen la representació de l'herència.[38]

Eficàcia de la divisió. — Els hereus han de passar per la divisió feta pels comptadors partidors; car, pel mandat que els conferí el testador, es pot considerar acte propi d'aquest, que els hereus han de respectar;[39] a menys que es demostri que s'és feta amb infracció de la llei (p. e., no respectant els drets dels legitimaris) o de la voluntat del testador; car, en aquests casos, els hereus la poden impugnar, en judici ordinari; i perd l'eficàcia si el tribunal declara l'existència d'alguna

35. RR. 9 oct. 01, 18 agost 09; S. 4 juliol 95, arg. R. 7 juny 15. Vegeu la dita R. 9 febrer 87 i la de 6 març 23. És contrària la R. 10 gener 03, que ho considera acte d'alienació.

36. RR. 1 abril 99, 24 juny 02, 30 set. 05. Vegeu RR. 10 set. 81, 9 febrer 87, 19 i 24 nov. 98, 1 abril 99, 30 abril 17; Manresa, VII, 572.

37. Vegeu arts. 902 i 1057 C. c.

38. S. 28 abril 97. Vegeu S. 4 gener 99; M. Alcubilla, 04, 230, n. 1.

39. Art. 1057 C. c.; RR. 12 nov. 95, 14 març 03, 2 febrer i 25 maig 06, 11 set. 07, 21 maig 10, 30 gener 15. Vegeu SS. 15 des. 60, 4 juliol 95. La S. 27 febrer 07, contra la de 15 des. 60, declarà absolutament lícita la pena imposada a l'hereu que impugni la divisió. Vegeu S. A. B., *Rev. Jur. de Cat.*, IX, 193.

d'aquestes infraccions.[40] També es pot impugnar en judici de testamentaria, a menys que el testador ho hagués prohibit eficaçment;[41] i, fins contra aquesta prohibició, si els comissaris no es posessin d'acord per fer la divisió[42] ni els hereus s'avinguessin en fer-la ells. On regeix el C. c., els hereus també poden demanar, en son cas, rescissió per lesió.[43]

A més a més, els hereus són àrbitres suprems dels llurs interessos i, d'acord entre ells, poden fer lliurement la divisió i transigir llurs diferències, prescindint dels comptadors;[44] i, per la mateixa raó, les illegalitats comeses en aquesta forma de divisió resten subsanades si els hereus, capaços o completada la seva falta de capacitat en la forma indicada, aproven les operacions, el que és una forma de ratificació.[45]

Però, si els hereus, que reben son dret del testador, han de respectar les seves disposicions, no passa igual amb el consort del difunt, el qual, si té drets contra l'herència, no ha de subjectar-los als actes dels comissaris. D'aquí prové que aquests no poden li-

40. SS. 23 nov. 99, 27 febrer 07, 22 gener 13, 20 abril 17, (per incloure en la divisió béns reservables), 20 març 18, 22 abril 21; arg. S. 4 juliol 95; RR. 22 gener 98, 23 abril i 18 maig 1900, 14 març 03, 12 des. 12, 30 gener 15, 11 set. 07, 29 gener 08. La S. 27 febrer 07, contra la de 15 des. 60, prohibí en absolut de recórrer als tribunals per tal de fer complir les disposicions testamentàries, sots pena de perdre el que és deixat en testament.

41. Vegeu art. 1038 E. c., R. 22 gener 98, S. 22 gener 13; M. Alcubilla, 1900, 854, n. 3, comentant la S. 23 nov. 99; Manresa, VII, 607. Vegeu § 502, n.ˢ 8 i 88.

42. S. 3 des. 02. Vegeu l'esmentada R. 31 gener 12, relativa a desacord amb la vídua del causant.

43. Art. 1074 C. c., R. 22 gener 98.

44. R. 29 maig 17, fundada en la de 7 oct. 08. Vegeu S. 4 juliol 02.

45. RR. 18 des. 93, 30 gener 11. Vegeu S. 1 febrer 06.

quidar els gananciais que tingués el difunt amb el consort sobrevivent, ni la quota vidual castellana, sense intervenció del mateix consort subrevivent;[46] i, per la mateixa raó, si el difunt tenia societat de gananciais, no es poden inscriure, a favor dels hereus, béns adquirits durant el matrimoni, sense liquidar abans la dita societat.[47] La intervenció del consort vidu, en la divisió, purament per tal de liquidar els gananciais, no priva de gaudir els avantatges de l'art. 1057 C. c., mentre el comissari divideixi personalment l'herència, i no ho facin els hereus; car, si els hereus no sols intervenen en l'inventari, sinó també en la divisió, no es pot aplicar l'art. 1057 C. c., sinó que s'han de complir les majors formalitats que exigeixen el 1060 C. c. i el 1049 E. c.[48]

La protocolització de les operacions divisòries fetes pels comissaris sols no s'ha d'otorgar en escriptura, perquè no és contracte, sinó en acta;[49] i la seva inscripció no es pot suspendre amb pretext de no haver

46. Vegeu RR. 14 març 03, 26 febrer i 30 abril 06, 11 set. 07, 29 gener i 26 agost 08, 31 gener 12 (la qual declara que es pot subsanar la falta, amb aprovació judicial, i remet al judici de testamentaria, en cas de desacord), 7 març i 22 agost 14. No obsta a la nul·litat per falta d'intervenció del consort, el fet de no voler intervenir-hi. R. 22 agost 14.

47. R. 23 abril 19. Vegeu R. 26 agost 08 sobre la incompetència dels comissaris per alterar la condició jurídica dels béns.

48. RR. 29 gener 08, 30 juny 14, 6 març 23. Les RR. 12 nov. 95, 25 maig i 5 oct. 06 deien més o menys explícitament que, havent-se de liquidar gananciais, no es podia aplicar l'art. 1057; però la R. 11 set. 07 diu que volien dir allò expressat en el text, iniciant la jurisprudència posterior esmentada. Si en la divisió feta per comptadors hi intervenen tots els hereus menys un, ja no val; perquè la tal divisió s'ha de regir per l'art. 1058, i no pel 1057. R. 27 febrer 22.

49. R. 22 gener 98.

estat ben interpretada la voluntat del testador[50] ni per altres motius; car té plena eficàcia mentre els tribunals no la declarin nulla.[51]

Els comptadors poden fer inscriure la divisió sense esperar l'acceptació de l'herència pels hereus, segons la Dir. Gen. dels Reg.,[52] perquè considera l'acceptació merament com a una condició suspensiva.[53]

50. R. 4 des. 05.
51. Vegeu n.ª 40, 45.
52. RR. 22 gener 98, 6 març 23.
53. Vegeu art. 16 llei Hipot.

§ 534. Subsecció tercera

Divisió feta pels hereus

La forma més natural de dividir una herència, si el testador no ho disposa d'altra manera, és el conveni entre els hereus.[1] Però, si algun no es convé amb els altres, no és possible aquesta forma de divisió, i qualsevol d'ells podria demanar la divisió judicial.[2]

QUANT A LA QÜESTIÓ DE FONS, els hereus es poden partir l'herència lliurement;[3] però han d'intervenir-hi tots ells, si la divisió ha d'ésser definitiva.[4]

1. Vegeu art. 1058 C. c., S. 5 set. 96. Com que el que atribueix la condició d'hereu intestat és la mort del causant sense testament — hem d'afegir : «i l'acceptació de l'herència» —, no és obstacle que la partició sia anterior a la declaració judicial de qui són els hereus; R. 8 març 18. Vegeu R. 12 maig 75.

2. Vegeu SS. 1 febrer 06, 9 maig 17; R. 14 març 01. A Castella també ha d'intervenir-hi el consort vidu, per raó de sa llegítima o quota vidual. R. 7 nov. 12.

3. S. 16 juny 15. La S. 2 abril 15 exigí, sots pena de nul·litat, que se subjectessin a les disposicions del testador; però aquestes disposicions, si no estan posades per tal d'afavorir un tercer — els drets del qual és evident que no poden lesionar els hereus —, constituirien un *nudum praeceptum* sense eficàcia jurídica obligatòria. § 47, n. 12. Per això M. ALCUBILLA, 1915, 582, n. 2, combat la doctrina de la dita sentència.

4. RR. 9 març, 93, 5 set. 96. Nul·litat de la divisió per falta de consentiment simultani de tots els hereus, S. 25 oct. 98. La S. 27 maig 15 declarà que la falta d'intervenció d'un cohereu no anul·la la divisió *ipso jure*; però permet d'impugnar-la al que no hi intervingué; no, als que amb capacitat suficient hi intervingueren. Vegeu S. 17 abril 06. El cessionari dels drets d'un legitimari no pot intervenir-hi, perquè és un mer creditor. S. 1 juliol 15; però sí el comprador de l'herència, § 529, n. 30. Vegeu R. 30 juny 15, referent al cas que el testador reservi els drets legitimaris que pogués tenir un fill absent que el testador suposava mort. Vegeu, també, R. 13 abril 92.

QUANT A LA FORMA, els hereus amb capacitat legal suficient hi poden intervenir personalment,[5] tenint en compte que és suficient la que permet d'administrar, car la divisió d'herència no es considera acte d'alienació;[6] i els altres, per legítim representant. També poden encarregar de fer la divisió a altres persones i aprovar-la un cop feta, expressament o tàcita.[7] Quan s'encarrega a persones distintes dels hereus i de sos legítims representants, que facin les operacions divisòries, no cal subjectar-se a les disposicions de la llei E. c. referents a l'amigable composició; sinó a les regles del mandat o d'altre contracte que s'usi, i no s'ha de conferir l'encàrrec en escriptura pública, perquè no es tracta d'un vertader arbitratge. El contracte especial regulat pels arts. 1254 i 1255, que han de complir aquestes persones, està subjecte a les disposicions generals del Dret.[8] Pel mateix motiu, tampoc no es pot impugnar la divisió com els laudes arbitrals.[9]

En el cas de manca de conformitat dels hereus, no la podria suplir l'aprovació judicial; perquè el que procedeix en aquest cas és el judici de testamentaria.[10]

5. Art. 1058 C. c.

6. §§ 533, n.ª 24, 29; 61, n. 3. La intervenció innecessària de defensor judicial no perjudica l'eficàcia de la divisió. R. 1 juliol 16.

7. Vegeu S. 27 maig 15. Les RR. 24 juny 97, 26 maig 99 i 13 des. 06 no permeten de denegar la inscripció de divisió aprovada pel jutjat, amb pretext de no haver-la aprovada tots els hereus, si no s'hi oposaren, estant de manifest en el jutjat.

8. Vegeu RR. 27 març 96, 22 des. 08; SS. 27 maig 15, 18 nov. 18; MANRESA, VII, 610.

9. S. 22 abril 95. Vegeu S. 22 abril 21.

10. R. 24 des. 1900, que declara inaplicable l'art. 1049 E. c.; però vegeu n. 7 i M. ALCUBILLA, 1901, 63, n. 1; arts. 1036 i ss. E. c. Vegeu S. 1 febrer 06.

Els hereus no poden prescindir de liquidar, en son cas, la societat de ganancials;[11] i han de fer-ho amb intervenció del consort vidu o dels seus hereus.[12]

Els hereus també són competents per apreciar la procedència dels béns, si interessa per la divisió.[13]

La divisió, com a contracte, es pot rescindir com els altres contractes.[14]

CAPACITAT. — Si hi ha hereus subjectes a la pàtria potestat, els representen, en la divisió, el pare i, faltant ell, la mare. En aquests casos la divisió no necessita aprovació del jutge,[15] perquè tampoc no ha d'intervenir-hi defensor judicial.[16] Amb igual eficàcia hi pot intervenir un mandatari del pare.[17]

Però, si el pare o la mare tinguessin interessos oposats amb els del seu fill, respecte a la divisió en què l'haurien de representar, no poden fer-ho, sinó que el jutge ha de nomenar un defensor judicial que representi el fill menor,[18] i el mateix jutge ha d'aprovar

11. R. 10 des. 10.

12. § 533, n.ª 46 i ss.

13. R. 5 juny 06 sobre procedència del diner amb què s'adquirí una finca hereditària.

14. SS. 9 i 19 abril 04 (les dues de Madrid).

15. Art. 1060 C. c., que concorda amb l'O. del Ministeri de Gràcia i Justícia de 6 nov. 1868, aplicada a Catalunya. Vegeu les RR. 9 oct. i 29 nov. 01 (la qual declara que la mare menor d'edat pot representar el seu fill en la divisió), 7 juny 15, 27 març i 21 juny 17; S. 2 abril 15; MARTÍ I MIRALLES, *Rev. Jur de Cat.*, XXII, 285.

16. R. 22 nov. 11.

17. R. 22 gener 16. Tenint el menor pare o mare, no el pot representar, en la divisió, un tutor designat pel testador, R. 13 abril 92.

18. Art. 165 C. c.; RR. 19 i 24 nov. 91, 31 gener 13, 21 juny 17. Vegeu § 359, n.ª 15 i 16. Tanmateix, la incompareixença del defensor citat a les operacions divisòries no resta eficàcia a la divisió, R. 6 març 23. Per analogia, § 533, n. 26.

la divisió[19]. La incompatibilidad entre els interessos del fill hereu i els del seu pare pot prevenir de l'existència de gananciais entre el causant i el representant del fill,[20] de quota vidual del dit representant, de coherència, de crèdit contra l'herència, etc.[21]

Lògicament, la incapacitat del pare per representar el fill desapareix si renuncia els drets oposats als del fill;[22] però la jurisprudència no sempre ho ha reconegut així.[23]

La divisió en què el pare representés el fill amb el que tingués interessos oposats, en lloc de representar-lo un defensor judicial, seria absolutament

Si el pare, amb autorització judicial, designés àrbitres per fer la divisió, sense intervenir-hi ell ni els seus fills, no es necessitaria defensor judicial, perquè no hi hauria oposició d'interessos entre els que farien la divisió i el menor, R. 10 setembre 02. En canvi, si s'hagués nomenat defensor judicial per transigir o per comprometre els interessos del menor en amigables componedors o fes la divisió un delegat del pare — que equival a fer-la el mateix pare —, havent-hi oposició d'interessos amb el fill, són necessaris el dit defensor i l'aprovació judicial. R. 22 nov. 11, que diu que no és oposada a la doctrina de l'esmentada R. de 10 set. 02.

19. Per exclusió, art. 1060 C. c.; art. 1049 E. c. Vegeu RR. 18 des. 93, 25 maig 06, 20 abril 12, les esmentades a la n. 18 i altres moltes.

20. RR. 25 maig i 5 oct. 06, 30 gener 15.

21. RR. 12 nov. 95, 24 nov. 98, 22 nov. 11. La de 31 maig 09, que invoca una S. de 14 nov. 81, és oposada a la del 98; perquè permet que el pare que representa una filla hereva, s'adjudiqui béns en pagament de crèdit contra l'herència, cosa que no admeté l'altra.

22. Vegeu § 533, n.ª 5, R. 16 gener 18 referent a l'eficàcia de la prohibició d'alienar imposada pel pare.

23. Declaren que la renúncia fa desaparèixer l'oposició d'interessos i conseqüent prohibició que el pare representi el fill, les RR. 9 oct. 01 i 23 nov. 10; i són contràries les de 17 juliol 15 i 9 febrer i 1 oct. 21, que tornen al criteri de la de 12 nov. 95. Probablement no subsanaria la falta l'aprovació judicial, atesa la migrada eficàcia que li atribueix la R. 14 juny 97. Vegeu, per analogia, § 533, n. 5.

nulla; però la falta d'aprovació judicial de la partició feta per defensor constitueix un defecte subsanable.[24]

Si algun dels hereus està subjecte a tutela, no per això s'ha de dividir l'herència judicialment, és a dir, en judici de testamentaria;[25] sinó que es pot fer per conveni entre els hereus, intervenint-hi el tutor del menor *sui juris* o de l'incapacitat, amb autorització del consell de família. Aquesta autorització pot concedir-la prèviament a la divisió o després de feta, aprovant-la.[26] Quan hi interessa algun hereu absent o persona incerta ha d'intervenir-hi fiscal; a menys, respecte a l'absent, que hagués deixat representant o que n'hi hagués designat el jutge, en expedient sobre absència.[27]

Si, demés de dividir l'herència, es tinguessin d'alienar béns de l'hereu menor o incapacitat,[28] s'han de complir les formalitats legals corresponents.[29]

24. SS. 21 juny 17, 1 febrer 06, i RR. de la n. 18. Vegeu art. 4 C. c.

25. RR. 25 nov. 93, 21 abril 96, 23 abril 1900, 3 maig 11. Vegeu MARTÍ I MIRALLES, *Rev. Jur. de Cat.*, XXII, 285; S. 1 febrer 06.

26. Art. 269, n. 7, C. c., R. 7 maig 07. Però l'aprovació del consell no equival a la del jutge, quan és necessària, ni subsana els defectes que produeixin nul·litat de la divisió. S. 25 oct. 98, S. 1 febrer 06.

27. Vegeu § 533, n. 29. Perquè hi puguin intervenir els representants de l'absent, han de demostrar que vivia en deferir-se la successió. Vegeu § 382, n. 32 i ss.

28. Respecte del menor emancipat, arts. 59 i 317 C. c., i § 533, n. 24.

29. §§ 360, 374, 533, n.ª 34-36; R. 1 oct. 21. Segons l'O. de 6 nov. 68, esmentada a la R. 9 febrer 87, l'aprovació judicial posterior, feta segons l'art. 1049 E. c., podria suplir la falta d'autorització prèvia per alienar; però la R. 14 juny 97 reconeix una eficàcia molt reduïda a la tal aprovació posterior; car diu que té un caràcter merament rituari, per

Els hereus també poden designar marmessors datius perquè, en son nom, facin la divisió; però aquesta no tindria eficàcia sinó per la ratificació dels mateixos hereus.[30]

donar més solemnitat i autenticitat a la divisió; fins al punt que el jutge no necessita examinar el contingut de la tal divisió, a diferència de quan intervé en un judici de testamentaria. Vegeu MANRESA, VII, 618.

30. Vegeu n.ª 8, 9, 17 i 18.

§ 535. Subsecció quarta

Divisió judicial

A falta de divisió feta pel testador o encarregada per ell a comptadors partidors i no posant-se d'acord els hereus, l'herència[1] es pot dividir judicialment. A l'efecte, el D. R. creà l'acció *familiae erciscundae* que, en sa part substantiva, s'ha de regir pel mateix D. R.;[2] i, quant al procediment, pel de la llei de E. c.,[3] en forma de judici de testamentaria.

Però no és aquest, sinó el judici ordinari el que s'ha d'aplicar : *a)* Quan el testament no s'accepta com a títol indiscutible.[4] *b)* Un cop formalitzada una divisió en escriptura pública es podria impugnar, en son cas, però en judici ordinari.[5] També hem vist que el testador pot prohibir eficaçment el judici de testamentaria, encarregant la divisió a comissaris, però amb dues excepcions : que el reclami un legitimari i que els comissaris no arribin a fer la divisió; i cal recordar que acció de divisió d'herència és imprescriptible.[6]

1. R. 24 des. 1900.
2. D. (X-2), C. (III-36). Vegeu MAYNZ, III, 499; MANRESA, VII, 619.
3. S. 5 juliol 98. Arts. 1036-1100 E. c.
4. § 530, n. 7.
5. SS. 27 nov. 96, 5 oct. 98, 9 nov. 07. Vegeu MANRESA, VII, 620; S. 7 març 22; § 538, n. 6.
6. § 79, n.ª 9 i ss. Així i tot, la S. 8 maig 90 negà la pràctica de diligències preventives, passats anys des de la mort del causant, després d'haver-se pres inventari judicial amb intervenció dels hereus.

PODEN PROMOURE JUDICI DE TESTAMENTARIA. — 1.r Els hereus testamentaris[7] o abintestat[8] que no es posin d'acord, en son cas, per dividir l'herència privadament[9] i els seus hereus[10] als que s'ha deferida l'herència.[11] 2.n També el pot promoure el consort vidu del causant.[12] Però, a Catalunya, atesa la usual separació de béns entre els consorts, no té raó d'ésser més que en casos excepcionals, com per raó de quarta marital o de compres i millores o altra associació familiar.[13] 3.r L'arrogat amb dret a la quarta Antonina.[14] 4.t El legatari de part alíquota de l'herència,[15] a menys que el testador ho hagués prohibit expressament.[16] 5.è Els creditors del difunt[17] que presentin títol escrit que justifiqui plenament el crèdit;[18] a menys que el tinguin assegurat amb hipoteca

7. Art. 1038, n. 1, E. c. Vegeu Fr. Fr. 1, 24, § 1, Fr. 40 (X-2). Aquest Fr. permet que el fideïcomissari intervingui, però R. 16 set. 01 (Albacete).

8. Arts. 1001, 1002 E. c. Respecte als legitimaris, § 502, n.s 8 i ss.

9. Arg. R. 14 març 10.

10. § 429, n. 5. Vegeu S. 21 oct. 14.

11. Respecte als hereus condicionals, art. 1054 C. c.; i al comprador d'herència, § 529, n. 28. MANRESA, VII, 574 fi, 575.

12. Art. 1038, n. 2, E. c. No obsta que estigui separat per sentència de divorci; ni acordada la separació de béns, si no s'ha realitzada. S. 10 des. 06.

13. Arg. S. 15 febrer 16.

14. Arg. art. 1038 E. c. Fr. 2, § 1 (X-2).

15. Art. 1038, n. 3, E. c., S. 29 gener 91. No es reputa legatari, per aquest efecte, el rector de la parròquia a utilitat de la qual els marmessors han d'esmerçar una part alíquota de l'herència. S. 27 gener 05.

16. Art. 1039 E. c., que també estén l'eficàcia d'aquesta prohibició als hereus no legitimaris.

17. No, el que, després de la seva mort, pagui deute de l'herència, car només adquireix l'acció de gestió de negocis contrària, S. 12 des. 06.

18. Art. 1038, n. 4, E. c.

o altra garantia, o que els hereus els l'assegurin amb béns propis, no de l'herència.[19] És evident que, en nom dels que no poden comparèixer personalment per falta de capacitat, han de fer-ho llurs representants legítims.[20] Als absents sense representant, els representa el fiscal.[21]

El judici de testamentaria és avui també la forma obligada de dividir l'herència del declarat presumpte mort.[22]

Tots els hereus han d'ésser citats al judici de divisió. Es considera demandant el que el promou, i demandats els altres.[23] La dona casada hereva s'ha de demandar junt amb el seu marit.[24] En dir que els hereus han d'ésser citats, s'entén els reconeguts com a tals; car el judici de testamentaria, en el que es refereix a la divisió, no és procediment adequat per discutir qui és hereu.[25] El mer fet de demandar una persona ja suposa que se la té per hereu; i, si compareix i no en protesta, s'obliga com a tal.[26] A més, la llei pro-

19. Art. 1040 E. c. Vegeu S. 9 maig 05. La de 30 des. 96 diu que aquesta fiança té caràcter judicial i que el fiador no adquireix el benefici d'excussió.

20. Vegeu arts. 60, 1052, 1053 C. c.; MANRESA, VII, 568, 574.

21. Art. 838 llei Orgànica del Poder judicial; art. 1041 E. c.; RR. 2 març 99, 7 maig 07. Avui no és aplicable en absolut l'art. 1041 E. c. S. 8 maig 90.

22. Art. 193 C. c.

23. Fr. 13 (V-1), Fr. 2, § 1 (X-2). Vegeu C. 17 (III-36).

24. Art. 1053, § 2, C. c., S. 5 juliol 04.

25. SS. 30 juny 05, 21 oct. 14. Vegeu S. 8 maig 90. Però el que posseeix l'herència i és citat, encara que no sia hereu, hi pot intervenir. Fr. 1, § 1 (X-2); vegeu Fr. Fr. 36, 37 (X-2); i també el que no la posseeix, si se'l cita com a hereu, Fr. 1, § 1, Fr. 24, § 1, Fr. 25, § 2 (X-2).

26. Vegeu Fr. Fr. 36, 37 (X-2); § 522, n. 35, sobre acceptació tàcita de l'herència; MAYNZ, III, 500, n.ª 22, 23. Però el dit Fr. 37 que, en el text de les Basíliques és favorable, en el llatí és contrari.

cessal mana de citar el consort del causant, els legataris de part alíquota de l'herència i els creditors que hagin promogut el judici.[27]

Si el testador disposa que el patrimoni o part d'ell es distribueixi entre parents dins de cert grau, entre pobres o persones que reuneixin certs requisits, però sense designar-los pels seus noms,[28] poden reclamar son dret pel judici de testamentaria especial regulat pels arts. 1101 i ss. E. c.,[29] si el testador no disposa alguna cosa que ho impedeixi.

Les operacions particionals fetes judicialment s'han de protocolitzar en la notaria del lloc o districte on radica el jutjat que les aprovà.[30]

27. Art. 1055, §§ 2 i ss. E. c. Vegeu art. 1054 E. c. Quant al consort, l'esmentat art. 1053 C. c.

28. És aplicable, també, al cas d'herència jacent sense hereus reconeguts. S. 18 març 04; però no al d'institució de persones determinades, encara que no se'ls designi pel nom, com els fills, els fills de germà, etc., els quals, als efectes de la inscripció del seu dret, no han de justificar que els que ho sol·liciten són els únics que existeixen de la condició assenyalada pel testador, i és suficient que demostrin la seva personalitat, encara que no sigui judicialment. Vegeu RR. 15 març 97, 23 abril i 11 maig 1900, 26 juny 01, 7 maig 07, 17 març 08, 7 juny 15 i 17 març 19, que és molt expressiva quant als fonaments d'aquesta doctrina. Vegeu R. 10 juny 19 i § 447, n. 39.

29. Els dits articles han estat modificats pel 749 C. c.; MANRESA, v, 397.

30. Però, fetes en altre lloc, també són inscribibles. O. de la Dir. Gen. dels Reg. de 3 març 04.

§ 536. Secció quarta

Distribució dels béns de l'herència

La divisió de l'herència té dos fins: el de distribuir els béns entre els hereus i el de regular les relacions jurídiques que resulten entre ells.[1]

Per al primer efecte, la distribució dels béns i fruits[2] — pagats els deutes i despeses comunes — ha de fer-se en les proporcions assenyalades pel testador o per la llei, tenint en compte el que els hereus hagin de collacionar[3] i excloent certs béns que no es poden o no es deuen de dividir. Així, no són objecte de l'acció divisòria els sepulcres, l'ús dels quals s'adjudica *in solidum*; les servituds predials, que s'han d'adjudicar junt amb el predi dominant;[4] les coses que algun dels hereus posseís com a pròpia, perquè no se l'en pot privar sinó per declaració judicial; i, per D. R., les metzines, llibres prohibits i els objectes que no eren del difunt, no es poden adjudicar als hereus.[5]

Hi ha disposicions especials respecte a la succes-

1. Fr. 22, § 4 (X-2), Fr. 4, § 3 (X-3); MAYNZ, III, 500, C. El cessionari del legitimari no pot figurar en la *hijuela*, S. 1 juliol 15.
2. Vegeu Fr. 8, §§ 1, 2, Fr. Fr. 9-11, 12, § 2, Fr. 25, §§ 3 i ss., Fr. Fr. 28, 29, 31, 32, 45 pr., 54 (X-2); S. 16 juny 15.
3. § 531. L'escreix s'ha de distribuir, en domini, entre els fills, encara que l'usufructuï la mare, S. 9 maig 17. És clar que no entren a la divisió les coses particulars dels hereus, encara que es trobessin entre les de l'herència, Fr. 25, §§ 7, 8 (X-2).
4. Fr. 30 (X-2), Fr. 19, § 4 (X-3), C. 4 (III-44), C. 14 (VI-37).
5. Fr. 4, §§ 1, 2 (X-2).

sió de les cases barates.[6] Els documents que interessin a mants hereus o a tota l'herència han de restar en poder del que tingui major participació en la cosa a què es refereixen o en l'herència, donant-ne testimoni als altres; i, si interessessin per igual a mants hereus, es podrien arxivar a disposició de tots ells;[7] i els que es refereixen a béns adjudicats a un sol hereu se li han de trametre.[8]

Si tota l'herència consistís en crèdits i deutes de coses genèriques, no hi hauria necessitat de dividir-la, car ja esdevé dividida *ipso jure*; si bé es poden permutar entre els hereus les fraccions que els atribueix la llei, per tal de reintegrar la unitat dels crèdits;[9] però, si, a més dels crèdits hi hagués altres béns, els primers poden entrar en la divisió i adjudicar-se sencers a uns hereus, amb exclusió dels altres, o en porcions distintes de les hereditàries. Aquestes combinacions, tanmateix, no afecten els creditors ni deutors, els quals, si volen, poden exigir o complir a prorrata amb cada hereu.[10]

6. Art. 59, §§ 1, 2 de la llei de 10 des. 21. Vegeu arts. 321-330, Regl. 8 juliol 23. Vegeu l'art. 8, § 3, de la llei de 7 juliol 11 sobre el dret de l'Estat, d'adquirir sèries o col·leccions d'objectes arqueològics que desmereixerien distribuïdes entre els hereus.

7. Fr. 4, § 3, Fr. Fr. 5, 6 (X-2). Vegeu Fr. 8 pr. h. t.; art. 1066 C. c.; llei 2.ª, tít. 15, Part. VI; FONTANELLA, Cl. IV, gl. 9, p. 2, n.ª 65 i ss.

8. Art. 1065 C. c., art. 1092 E. c. Vegeu Fr. 8 pr. (X-2) relatiu a comptes del testador. La S. 24 maig 05 declara que no hi ha obligació de subsanar els defectes de la titulació que privin la inscripció de les finques adjudicades als hereus.

9. Fr. 2, § 5, Fr. Fr. 3, 4 pr., 25, § 1, fi (X-2), C. 6 (III-36). Vegeu § 525, n.ª 22 i ss.

10. Fr. 2, § 5, Fr. 3 (X-2). En canvi, l'art. 1084, C. c., aplicat a Catalunya per S. 3 abril 03 i S. A. B. 4 oct. 12, Sala 1.ª, Rel. AVELLO (II-595), que pugna amb els Fr. 141, § 1, Fr. 157, § 2 (L-17). Vegeu S. 4 juliol 04. Vegeu § 538, n. 11.

En fer la divisió, és necessari d'atemperar-se a les instruccions del testador; i, en allò possible, als desitjos dels interessats[11] i a què els lots sien homogenis; però, com que no sol ésser possible una divisió matemàtica i material de tots els béns, la llei dóna molta d'amplitud per formar els lots de la valor que correspongui, encara que no sien homogenis. També es poden imposar compensacions en diner i càrregues reals sobre les coses adjudicades,[12] i subhastar béns entre els cohereus i, si ells no poden comprar-los, entre estranys, per tal de dividir-se el preu.[13] En el cas d'expropiació de cosa hereditària, se cedeix als hereus el dret al preu, i això mateix pot dir-se de la indemnització de sinistre sofert per cosa assegurada. El D. R. prevé que no es deixi res indivís o en condomini.[14]

Recordem que, si s'adjudiquen béns immobles a un dels hereus amb encàrrec de pagar un deute de l'herència, no per això el creditor adquireix dret real sobre els dits béns, si no s'és pactat expressament;

11. Fr. 21 (X-3). Faltaria a la llei, diu la S. 4 juliol 02, referint-se al Fr. 37, § 1 (XLIV-7), el jutge que dividís la cosa que els hereus volen conservar indivisa.

12. Segons la R. 26 agost 08 (Andalusia) no es poden imposar limitacions als béns, que no sien necessàries o obligatòries, encara que resultin d'escrit privat del testador. Es tractava d'imposar pacte de retro a una finca. La R. 2 agost 17 declarà que els interessats, d'acord, poden liquidar els ganancials i adjudicar béns d'un consort als hereus de l'altre, formant provisionalment un fons comú dels béns dels dos consorts. Vegeu n. 13.

13. § 20, I (IV-6), §§ 4, 5, I (IV-17), Fr. 6, § 1 (VII-1), Fr. 16, § 1, Fr. 22, §§ 1-3, Fr. 52, § 1, Fr. 55 (X-2), C. 3 (III-37). Vegeu Fr. 25, § 6, Fr. 54 (X-2), relatius al cas que algun dels hereus hagués venuda sa part alíquota d'herència. MAYNZ, III, 501-503; arts. 1061, 1062 C. c.; S. 4 juliol 95, R. 10 gener 03. Noti's que l'art. 1061 C. c. no és preceptiu, S. 16 juny 02.

14. Fr. 25, § 20 (X-2); però vegeu el cas del Fr. 22, § 1 (X-2); MAYNZ, III, 502 fi, i la R. 27 març 17.

sens perjudici del dret del creditor, d'anotar preventivament son crèdit sobre la finca adjudicada, dins els cent vuitanta dies de l'adjudicació, si el crèdit consta en escriptura pública o s'ha declarat en sentència ferma.[15] La legislació hipotecària vigent, que en això produeix efecte retroactiu, revoca la doctrina anterior que atribuïa dret real al creditor;[16] però, quan sobre els béns adjudicats s'ha anotat un llegat de pensió, l'adjudicatari ha de sofrir la hipoteca en què la llei autoritza de convertir l'anotació, a favor del pensionista.[17]

És evident que, en fer la divisió, s'han de tenir en compte els deutes de l'herència encara que sien a favor o a càrrec d'algun dels hereus.[18]

15. Art. 45, §§ 1 i 2 llei Hipot. Vegeu art. 117 Regl. Hipot.; RR. 20 des. 12, 9 febrer 21. Vegeu, també, la R. 25 juny 09 referent a adjudicació per tal de pagar a cohereu, i l'aplicació que en fa l'esmentada R. de 1921.

16. SS. 21 maig 90, 23 maig 99, 12 des. 1900, 15 oct. 03, interpretant l'art. 33 del Regl., sobre l'efecte de les mencions. Vegeu M. Alcubilla, 1910, 71, n. 45, la S. 1 juliol 15 declarà que l'haver-se adjudicada a un hereu, i no al cessionari dels seus drets hereditaris, una porció d'herència, no és causa per demanar la nul·litat de la divisió. Sobre la manera d'obtenir la inscripció de les successions al Registre de la propietat, vegeu art. 71 Regl. hipot., S. 31 gener 03 (Sevilla).

17. Arts. 88 a 91 llei Hipot. i 169 Regl.; S. 11 març 11.

18. Fr. 20, §§ 1, 3, 5 (X-2), C. 22, § 9 (VI-30), C. 13 (III-36); vegeu art. 1087 C. c., aplicat a Catalunya per la S. 24 febrer 09.

§ 537. Secció cinquena

Relacions entre els cohereus

La mateixa acció de divisió d'herència serveix per establir, entre els cohereus, les obligacions que han d'assegurar l'efectivitat de llurs drets; aplicant-se, a l'efecte, les regles de la comunitat de béns i les especials de l'herència. Aquestes darreres tenen per objecte d'assegurar el compliment del modo[1] i les collacions;[2] i les primeres, reintegrar les despeses necessàries i útils[3] fetes per un hereu en profit de tots;[4] els deutes provinents d'haver percebuts fruits de l'herencia, o d'altre causa, i les indemnitzacions degudes per dol o per *culpa levis in concreto*[5] i per evicció.

Cada hereu ha de pagar l'import de les despeses i de l'impost de drets reals corresponents a la seva porció[6] i tot el que s'ha esmerçat en son interès particular;[7] i les despeses causades per la divisió i les

1. § 447, n. 46.
2. § 531.
3. No, les voluptuàries, Fr. 27 pr. (III-5).
4. §§ 3, 4, 1 (III-27), Fr. 18, §§ 6, 7, Fr. 25, §§ 13 i ss. (X-2). Vegeu Fr. 11, § 13 (XXXII); arts. 1085, 1086 C. c.
5. § 4, 1 (IV-17), Fr. 16, §§ 4-6, Fr. Fr. 17, 25, §§ 12, 15-18, Fr. 44, §§ 3, 5, 6, 8, Fr. 52, § 2 (X-2), Fr. 35 (II-14), CC. 3, 9, 19, 20 (III-36). Vegeu Fr. Fr. 8 pr., 20, § 3 (X-2); art. 1063 C. c., aplicat a Catalunya per S. 24 febrer 09; S. 22 des. 08.
6. Llei de l'Impost: arg. C. 2 (IV-16).
7. C. 22, § 9 (VI-30). Vegeu art. 1064 C. c.; S. A. B. 8 febrer 16, Sala 1.ª, Rel. AVELLO (III-383). Feta la divisió per comissaris, aquests es poden fer reintegrar del bestret, en la forma vista. § 533, n.ª 10, 11.

altres fetes en interès de tots els hereus es paguen del fons de la mateixa herència.[8]

Els hereus han de prestar-se caucions, recíprocament, que els permetin de cobrar els crèdits que respectivament se'ls adjudiquin, i els liberin de les obligacions encarregades als altres hereus[9] i perquè no s'eludeixi el compliment del modo.[10]

La necessitat jurídica de prestar aquestes caucions obeeix a la regla que ni els creditors ni els deutors de l'herència no estan obligats a respectar les combinacions que puguin fer els cohereus entre ells; per la qual cosa aquells podrien demandar-los, prescindint que, en dividir l'herència, s'hagin distribuïdes les responsabilitats en proporció distinta de la que els corresponia; i, així, es perjudicaria el que degués pagar més del que s'havien convingut, si no pogués reintegrar-se. També s'han de prestar caucions per la possible evicció dels béns adjudicats.[11]

8. Art. 1064 C. c. Vegeu SS. 4 juliol 95, 22 març 99, 22 febrer 01, 13 gener i 26 abril 11, 21 juny 17.

9. Fr. Fr. 16 pr., 19, 20, §§ 2, 3, 5, Fr. 25, §§ 10, 13, Fr. 47 (X-2).

10. § 447, n. 46.

11. Fr. 25, § 21 (X-2), C. 14 (III-36), que dóna, a l'efecte, l'acció *praescriptis verbis*. Vegeu § 536, n. 10; § 525, n. 29, Fr. 3 (X-2), Fr. 4, § 2 al pr. (XLV-1); arts. 1068-1071 C. c.; que PELLA, IV, 121, considera aplicables; però sembla més pertinent d'aplicar les regles de l'evicció romana — vegeu § 302 — complementàries de les lleis romanes esmentades.

§ 538. Secció sisena

Eficàcia de la divisió de l'herència

Feta la divisió, s'adjudiquen a cada hereu els béns que se li han assenyalats; amb la qual cosa n'adquireix *ipso jure* el domini exclusiu i la possessió, perdent el dret que tenia sobre els adjudicats als altres hereus.[1] L'adjudicatari rep les coses amb les càrregues lícitament imposades pels cohereus.[2]

La divisió obliga les parts com la cosa jutjada;[3] i és irrevocable, fora que s'hagués feta extrajudicialment amb dol,[4] o amb altra causa de restitució *in integrum*.[5]

1. § 7, 1 (IV-17). Fr. 44, § 1 (X-2); S. 11 juny 97. Vegeu art. 1068 C. c. Vegeu, també, Fr. 17 (XLI-3). La S. 12 des. 04 permet, tanmateix, de discutir si s'han pogut trametre els béns adjudicats.

2. Fr. 6, §§ 8, 9 (X-3), Fr. 7, § 4 (XX-6). Vegeu S. 4 abril 05.

3. No obliga els hereus que no hi han intervingut o no han aprovada la divisió, havent de fer-ho. C. 17 (III-36). S. 17 abril 06. Segons la S. 21 març 12, no la poden impugnar els reservataris de l'art. 811 C. c.

4. C. 3 (III-38). Vegeu C. 3 (II-54).

5. Vegeu §§ 86-90. Pel C. c., vegeu arts. 1080, 1081; S. 5 oct. 98; RR. 5 set. 96, 5 oct. 98, 24 juny 07, S. A. B., I, 272. Declarada la nul·litat de la divisió, perden l'eficàcia totes les operacions, fins l'inventari inclús. S. 6 març 06. Per D. R., vegeu el Fr. 36 (X-2), que permet de recobrar allò donat indegudament al fals hereu, fora que s'hagués pagat per ordre del jutge; i el Fr. 1, § 1, h. t. La divisió feta amb desigualtat, sembla que es pot reformar, segons la C. 3 (III-38); però MAYNZ, III, 503, n. 49. Pel C. c., vegeu arts. 1073 i ss. La rescissió s'ha de reclamar en judici ordinari, S. 5 oct. 98; i la forma de portar-la a compliment es regeix per l'art. 1077, i no pel 1295 C. c. S. 25 oct. 11 (Madrid). En aquest cas, del C. c., no es pot demanar nul·litat, S. 2 juliol 04.

Feta vàlidament[6] la divisió, no es pot repetir, encara que s'hagin deixades oblidades coses hereditàries sense distribuïr; sinó que aquestes coses es dividirien per l'acció *communi dividundo* o bé es podrien reclamar per la *negotiorum gestorum* o per la *condictio indebiti*, segons els casos.[7]

El cohereu que no intervingué, en alguna forma legal, en la divisió, conserva son dret indivís sobre les coses hereditàries.[8]

6. No, si és nul·la, p. e., SS. 6 març 06, 21 juny 17.

7. Fr. 20, § 4 (x-2). Vegeu arts. 1072, § 2, 1079 C. c.; SS. 11 juny 97, 3 febrer i 5 oct. 98, 2 juliol 08, 16 juny 15, 7 març 22; R. 20 gener 09; VINNI, *Selec.*, 115; § 535. n. 5. Sobre la reserva que sol fer-se en els inventaris, d'addicionar-los si apareixen més béns, vegeu S. 28 maig 04. No és vertadera divisió, la distribució provisional feta per administrar, S. 29 des. 05.

8. C. 17 (III-36).

CAPÍTOL III

PROTECCIÓ DEL DRET HEREDITARI

L'hereu, com a propietari de l'herència, té accions similars a les que protegeixen el domini : la *petitio hereditatis* i accions possessòries.

§ 539. Secció primera

Acció de petició de l'herència

L'acció *petitio hereditatis*[1] és comparable a la reivindicatòria.[2] Sol considerar-se com a reivindicatòria del *jus successionis*, però alguns autors li diuen reivindicatòria del patrimoni considerat objectivament.[3]

La poden exercitar : 1.r L'hereu.[4] 2.n Els seus hereus,[5] si aquell ha adquirida l'herència o l'ha tramesa sense adquirir-la.[6] 3.r El fideïcomissari al qual s'és deferida.[7] 4.t El fisc successor de l'herència vacant. 5.e El comprador de l'herència.[8]

1. D. (v-3), C. (III-31). WINDSCHEID, III, p. 1, 268; ARNDS-SERAFINI, III, 235; MAYNZ, III, 514; SERAFINI, II, 405.
2. Fr. 8 (v-3), C. 9 (III-31).
3. ARNDTS-SERAFINI, III, 236, n. 2.
4. Fr. 10, § 1, Fr. 16, § 4 (v-3); C. 9 (III-31).
5. Vegeu Fr. Fr. 65, 70 (L-16), Fr. 194 (L-17); § 429, n. 5.
6. §§ 522, 524.
7. Fr. 54 pr. (v-3), D. (v-6), § 459, n.s 11 i 88.
8. Arg. Fr. 13, § 9, Fr. 54 pr. (v-3), Vegeu § 529, n.s 8, 28, 30; MAYNZ, III, 520, n. 23.

L'acció s'ha de dirigir contra el que lesiona el dret hereditari, o sia:

1.r Contra el que posseeix coses hereditàries[9] a títol d'hereu o de posseïdor pro *herede* o *pro possessore*.[10] El que posseeix en nom d'altri pot desviar l'acció, expressant en nom de qui posseeix.[11] Es diu que posseeix *pro herede* el que s'atribueix la condició d'hereu;[12] i *pro possessore*, el que posseeix de mala fe sense dret ni títol, que només pot allegar *possideo quia possideo*.[13]

El que, sense pretendre ésser hereu, posseeix coses hereditàries per algun títol singular, com de compra, donació, etc., se'l pot demandar per l'acció reivindicatòria, i no per l'hereditària.[14]

En concepte de posseïdors de mala fe es poden demandar per l'acció hereditària els *ficti possessores*, o sia *qui liti se obtulit*[15] i *qui dolo dessiit possi-*

9. Tant si eren coses pròpies del testador com si fossin d'altri, però amb dret de retenir-les, o que en tingués de respondre el testador. Fr. 19 pr., § 2 (v-3); Maynz, III, 524, n.s 45, 46; S. 9 oct. 95. No és aplicable a les coses posseïdes pel causant i usucapides per l'hereu o pel comprador de l'herència. Respecte a aquestes, l'acció a usar és la reivindicatòria, Fr. 19, § 1 (v-3). La possessió de les adquirides per raó de l'herència, sí que dóna lloc a aplicar la petició d'herència. Fr. 20 pr., § 1, Fr. 25, § 1 (v-3).

10. Fr. Fr. 4, 9, 10 pr. (v-3). S'hi comprenen les accessions, com els fruits, etc. Fr. 13, § 7, Fr. 20, § 3, Fr. 25, § 20 (v-3); S. 30 març 89.

11. Fr. 13, § 12 (v-3).

12. § 3, 1 (iii-15), Fr. 11 pr. (v-3). Vegeu Fr. Fr. 2, 3, 34, § 1, Fr. 35 (v-3). Pot demandar-se, en qualitat de possessor *pro herede*, el comprador de l'herència. Fr. 13, §§ 4, 5, 8, 10, Fr. 20, § 13 (v-3).

13. § 3, 1 (iv-15), Fr. 11, § 1, Fr. Fr. 12, 13 pr., 16, § 4, Fr. 25, § 3 (v-3), C. 7 (iii-31). Vegeu Fr. 46 (v-3).

14. C. 7 (iii-31), S. 28 juny 66. Vegeu Maynz, III, 521; Vinni, *Selec.*, 68. La S. 4 juny 92 permet indirectament de dirigir l'acció contra el marmessor.

15. Fr. 13, § 13 (v-3).

dere:[16] els quals es fan responsables en iguals termes que en l'acció reivindicatòria.[17]

2.ª També és pot dirigir contra el que quasi posseeix drets reals o de crèdit a títol d'hereu; i contra el que, per aquest títol, es nega a complir obligacions que té envers l'herència;[18] i és lògic d'estendre-ho al que quasi en posseeix sense títol, per l'analogia que hi ha amb el cas de possessió sense títol.[19]

3.ª Contra el que s'és enriquit amb coses hereditàries, encara que no les posseeixi; p. e., si les ha venudes, si ha cobrat crèdits, exercitades accions, etcètera.[20]

4.ª Contra el que perjudica l'hereu, privant-li d'usar sos drets sobre les mateixes coses dites.[21]

5.ª A més, l'acció de petició d'herència es pot dirigir útilment contra els que posseeixen béns o drets de l'herència per fideïcomís, dot o compra; encara que, en el darrer cas, el venedor estigui obligat directament.[22]

16. Fr. 13, §§ 2, 14, Fr. 20, § 6, Fr. 25, §§ 2, 8 (v-3).

17. § 145; MAYNZ, III, 526.

18. Arg., *a contrario sensu*, del Fr. 42 (v-3).

19. Arg. Fr. 13, § 15, Fr. 18, § 2 (v-3). Així ho admet MAYNZ, III, 523. No procedeix aquesta acció contra el deutor que es nega a pagar, no perquè es cregui hereu, sinó perquè nega o dubta de la condició d'hereu del demandant. Fr. 42 (v-3).

20. Fr. 16, §§ 1, 5, 7, Fr. 18, § 1, Fr. 20, § 17, Fr. Fr. 23, 24, 25 pr., §§ 1, 18, Fr. 31, § 5, Fr. 40, § 2, Fr. 55 (v-3). Sembla que s'ha de limitar al cas que hagués obrat usant el títol d'hereu o sense cap títol, per analogia amb allò que s'ha dit en les notes 10 i 18.

21. Arg. Fr. 18, § 2, Fr. 19 pr., § 3, fi (v-3); MAYNZ, III, 525, n. 49.

22. § 529, n. 28, referents al comprador d'herència; Fr. 13, § 10, h. t., referent a dot. Vegeu Fr. 16, § 7 (v-3), relatiu a fideïcomís. MAYNZ, III, 527, 528, n. 63.

OBSERVACIÓ. — No obsta que el que s'ha de demandar sia cohereu, si reté més del degut.[23]

QUÈ HA DE PROVAR EL DEMANDANT. — Ha de provar la mort del causant, sa condició d'hereu i la lesió soferta, en alguna de les formes indicades.[24] A més, per analogia amb el que s'ha dit respecte a l'acció reivindicatòria, ha de demostrar la identitat de la cosa : sia una cosa singular la lesionada, sia el contingut de l'herència, quan tingui de reclamar totes les coses que conté.

FI DE L'ACCIÓ. — És l'obtenir la declaració que el demandant és hereu[25] i, en conseqüència, que és condemni el demandat a reparar la lesió; o sia, obligar-lo, segons els casos : a restituir les coses o drets hereditaris que tingui al temps de la L. C., el deixat de posseir de mala fe, el cobrat per venda de coses de l'herència o cobrant crèdits; a cedir les accions, drets o crèdits pendents; i a indemnitzar els perjudicis deguts a causa que li sia imputable.[26]

El posseïdor de bona fe no incorre en culpa ante-

23. Fr. Fr. 10 pr., 25, § 19 (v-3), Fr. 15 (XLIV-2). Vegeu MAYNZ, III, 528; i, en general, pp. 520-530.

24. Fr. 15 (XLIV-2). Vegeu ARNDTS-SERAFINI, III, 237.

25. Fr. 11, § 3 (XII-2), Fr. 15 (XLIV-2); ARNDTS-SERAFINI, III, 238 fi; MAYNZ, III, 530.

26. Domina la matèria el S. C. Juvencià, transcrit en el Fr. 20, § 6 (v-3), i desenrotllat en els textos següents: Fr. 16, § 7, Fr. Fr. 18 pr., 20 a 25 pr., § 1, Fr. 31, § 5, Fr. Fr. 32, 33, § 1, Fr. 36, §§ 2, 3, Fr. 40, § 2, Fr. Fr. 48, 54, § 2 (v-3), Fr. 11, § 3 (XII-2). S. 30 març 89. Les coses comprades amb diner de l'herència, en uns casos es poden reivindicar i en altres reclamar-ne el preu. Vegeu el dit Fr. 20, § 12 (v-3); MAYNZ, III, 530.

rior a la L. C.;[27] i, per això, en general, no respon de les coses venudes, del cobrat ni pagat ni dels perjudicis causats, sinó per quant en resulti enriquit[28] al temps de la sentència;[29] car, en establir l'acció hereditària, s'es introduït el principi nou que el que de bona fe es té per hereu no ha de lucrar, però tampoc no s'ha de perjudicar per causa de l'error.[30] En canvi, el posseïdor de mala fe i, per tant, els *ficti possessores*, responen del preu de les coses venudes, encara que s'hagin extingides; perquè s'obliguen per cas fortuït.[31]

No sols s'han de restituir les coses posseïdes al temps de la demanda, sinó també les adquirides després[32] i els fruits, interessos i altres accessions;[33] amb la distinció que el posseïdor de mala fe deu els percebuts i poguts percebre des que tingué mala fe; i el que la té bona, dels anteriors a la L. C., tant quant en aquest moment s'hi trobés enriquit; i els percebuts i poguts percebre després.[34] El posseïdor de mala

27. Fr. 20, §§ 6, 11, 12, 13, Fr. 40 (v-3), C. 1, § 1 (III-31). Vegeu a MAYNZ, III, 533, n. 17, el sentit en què s'ha d'entendre aquí la L. C. segons el S. C. Juvencià. Vegeu, també, §§ 76, 146; MAYNZ, III, 531.

28. Fr. Fr., 23, 25, §§ 11 a 18, Fr. Fr. 28, 30 (v-3). Vegeu Fr. 52 (v-3); MAYNZ, III, 531 i ss.; SS. 30 març 89, 31 desembre 90.

29. Fr. 36, § 4 (v-3); MAYNZ, III, 532.

30. Vegeu MAYNZ, III, 532, n.s 10, 11; WINDSCHEID, III, p. 1, 273, n. 15. ARNDTS-SERAFINI, III, 239, 240, n. 2, fa notar que el Fr. 25, § 11 (v-3) no diu que el posseïdor de bona fe no tingui de sofrir *cap dany*, sinó *el dany*, és a dir, *tot el dany*, i ho confirmen els §§ 12-14 del mateix Fr. i el Fr. 20, § 18 (v-3).

31. Fr. 18, § 2, Fr. 20, § 6, Fr. 40 pr. (v-3), Fr. 11, § 3 (XII-2).

32. Fr. 18, § 1, Fr. 41 pr. (v-3).

33. Vegeu n. 10.

34. Fr. 20, §§ 3, 6, 12-16, Fr. 25, §§ 4-9, Fr. Fr. 26, 27, § 1, Fr. Fr. 29, 40, § 1, Fr. 41, § 1, Fr. Fr. 51 pr., 56 (v-3);

fe respon del cas fortuit des que està en possessió de l'herència; i el de bona fe, des de la reclamació, perquè des d'aquest moment s'equipara al de mala fe.[35]

EXCEPCIONS QUE POT OPOSAR EL DEMANDAT. — Pot negar la condició d'hereu del demandant o que ell lesioni el dret d'herència;[36] negar que posseeixi el que se li reclama; allegar que posseeix per altri, designant-lo. Si, malgrat negar-ho, posseeix, la condemna ha de consistir a obligar-lo a transferir la possessió al demandant, el qual no necessita fer prova.[37] També pot negar que posseeixi com a hereu; però, si no demostra que posseeix per altre títol, no li val l'excepció, perquè resulta posseir *pro possessore*.[38]

L'excepció de prescripció,[39] per D. R. sembla que no la pot oposar el que posseeix *pro herede* o *pro possessore*;[40] però s'ha de referir a la possessió de coses hereditàries que té com a cohereu;[41] no, a la del títol d'hereu.[42] La jurisprudencia, fundada en l'usatge *Omnes causae*, admet, en efecte, la prescripció del dret

S. 12 oct. 01. El Fr. 51, § 1 (V-3) diu que dels fruits posteriors a la L. C. no se'n deuen interessos; però sí dels anteriors que han enriquit el demandat, la qual cosa concorda amb l'art. 1109, § 1, C. c. Vegeu S. 6 febrer 95. La de 22 des. 08 declara que l'adjudicatari provisional d'una herència ha de restituir al definitiu, els fruits, des de l'adjudicació, i no des de la protocolització. Vegeu MAYNZ, III, 530-535, i § 146.

35. Fr. 20, § 11, Fr. 25, § 7, Fr. 31, § 3 (V-3). Vegeu ARNDTS-SERAPINI, III, 239, 240, n. 3, 241, n. 4.
36. MAYNZ, III, 535.
37. Arg. Fr. 80 (VI-1), Fr. 9 pr. (XLIV-2).
38. Vegeu n.s 10 i ss.
39. Vegeu C. 3 (VII-39), MAYNZ, III, 536.
40. C. 7 (III-31).
41. Vegeu § 79, n.s 9 i ss.
42. Vegeu MAYNZ, III, 536, n. 38.

hereditari i, per consegüent, de l'acció de petició d'herència.[43]

El posseïdor de bona fe es pot veure impossibilitat de tornar allò que se li reclama; i estarà obligat a cedir les accions i a comprometre's a tornar la mateixa cosa, si la recobra, o a pagar son import; amb dret de fer-se cedir les accions, en els casos i amb les distincions vistes amb referència a l'acció reivindicatòria.[44] Sol dir-se que l'hereu no té acció contra el tercer que compra una cosa hereditària; però no és exacte sinó tractant-se d'un tercer protegit per la llei Hipotecària.[45]

Despeses. — Les necessàries sempre pot demamar que se li abonin, el posseïdor de bona fe; i el de mala fe, si subsisteixen.[46] Es consideren despeses necessàries les que ho són per conservar les coses herediràries, l'import dels deutes de l'herència[47] i el dels llegats pagats pel posseïdor. Les despeses útils s'abonen al posseïdor de bona fe, encara que recaiguin sobre cosa extingida; al de mala fe, només si aprofiten a l'hereu; i, en altre cas, es poden retirar, si no és en perjudici de la cosa.[48] Unes i altres es poden recla-

43. SS. 8 maig 61, 28 febrer 70, 21 set. 66, 17 febrer 82, 30 març 89, 15 abril 04, 1 juliol 19 (algunes de Barcelona). La de 16 oct. 18 declara que l'acció per demanar rescissió d'una divisió d'herència lesiva, corre des que s'han entregats els béns als hereus, consumant-se el contracte particional.

44. § 146, n.ª 4 i ss. Vegeu Fr. 57 (v-3), Fr. Fr. 57, 58 (vi-1).

45. L'opinió combatuda es funda en el Fr. 25, § 17 (v-3); però ho refuta Arndts-Serafini, iii, 243, n. 1, que interpreta el dit Fr.

46. Fr. 38 (v-3), Fr. 6, § 3 (iii-5).

47. Fr. 31 pr., § 1, Fr. Fr. 38, 53 (v-3), Fr. 49 (iii-5), CC. 5, 12 pr., § 1 (iii-31).

48. Fr. Fr. 37, 38 (v-3), C. 5 (iii-32).

mar per excepció, mitjançant el *jus retentionis*.[49] Les despeses voluptuàries només donen el *jus tollendi*.[50]

LIBERACIÓ. — Finalment, el demandat té dret d'exigir que se'l lliberi o se li caucioni la indemnitat de les obligacions contretes i de les responsabilitats derivades de la possessió de l'herència,[51] que no li siguin imputables en concepte de dol o de culpa.

SENTÈNCIA. — La recaiguda en plet sobre petició d'herència té d'especial que, no sols produeix acció i excepció de cosa jutjada entre els litigants,[52] sinó que, demés, afecta indirectament els creditors i legataris;[53] però, com que no els ha de perjudicar una discussió simulada,[54] els queda salva[55] la facultat d'intervenir en els plets sobre petició d'herència.

49. Fr. 33 fi (XII-6).
50. Fr. 39 (V-3).
51. Fr. 20, § 20, Fr. 40, §§ 3, 4 (V-3).
52. Vegeu Fr. 12 (XII-2).
53. Fr. 3 pr. (XXI-1). No passa així amb la transacció, Fr. 3 pr. (II-15).
54. Fr. 50, § 1 (XXX), Fr. 14 pr. (XLIX-1).
55. Fr. 14 pr. (XLIX-1). Vegeu MAYNZ, III, 538 i 88.

§ 540. Secció segona

Accions possessòries sobre l'herència

Aquestes accions són d'origen pretori i permeten de prendre possessió d'una herència sense prejutjar el dret al domini de la mateixa herència. Les unes es donen a l'hereu que no pot adir-la per sa situació especial, i una altra és comparable als interdictes possessoris[1]

I. BONORUM POSSESSIONES : *a)* POSSESSIÓ DE L'HEREU CONDICIONAL. — Mentre està pendent la condició que no es pot complir de seguida, l'hereu pot demanar possessió de l'herència, baix caució.[2]

b) POSSESSIÓ DEL PÒSTUM. BONORUM POSSESSIO VENTRIS NOMINE.[3] — El concebut, instituït hereu o cohereu, té dret de posseir l'herència[4]. El Fr. 1, § 2 (XXXVII-9), exigeix que el pòstum sia *heres sui* del causant i que no sia desheredat; però, segons Maynz,[5] la N. 115 estengué el dret a tots els instituïts hereus no nascuts. Ho pot demanar la mare : si és vídua del causant, pel sol fet d'ésser cert o versemblant l'embaràs;[6] i les altres, si no tenen suficients mitjans de subsistència.[7]

1. MAYNZ, III, 540; SERAFINI, II, 409; WINDSCHEID, III, p. 1, 288, ARNDTS-SERAFINI, III, 244.
2. § 447, n.ª 37, 38.
3. D. (XXXVII-9); MAYNZ, III, 470; ARNDTS-SERAFINI, III, 245; WINDSCHEID, I, p. 1, 291; MANRESA, VII, 147.
4. Fr. 1 pr. (XXXVII-9).
5. III, 471, n. 8.
6. Fr. 1, § 1 (XXXVII-9).
7. Fr. 6 (XXXVII-9). L'art. 964 C. c. assenyala aliments a la vídua, en aquests casos.

Mentre s'espera el part, l'herència es posa en administració. Administra la mateixa mare o ella demana que la intervenció del *curator ventris* s'estengui als béns. En el primer cas la mare només pot retirar el precís per aliments. Per D. R. el *curator ventris* administra i, a més, vigila el part.[8] El C. c. disposa una administració com la del judici de testamentaria, i és el que creuen aplicable molts d'autors.[9]

Els aliments que rebi la mare, per aquest concepte, no els ha de tornar encara que l'embaràs no resultés cert, a menys que l'hagués fingit, és a dir, en el cas de mala fe,[10] o que hagués transferida a altri l'administració de l'herència.[11]

Aquesta situació acaba pel part, o per la certesa de què la suposada mare de pòstum instituït l'hereu no estava embarassada.[12]

c) Possessió de l'impúber al qual es nega l'estat civil. — L'impúber que, per ésser presumpte descendent del causant d'una successió, té dret a tota o a part alíquota d'una herència, si un altre hereu li nega la condició de descendent i, per tant, son dret a l'herència,[13] amb coneixement de causa,[14] pot obtenir la *bonorum possessio ex Carboniano edicto*,[15] de l'herència a la qual tindria dret si realment fos descendent; ajornant-se la discussió de l'estat civil per

8. Fr. 1, §§ 18-26 (XXXVII-9).
9. Vegeu Serafini-Trias, II, 410, n. 16; Pella, IV, 79, amb referència als arts. 965, 966 C. c.
10. Fr. 1, § 28, Fr. Fr. 3, 9 (XXXVII-9).
11. D. (XXV-5), (XXV-6).
12. Fr. 1, § 27, Fr. 10 (XXXVII-9).
13. Fr. 1 pr., § 8, Fr. 6, § 3, Fr. 13 (XXXVII-10).
14. Fr. 3, §§ 4, 5 (XXXVII-10); Windscheid, I, p. 1, 293.
15. D. (XXXVII-10), C. (IV-17); Maynz, III, 472; Arndts-Serafini, III, 245.

quan hagi arribat a la pubertat; i durant aquest temps té dret a aliments a càrrec de l'herència, els quals no ha de restituir encara que perdi el plet sobre l'estat civil.[16]

Si el pupil reclama la possessió de tota l'herència, ha de prestar caució. No fent-ho ell, el que li disputa l'herència en pot obtenir la possessió, també cauccionant; i, si tampoc no ho fa, l'herència es posa en administració.[17]

Si, arribada la pubertat de l'hereu, es promou judici sobre el seu estat civil, i ell havia usat l'expressat interdicte, figura en el plet com a demandat.[18]

d) Per D. R. l'hereu boig no podia adir l'herència; i, si no era *heres sui* i, per tant, si no l'adquiria *ipso jure*, es permetia al seu curador que en prengués possessió : *bonorum possessio furiosi nomine*;[19] però avui, pel C. c., el tutor pot adquirir l'herència en representació de l'incapacitat,[20] resultant inútil aquesta possessió.

II. Interdicte d'adquirir la possessió. — Tot aquell que demostri ésser hereu en força d'un testament sense defecte de forma, o per aute de declaració d'hereu abintestat,[21] pot demanar la possessió dels béns que poseís el causant, en morir, sempre que no

16. Fr. 5, § 3; Fr. 6, §§ 4, 5 (XXXVII-10), Fr. 20 (V-2).

17. Fr. 1, § 1, Fr. 3, § 13, Fr. 5, §§ 2 i ss., Fr. Fr. 15, 16 (XXXVII-10). Són molt extenses les facultats que li dóna el D. R. Fr. 15 (XXXVII-10).

18. Fr. 6, § 6 (XXXVII-10). Vegeu Fr. 14 h. t.

19. D. (XXXVII-3); Maynz, III, 473; Arndts-Serafini, III, 246.

20. Arts. 262, 269, n. 10.

21. Art. 1633 E. c.

els posseeixi legítimament altra persona a títol de propietari ni d'usufructuari.[22]

PROTECCIÓ HIPOTECÀRIA. — El dret dels hereus està protegit indirectament per l'art. 23, § 2 llei Hipotecària, que nega efecte contra tercer a les inscripcions de béns hereditaris a títol d'herència o de llegat, fins passats dos anys de la inscripció; fora que el titular sia legitimari.[23]

22. Arts. 1633 i ss. E. c.; C. 3 (VI-33). Segons MAYNZ, I, 709, n.ª 6 i ss., aquest interdicte — que no és acció possessòria — substituí l'interdicte *quorum bonorum* creat per adquirir la *bonorum possessio secundum tabulas*. MAYNZ, III, 317, 469, n. 2, 540. La S. 24 maig 92 permet de dirigir l'acció contra els marmessors que no haguessin complert l'encàrrec en el temps legal. La S. A. B. 30 juny 97 (*Rev. jur. de Cat.*, III, 538) no l'autoritza a un fideïcomissari contra la successió del fiduciari, si l'herència d'aquest està englobada en la que es reclama. La S. 4 gener 99 sembla permetre, als marmessors castellans, de promoure aquest interdicte. Vegeu MANRESA, VI, 130. Quant al fideïcomissari, § 464, n. 15.

23. Art. 23, § 3. Vegeu § 234, n.ª 21 i ss. La llei Hipot. anterior assenyalava el termini de cinc anys.

PREJIDENCIA • GENERALITAT DE CATALUNYA • BIBLIOTECA

TAULA ALFABÈTICA DE MATÈRIES

A

ABATUT. — V. FALLIT.

ABEURADOR (servitud), II, 197.

ABINTESTAT. — V. SUCCESSIÓ INTESTADA.

ABSÈNCIA : anotació preventiva d', IV, 153; declaració, 150; moció, 150; prevenció, 151. — V. DRETS EVENTUALS DE L'ABSENT, PRESUMCIÓ DE MORT.

ABSTENCIÓ : Benefici d'abstenir-se de l'herència, V, 500.

ACCESSIÓ : en general, II, 83; d'immobles, 85; de mobles, 96; de moble a immoble, 91.

ACCESSIÓ POSSESSIONIS, II, 26.

ACCESSIONS, I, 142.

ACCIÓ : en general, I, 265; concurs d'accions, 288; extinció, 298; transmissió, 270. — V. LITIS CONTESTATIO, PRESCRIPCIÓ.

ACRETIO. — V. DRET D'ACRÉIXER.

ACCEPTACIÓ : de donacions, III, 354; d'herència, V, 501.

ACOLLIMENT : a compres i millores, IV, 332. — V. DONATS.

ACTES DE CORTS, I, 29.

ACTES JURÍDICS : d'adquisició de drets, I, 219; de conservació, 223; de garantia, 225. Actes inscribibles, II, 495; jurídics, en general, I, 78. Classificacions, I, 70; efectes generals, 200; elements, 80; fins, 219; forma externa, 150; forma interna, 157; interpretació, 183; naixement, 193.

ACTES : nuls, I, 207; propis, 201; rescindibles, 217; simulats, 157; tolerats, 154; II, 234.

ACTES D'ÚLTIMA VOLUNTAT. — V. CODICIL, DONACIÓ MORTIS CAUSA, TESTAMENT.

ACTIO : *ad exhibendum*, II, 175; *aestimatoria*, III, 310; *aquæ et aquæ pluviæ arcendæ*, II, 196; aquiliana o *ex lege Aquilia*, III, 539; *commodati*, III, 412; *conducti*, III, 398; *communi dividundo*, III, 516; *confessòria*, II, 241; *constituta pecunia, de*, III, 467; *damni infecti*, III, 527; *dejectis (de effusis et dejectis)*, III, 545; *depositi*, III, 441; *depositi sequestraria*, III, 442; *doli*, I, 125; *effusis et dejectis, de*, III, 545; *empti*, III, 314; *expletoria*, V, 431; *familiae erciscundae*, V, 574; Faviana o quasi Calvisiana, V, 458; *fideicomissaria*, V, 192; *finium regundorum*, III, 521; *funeraria*, III, 494; *hypothecaria*, II, 435, 447; *in rem verso, de*, III, 217; *institutoria*, III, 464; *legis Aquiliae*, III, 539; *locati*, III, 403; *legitima, de*, V, 431; *mandati*, III, 208, 211; *mutui*, III, 260; negatòria, II, 172; *negotiorum gestorum*, III, 439; *partu agnoscendo, de*, IV, 79; Pauliana, I, 248; *pauperie, de*, III, 545; *peculio, de*, III, 216; *pecunia constituta, de*, III, 467; *petitione hereditatis, de*, V, 586; *pignoratitia*, II, 398; *possessoria*, II, 40, 48; *possessoria hereditatis*, V, 594; *positis et suspensis, de*, III, 545; *praescriptis*

verbis, III, 248; Publiciana, II, 48; *quanti minoris*, III, 310; *quod iussu*, III, 215; *quod metus causa*, I, 126; *rei judicatae*, I, 375; reivindicatòria, II, 153, 161, 166; rescissòria, III, 464; restitutòria, III, 464; *sequaestraria*, III, 442; *Serviana*, II, 398; supletòria, V, 431; tributòria, III, 216; *tutelae*, IV, 143; *ususfructus*, II, 267; *vendili*, III, 290.

ACTIO NATA, I, 302.

ACTIONES : *aedilitiae*, III, 307; *adjectitiae qualitatis*, III, 215; *in personam*, I, 267; *in rem*, I, 267; *in rem scriptae*, I, 267.

ADICIÓ D'HERÈNCIA, V, 501.

ADDICTIO IN DIEM, III, 326.

ADJECTUS SOLUTIONIS CAUSA, III, 215.

ADJUDICACIÓ EN JUDICIS DIVISORIS, II, 130; III, 217, 522; V, 578, 584.

ADJUDICACIÓ PER PAGAR DEUTES, II, 24, 457; V, 580.

ADJUDICACIÓ EN PAGAMENT DE DEUTES, III, 24.

ADMINISTRACIÓ. — V. ABSENT, DOT, GESTIÓ DE NEGOCIS, PARAFERNALS, PECULIS, TUTELA.

ADOPCIÓ, IV, 40; drets successoris de l'adoptat, V, 399, 458, 480. — V. DONATS.

ADQUISICIÓ DELS DRETS, EN GENERAL, I, 219. — V. ADQUISICIÓ DEL DOMINI, HERÈNCIA, LLEGATS, SERVITUDS, etc.

ADQUISICIÓ DE L'HERÈNCIA : en general, V, 498; adició, 501; extensió i eficàcia de l'adició, 507; *heres sui*, 499; requisits de l'adquisició, 498.

ADVENTICI (peculi), IV, 56.

ADVOCAT : prescripció d'honoraris, I, 318; *quota litis*, III, 204.

APIANÇAMENT. — V. FIANÇA.

APILLAMENT. — V. ADOPCIÓ.

AFINITAT, IV, 75.

A FORAGITAR FRAUS, IV, 164.

AFRONTACIONS, III, 525.

AGÈNCIA D'ANUNCIS, III, 203.

AGENT. — V. GESTIÓ DE NEGOCIS.

AGERMANAMENT, IV, 342.

AGNICIÓ DE BONA FE, II, 344.

AIGUAT, II, 88.

AIGÜERA, II, 207.

AIGÜES, II, 135; domini de les estancades, 138; de les pluvials, 136; de les subterrànies, 139; de les vives o corrents, 137. Servituds legals en matèria d'aigües, II, 230; servituds de pas d'aigua, 154; servituds de rebre o no aigua, 193.

AIXARMADA, III, 380.

AIXOVAR, IV, 317.

AJORNAMENT (en el compliment de les obligacions), III, 29; en els llegats, V, 243.

ALAMBOR, II, 200.

ALBARÀ, I, 317.

ALÇADA D'EDIFICIS, II, 211.

ALGÚ, I, 188.

ALIENACIÓ, en general, I, 239.

ALIENACIÓ DE BÉNS : anotats preventivament, II, 458; empenyorats, 401; fideïcomitits, V, 155; de fills de família, IV, 60; de menors en tutela, IV, 135; hipotecats, II, 436; litigiosos, I, 241; de dot inestimat, IV, 243; d'herència, V, 541; de parafernals, IV, 352.

ALIENACIÓ EN FRAU DE CREDITOR, I, 243.

ALIENACIONS PROHIBIDES PEL CAUSANT, I, 251; V, 155.

ALIMENTS : durant plet de divorci o de nulitat de matrimoni, IV, 28; legals, 95; pactats en capitols matrimonials, 187; del concursat, 98; de l'hereu que delibera o pren inventari, V, 533; del que interposa *querela inofficiosi testamenti*, IV, 98; de l'impúber al que es nega l'estat civil, V, 596; de la dona embarassada de l'instituït hereu, V, 595.

ALODIALS (bens), II, 311.

AL·LUVIÓ, II, 85; usdefruit de l'al·luvió, 261.

ALTIUS NON TOLLENDI, II, 211.
AMIGABLE COMPOSICIÓ, III, 224.
AMORTITZACIÓ (de finca emfitèutica), II, 365.
ANASTASIANA (llei), I, 275.
ANDRONA, II, 213, 214.
ÀNIMA. — V. INSTITUCIÓ D'HEREU, MARMESSOR UNIVERSAL.
ANIMUS POSSIDENDI, II, 10.
ANJUB, II, 200.
ANOTACIÓ PREVENTIVA : en general, II, 448; causes, 451; efectes especials, 460; efectes generals, 458; forma, 508. — V. CRÈDIT REFACCIONARI, DEMANDA, EMBARGAMENT, LLEGAT.
ANTICRESI, II, 488; III, 482.
ANUNCIS AL PÚBLIC, III, 8; agències d'anuncis, III, 203.
ANY, I, 194; any agrícola, I, 195.
ANY DE PLOR, V, 449.
ÀPOCA, III, 121, 122.
APORTACIÓ DE DOT, IV, 221.
APOTECARIS (prescripció de crèdits), I, 319.
APRISIONS, II, 69.
AQÜEDUCTE (servitud de), II, 191, 230.
ARAN (dret especial), I, 32.
ARBITRATGES, III, 224.
ARBRES : alts, II, 219; fruiters, 220; que fan escala, 222; servituds sobre arbres, 219; usdefruit d'arbres, 261.
ARQUITECTES (responsabilitat), III, 429.
ARRENDAMENT DE COSES : hipoteca legal, III, 403; noció i elements essencials, 328; obligacions de l'arrendador, 391; obligacions de l'arrendatari, 399; terminació de l'arrendament, 404.
ARRENDAMENT DE SERVEIS, III, 416.—V. CONTRACTE D'OBRES.
ARRAE, III, 481. — V. PAGA I SENYAL.
ARROGACIÓ, IV, 36; efectes, 40; V, 399, 458, 480.
ARTESANS I ARTISTES (prescripció de crèdits), I, 317.
ASCENDENTS. — V. ALIMENTS, DESHEREDACIÓ, LLEGÍTIMA, PARENTIU, SUCCESSIÓ INTESTADA.
ASSEGURAMENT, ASSEGURANÇA, III, 336; assegurament de finca en usdefruit, II, 285.
ASSOCIACIÓ, en general, I, 90. — V. SOCIETAT.
ASSOCIACIÓ A COMPRES I MILLORES, IV, 332.
ATANS, II, 199.
AUDITOR DE CAUSES PIES, V, 213, 223, 229.
AUGMENT DE DOT DURANT EL MATRIMONI, IV, 230.
AUTOR DE FET PUNIBLE (responsabilitat civil), III, 533.
AVI. — V. ASCENDENTS.
AVULSIÓ, II, 88.

B

BANQUETA (indici de mitjaneria), II, 203.
BANYS, II, 203.
BARCELONA : dret especial, I, 30; correnlitat, III, 101; emfiteusi, II, 368; fiança de dona casada, III, 466; hort i vinyet, II, 368; institució d'hereu, V, 62; invalidació de testaments, V, 391; preterició, V, 434; repudiació d'herència acceptada, V, 509; testament sagramental, V, 40.
BENEFICI : d'abstenció d'herència, V, 500; de cessió d'accions, III, 457; de competència, III, 71; de deliberar, V, 526; de divisió, III, 100, 457; d'excussió o d'ordre, III, 455; d'inventari, V, 528; de restitució *in integrum*, I, 336; de separació de patrimonis, V, 537.
BENEFICIS, en general, I, 70.
BÉNS : alodials, II, 311; de dona casada, IV (V. DOT, PARAFERNALS); emfitèutics, II, 311; feudals, II, 311; de fill de família, IV, 54; reservables, V, 459.
BOIG : declaració d'incapacitat, IV, 147; extensió de la inca-

pacitat, I, 112; testament del que ha estat boig, V, 55. — V. TUTELA.
BOIGUES, III, 381.
BONA FE : en la possessió, II, 14; en la usucapió, II, 113.
BOSCOS : servituds sobre arbres, II, 219; usdefruit de boscos, II, 261.
BOY-COTT, III, 537.
BURCEGA (paret), II, 200.
BUTLLA SATIS VOBIS, IV, 16.
BUTLLES PONTIFÍCIES, I, 29.

C

CABALER (capítols de cabalers), IV, 324; id. de pubilla amb cabaler, 317.
CABREVACIÓ, II, 361.
CAÇA, II, 71.
CAMÍ (servitud de pas), II, 188.
CAMINS DE LES AIGÜES : domini, II, 142. — V. SERVITUDS DE PAS D'AIGUA.
CAMP : servituds sobre arbres, II, 191; cerca de propietats, III, 525.
CANA DE DESTRE, II, 219.
CANCEL·LACIÓ : II, 541; d'anotacions preventives, II, 449; de càrregues, 549; del dret de lluir i quitar, 479; del d'hipoteca, 440; de mencions, 546 manera de cancellar, 541; nullitat de les cancellacions, 547.
CÁNON, II, 324.
CANONADES (servituds sobre parets), II, 200, 203, 207.
CANTÓ (finestra a cantó), II, 214.
CANVI DE CURS DE RIU, II, 88.
CAPACITAT : d'obrar, I, 96; de les persones jurídiques, I, 93. (V. INCAPACITATS.) Capacitat de rebre per actes d'última voluntat, V, 65; capacitat de testar, V, 17.
CAPIONES *(mortis causa)*, V, 380.
CAPÍTOLS DE CORTS, I, 29.
CAPÍTOLS MATRIMONIALS : en general, IV, 158; condició jurídica de les donacions que contenen, 162; persones que hi intervenen, 160. Capítols d'associació familiar, IV, 330; de cabalers, 324; dobles, 328; d'hereu amb cabalera, 169; d'hereu amb pubilla, 323; de pubilla amb cabaler, 317; de vidus, 326.
CAP-SOU, V, 210, 228.
CÁRRECS TUTELARS, IV, 108; provisió, 111; excuses, 122; incapacitats, 119; remoció, 124.
CARREGAMENT DE PARET, II, 206.
CÀRREGUES : cancel·lació, II, 559; liquidació, 328, 439; redempció de censals, 486; de censos, 376, 381; del dret de lluir i quitar, 479; de servituds, 246.
CARRERADA, II, 189.
CARTA : si interromp la prescripció, I, 327; prova de documents privats, I, 361.
CARTA DE GRÀCIA. — V. DRET DE LLUIR I QUITAR.
CASAMENT A CASA, IV, 288.
CAS FORTUIT, III, 42.
CASUS DOLO VEL CULPA DETERMINATUS, III, 44.
CASTRENSE (peculi), IV, 55.
CATALÀ : qui ho és i qui deixa d'ésser-ho, I, 55.
CAUCIÓ : en el dot, IV, 231; en el fideicomís, V, 150; entre coherens, 583; en els llegats, 255, 274, 291, 319; en l'usdefruit, II, 274; en la tutela, IV, 129.
CATONIANA (regla), V, 353.
CAUSA : en els contractes, III, 177; en la institució d'hereu, V, 90; en els llegats, V, 246; en les obligacions, III, 159.
CAUSES D'INCAPACITATS, I, 96.
CAVALER. — V. CABALER.
CENS : a nua percepció, II, 367; bord, 314; emfitèutic, 307; sense domini, 367. — V. CÁNON.
CENSAL, II, 481.
CENSALISTA : en el cens, II, 323; en el censal, 482, 484.

CENSATARI : en el cens, II, 316; en el censal, 482, 486.
CERCA DE PROPIETATS, III, 525.
CERQUES VIVES, III, 525.
CESSIÓ D'ACCIONS : I, 270; accions que no es poden cedir, 273; cessió forçosa, 270; cessió voluntària, 270; efectes entre cedent i cessionari, 279; efectes quant a tercer, 280; forma de la cessió, 278; garantia que presta el cedent, 280; limitacions legals de la cessió, 275; llei Anastasiana, 275 fi.
CESSIÓ D'ARRENDAMENT, III, 401.
CESSIÓ DE CRÈDITS HIPOTECARIS, II, 433.
CESSIÓ DE TERRENY PER A PARET MITGERA : forçosa, III, 526; voluntària, II, 200.
CIUTADANIA, I, 97.
CLARABOIA, II, 212.
CLASSIFICACIONS : dels contractes, III, 180; de les coses, I, 131; dels fideicomisos, V, 127; dels llegats, V, 237, 239, 303; de les obligacions, III, 86; de la possessió, II, 13.
CIÈNCIA I PACIÈNCIA, I, 154.
CLÀUSULA : *ad cautelam* o derogatòria, V, 389; codicillar, 61; de confiança, 198; penal, III, 468.
CODICIL, V, 59.
CODI CIVIL : com a dret supletori, I, 44; prelació de codis, 23.
COL·LACIÓ, V, 549.
COL·LATERAL, IV, 74. — V. CÀRRECS TUTELARS, SUCCESSIÓ INTESTADA.
COLISIÓ DE DRETS, I, 229.
COMIAT, III, 404.
COMIS : del domini, II, 133; de la emfiteusi, 362.
COMISSORI (pacte), II, 435; III, 328, 478.
COMISSIÓ (contracte), III, 252; de l'agent d'anuncis, 203 fi; del corredor de finques, 204.
COMMIXTIO, II, 96.
COMODAT : noció i elements essencials, III, 408; drets i obligacions, 410.
COMPENSACIÓ : crèdits no compensables, III, 148; efectes, 152; requisits, 148.
CÒMPLICES DE FET PUNIBLE (responsabilitat civil), III, 536.
COMPLIMENT DE CONDICIONS: en general, I, 172; en les successions, V, 94, 239.
COMPLIMENT DE LES OBLIGACIONS : a favor de qui s'han de complir, III, 20; causa, 27; com, 28; despeses, 32; garanties, 32; lloc, 28; temps, 29; qui pot i qui deu, 16; a qui s'ha de pagar, 20. — V. INCOMPLIMENT.
COMPRA-VENDA : capacitat, III, 271; limitacions, 271; consentiment, 270, 273; cosa, 274; consumació, 283; elements essencials, 269; noció, 269; perfecció, 280, 282; preu, 277. Efectes : obligacions del comprador, III, 386; la cosa no respon del preu ajornat, 286; *exceptio non adimpleti contractus*, 287; *periculum* i *commodum*, 288; venda *per aversionem*, 289; obligacions del venedor : entrega, 291; *exceptio non adimpleti contractus*, 292; garantia, en general, 294; garantia per defectes de la cosa, 307; accions redhibitòria i *quanti minoris*, 307; sanejament per evicció, 295. *vacuam possessionem tradere*, 291. Rescissió, en general, III, 315; per carta de gràcia, II, 443; per lesió, III, 315; per retracte administratiu, 323, pel de confinants, 319; per emfiteusi, II, 355; per retracte gentilici o tornería, 322.
COMPRES I MILLORES (associació a), IV, 332.
COMPROMÍS ARBITRAL, III, 224.
COMPTADOR PARTIDOR, V, 558.
COMPTES : del gestor de negocis, III, 491; de l'hereu de confiança, V, 206; del mandatari, III, 205; del marmes-

sor particular, V, 235; de l'universal, 228; del tutor, IV, 141. Error de comptes, I, 124.
COMPTES CORRENTS DE CRÈDIT, II, 445.
COMPUTACIÓ : de falcídia, V, 267; de graus de parentiu, IV, 75; de la valor de l'herència, V, 265; de la llegítima, 420; de la trebeliànica, 180.
COMUNITAT DE BÉNS : dret real, II, 60; en herència indivisa, V, 523; divisió, 546; diferències entre comunitat i societat, III, 232.
CONCORDAT, I, 92; II, 381; V, 83.
CONCUBINA (testamentifacció passiva), V, 70, 495, 497.
CONCURS : d'accions, I, 288; de crèdits, III, 76; obert al públic, 165.
CONCURSAT (capacitat), I, 117.
CONDICIÓ : en general, I, 162; classificacions, 63, 169; diferències entre condició i *dies* en els llegats, V, 244; diferències entre condició i modo, I, 181; compliment de les condicions, I, 172; condició mixta que no es pot complir, I, 173; Efectes generals de les condicions, I, 172; efectes especials en els contractes, III, 267; en els fideïcomisos, V, 127; en la institució d'hereu, 90; en els llegats, 239.
CONDICIÓ JURÍDICA DEL LEGITIMARI, V, 406.
CONDICTIO : *causa data causa non secuta*, III, 500; *indebiti*, 502; *ob injustam vel turpem causam*, 507; *sine causa*, 498.
CONDUCCIÓ D'AIGÜES, II, 191.
CONEIXEMENT DE FET O D'ACTE NO INSCRIT (als efectes hipotecaris), II, 526, 532.
CONEIXEMENT DEL TESTADOR, V, 23.
CONEIXEMENT (teoria sobre perfecció de contractes per correspondència) III, 165.
CONFESSIÓ, I, 363.
CONFESSOR (testamentifacció passiva), V, 77.
CONFIANÇA : clàusula de, V, 198; herència de, 204; esperit del dret català, I, 19.
CONFIRMACIÓ D'ACTES INVÀLIDS, I, 211.
CONFUSIÓ : acte d'adquirir el domini, II, 96; causa d'extinció d'emfiteusi, II, 375; de les obligacions, III, 145; de les servituds, II, 245; de l'usdefruit, II, 283.
CONSELL per contreure matrimoni, IV, 10.
CONSELL DE FAMÍLIA, IV, 109, 115; funcionament, 127; excuses, 122; incapacitats, 119; constitució, 115; remoció, 124.
CONSENTIMENT : en els contractes, III, 162; en general, I, 122, 150; per al matrimoni, IV, 9; en els testaments, V, 20. — V. VICIS DEL CONSENTIMENT.
CONSERVACIÓ. — V. DESPESES NECESSÀRIES, OBLIGACIONS DE L'ARRENDATARI, DEL MARIT RESPECTE AL DOT INESTIMAT, DEL PROPIETARI DEL PREDI DOMINANT, DE L'USUFRUCTUARI, DEL VENEDOR.
CONSIGNACIÓ, III, 138.
CÒNSOL : documents atorgats a l'estranger, I, 358; testament atorgat a l'estranger, V, 50.
CONSOLIDACIÓ DE L'USDEFRUIT, II, 283.
CONSTITUCIÓ DE DOT A LA DONA, IV, 205.
CONSTITUT (pacte de), III, 467.
CONSTRUCCIÓ : de paret mitgera, II, 204. — V. CONTRACTE D'OBRES.
CONSUETUD. — V. DRET CONSUETUDINARI.
CONSUETUDS DE SANCTACÍLIA. — V. SERVITUD.
CONSUMACIÓ : d'actes jurídics, I, 193; de la compra-venda, III, 283.
CONTRA-ÀPOCA, II, 391.
CONTRACTE : en general, III, 161; classificacions, 189; causa, 177; consentiment, 162; cosa, 176; elements essencials, 184;

modalitats, 167; perfecció, 181; rescissió, 184; vicis del consentiment, 171.
CONTRACTE ESTIMATORI, III, 252.
CONTRACTE D'OBRES : efectes, III, 424; acabament, 430; naturalesa i elements essencials, 421.
CONTRACTE D'OPCIÓ, III, 193.
CONTRACTE TRINUS, III, 234 fi.
CONTRACTE DE TRANSPORTS, III, 432.
CONTRACTES ALEATORIS : assegurament, III, 336; jocs i juguesques, 445; violari, 333; vitalici, 332.
CONTRACTES CONSENSUALS, III, 181. — V. COMPRA VENDA, SOCIETAT, MANDAT, ARRENDAMENT.
CONTRACTES ENTRE CONSORTS, IV, 354.
CONTRACTES SOBRE FUTURA SUCCESSIÓ, III, 11.
CONTRACTES DE GARANTIA PERSONAL : clàusula penal, III, 468; constitut, 467; fiança, 447; jurament promissori, 473.
CONTRACTES DE GARANTIA REAL: anticresi, III, 482; hipoteca, 480; paga i senyal, 481; penyora, 477.
CONTRACTES INNOMINATS : III, 247. — V. CONTRACTE ESTIMATORI, PERMUTA, TORNAJORNALS, TRANSACCIÓ, TREBALL A MANS.
CONTRACTES LITERALS, III, 181. — V. ESTABLIMENT EMFITÈUTIC.
CONTRACTES PREPARATORIS : III, 192; compromís arbitral, 224; contracte d'opció, 193; mandat, 196; promesa de contractar, 193; societat, 228.
CONTRACTES REALS : III, 181; comodat, 408; dipòsit, 433; mutu, 258; penyora, 477; precari, 414. — V. CONTRACTES INNOMINATS.
CONTRIBUCIÓ (rebaixa de cens per), II, 330.
CONVENI ADICIONAL AL CONCORDAT. — V. CONCORDAT.
CONVINENÇA (pacte de), IV, 341.
COPROPIETAT. — V. COMUNITAT DE BÉNS.
CORNÈLIA (llei), V, 78.
CORPORACIÓ, I, 90.
CORPUS (possessió), II, 10, 18, 20, 28, 32, 34.
CORREALITAT (de les obligacions) : efectes, III, 100; extinció, 108; novació, 96; relacions entre els creditors i entre els deutors, 106.
CORREDOR, III, 204; de finques, 252. — V. COMISSIÓ.
CORRENT ELÈCTRIC (servitud), II, 218.
CORRESPONDÈNCIA (contracte per), III, 165.
CORRESPONSIÓ, II, 328.
COSA : en els contractes, III, 176; I, 255; en general, 128, 252, 254; en la compra-venda, III, 274; en els drets reals, I, 252, 255; II, 133.
COSA : dotal, IV, 203; llegada, V, 303; jutjada (acció), I, 375; excepció, 377.
COSES : que es poden aportar en dot, IV, 203; empenyorar, II, 393; hipotecar, 407. Classificacions de les coses, I, 132. Coses abandonades, II, 78; que es presumen consumides per l'ús, IV, 264.
COSÍ, I, 187.
COSTUM : espècies, I, 39; noció, 38; requisits, 41.
CRÈDIT : en general, III, 8; hipotecari (V. HIPOTECA, CONCURS DE CRÈDITS); refaccionari, II, 455; efectes de l'anotació preventiva, 448, 462.
CRIATS : arrendament de serveis, III, 416; prescripció de salaris, I, 317.
CROSERA (finestra), II, 213.
CULPA : aquiliana, III, 539; *in abstracto* i *in concreto*, 41; contractual, 38; en el compliment de les obligacions, 38; en contractar, 38; *in eligendo*, 39; graus de culpa, 41. — V. CUSTÒDIA.

CULPA DEL : fiduciari, V, 169; marit pel dot inestimat, 268.
CURIAL. — V. PRESCRIPCIÓ.
CURREDOR. — V. CAMÍ.
CUSTÒDIA, III, 47.

D

DAMNUM INFECTUM, III, 527.
DAMNUM INJURIA DATUM, III, 539.
DANY MORAL, III, 49.
DANYS I PERJUDICIS : quan s'han d'indemnitzar, III, 44-46, 48; danys directes i indirectes, 50; extensió dels abonables, 50; causats per la caça, explosions, fums, etc., 546.
DECLARACIÓ D'ABSÈNCIA, IV, 152.
DECLARACIÓ : d'incapacitat, IV, 147; de prodigalitat, 149; teoria de la declaració en els contractes per correspondència, III, 165.
DECRET DE NOVA PLANTA, I, 23.
DECRETALS, I, 35.
DEDUCTIO, II, 256; IV, 176.
DEFECTES : amagats de les coses venudes, III, 307; de les arrendades, 391; defectes subsanables i insubsanables, II, 510; respecte a la nullitat dels testaments, V, 392.
DEFENSA DEL DEMANDAT (excepcions), I, 334. — V. EXCEPCIONS.
DEFENSOR JUDICIAL, IV, 50.
DEGOTIS, II, 193.
DELACIÓ DE L'HERÈNCIA : formes, 9; relacions entre elles, 10.
DELACIÓ : dels llegats, V, 282; de la successió intestada, 475; de la testamentària, 499.
DELEGACIÓ DE DEUTES, III, 135.
DELIBERAR (benefici de), V, 526.
DEMANDA (anotació), II, 451; efectes, 460.
DEMÈNCIA. — V. BOIG.
DEROGACIÓ DE LES LLEIS, I, 77.
DIPÒSIT (contracte), III, 433; de dona casada, IV, 27; dipòsit irregular, III, 443.
DESGUÀS : de camps, II, 194; de cellers i tavernes, 193; d'edificis, 192.
DESAMORTITZACIÓ, I, 93; II, 381; V, 83.
DESHAUCI. — V. COMIAT.
DESCOMPTE, III, 64.
DESHEREDACIÓ : V, 445; d'ascendents, 447; de descendents : causes, 446; de germans, 447.
DESPESES : en general, I, 147; de l'arrendatari, III, 396; en l'accessió, II, 92, 98; en el compliment de les obligacions, III, 32; en el dot, IV, 269; en l'especificació, II, 101; en la gestió de negocis, III, 491; en l'herència fideicomitida, V, 172; en el mandat, III, 209; en la penyora, III, 480; en la possessió, II, 167; en l'usdefruit, II, 259, 272; en la venda a carta de gràcia, 476.
DESPESES DEL CABALER. — V SOLDADA DEL PUBILL.
DESTITUÏT : *desertus* (testament), V, 391.
DESTRE (cana de), II, 219.
DEUTE. — V. OBLIGACIONS.
DEUTOR CORREAL, III, 96; relacions entre deutors correals, 106; extensió de llurs responsabilitats, 100.
DIARI (del Registre de la propietat), II, 508.
DIES. — V. TERMINI.
DIMISSIÓ (dret de l'enfiteuta), II, 320.
DINER, III, 26.
DISPESER (responsabilitat), III, 534.
DISTRIBUCIÓ DE L'HERÈNCIA, V, 98. — V. DIVISIÓ DE L'HERÈNCIA.
DIVISIBLE, DIVISIBILITAT : de les coses, I, 140; de les obligacions, III, 89, 92.
DIVISIÓ DEL CONDOMINI, III, 514.
DIVISIÓ DE L'HERÈNCIA : en

general, V, 546; distribució dels béns, 578; eficàcia de la divisió, 584; relacions entre els cohereus, 582; divisió per comptadors partidors, 558; pels hereus, 568; judicial, 574; pel testador, 556.
DIVORCI : efectes de la demanda, IV, 27; efectes de la sentència, 29.
DOCTRINA DELS DOCTORS, I, 48.
DOL : en contractar, III, 174; en complir obligacions, 36; en general, I, 125, 345.
DOMICILI, I, 97.
DOMINI : adquisició, II, 66; drets del propietari, 54; modos d'adquirir, 69; limitacions del domini, 69; pèrdua, 133. — V. AIGÜES, CAMINS DE LES AIGÜES, TRESORS, EXPEDIENTS DE DOMINI.
DOMINI DIRECTE I DOMINI ÚTIL, II, 304.
DONA : capacitat d'obrar, I, 98; fiança, III, 463.
DONA CASADA : habilitació judicial, IV, 25; honors, 17; representació, 17; vènia marital, 17. Casada menor d'edat: capacitat, I, 106.
DONA VÍDUA. — V. VÍDUA.
DONACIONS ENTRE VIUS : en general, III, 352; efectes, 362; requisits, 352; revocació, 363. — V. ACCEPTACIÓ, INSINUACIÓ.
DONACIONS : entre consorts, III, 369; de tots els béns, III, 367; IV, 170; entre pares i fills, III, 372; fetes en capítols matrimonials, IV, 162; dels fills als pares, III, 373; inoficioses, V, 442; dels menors als tutors, III, 373; remuneratòries, 367; *sub modo*, 368. Per causa de matrimoni, en general, IV, 162; com s'imputen els patrimonis dels donadors, IV, 163, 209.
DONACIONS PER CAUSA DE MORT, V, 375.
DONACIONS ESPONSALÍCIES, IV, 344.
DONATS, IV, 36.
DOT : condició jurídica, IV, 202; coses que es poden donar en dot, 203; fi del dot i conseqüències que en deriven, 200; noció del dot, 198; aportació i entrega al marit, 221; formes d'aportació (estimat, inestimat), 221; modalitats, 223; pactes prohibits, 224; prova de l'entrega, 227; dot confessat, 228; constitució de dot a la dona, 205; dot forçós, 205; dot voluntari, 210; pacte reversional, 262; dots profectici i receptici, 206; forma, 215; garantia que presta el que dota, 236; pagament de dot per llegítima, renúncies, 219; quantia del dot forçós, 211; reclamació del dot, 216; constitució i aportació durant el matrimoni, 230; dot inoficiós, 213; drets del marit sobre el dot, 238; usdefruit, 245; domini, 240; hipoteca dotal, 231; opció dotal, 249; restitució del dot : causes, 253; despeses, 270; excepcions, 269; formes, temps i accions per restituir, 261; responsabilitats del marit, 268.
DRET D'ACRÉIXER : entre fideicomissaris, V, 193; entre hereus, 512; entre legataris, 297; en el llegat d'usdefruit, 301; entre legitimaris, 437.
DRET ANORMAL, I, 69.
DRETS CATALANS ESPECIALS: d'Aran, I, 32; de Barcelona, 30; de Girona, 32; de Lleida, 32; de Tortosa, 32.
DRET CATALÀ GENERAL : I, 32; esperit, 19; existència i justificació, 13.
DRET CANÒNIC, I, 34.
DRET CONSUETUDINARI, I, 38.
DRET DE FIRMA, II, 332.
DRET DE LLUIR I QUITAR : drets del comprador, II, 443; exercici de la lluïció, 476; extinció, 479; modalitats, 471; noció i naturalesa, 470.
DRET NORMAL, I, 69.

DRET DE REPRESENTACIÓ, V, 481.
DRET DE RETENCIÓ, I, 261; II, 93, 98, 101, 167; IV, 270; V, 174, 593.
DRET ROMÀ, I, 36.
DRET SUPLETORI, I, 23, 44.
DRET VIGENT A CATALUNYA, I, 23.
DRETS EVENTUALS DE L'AUSENT, IV, 156.
DRETS IN PERSONAM, IN REM, I, 254.
DRETS VIDUALS, IV, 287.

E

EDAT : actes en què influeix, I, 100; capacitat dels menors, segons sa situació, 101.
EDIFICACIÓ : accessió, II, 83; extensió de la hipoteca sobre noves edificacions, 428 (V. PARETS, ATANS).
EDIFICIS. — V. ATANS, DESGUÀS, SERVITUDS.
EFECTES DELS ACTES JURÍDICS ANORMALS I DELS NORMALS, I, 69.
EFICÀCIA DEL BENEFICI D'INVENTARI, V, 533.
EFICÀCIA DE LA LLEI : quant al lloc, I, 53; quant al temps, 61.
EINES DE TREBALL, III, 419.
EIXOVAR, IV, 319.
ELEMENTS DE L'ACTE JURÍDIC: en general, I, 80; accidentals, 160; essencials, 81.
EMANCIPACIÓ : I, 101; IV, 70.
EMBARGAMENT : anotació preventiva, II, 452; efectes, 458, 460; coses embargables, III, 69.
EMFITEUSI : contracte, III, 375; dret real : drets del dómino, II, 323; drets de l'emfiteuta, 316; dret de Barcelona, 368; extinció, 374; noció i creació, 310; origen i importància, 307.
EMPENYORAMENT. — V. PENYORA, DRET DE LLUIR I QUITAR.
EMPRIU, II, 60, 217.
EMPTIO SPEI, EMPTIO REI SPERATAE, III, 276.
ENAGENACIÓ. — V. ALIENACIÓ.
ENCOBRIDORS (responsabilitat civil), III, 533.
ENGANY. — V. DOL. Engany de mitges, III, 315 (V. LESIÓ ULTRA DIMIDIUM).
ENRIQUIMENT INDEGUT, III, 217.
ENTERRAMENT, V, 230; despeses, III, 494; V, 8.
ENTRADA (dret de), II, 323.
ERROR : en general, I, 122; de càlcul, 124; de dret, i de fet, essencial i accidental, 123; en els contractes, III, 171; en la institució d'hereu, V, 89; en els llegats, 279; en els testaments, en general, 15.
ESCALA : arbre que en fa, II, 222; de casa d'amos distints, 61.
ESCREIX : constitució, IV, 280; correspondència amb el dot, 277; dret aplicable, 275; efectes, dissolt el matrimoni, 282; efectes durant el matrimoni, 281; finalitat, 276; noció, 274; reclamació, 286. — V. TANTUMDEM, PACTE DE SOBREVIVÈNCIA.
ESGLÉSIA (atans), II, 200.
ESMENTS (de drets reals al Registre). — V. MENCIONS.
ESPECIFICACIÓ, II, 100.
ESPERA, III, 30.
ESPERIT DEL DRET CATALÀ, I, 23.
ESPITLLERA, II, 212.
ESPONSALICI. — V. ESCREIX, PACTE DE SOBREVIVÈNCIA, TANTUMDEM.
ESPOSALLES, IV, 8.
ESQUENA D'ASE (presumpció de mitjaneria), II, 203.
ESTABLIMENT EMFITÈUTIC, III, 375.
ESTELIONAT, II, 398.
ESTIPULACIÓ AQUILIANA, III, 230.
ESTRANGER : capacitat, I, 97; documents atorgats a l', 358; testament atorgat a l', V, 50.
ESTREP (servitud d'), II, 230.

ESTUPRADOR (obligació de dotar), IV, 208.
EVICCIÓ : en l'arrendament, III, 393; en la compra-venda, 295; en el dot, IV, 236; en el fideicomís, V, 170; en els llegats, 276.
EXCEPCIÓ : en general, I, 334; de cosa jutjada, 377.
EXCEPTIO : *non adimpleti contractus*, III, 182, 287; *non numeratae dotis*, 228; *non numerata pecunia*, en el mutu, 267; *non numerata pecunia*, en els pagaments, 122; *rei venditae et traditae*, II, 169.
EXCUSES DELS CÀRRECS TUTELARS, IV, 122.
EXEMPLAR (substitució), V, 118.
EXERCICI DELS DRETS : en general, I, 228; del de lluir i quitar, II, 476; del de retracte, 356; de les servituds, 237; de la tutela, IV, 127; de l'usdefruit, II, 258.
EXPEDIENTS DE DOMINI, II, 521.
EXPEDIENTS POSSESSORIS, II, 37.
EXPROPIACIÓ FORÇOSA : causes, II, 57; efectes en cas d'emfiteusi, 384; en el d'usdefruit, 258.
EXTENSIÓ : de la hipoteca, II, 428; de la garantia hipotecària, 430; de la responsabilitat del deutor : objectiva, III, 48; subjectiva, 69; de l'hereu, I, 286.
EXTINCIÓ : de les accions, I, 298; de l'arrendament, III, 404; de l'associació a compres i millores, IV, 336; del dret hereditari, V, 541; dels codicils, 384, del dret de lluir i quitar, II, 479; del domini, 133; de l'emfiteusi, 374; de la fiança, III, 462; del fideicomís, V, 196; dels llegats, V, 353; del mandat, III, 219; de les obligacions, en general, 118; de la pàtria potestat, IV, 65; de la rabassa morta, III, 390; de la societat, 295; de les servituds, II, 244; de l'usdefruit, 281; de la tenuta, IV, 297; dels testaments, V, 384.

F

FADIGA, II, 350; a Barcelona, 372.
FADRÍ (responsabilitat de l'amo), III, 534, 544.
FADRÍ EXTERN, IV, 317, 324.
FALCÍDIA : finalitat, V, 258; computació de la valor de l'herència, 265; dels llegats, 267; liquidació, 270; manera de cobrar-la, 270; noció, 258; que s'imputa en son pagament, 272; qui hi té dret, 259; relació amb la trebeliànica, 185.
FALS. — V. ACTE SIMULAT.
FALLIT (capacitat), I, 117.
FAMÍLIA : en general, IV, 7; significat de la paraula, 188.
FARMACÈUTIC (prescripció del preu de les medicines), I, 319.
FET IL·LÍCIT (causa d'obligació), III, 532.
FET PUNIBLE, III, 532.
FIANÇA : acabament, III, 462; beneficis del fiador, 435; drets i obligacions del fiador envers el deutor principal, 438; drets i obligacions del fiador envers el cofiador, 461; efectes de la fiança, 433; intercessions de les dones, 463; noció i elements de la fiança, 447.
FIANÇA QUE HA DE PRESTAR: el coherau, V, 583; el fiduciari, V, 150; el legatari, 255, 274, 291, 319; el tutor, IV, 129; el marit, 231; l'usufructuari, II, 274. — V. CAUCIÓ MUCIANA.
FICTUS POSSESSOR, II, 12, 158.
FIDEICOMISOS : classificacions, V, 127; expressos i tàcits, 130; si l'exprés porta substitució vulgar, 134; purs, a terme i condicionals, 127; singulars i universals, 127; temporals i perpetus, 136; crides permeses, 137; generalitats, 124; crítica, 123; noció, 123; origen, 121; requisits, 124; condició jurídica del fideicomissari, 125. Drets del fidu-

ciari, abans de purificar-se el fideicomís, 151; després de purificat, 176. Drets del fiduciari, en general, 151; alienació dels béns fideicomitits, en general, 155; alienacions permeses per la llei, 159; alienacions permeses pel causant, 162; establiment emfitèutic de finca fideicomitida, 158. Extinció, 196. Inscripció, 154. Interpretació : llei *Cum avus*, 144; crida d'aquell a qui per dret toqui, 145; crida dels descendents, de grau en grau, 144; crida del parent més pròxim, 146; fills posats en condició, 140. Drets i obligacions del fideicomissari, 189; despeses, 171; evicció, 170. Obligacions del fiduciari: abans de deferir-se el fideicomís, 147; després de purificat: restitució, 165; culpa, 169; *periculum* i *commodum*, 170; quarta trebeliànica, 176. Fideicomís pactat en capítols matrimonials, IV, 191.

FIGUERA, II, 220.

FILIACIÓ : legítima, IV, 76; il·legítima, 88; natural, 81.

FILL : de família, IV, 104; posat en condició, V, 140. Significat de la paraula fill, I, 186 (V. FILIACIÓ).

FINALITAT DELS ACTES JURÍDICS, I, 219.

FINCA alodial, feudal, emfitèutica, II, 311.

FINESTRA : a cantó, II, 215; croera, 213; espitllera, claraboia o lluerna, 212; prospectiva, 214; rajalera, 213.

FINIUM REGUNDORUM, III, 521.

FIRMA PER RAÓ DE DOMINI, II, 332.

FLORÍ, III, 358.

FONAMENT DE PARET, II, 206.

FONDISTA (responsabilitat), III, 534.

FORÇA MAJOR, III, 42.

FORÇA DEL RIU, II, 88.

FORMA : dels actes jurídics, en general : externa, I, 150; interna, 157; dels contractes, III, 166; de deferir-se l'herència, V, 9; de la inscripció al Registre de la propietat, II, 507; d'instituir hereu, V, 89; dels llegats, 237, 239; dels codicils, 59; dels testaments, 21.

FORTALESES (atans), II, 200.

FRUITS : en general, I, 145; adquisició per l'usufructuari, II, 269; fruits del dot inestimat, IV, 245; de la llegítima, V, 428; fruits respecte al posseïdor, II, 163; fruits que s'imputen en la trebeliànica, V, 182; fruits que cauen en terra del veí, II, 222.

FUNDACIÓ, I, 90.

FUNERAL, V, 8, 230.

G

GANANCIALS. — V. ASSOCIACIONS D'ORGANITZACIÓ FAMILIAR.

GARANTIA QUE ES PRESTA : en l'arrendament, III, 391, 393; en la compra-venda, 294; en els contractes, en general, 32; en els llegats, V, 276; en els llegats de crèdit, 340; en els de cosa específica, 308; en els de cosa genèrica, 328.

GERMÀ : significat de la paraula, I, 187; llegítima del, V, 401; successió intestada, 484.

GESTIÓ DE NEGOCIS : casos especials, III, 494; efectes generals, 490; naturalesa, 485; requisits, 486.

GESTIÓ PRO HERede, V, 503.

GOTERA. — V. DEGOTIS.

GRADUACIÓ DE CRÈDITS, III, 76.

GRAUS : de culpa, III, 41; de parentiu, IV, 75.

GUARDADURIA. — V. TUTELA.

H

HABILITACIÓ JUDICIAL : de dona casada, IV, 25; de fill de família, 50.

HABILITACIÓ PER A LA MAJOR EDAT, IV, 146.
HABITACIÓ (dret real), II, 290.
HAC EDICTALI (llei), V, 81.
HAC NOSTRA (constitució). — V. TENUTA.
HERÈNCIA : V, 7; adquisició, 498; divisió, 546; efectes de l'adquisició, 520; pèrdua del dret hereditari, 541; petició d'herència, 586; possessió, 594; venda, 541.
HERÈNCIA DE CONFIANÇA : V, 204; caràcter jurídic, 206; crítica, 205; memòria de confiança, 208; noció de l'herència de confiança, 204; nullitat i invalidació, 212; obligacions dels hereus, 210; origen de la institució, 205; remuneració, 210.
HERÈNCIA FIDEÏCOMITIDA. — V. FIDEÏCOMÍS.
HERÈNCIA JACENT, V, 511, 539.
HERÈNCIA VACANT, V, 540.
HERES SUI, V, 499.
HERETAMENT : en general, IV, 170; condició jurídica, 171; irrevocabilitat, 171. Heretament a favor del fill que es casa : classificació, 175; efectes quant als béns futurs, 180; efectes quant als presents, 177; inscripció, 197; pactes que solen afegir-s'hi, 182; aliments, 187; fideïcomisos, 191; pacte reversional, 192; reserva per dotar, 189; per testar, 182; d'usdefruit, 184; per vendre i empenyorar, 186; premoriència del donatari al donador, 181; presumpció de comprendre o no els béns presents, 176. Heretaments a favor dels fills que s'esperen : en general, 300; heretaments purs, 303; prelatius, 306; preventius, 313. Heretaments mutuals, 324.
HERETATS : domini dels marges que les separa, III, 523; termenació, 521.
HEREU : noció, V, 7; acceptació, 498; institució, en general, 62; forma d'institució, 89; drets i obligacions, 520 (V. HERÈNCIA).
HEREU DE CONFIANÇA : caràcter jurídic, V, 204; obligacions, 210; remuneració, 210.
HEREU DISTRIBUTARI. — V. CLÀUSULA DE CONFIANÇA.
HERMAFRODITA, I, 99.
HIPOTECA : constitució, II, 421; efectes, 432; extensió de la hipoteca, 428; indivisibilitat, 417; noció i requisits, 405. — V. PROCEDIMENT HIPOTECARI, SISTEMA HIPOTECARI. Pacte d'hipoteca, III, 480. Hipoteca legal : en general, II, 424; per arrendament, III, 403; per dot, IV, 231; per llegat, V, 290; per peculi, IV, 59; per reserva, V, 463; per tutela, IV, 129; a favor de l'Estat, província, municipi i assegurador, II, 425.
HIPÒTESIS CLÀSSIQUES DELS FIDEÏCOMISOS, V, 140.
HOMESTEAD, III, 73.
HONORS : de la dona casada, IV, 17.
HORT (parets de tanca), III, 525.
HOSTALER (responsabilitat), III, 534.

I

IDIOMA, I, 152; II, 502; en els testaments, V, 27.
ID QUOD INTEREST, III, 51.
IGUALTAT DE BÉNS I GUANYS (pacte d'), IV, 340.
ILLA (ocupació), II, 86.
IMMOBLES, I, 136; accessió d'immobles, II, 83.
IMPOSSIBILITAT de complir les obligacions, III, 34.
IMPÚBER : capacitat, I, 103; successió intestada, V, 490.
IMPUGNACIÓ D'ACTES NULS : en general, I, 207; de testaments invàlids, V, 392; prohibició d'impugnar-los, 394.
IMPUTABILITAT de responsabilitats per incompliment d'obligacions, III, 34.

IMPUTACIÓ EN PAGAMENT : de falcidia, V, 272; de llegítima, 423; de trebel·liànica, 181; de mants deutes, III, 123.
INCAPACITAT : declaració de, IV, 147; incapacitat d'adquirir per causa de mort, V, 65; efectes, 86; incapacitat per a càrrecs tutelars, IV, 119; incapacitat d'obrar, I, 96; incapacitat de testar, V, 17.
INCOMPLIMENT DE LES OBLIGACIONS : causes, III, 36; cas fortuït, 42; culpa, 38; dol, 36; interessos legals, 59; mòra, 53; incompliment quant al lloc, 53.
INDEMNITAT (escriptura de), II, 484.
INDEMNITZACIÓ DE PERJUDICIS: causes, III, 36, 44; quantia, 48; quantia màxima que permet el D. R., 50.
INDIVISIBILITAT : coses indivisibles, I, 140; obligacions indivisibles, III, 89; efectes, 92; indivisibilitat de la hipoteca, I, 141; efectes, II, 417.
INDIVISIÓ (estat de), del condomini, II, 60; de l'herència, V, 523.
INGRATITUD : revocació de donacions, III, 364; dels llegats, V, 356.
INJÚRIA : prescripció de l'acció, I, 317; revocació de donacions, III, 364; testamentifacció passiva, V, 74. — V. LLEI AQUÍLIA.
INSCRIPCIÓ : en general, I, 225; en el Registre de la propietat, II, 493; actes inscribibles, 491; documents inscribibles, 501; formes interna i externa de la inscripció, 508; efectes, 519; efectes de les inscripcions invàlides, 535; evitació de les contradictòries, 509; protecció dels drets inscrits, 536; rectificació de les inscripcions, 507. Inscripció dels censos de Barcelona, 369; dels fideicomisos, V, 154; dels heretaments a favor del fill que es casa, IV, 197; dels a favor dels fills que s'esperen, 305; dels prelatius, 312; dels preventius, 314; de la tenuta, 297.
INSCRIPCIONS A LES PARETS (presumpció o prova de mitjaneria), II, 202.
INSINUACIÓ DE LES DONACIONS, III, 357; no, les per causa de matrimoni, IV, 163.
INSOLUTUMDACIÓ, III, 24.
INSTITUCIÓ D'HEREU, V, 62; capacitat passiva, 65; forma, 89.
INSTRUMENT INSCRIBIBLE, II, 495.
INTERDICCIÓ CIVIL : anotació preventiva, II, 454; incapacitat, I, 115; tutela, IV, 108.
INTERDICTE : d'adquirir la possessió, V, 596 (en els fideicomisos, 167, 192); d'obra nova i d'obra vella, II, 174; III, 530; de precari, II, 41; de recobrar i de retenir la possessió, II, 40; *de liberis exhibendis*, IV, 48. Salvià, III, 403; *de uxore exhibenda*, IV, 16.
INTERCESSIONS : III, 457; de les dones, 463.
INTERESSOS CONVENCIONALS, III, 261; interessos usuraris, 262.
INTERESSOS LEGALS : III, 59; màxim que permetia el D. R., 27; quan comença l'obligació de pagar-ne, 59; quan acaba, 62; qui n'ha de pagar, 59. — V. MÒRA, INTERUSURIUM.
INTERPRETACIÓ DELS ACTES JURÍDICS, I, 183; de les clàusules, 189; de les paraules, 185; dels fideicomisos, V, 140.
INTERPRETACIÓ DE LES LLEIS, I, 71.
INTERRUPCIÓ : de la possessió, II, 121; de la quasi possessió de les servituds, 235, 248; de la prescripció, I, 323.
INTERUSURIUM, III, 64.
INVALIDACIÓ : dels actes d'última voluntat, V, 381; dels llegats, 353; impugnació dels testaments invàlids, 392.
INVENTARI : benefici de, V, 528;

inventari dels comptadors partidors, 562; dels fiduciaris, 149; dels marmessors, 228; de la tenutària, IV, 293; dels tutors, 128; dels usufructuaris, II, 274.
INVESTIGACIÓ : de la maternitat no llegítima, IV, 85, 88; de la paternitat, 84, 88.
IRRESPONSABILITAT DEL REI, III, 85.
IRRETROACTIVITAT DE LA LLEI, I, 61.
ITER, II, 188.

J

JARDÍ : servitud d'arbres, II, 219; separació de jardins, III, 525.
JOCS, III, 445.
JOIA MITJANA, IV, 345.
JOIES (vènia marital per comprar-ne i vendre'n), IV, 25.
JORNALERS, III, 416.
JUDICI DE TESTAMENTARIA, V, 574.
JUGUESQUES, III, 445.
JURAMENT : deferit, III, 154; de Montçó, II, 333; promissori, III, 473.
JURIS POSSESSIO, II, 9.
JURISPRUDÈNCIA : hipotecària, I, 52; del Tribunal Suprem, I, 50.
JUS IN SE IPSUM, I, 129.
JUS POENITENDI, III, 249.
JUS POSSESSIONIS i JUS POSSIDENDI, II, 8.
JUS RETENTIONIS. — V. DRET DE RETENCIÓ.
JUST TÍTOL, II, 116.
JUTGE DE CAUSES PIES, V, 213, 223, 229.

L

LAUDE ARBITRAL, III, 224.
LEGALITZACIÓ DE DOCUMENTS, I, 358.
LEGATARI. — V. LLEGAT.
LEGISLACIONS ESPECIALS DINS CATALUNYA, I, 30.
LEGITIMACIÓ DELS FILLS, IV, 90.
LEGITIMARI. — V. LLEGÍTIMA.
LESIÓ ULTRA DIMIDIUM : en l'arrendament, III, 406; en l'estimació del dot, IV, 214, 223; en la compra-venda, III, 315; en la venda a carta de gràcia, II, 468.
LIBONIÀ (Senatconsult), V, 78.
LIQUIDACIÓ : de cúrregues, II, 328; de la falcidia, V, 270; de la llegítima, 423; de la trebel·liànica, 180.
LITIS CONTESTATIO : efectes, I, 290; moments en què es produeix, 295; noció, 290.
LITIS EXPENSAE : per a la dona casada, IV, 20; per als fills, 49.
LOCATIO CONDUCTIO OPERARUM, III, 421. — V. ARRENDAMENT DE SERVEIS, CONTRACTE D'OBRES.
LOCATIO CONDUCTIO RERUM. — V. ARRENDAMENT DE COSES.
LUCRUM CESSANS : per incompliment d'obligació, III, 50; cas de restitució, I, 337.
LOCK-OUT : és cas fortuït?, III, 43; és lícit?, 7.

LL

LLEGATS EN GENERAL, V, 236; atorgament, 239; classificació, 237; invalidació, 353; modalitats, 239; causa, 246; condició, 239; *dies*, 243; modo, 245; noció, 237.
LLEGATS : EL LEGATARI, V, 277; acceptació, V, 284; accions, 293; adquisició, 282; capacitats, 278; concurs de llegataris i dret d'acréixer, 297; determinació, 279; garanties del D. R., 291; garanties de la llei Hipot., 287; requisits del legatari, 278.
LLEGATS : LA PERSONA GRAVADA, V, 247; caucions que pot exigir, 274; despeses, 275; drets, 255; falcídia, 258; culpa, 274; garantia que presta, 276; requisits de la persona gravada, 248; trasllació passiva de llegats, 252.

LLEGATS : COSA LLEGADA : en general, V, 303; llegats d'aliments, 336; alternatius, 329; de cosa específica de l'hereu, 311; del legatari, 313; del testador, 307; de tercer (de cosa aliena), 312; de cosa que el testador creia pròpia i al revés, 310; de crèdit, 338; alternatiu, 340; de deute, 344; de dot, 316; de dret real, 321; de cosa genèrica, 326; d'herència, 318; de lliberació, 341; d'obligació, en general, 338; d'opció, 329; llegat parciari, 318; de peculi, 316; de pensió periòdica, 334; piadós, 352; prellegat, 347; llegat de quantitat, 331; de rèdits o productes, 335; de renda, 334; de servitud personal, 323; de servitud real, 322; d'usdefruit, 323; d'universalitat, de fet, 315; vidual, IV, 288.

LLEGÍTIMA : accions per reclamar la llegítima i son suplements, V, 507; caució Socini, 418; com es computa la llegítima, 420; condició jurídica del legitimari, 406; dret d'acréixer entre legitimaris, 437; formes de pagar la llegítima, 421; fruits de la llegítima i de son suplement, 428; compensació de fruits amb aliments, 430; forma de pagar els fruits, 429; gravar la llegítima és privat al testador, 418; importància de la quantia de la llegítima, 415; naixement del dret a la llegítima, 402; noció, 397; quantia, 414; que s'imputa en son pagament, 423; qui hi té dret, 398; relació amb la trebel·liànica, 185; renúncia de la llegítima i de son suplement, 402.

LLEI : en general : derogació, I, 77; efectes, 75; eficàcia quant al lloc, 53; eficàcia quant al temps, 61; interpretació, 71; promulgació, 61.

LLEI : Anastasiana, I, 275; comissòria, III, 328; Cornèlia, V, 78; *Cum suus*, 144; *Hac edictali*, 81; Hipotecària, II, 491. — V. SISTEMA HIPOTECARI, ANOTACIÓ PREVENTIVA.

LLEIDA (dret de), I, 32.

LLENYAR (servitud), II, 217.

LLETRA DE CANVI, III, 26.

LLIBERTAT DEL DRET CATALÀ, I, 19.

LLIBERTAT DE TESTAR, V, 415.

LLICÈNCIA : per casar-se, IV, 9, 12; del marit, 17, 22, 353.

LLIURA CATALANA, III, 26.

LLIURA D'OR, V, 455.

LLÍVIA (lliurisme), II, 340.

LLOC DE COMPLIR LES OBLIGACIONS, III, 28.

LLOC (llei del), I, 28.

LLOGUER, III, 386.

LLUERNA, II, 212.

LLULISME, II, 334; a Barcelona, 379.

LLUMS (servitud), II, 212.

M

MANDAT QUALIFICAT, III, 218.

MÀQUINES DE COP O TREPIDACIÓ, II, 200, 207.

MARE. — V. PÀTRIA POTESTAT.

MARGE (domini del que separa finques), III, 523.

MARMESSORIA. — V. MARMESSOR.

MARMESSOR : en general, V, 216; acceptació del càrrec, 218; capacitat, 217; caràcter jurídic, 216; classificacions, 216; exercici del càrrec, 219; extensió de ses facultats, 220; intervenció d'auctoritats, 223; temps de complir l'encàrrec, 224; terminació, 223; efectes, 225.

MARMESSOR PARTICULAR : és càrrec gratuit, 235; facultats, 230; facultat d'alienar, 233; noció, 230; rendició de comptes, 235; representació de l'herència, 232.

MARMESSOR UNIVERSAL : caràcter jurídic, V, 227; obliga-

cions del càrrec, 228; inventari, 228; efectes de l'incompliment, 229; remuneració, 228.
MASOVER, MASOVERIA, III, 377.
MATARÓ (lul·lisme), II, 340.
MATRIMONI : efectes civils, IV, 15; prova, 13; requisits, 8. — V. SEGONES NOCES.
MATRIMONI : *in articulo mortis*, IV, 16; secret o de consciència, 15.
MEMÒRIA DE CONFIANÇA, V, 208.
MEMÒRIA TESTAMENTÀRIA, V, 214.
MENCIÓ de dret real al Registre, II, 507; cancel·lació de les mencions, 546.
MENESTRALS (prescripció dels crèdits), I, 317.
MENOR D'EDAT, I, 102; matrimoni de menors, IV, 9; si poden testar, V, 17; alienacions dels seus béns, IV, 60, 135. — V. INCAPACITAT D'OBRAR.
MESTRES : prescripció de crèdits, I, 319; responsabilitat per actes dels seus dependents, III, 544.
METGES (prescripció de crèdits), I, 319.
MILITAR (testament), V, 47.
MILLORA DE GARANTIA DELS CENSALS, II, 483.
MILLORES (despeses útils) : en general, I, 147; en l'arrendament, III, 396; en el dot, IV, 270; en l'emfiteusi, II, 323; en l'herència, V, 582, 592; en la fideicomitida, 173; en la possessió, II, 168.
MILLORES EN EL PREU DE LA VENDA, III, 326.
MINES : propietat, II, 144; usdefruit, 264.
MINUTA D'INSCRIPCIÓ, II, 508.
MITJA GUADANYERIA, IV, 341.
MITJANERIA, II, 204.
MOBLE : I, 138; accessió de mobles, II, 96; de moble a immoble, 91.
MOBLES : significat de la paraula, I, 198; de casa la pubilla, IV, 322.
MODALITATS. — V. CONDICIÓ, CAUSA, DIES, MODO. En els contractes, III, 167; en les donacions, III, 361; en el dot, IV, 223; en el dret de lluir i quitar, II, 471; en la institució d'hereu, V, 90; en els llegats, 239; en general, I, 160; en l'usdefruit, II, 256.
MONEDA CATALANA. — V. FLORÍ, LLIURA, SOU, DINER, LLIURA D'OR.
MONEDA ESTRANGERA O FORA DE CURS, III, 25.
MÓRA : del creditor, III, 57; del deutor, 54; *ex re*, 54; fi de la móra, 58.
MORATÒRIA, III, 29.
MORT : causa d'extinció de la personalitat, I, 6; dels drets, 252; de les obligacions, III, 144. Presumpció de mort, IV, 153; de premoriència, I, 86.
MORTIS CAUSA : *capiones*, V, 380; donacions, 375; successions, 7.
MOT, MOTA, III, 525.
MOYÀ (lul·lisme), II, 353.
MUCIANA : caució, V, 95, 242; presumpció, IV, 355.
MULTA POENITENTIALIS, III, 470.
MUTU, III, 258.
MUTU DISSENS, I, 201; III, 126.

N

NAIXEMENT : de la persona natural, I, 83; de la jurídica, 92; de l'acte jurídic, 193; de les obligacions derivades de contracte, III, 483; de les de fet il·lícit, 532.
NASCUT. — V. NAIXEMENT.
NAVEGACIÓ (servitud), II, 230.
NE LUMINIBUS OFFICIATUR, II, 216.
NE PROSPECTUI OFFICIATUR, II, 216.
NEMO PAGANUS PRO PARTE TESTATUS, etc., V, 11.
NON ADIMPLETI CONTRACTUS *(exceptio)*, III, 182, 287.
NON NUMERATA PECUNIA, NON NUMERATAE DOTIS. — V. EXCEPTIO NON NUMERATA, etc.

NOTARI : prescripció de crèdits, I, 318 fi; testamentifacció passiva, V, 79; intervenció en els testaments ordinaris, V, 23.
NOTIFICACIONS, I, 223.
NOVACIÓ : III, 130; formes especials, 135.
NOXA, III, 73.
NUA PROPIETAT, II, 252, 272.
NUL·LITAT DELS ACTES JURÍDICS, EN GENERAL : nullitat originària, I, 207; parcial, 217; sobrevinguda, 215. — V. CONFIRMACIÓ I RATIFICACIÓ.
NUL·LITAT : dels contractes, III, 184; del matrimoni, IV, 27, 33; dels testaments, V, 381.

O

OBJECTE DEL DRET.—V. COSES.
OBJECTE DE LES OBLIGACIONS, III, 10.
OBLIGACIONS, EN GENERAL : III, 7; causes, en general, 159; classificacions, 86; compliment, 16; extinció, 118; garantia, 32; incompliment, 34; noció i elements essencials, 7; obligacions accessòries, 33. — V. PRESTACIÓ.
OBLIGACIONS : alternatives, III, 11; civils, 115; de consciència, 115; correals, 96; divisibles, 89; específiques, 109; facultatives, 114; genèriques, 109; indivisibles, 89; *in solidum*, 96; mancomunades, 96; naturals, 115; solidàries, 97.
OBLIGACIONS DERIVADES : de contracte, III, 159; de culpa contractual o de dol, 34; de culpa extracontractual, 539; de fet punible o de falta, 542; de quasi contracte, 483.
OCUPACIÓ : II, 169; ocupació bèl·lica, 70; caça, 71; coses abandonades, 78; pesca, 75; tresor, 81.
OFERTA REAL, III, 138.
OLIVERA, II, 200.
OMNES CAUSAE (usatge), I, 316.
ONERIS PERENDI (servitud), II, 209.
OPCIÓ : contracte de, III, 193; dret de la vídua sobre l'escreix, IV, 284; llegat d'opció, V, 329; opció dotal, IV, 249.
ORB (testament de l'), V, 54.
ORDINACIONS DE SANCTACÍLIA. — V. SERVITUDS, QUASI, CONTRACTES DE VEÏNAT.
ORDRE DE PRELACIÓ DE CODIS, I, 23.
ORDRES DE SUCCEIR ABINTESTAT, V, 484.
ORGANITZACIÓ DE LA FAMÍLIA, EN GENERAL, IV, 158.

P

PACTES : en general, III, 177. Pactes accessoris, 324; *de addictio in diem*, III, 326; pacte comissori, II, 435; III, 328, 478; de constitut, 467; de contrahendo, 193; *displicentiae*, 329; de futura successió, 11; de mig per mig, IV, 342; de *non alienando*, 330; pactes dels heretaments, IV, 182; prohibits al dot, 224; *reservati dominii*, III, 331; *reservatae hypothecae*, 330; de retracte, 325; de retrovenda, 325; reversional, IV, 192, 262; de sobrevivència, IV, 288; V, 493; pactes permesos en la penyora i en la hipoteca, II, 417, 435.
PAGA I SENYAL, III, 481.
PAGAMENT : efectes, III, 16, 121; amb efectes de comerç, 26; en moneda estrangera o fora de curs, 25; fet per un tercer, 17, 18; considerat com a causa d'extinció d'obligacions, 121; imputació de pagaments, 123; presumpció de pagaments, II, 329; III, 122; prova de cobrança, 121.
PAGAMENT : indegut, III, 502; per causa injusta o torpe, 507; per causa que no reix, 500; sense causa, 498.

PAGARÉ, III, 26.
PAM : aranés, II, 213; de destre, 213.
PARADA (servitud de), II, 230.
PARAFERNALS : Administració per la dona, IV, 351; alienació, 352; aportació en dot, 348; contractes entre consorts, 354; dret aplicable als parafernals, 347; drets de la dona, 348; entrega al marit perquè els administri, 348; fruits, 349; garantia, 350; noció, 347; presumpció Muciana, 355; restitució, 351.
PARAULES (interpretació), I, 185.
PARCERIA, III, 376; de bestiar, 379; de terres, 377.
PARENTIU, IV, 74; doble, IV, 75; V, 487.
PARETS, II, 201. — V. ALAMBOR, BURCEGA, MITGERA, RAJALERA.
PARTICIÓ : de cosa comuna, III, 514; d'herència, V, 546.
PARTIDOR (servitud), II, 230.
PAS : (servitud) II, 188; pas d'aigua (servitud), 192; pas forçós, 288.
PASTURA (servitud), II, 217; redempció, 246.
PATERNITAT (investigació de la), IV, 84, 88.
PATIS : desguàs, II, 193; separació, 215.
PÀTRIA POTESTAT : a qui correspon, IV, 46; efectes quant als bens dels fills, 54; quant a les persones, 48; naturalesa, 44; pèrdua i suspensió, 65.
PAUPÈRIE (acció de), III, 545.
PECULI : IV, 55; acció de, III, 216; llegat de, V, 316.
PEDRA PASSADORA (senyal de mitjaneria), II, 203.
PENA CIVIL : I, 263; convencional, III, 468.
PENYORA : contracte, III, 477; dret real, II, 392; constitució, 397; efectes, 397; noció i requisits, 392; extinció, 403.
PERDÓ (causa d'extinció de les obligacions), III, 126.
PÈRDUA : dels crèdits. — V. CAUSES D'EXTINCIÓ DE LES OBLIGACIONS; del dret hereditari, V, 541; dels drets, en general, I, 234; de la pàtria potestat, IV, 65; de la possessió, II, 28.
PERFECCIÓ DELS ACTES JURÍDICS : en general, I, 193; de la compra-venda, III, 280; dels contractes, en general, 181.
PERICIAL (prova), I, 367.
PERICULUM i COMMODUM : en el contracte d'obres, III, 428; en els contractes, en general, III, 66; en el dot, IV, 238; en el fideicomís, V, 170; en l'emfiteusi, II, 383; en les obligacions alternatives, III, 112.
PÈRIT : prescripció de crèdits, I, 318. — V. PROVA PERICIAL.
PERJUDICIS, III, 50.
PERMUTA, III, 250.
PERSONA, I, 81; persona jurídica, I, 88.
PERSONA INCERTA, V, 68, 279.
PERSONA INDIGNA DE SUCCEIR, V, 71, 86.
PERSONA NATURAL : I, 83; capacitat, 96 fi, 86; origen, 83.
PERSONA TURPIS, V, 70, 401.
PERTINENÇA, I, 143.
PESCA, II, 75.
PESTA, PESTILÈNCIA (testament en temps de), V, 53.
PETICIÓ D'HERÈNCIA, V, 586.
PEU (mida), II, 219.
PIES CAUSES (testament *ad*), V, 46; tribunal de, V, 213. — V. MARMESSORS.
PLANTACIÓ (accessió), II, 91; d'arbres, 219.
PLANTER D'ARBRES (usdefruit), II, 261.
PLOMA I FIRMA (dret de), II, 332.
PLUSPETICIÓ, III, 24.
POBRE : herència deixada als pobres, V, 68; llegat als pobres, 352; vídua pobre, vegeu QUARTA MARITAL.
PODERS, III, 199; substitució de poders, 206.
POLLICITATIO, III, 163.
PORTEJADOR (responsabilitat),

III, 432. — V. CONTRACTE DE TRANSPORTS.
POSSESSIÓ : *accessio possessionis*, II, 26; *animus*, 10, 11; sa pèrdua, 31; adquisició de la possessió, 17; adquisició de la collectiva, 20; adquisició per representant, 20; classificacions de la possessió, 13; *corpus*, adquisició, 18; pèrdua, 28; efectes de la possessió, 36; inscripció, 37; noció i fonament, 7; pèrdua de la possessió, 28; pèrdua de la collectiva, 34; pèrdua de la que es té per representant, 34; possessió civilíssima, IV, 294; presumpció de posseir, II, 22; requisits de la possessió, 10; *successió possessionis*, 26.
POSSIBILITAT D'EXERCITAR ACCIONS (prescripció) : impossibilitat per defecte personal, I, 311; per estar pendent altra acció prèvia, 314; per obstacle extern, 313.
POU (aigua subterrània), II, 139.
PRÀCTIQUES JURÍDIQUES, I, 39.
PRECARI, III, 414.
PRELACIÓ DE CODIS, I, 23.
PRELACIÓ DE CRÈDITS, III, 76.
PRELLEGATS, V, 347.
PREMORIÈNCIA (presumpció de), I, 86.
PRESA (servitud), II, 4, 197, 230.
PRESCRIPCIÓ, I, 299; efectes, 330; interrupció, 323; naixement de l'acció, 302; possibilitat d'exercitar-la, 311; temps, 316. Prescripció de l'acció hipotecària, II, 447; de la de cens emfitèutic, 389; de la de cens sense domini, 367; de la de censal, 487; del dret de lluir i quitar, 480; del lluïsme, 349.
PRESTACIÓ, III, 10; en els contractes, 12. Requisits de les prestacions : determinada, 12; en interès del creditor, 13; obligatòria per al deutor, 9; possible, 10.
PRÉSTEC MUTU, III, 258.
PRÉSTEC D'ÚS, III, 408. — V. COMODAT.
PRESUMPCIÓ : en general, I, 371; de frau, 246; de legitimitat, IV, 76; de mort, 153; Muciana, 355; de pagament, III, 122; de pagament de pensions de cens, II, 329; de revocació de llegats, V, 355; de possessió, II, 22; de premoriència, I, 86.
PRETERICIÓ, V, 434; efectes de la dels ascendents, 441; efectes de la dels descendents, 436, 438.
PREU : en l'arrendament, III, 386, 399; en la venda, 277; pagament, 20.
PRINCIPIS GENERALS DE DRET, I, 48.
PRIVILEGIS : en general, I, 70; dels ciutadans de Barcelona, sobre testaments, V, 391, 436, 509; sobre fills que entren en religió, 76. — V. TESTAMENT SAGRAMENTAL.
PROCEDIMENTS PER A FER EFECTIUS ELS CRÈDITS HIPOTECARIS, II, 436; cas de mort, abatiment o concurs del deutor, 444; contra tercer posseïdor, 442; per títol nominatiu o al portador, 446; procediment extrajudicial, 436; de la llei d'E. c., 439; sumari de la llei Hipot., 439.
PROCURADOR (prescripció de crèdits), I, 318. — V. MANDAT.
PRÒDIG : incapacitat, I, 116; incapacitat per testar, V, 17. — V. PRODIGALITAT.
PRODIGALITAT : anotació preventiva, II, 454; sos efectes, 458; declaració de prodigalitat, II, 116; IV, 149; tutela del pròdig. — V. TUTELA.
PROFECTICI : dot, IV, 206; peculi, 55.
PROHIBICIÓ D'ALIENAR, I, 240; V, 123; anotació preventiva, II, 454; efectes, 458.
PROHIBICIÓ D'IMPUGNAR TESTAMENT, V, 394.

PROJICIENDI (servitud), II, 210.
PROMESA : de contractar, III, 193; d'heretar, IV, 171.
PROPIETAT. — V. DOMINI.
PROPIETATS ESPECIALS : aigües i sos camins, II, 135; propietat industrial, 152; intellectual, 148; de mines, 144.
PRÒRROGA. — V. NOVACIÓ. PRÒRROGA tàcita d'arrendament, III, 385; de fiança, III, 462; de societat, 243.
PROSPECTUS (servitud), II, 212.
PROTECCIÓ DEL DOMINI : acció *ad exhibendum*, II, 175; interdictes, II, 40, 174; acció negatòria, 172; reivindicatòria, 153; efectes, 161.
PROTECCIÓ DELS DRETS, EN GENERAL, I, 259; protecció judicial, 263; dret de retenció, 261.
PROTECCIÓ : del dret hereditari, V, 586; del domini, II, 153; dels drets inscrits al Registre de la Propietat, II, 513; dels llegats (vegeu LLEGAT); de la possessió, II, 37; de les servituds, 241.
PROTEGENDI (servitud), II, 210.
PROTESTES, I, 224.
PROTOCOLITZACIÓ. — V. TESTAMENTS ESPECIALS.
PROTUTOR : IV, 115; excuses, 122; exercici del càrrec, 127; incapacitats, 119; remoció, 124.
PROVA DELS ACTES JURÍDICS: en general, I, 353; dels drets inscrits, II, 525; de la tramesa del dot, IV, 227; del matrimoni, IV, 13; del pagament, III, 121.
PROVES : de confessió, I, 363; de documents públics, 357; de documents privats, 361; d'inspecció ocular, 366; pericial, 367; testifical, 368.
PUBILLA, IV, 317.

Q

QUALIFICACIÓ DELS TÍTOLS INSCRIBIBLES, II, 509.
QUALSEVOL (significació de la paraula), I, 188.
QUANTI MINORIS (acció), III, 310.
QUANTIA : del dot, IV, 211; de la llegítima, V, 414; de la quarta marital, V, 455.
QUANTUM INTERIT, III, 51.
QUARTA : Antonina o Pianа, IV, 42; V, 438; marital, V, 452. — V. FALCÍDIA, LLEGÍTIMA, TREBEL·LIÀNICA.
QUASI CASTRENSE (peculi), IV, 55.
QUASI CONTRACTES : en general, III, 483; espècies, 484; quasi contractes de veïnat, 520.
QUASI POSSESSIÓ, II, 9.
QUASI PUPIL·LAR (substitució), V, 118.
QUASI TRADICIÓ, II, 25.
QUASI USDEFRUIT, II, 287.
QUERELLA : *non numerata pecunia* (en el mutu), III, 268; en els pagaments, 122; *non numeratae dotis*, IV, 228; *inofficiosae dotis, inofficiosae donationis*, V, 433; *inofficiosi testamenti*, 436.
QUERIMONIA (privilegi aranès), I, 32.
QUOTA LITIS, III, 204.

R

RABASSA MORTA (dret real), II, 388; contracte, III, 376.
RAJALERA O RAJOLERA (paret), II, 213.
RAMAT (usdefruit), II, 266; contractes que s'hi refereixen, III, 380.
RAPTOR (obligació de dotar), IV, 208.
RATIFICACIÓ, I, 211.
REALITAT DE L'ACTE JURÍDIC, I, 157.
REBAIXA : de cens per contribució, II, 330; d'arrendament, III, 393, 399.
RECADER (responsabilitat), III, 432.
RECLAMACIÓ : d'aliments, IV, 99; de dot, 216; d'escreix, 286;

de fideïcomís, V, 192; de llegats, 293; de llegítima, 431.
RECOGNOVERUNT PROCERES, I, 28.
RECONEIXEMENT : actes propis, I, 201; reconeixement de fill natural, IV, 82.
RECTIFICACIÓ D'INSCRIPCIONS: del Reg. civil, I, 121; del de la propietat, II, 511.
RECTOR (testament davant el), V, 33.
RECURSOS CONTRA LA QUALIFICACIÓ DELS REGISTRADORS, II, 510.
REDDICIÓ DE FINCA EMFITÈUTICA, II, 320.
REDEMPCIÓ : de censals, 486; de censos, 376; de censos desamortitzats, 371; de servituds, 246; de finca venuda a carta de gràcia, 476.
REEMPENYORAMENT, II, 469.
REPONAMENTACIÓ DE PARET MITGERA, II, 206.
REGAL, III, 353.
REGENSAMENT, IV, 275.
REGISTRE D'AIGÜES, II, 135.
REGISTRE CIVIL, I, 119.
REGISTRE DE LA PROPIETAT: II, 490; de la industrial, II, 152; de la intellectual, 150.
REGLA CATONIANA, V, 353.
REIVINDICACIÓ : efectes, II, 161; excepcions del demandat, 166; exercici de l'acció, 153.
RELACIÓ JURÍDICA: I, 254, drets d'obligació, drets reals, 255.
RELAXACIÓ DE JURAMENT, III, 476.
REMOCIÓ DELS CÀRRECS TUTELARS, IV, 124.
RENÚNCIA : de drets, I, 234; de poders, III, 220; d'herència, V, 482; de llegats, 284; de la llegítima i del seu suplement, 402. — V. ABSTENCIÓ I REPUDIACIÓ DE L'HERÈNCIA.
REPRESENTACIÓ : en general, I, 228; de dona casada, IV, 17; de fill de família, 49; de l'herència, V, 232. Dret de representació, V, 481.
REPUDIACIÓ D'HERÈNCIA : V, 506; extensió i eficàcia, 507, 508.
REQUERIMENT, I, 223.
RESERVA : en general, I, 225; d'acomodar i dotar, IV, 189; de testar, 182; d'usdefruit, 184; de vendre i empenyorar, 186.
RESERVES : per cases barates, V, 464; per l'art. 811 C. c., 465 per segones noces, 459.
RESCINDIT (testament), V, 392.
RESCISSIÓ : en general, I, 217; de contractes, en general, III, 184; dels bilaterals, 185; de la compra-venda, 315.
RESPONSABILITAT : de la cosa hipotecada, II, 428; extensió i garantia hipotecària, 430; responsabilitat del deutor: per culpa, III, 46; per dol, 45, extensió de la responsabilitat en ella mateixa, 48; quant al deutor, 74; per actes de tercer, 39, 533, 543; de l'Estat per actes dels empleats, 544; dels registradors de la propietat, II, 510; per móra, III, 56.
RESTITUCIÓ DE DOT, IV, 253; acció, temps i forma, 261; causes, 254; excepcions, 269.
RESTITUCIÓ DE L'HERÈNCIA FIDEÏCOMITIDA : culpa, V, 169; efectes, 171; evicció, 170; excepcions, 172; extensió, 167; forma, 167; *periculum* i *commodum*, 170; responsabilitats, 169; temps, 165.
RESTITUCIÓ IN INTEGRUM : en general, I, 336; causes, I, 342; efectes generals, 351; efectes especials de la per menor edat, 344; exercici, 348; prescripció, 349; requisits, 337.
RETRACTES : administratius, III, 323; de confinants, 319; de comuners, 318; emfitèutic, II, 355; gentilici o de torneria, III, 322.
RETRO (pacte de), III, 318.
RETRODONACIONS PROHIBIDES, IV, 164.

RETROVENDA, III, 318.
REVERSIÓ. — V. PACTE REVERSIONAL.
REVESSEJATS, II, 314.
REVOCACIÓ : de donacions, III, 364; de les fetes en capítols matrimonials, IV, 164; dels llegats, V, 355; de testaments, 385; clàusules derogatòries, 389; del testament *inter liberos*, 388.
RIBES (vall de) : lluïsme, II, 335.
RIU : canvi de curs, II, 88; domini de l'aigua, 137; domini del llit, 142; força del riu, 88.
ROTURACIONS ARBITRÀRIES, II, 69.

S

SALARI (del treballador), III, 416; prescripció, I, 317; salari del pubill, IV, 321.
SALVAMENT (servitud), II, 157, 230.
SANEJAMENT : per defectes de la cosa, III, 307; per evicció, 295.
SECRESTRE, III, 442.
SEGONES NOCES, IV, 35.
SEMBRA (accessió), II, 91.
SEMEL HERES, SEMPER HERES, V, 12, 92.
SENATCONSULT : de Caracalla, III, 371; Juvencià, V, 589; Libonià, V, 78; Macedonià, III, 264; Plaucià, IV, 79.
SENTÈNCIA : anotació preventiva, II, 453; sos efectes, 460; la sentència com a causa d'extinció d'obligacions, III, 154; acció de cosa jutjada, I, 375; excepció de cosa jutjada, 377.
SEPELI, III, 494; despeses de sepeli com a baixa de l'herència, V, 8.
SÈQUIA, II, 191.
SERVITUD, EN GENERAL : adquisició, II, 223; automàtica, 226; per usucapió, 233; classificacions de les servituds, 184; exercici, 237; extinció, 244; noció i requisits, 178; protecció, 241.
SERVITUDS : sobre aigües, II, 191; alçada d'edificis, 211; arbres, 219; atams, 199; corrent elèctric, 218; degotis, 155, 193; extracció de sorra, terra, etc., 217; finestres, balcons, llums, vistes, 212; mitjaneria, 201; parets, 199; pas, 188; pas d'aigua, 191; pastura, llenya, etc., 217; *projiciendi* i *protegendi*, 210; de rebre o no aigües, 193; sirga, 197,230; sosteniment d'edificis, 232; servituds irregulars, 217; legals, 288.
SEUS (definició de la paraula), I, 188.
SEXE (capacitat), I, 98.
SIGNIFICAT (interpretació) : de les clàusules, I, 189; de les paraules, 185.
SILENCI (com s'interpreta), I, 153.
SISTEMA : dotal, IV, 169; hipotecari, II, 490.
SI QUIS IN ALIENO (usatge), II, 92.
SI QUIS VIRGINEM (usatge), IV, 208.
SIRGA (servitud), II, 197, 230.
SOBREEMPENYORAMENT, II, 469.
SOBREVIVÈNCIA (pacte de) : com a llegat condicional, IV, 288; com a renúncia de successió, V, 493.
SOCCIDA o SOCCITA, III, 380.
SOCIETAT : sa diferència amb la comunitat de béns, III, 232; drets i obligacions dels socis, 239; fi de la societat, 243; noció i requisits essencials, 228; societat leonina, 231; *omnium bonorum*, 236; particular, 238; *universorum quae ex quaestu veniunt*, 237; d'organització familiar, IV, 330.
SOLDADA DEL PUBILL, IV, 321.
SOLEMNITATS : dels actes jurídics, en general, I, 150; dels testaments, V, 21, 62.
SOLIDARITAT DE LES OBLIGACIONS, III, 97; relacions entre deutors solidaris, 107.
SOLIDUS (moneda), III, 357.

SORD (testament del), V, 54.
SORD-MUT: capacitat, I, 112; testament, V, 54; tutela, IV, 108.
SOU (moneda), III, 26.
SUBARRENDAMENT, III, 401.
SUBESTABLIMENT EMFITÈUTIC, II, 314, 368.
SUBHASTA, III, 165.
SUBHIPOTECA, II, 410, 544.
SUBROGACIÓ, III, 135.
SUBSTITUCIÓ DE PODERS, III, 206.
SUBSTITUCIONS: en general, V, 102; exemplar, 118; fideicomissària, 121; pupil·lar, 109; vulgar, 108; *vulgar in fideicommisso*, 133.
SUCCESSIÓ, EN GENERAL, I, 239.
SUCCESSIONS MORTIS CAUSA: en general, V, 7; successió forçosa, 396. — V. ANY DE PLOR, LLEGÍTIMA, QUARTA MARITAL, QUARTA ANTONINA. Successió intestada, en general, V, 472; capacitat, 474; caràcters essencials, 473; delació, 475; dret vigent, 478; regles generals, 480; successió intestada irregular dels il·legítims, 495; intestada irregular dels impúbers, 490; intestada regular, 484. Successió testamentària, 14. — V. TESTAMENT.
SUCCESSIO POSSESSIONIS, II, 26.
SUPLEMENT DE LLEGÍTIMA, V, 402.
SUPLETORI (dret), I, 44.
SUSPENSIÓ DE LA PÀTRIA POTESTAT, IV, 65.
SYLVAE CAEDUAE, II, 263.

T

TANCA DE PROPIETATS, III, 525.
TANTEIG (fadiga), II, 350; a Barcelona, 372.
TANTUMDEM, IV, 299.
TÀPIA (mida de parets), III, 526.
TAVERNA (desguàs), II, 193.
TAVERNER (responsabilitat), III, 534.
TEMPS: en general, I, 194; de complir les obligacions, III, 29; de prendre inventari, V, 529; de prendre'l per disfrutar de la tenuta, IV, 292; temps en què perjudiquen les incapacitats d'ésser hereu, V, 84; d'ésser legatari, 278; de la prescripció, I, 316; de la incapacitat de testar, V, 19; de la usucapió, II, 120.
TENUTA: extinció, IV, 297; inscripció, 297; obligacions de la tenutària, 297; possessió civilíssima, 294; qui té dret a tenuta, 290; requisits, 292; usdefruit, 295.
TERCER ADQUIRIDOR O POSSEÏDOR DE FINCA HIPOTECADA, II, 442.
TERCER HIPOTECARI, II, 525.
TERMENACIÓ D'HERETATS, III, 521.
TERMINI: en general, I, 178; en els contractes, III, 169; com a causa d'extinció d'obligacions, 120; en la institució d'hereu i del fiduciari, V, 92, 127; en els llegats, 243; en les obligacions, III, 29.
TERRATGE, III, 381.
TERRATS (separació), II, 215.
TERRITORIS DE DRET ESPECIAL, I, 30; Barcelona, 30; Girona, 32; Lleida, 32; Tortosa, 32; Vall d'Aran, 32.
TESTADOR: capacitat, V, 17; atorgament de llegats, V, 239.
TESTAMENT EN GENERAL: capacitat de testar, V, 17; noció del testament, 14; solemnitats, en general, 21.
TESTAMENTS ORDINARIS: en general, V, 23; testament clos o escrit, 31; davant el rector, 33; obert o nuncupatiu, 29; ològraf, 36.
TESTAMENTS ESPECIALS NO PRIVILEGIATS: del boig, V, 55; correspectius, 56; mancomunat, 56; de l'orb, 54; recíproc, 56; del sord-mut, 54.
TESTAMENTS PRIVILEGIATS, V, 39; en temps de pestilència, 53; a l'estranger, 50; marítim, 50; militar, 47; *parentum in-*

ter liberos, 44; *ad pias causas*, 46; sagramental, 40.
TESTAMENTIFACCIÓ ACTIVA, V, 17.
TESTAMENTIFACCIÓ PASSIVA, V, 65.
TESTIMONIS : en general, I, 368; en els testaments, V, 24.
TIGNI IMMITENDI (servitud), II, 209.
TIRES *(setos)*, III, 525.
TÍTOL : adquisició de drets, en general, I, 219; de domini, II, 66; inscribible, 501; nominatius i al portador, 445; per usucapir, 116.
TOLERÀNCIA (actes de). — V. POSSESSIÓ.
TORNA-JORNALS (contracte), III, 253.
TORNERIA (retracte), III, 322.
TORTOSA : dret de, I, 32.
TOTHOM (significat de la paraula), I, 188.
TRADICIÓ, II, 23; modo d'adquirir el domini, 102.
TRANSACCIÓ, III, 253.
TRANSMISSIÓ DE LES ACCIONS: I, 270.—V. CESSIÓ D'ACCIONS.
TRANSMISSIÓ D'HERÈNCIA NO ADIDA, V, 517.
TRANSMISSIÓ PASSIVA DELS LLEGATS, V, 252.
TRANSPORTS (contracte), III, 432.
TRASPÁS D'ARRENDAMENT, III, 401.
TREBELIÀNICA (quarta) : com es computa, V, 180; noció, 176; quan es pot reclamar, 184; que s'hi imputa, 181; qui hi té dret, 176; relacions entre la trebeliànica i la falcídia, 185; relacions entre la trebeliànica i la llegítima, 185.
TRESOR : II, 81; es considera propietari, a l'efecte d'adquirir-lo, l'emfiteuta, 316; el fiduciari, 81; no el creditor hipotecari, 81; ni el marit, respecte al trobat en finca dotal inestimada, 81; ni l'usufructuari, 255.
TRIBUNAL PER A NOIS, IV, 67.
TRIBUNAL DE TESTAMENTS I CAUSES PIES, V, 213, 223, 229.
TRONCALITAT, V, 482.
TUTELA : accions, IV, 143; acabament, 139; comptes, 141; consell de família, 115; drets i obligacions del tutor, 132; escuses d'exercir els càrrecs, 122; fiança, 129; funcionament de la tutela, 127; incapacitat per exercir-la, 119; noció, 106; inventari, 128; protutor, 115; provisió de càrrecs tutelars, 111; registre de tutele, 145; remoció dels càrrecs, 124.
TUTELA DEL DOMINI, II, 153.
TUTELA DELS DRETS, EN GENERAL, I, 258.
TUTELA DE LES SERVITUDS, II, 241.
TUTOR. — V. TUTELA.

U

UNITAT D'ACTE (testaments), V, 26.
UNIVERSALS (successió), V, 7.
UNIVERSALITAT : de dret, I, 149; llegats d'universalitat de dret, V, 316; universalitat de fet, I, 149; llegat d'universalitat de fet, V, 315.
Ús (dret real), II, 288. — V. COSTUM.
USDEFRUIT : acabament, II, 281; causes, 255; drets de l'usufructuari, en general, 258; drets de l'usufructuari en casos especials, 261; modalitats, 256; objecte de l'usdefruit, 254; obligacions del propietari, 272; obligacions de l'usufructuari, 274; llegat d'usdefruit, V, 323; usdefruit reservat en capítols matrimonials, IV, 184, 287.
USUCAPIÓ : efectes, II, 125; requisits, 107; bona fe, 113; cosa hàbil, 107; just títol, 116; possessió, 110; temps, 120. Usucapió de la finca donada a rabassa morta, II, 391; de

les servituds, 233; de l'usdefruit, 256; de la llibertat del domini, 267, 281.
USURA, III, 262.

V

VAGA : és cas de força major?, III, 43.
VALOR D'AFECCIÓ, III, 49, 277.
VALOR : de l'herència per calcular la falcidia i la trebel·liànica, V, 265; de l'herència per calcular la llegítima, 420; valor dels llegats per calcular la falcidia, 267.
VENDA. — V. COMPRA-VENDA.
VENDA A CARTA DE GRÀCIA. — V. DRET DE LLUIR I QUITAR.
VENDA DE LES HERÈNCIES : V, 541; garantia que presta el venedor, 543; relacions entre el comprador i els tercers, 544; relacions entre comprador i venedor, 542.
VÈNIA MARITAL, IV, 17, 22, 352.
VICIS DEL CONSENTIMENT : en els contractes, III, 171; en actes *mortis causa*, V, 20; en general, I, 122.
VICH (dret especial). — V. ESCREIX, CAP-SOU, LLUÏSME.
VÍDUA : capacitat de la menor d'edat, I, 110; drets. — V. ANY DE PLOR, QUARTA MARITAL, TENUTA.
VÍDUA EMBARASSADA (precaucions), IV, 79; V, 594.
VÍDUA (usatge), V, 449.
VIOLADOR (obligació de dotar), IV, 208.
VIOLARI, III, 333.
VIOLÈNCIA : en general, I, 126; en els contractes, III, 175; com a causa de restitució *in integrum*, I, 345; en els testaments, V, 15, 72.
VISTES (servitud), II, 214.
VITALICI, III, 332.
VOLUNTAT (té força de llei), I, 201.
VORAUSSETZUNG, I, 180.

Z

ZONA DE COSTES I FRONTERES, II, 57.
ZONA MARÍTIMA, II, 57, 58.

ÍNDEX D'AUTORS

A

ABADAL, Raimond d', *Característica de la propietat catalana.* (Barcelona.) Fullet.

— *La llibertat en el dret civil.* (Barcelona, 1904.) Discurs Acadèmia de Jurisprudència.

ACADEMIA DE JURISPRUDENCIA Y LEGISLACIÓN DE BARCELONA, *Memoria.* (Barcelona, 1899.) Fullet.

ACCARIAS, C., *Precis de Droit romain.* (París, 1874.) Dos volums.

ACCURSII. — V. BROSEO.

AGULLÓ Y PRATS, Buenaventura, *Índice de legislación hipotecaria de España.* (Madrid, 1889; Barcelona, 1897.) Dos volums.

ALMEDA Y ROIG, Joaquín *Dictámenes.* (Barcelona, 1920.) Un volum.

ALMEDA Y ROIG, Ramón M.ª, *Examen y juicio crítico de la institución del heredero de confianza en Cataluña.* (Barcelona, 1918.) Fullet.

ALTAMIRA Y CRAVEA, Rafael, *Historia de la propiedad comunal.* (Madrid, 1890.) Un volum.

— *Psicología del pueblo español* (Madrid, 1902.) Un volum.

Anònim, *Códigos traducidos, anotados y con las citas de sus concordancias.* (Madrid-Barcelona.) Un volum.

Anònim, *Colección de la jurisprudencia de la Audiencia Territorial de Barcelona.* (1906-1914). Tres volums.

ARNDTS, Lodovico, *Annotate da Filippo Serafini. Le Pandette.* (Bologna, 1879, 1880 i 1882.) Tres volums.

ASOCIACIÓN DE PROPIETARIOS DE FINCAS DE BARCELONA Y SU ZONA DE ENSANCHE, *Dictamen.* (Barcelona, 1899.) Fullet.

AZCÁRATE, Gumersindo de, *Ensayo sobre la historia del derecho de propiedad y su estado en Europa.* (Barcelona, 1879.) Tres volums.

B

BACARDÍ, Alejandro de, *Manual de derecho civil vigente en Cataluña*, por José Antonio Elías y Esteban de Ferrater. (Barcelona, 1884; segona edició.) Un volum.

BALARI Y JOVANY, José, *Orígenes históricos de Cataluña.* (Barcelona, 1889.) Un volum.

BARRACHINA Y PASTOR, Federico, *Derecho hipotecario y notarial.* (Castelló, 1910.) Quatre volums.

BENACH Y SONET, Pablo, *En defensa de la trabassa mortas.* (Barcelona, 1911.) Un volum.

BENEDICTUS XIV, *De Synodo diocesana.* (Ferrara, 1775.) Dos volums.

BERTRÁN Y DE AMAT, Felipe, *Discurso Academia Jurisprudencia...* (Barcelona, 1882.) Fullet.

BERTRÁN Y MUSITU, José, *De-*

recho especial del valle de Arán. (Barcelona, 1901.)

BOFARULL, Manuel de, *Manual del Código civil español.* (Madrid, 1888; primera edició.)

BOLIVAR, Jerónimo, *Lo que debe saber el inventor. Lo que debe saber el que posee marcas.* (Barcelona.) Fullet.

BONEL Y SÁNCHEZ, León, *Código civil español comentado y concordado.* (Barcelona, 1890-1891.) Quatre volums.

BONNIER, Eduardo, *Tratado teórico y práctico de las pruebas en derecho civil y en derecho penal.* Traducido al castellano y adicionado con arreglo al derecho español, por José de Vicente y Caravantes. (Madrid, 1891.) Dos volums.

BORRELL I SOLER, Antoni M.ª, *El Codi civil a Catalunya.* (Barcelona, 1904.) Un volum.

BROCÁ, Guillermo M.ª de, *Historia del Derecho civil de Cataluña y exposición de las instituciones del derecho civil del mismo territorio en relación con el Código civil de España y la jurisprudencia.* (Barcelona, 1918.) Un volum.

BROCÁ Y MONTAGUT, Guillermo M.ª de, i AMELL Y LLOPIS, Juan, *Instituciones del Derecho civil catalán.* (Barcelona, 1886; segona edició.) Dos volums.

BROSEO, P. Hennequino, *I, Digestum vetus seu Pandectarum juris civilis ... commentariis Accursii...* (Lugduni, 1589.) Sis volums.

C

CAMÍN, Alvaro M.ª, *Discurso Academia Jurisprudencia...* (Barcelona, 1899.) Fullet.

CAMPOGRANDE, Valerio, *Los derechos sobre la persona propia.* Traducido del italiano por Constancio Bernaldo de Quirós. (Madrid, 1896.) Fullet.

CANCERII, Jacobi, *Variae resolutiones utriusque juris.* (Venècia, 1760.) Dos volums.

CARDELLACH Y BUSQUETS, Pablo, *Jurisprudencia práctica o fórmulas contractuales comentadas según las leyes comunes y según la ley Hipotecaria, aplicada a todas las provincias de España.* (Barcelona, 1862.) Un volum.

CARNER Y ROMEU, Jaime, *La sucesión intestada de los impúberes en Cataluña según la doctrina del Tribunal Supremo.* (Barcelona, 1920.) Fullet.

CARRERAS I ARTAU, Tomàs, *La reforma interior i la qüestió de la redimibilitat dels censos de Barcelona i de tot Catalunya.* (Barcelona, 1908.) Fullet.

CARRERAS I CANDI, Francesc, *Geografia general de Catalunya.* (Barcelona.) Sis volums.

CASAMADA Y TORRENT, Francisco, *La legislación de dementes.* (Barcelona, 1903.) Un volum.

CHIRONI, G. P., *La culpa en el derecho civil moderno, Culpa contractual,* Tr. A. Posada. (Madrid, 1898.) Un volum.

— *La culpa en el derecho civil moderno. Culpa extracontractual.* Tr. Bernaldo de Quirós. (Madrid, 1905-1907.) Dos volums.

CONGRÉS INTERNACIONAL DE LA LLENGUA CATALANA. (Barcelona, 1908.) Un volum.

CORBELLA, Arturo, *Historia jurídica de las diferentes especies de censos.* (Madrid, 1892.) Un volum.

— CORBELLA, Arturo, *Manual de Derecho catalán.* (Reus, 1906.) Un volum.

COROLEU, José, i PELLA Y FORGAS, José, *Los fueros de Cataluña.* (Barcelona, 1878.) Un volum.

CORTIADA, Michaelis de, *Decisiones cancellarii et Sacri Re-*

gii Senatus Cathaloniae, etc. (Lugduni, 1714.) Dos volums.
COSTA, Joaquín, *Derecho Consuetudinario. Economía popular de España.* (Barcelona, 1902.) Dos volums.
— *Colectivismo agrario en España.* (Madrid, 1898.) Un volum.
— *Estudios ibéricos.* (Madrid, 1891-95.) Un volum.
— *El problema de la ignorancia del derecho.* (Madrid.) Fullet.
— *La libertad civil y el Congreso de jurisconsultos aragoneses.* (Madrid, 1883.) Un volum.
CUEVAS GARCÍA, Julio de las, *Tratado de la propiedad intelectual en España.* (Barcelona, 1894.) Un volum.

D

DÍAZ GUIJARRO, Enrique, i MARTÍNEZ RUIZ, Antonio, *El Código civil interpretado por el Tribunal Supremo.* (Bilbao, 1900 i ss.)
DOMINGO DE MORATÓ, Domingo Ramón, *El derecho civil español con correspondencias del romano.* (Valladolid, 1877.) Dos volums.
DURÁN Y BAS, Manuel, *La codificación y sus problemas.* (Barcelona, 1889.) Fullet.
— *Memoria acerca de las instituciones del derecho civil de Cataluña.* (Barcelona, 1883.) Un volum.

E

E. B. S., *Tratado de la sucesión universal según Fontanella.* (Barcelona, 1833.) Quatre tractadets.
ELÍAS, José Antonio, i FERRATER, Esteban de, *Manual del derecho civil vigente en Cataluña.* (Madrid-Barcelona, 1885.) Un volum.
ESTANYOL Y COLOM, *Discurso...* (Universidad de Barcelona, 1907.)

F

FALGUERA, Félix M.ª, *Conferencias de derecho catalán.* (Barcelona, 1890.)
— *La prescripción catalana.* (1880.) Fullet.
— V. GIBERT.
FERRER, *Observantiarum Sacri Regii Cathaloniae Senatus.* (Barcelona, 1608.) Un volum.
FERRERES, P. Juan B., *Instituciones canónicas.* (Barcelona, 1917.) Dos volums.
FINESTRES, Josephi, *De jure dotium.* (Cervariae, 1754.) Un volum.
FIORE, Pascual, *Derecho internacional privado.* Tr. García Moreno. (Madrid, 1878.) Dos volums.
FONTANELLA, Joannis Petri, *Decisiones Sacri Regii Senatus Cathaloniae.* (Coloniae Allobrogum, 1735.) Dos volums.
FONTANELLA, Joannis Petri, *Tractatus de pactis nuptialibus sive de capitulis matrimonialibus.* (Gênova, 1752.) Dos volums.
FUSTEL DE COULANGES, *La ciudad antigua.* Tr. M. Ciges Aparicio. (Madrid, 1920.) Un volum.

G

GARBA, C. F., *Cuestiones prácticas del derecho civil moderno.* Tr. Adolfo Posada. (Madrid.) Dos volums.
GAII, *Institutionum commentarius IV.* (Matriti, 1845.) Un volum.
GALINDO Y DE VERA, León, i ESCOSURA Y ESCOSURA, Rafael, *Comentarios a la legislación hipotecaria.* (Madrid, 1880-86.) Sis volums.
GENY, Francisco, *Método de in-*

terpretación y fuentes en derecho privado positivo. (Madrid, 1903.) Un volum.

GIBERT, Vicente, *Teoría del arte de notaría.* Tr. Eugenio de Tapia, ilustrado con notas de... Félix M.ª Falguera. (Barcelona, 1875.) Un volum.

GIERKE, Otton, *La función social del derecho privado, naturaleza de las asociaciones humanas.* Tr. José M.ª Navarro de Palencia. (Madrid, 1904.) Fullet.

GIORGI, Giorgio, *Teoría delle obligazione nel diritto moderno italiano.* (Florència, 1907-11; setena edició.) Nou volums.

GÓMEZ DE LA SERNA, Pedro, i MONTALVÁN, Juan, *Elementos de derecho civil y penal de España*, etc. (Madrid, 1868.) Tres volums.

GUTIÉRREZ FERNÁNDEZ, Benito, *Códigos o estudios fundamentales del derecho civil español.* (Madrid, 1868-1874; segona edició.) Set volums.

H

HINOJOSA, Eduardo de, *El régimen señorial y la cuestión agraria en Cataluña.* (Madrid, 1905.) Un volum.

I

IHERING, R. von, *El espíritu del Derecho romano en las diversas fases de su desarrollo.* Tr. Enrique Príncipe y Satorras. (Madrid, 1904.) Quatre volums.

— *El fin en el derecho.* Tr. Leonardo Rodríguez. (Madrid.) Un volum.

— *Cuestiones jurídicas.* Tr. Adolfo Posada. (Madrid.) Un volum.

— *La lucha por el derecho.* Tr. Adolfo Posada. (Madrid, 1881.) Fullet.

L

LASTRES, Francisco, *Novedades del Código civil de 1888. Conferencias.* (Madrid, 1889.) Fullet.

LESSONA, Carlos, *Génesis histórica del art. 737 del C. civ. esp.* (Madrid, 1896.) Fullet.

— *Teoría general de la prueba en derecho civil.* Traducido y anotado con arreglo a la legislación y jurisprudencia española, por Enrique Aguilera de la Paz. (Madrid, 1898.) Un volum.

LINARES RIVAS, Aureliano, *Novedades y modificaciones que introduce en nuestra legislación el Código civil.* (Madrid, 1889.) Un volum.

LL

LLORENS Y PALLEJÁ, Matías, *El derecho de laudemio en la enfiteusis catalana.* (Barcelona, 1901.) Fullet.

LLOVERA, P. José M., *C. c. Tratado de sociología cristiana.* (Barcelona, 1909.) Un volum.

M

MACKELDEY, F., *Elementos del derecho romano.* (Madrid, 1845.) Un volum.

MALUQUER Y VILADOT, Juan, *Derecho civil especial de Barcelona y su término.* (Barcelona, 1889.) Un volum.

MANCOMUNITAT DE CATALUNYA : OFICINA D'ESTUDIS JURÍDICS, *Parafernals.* (Barcelona, 1921.)

— *Costumari català.* (Barcelona, vol. I, 1920; vol. II, 1921.)

MANRESA Y NAVARRO, José, *Comentarios al Código civil.* (Madrid, 1890-1907.) Dotze volums.

— *Comentarios a la ley de En-*

juiciamiento civil. (Madrid, 1905-08.) Set volums.

MARTÍNEZ ALCUBILLA, Marcelo, *Boletín jurídico administrativo.* (Madrid.)

— *Suplemento al Boletín jurídico administrativo.* (Madrid.)

MASPONS I ANGLASELL, Francisco, *El nostre dret familiar.* (Barcelona, 1907.) Un volum.

— *Tractat dels pactes nupcials, o capítols matrimonials, que escrigué Joan Pere Fontanella. Estudi i notes.* (Barcelona, 1916; vol. I.)

— *Qüestions civils estudiades segons nostre dret per Lluís de Peguera, i extractades.* (Barcelona, 1913.) Un volum.

MAYNZ, Carlos, *Curso de Derecho romano.* Tr. Pou y Ordinas. (Barcelona, 1887-88.) Tres volums.

MAZZA, *Condiciones ilícitas en los testamentos.* Tr. J. Puebla. (Madrid, 1904.) Un volum.

— *Memoria en defensa de los intereses morales y materiales de Cataluña.* (Barcelona, 1885.)

MERLY, Teodoro, *Prontuario del inventor.* (Barcelona, 1907.) Fullet.

MESA, Enrique, i MARISTANY, Carlos, *Fórmula matemática del valor de los derechos dominicales.* (Barcelona.) Fullet.

MULHENBRUCH, F. C., *Doctrina pandectarum.* (Brussel·les, 1838.) Dos volums.

O

O'CALLAGHAN, Ramon, *Derecho canónico según el orden de las Decretales de Gregorio IX.* (Tortosa, 1899.) Dos volums.

ODRIOZOLA Y GRIMAUD, Carlos, *Diccionario de jurisprudencia hipotecaria.* (Cinquena edició; Madrid, 1916.) Un volum.

OLIVER Y ESTELLER, Bienvenido, *Capacidad de los religiosos profesos para disponer, retener y enagenar bienes raices.* (Madrid, 1881.) Quatre volums.

— *Historia del derecho de Cataluña, Mallorca y Valencia.* (Madrid, 1876-79.) Tres volums.

— *Estudios jurídicos sobre el derecho civil de Cataluña.* (Madrid, 1867.) Un volum.

— *Derecho inmobiliario español.* (Madrid, 1892-96.) Un volum.

— *Si los censos son de suyo perjudiciales.* (Madrid, 1859.) Un volum.

ORTOLAN, M., *Explicación histórica de las Instituciones del emperador Justiniano.* Tr. Ferrater y Serdá. (Barcelona, 1847.) Dos volums.

P

PALAU, Melchor de, *Ley de Aguas de 13 de junio de 1879.* (Madrid-Barcelona.) Un volum.

PAR, Ildefonso, *Laudemios.* (Barcelona, 1889.) Fullet.

Partidas, Las Siete... Vertida al castellano y adicionada por Samponts, Martí d'Eixalá y Ferrer y Subirana. (Barcelona, 1843-44.) Quatre volums.

PEDREGAL. — V. COSTA, *Derecho consuetudinario.*

PEDREROL Y RUBÍ, José, *Propiedad industrial.* (Barcelona, 1912.) Fullet.

PEGUERA. — V. MASPONS.

PELLA Y FORGAS, José, *El Código civil de Cataluña.* (Barcelona, 1916-18.) Quatre volums.

— *Llibertats i antic govern de Catalunya.* (Barcelona, 1905.) Un volum.

— *Patentes de invención y derechos del inventor.* (Barcelona, 1892.) Un volum.

— *Nuevo tratado de patentes de*

invención. (Barcelona, 1904.) Un volum.
— *Tratado de las relaciones y servidumbres entre las fincas.* (Barcelona, 1901.) Un volum.
PELLA Y TORT, Ramón, *Cuestiones procesales en propiedad industrial.* (Barcelona.) Un volum.
PÉREZ PORTO, José, *El derecho foral de Galicia.* (La Coruña, 1915.) Un volum.
PERIN, Carlos, *Las leyes de la sociedad cristiana.* Tr. Francisco Mora. (Barcelona, 1876.) Dos volums.
PERMANYER, Juan J., *Discurso Acad. Jur.* (Barcelona, 1906.)
PLA Y DENIEL, Enrique, *Crítica de la Escuela histórica, según los principios de santo Tomás, sobre la mutabilidad de las leyes.* (Barcelona, 1900.) Fullet.
PLANAS Y CASALS, José M., *Discurso Acad. Jur.* (Barcelona, 1895.)
POAL Y JOVRESA, José, *Estudios jurídicos y notariales.* (Barcelona, 1899.) Un volum.
POTHIER, *Tratado de las obligaciones.* (Barcelona, 1839.) Un volum.
— *Tratado de la compra y venta.* (Barcelona, 1841.) Un volum.
— *Tratado del contrato de juego.* (Barcelona, 1845.) Un volum.
— *Tratado del contrato de locación conducción.* (Barcelona, 1841.) Un volum.
— *Tratado del contrato de sociedad.* (Barcelona, 1841.) Un volum.
— *Tratado de los contratos de beneficencia.* (Barcelona, 1854.) Un volum.
— *Tratado del contrato de matrimonio.* (Barcelona, 1846.) Un volum.
POTHIER, R. G., *Pandectae justinianeae.* (Paris, 1818-19.) Quatre volums.
POU Y ORDINAS, José Antonio, *Prolegómenos o introducción general al estudio del Derecho y Derecho natural.* (Saragossa, 1879.) Un volum.
POUMARÈDE, Charles, *Les Usages de Barcelone.* (Tolosa, 1920.) Un volum.
PRAT DE LA RIBA, Enric, *La nacionalitat catalana.* (Barcelona, 1906.) Fullet.

R

RAMOS BASCUNANA, Rafael, *Capacidad de los menores para contratar y obligarse.* (Madrid, 1891-92.) Dos volums.
REYNALS Y RABASSA, Estanislao, *Diferencias entre la propiedad corporativa y la individual, consideradas filosóficamente.* (Barcelona.) Fullet.
— *La libertad de cultos y el matrimonio civil.* (Barcelona, 1870.) Fullet.
RIPOLL, *Variae resolutiones.* (Lugduni, 1630.) Un volum.
ROMANÍ Y PUIGDENGOLAS, Francisco, *Antigüedad del regionalismo español.* (Barcelona, 1890.) Un volum.
— *Introducción al estudio del sistema hipotecario.* (Barcelona, 1887.) Fullet.
ROMANÍ Y PUIGDENGOLAS, Francisco, i TRIAS Y GIRÓ, Juan de Dios, *Anteproyecto de apéndice al Código civil para el principado de Cataluña.* (Barcelona, 1903.) Un volum.

S

SAGUER I OLIVET, Emili, *Reserva para testar.* (Girona, 1911.) Fullet.
— *Institución de los fideicomisos y sus efectos en Cataluña.* (Girona, 1913.) Un volum.
— *Naturalesa jurídica de la llegítima, segons el dret de Catalunya.* (Girona, 1905.) Fullet.

— *Censos y censales del Estado. Su prescriptibilidad y demás razones para oponerse a su pago.* (Girona, 1910.) Fullet.

SÁNCHEZ ROMÁN, Felipe, *Estudios de derecho civil.* (Madrid, 1899.) Sis volums.

SANTAMARÍA, Victorino, *Derecho consuetudinario y economía popular.* (Madrid, 1901.) Un volum.

— *Recopilación razonada de los usos rurales en el partido judicial del Vendrell.* (Vendrell, 1897.) Un volum.

— *Capítulos matrimoniales.* (Barcelona, 1881.) Un volum.

SAVIGNY, F. C. de, *Sistema del Derecho romano actual.* Tr. Jacinto Mesia y Manuel Poley. (Madrid, 1878-79.) Sis volums.

— *Le droit des obligations.* Tr. Gérardin et Jozon. (París, 1863.) Dos volums.

— *Traité de la possession.* Tr. Rudorf. (París, 1866.) Un volum.

SCAEVOLA, Q. Mucius, *Código civil comentado y concordado extensamente.* (Madrid, 1893-1906.) Vint-i-tres volums.

SERAFINI, Felipe, *Instituciones de Derecho romano.* Tr. Juan de Dios Trías y Giró. (Barcelona.) Dos volums.

SERRAHIMA Y PALÁ, Mauricio, *Dictámenes.* (Barcelona, 1922.) Un volum.

T

TAPARELLI, P. Luis, *Ensayo teórico de Derecho natural,* Tr. Juan Manuel Ortí y Escolano. (Madrid, 1884) Tres volums.

TORRUELLA I BASTONS, Joan B., *Lo dret civil gironí.* (Mataró, 1899.) Un volum.

TORRES Y BAGES, Josep, *La tradició catalana.* (Barcelona, 1913; tercera edició.) Un volum.

TOS Y URGELLÉS, J., *Tratado de la cabrevación.* (Barcelona, 1826.) Un volum.

TRÍAS Y GIRÓ, Juan de Dios, *Conferencias de derecho civil catalán.* (Barcelona, 1899.) Un volum.

— *Dictámenes.* (Barcelona, 1923.) Un volum.

TRISTANY, Bonaventura de, *Sacri Supremi Regii Cathaloniae Senatus decisiones.* (Barcelona, 1686-1701.) Tres volums.

V

VIADA Y VILASECA, Salvador, *Código penal reformado de 1870.* (Madrid, 1877; segona edició.) Tres volums.

VIDARI, Ercole, *Corso di diritto commerciale.* (Milà, 1888-95.) Deu volums.

VINNI, J. C. Arnoldi, *In quator libros Institutionum imperialium commentario.* (Venècia, 1747.) Dos volums.

— *Selectarum juris quaestionum libri duo.* (Barcelona, 1835.) Un volum.

VIVES Y CEBRIÁ, Pedro Nolasco, *Traducción al castellano de los Usages y demás derechos de Cataluña.* (Barcelona, 1832-38.) Cinc volums.

W

WINDSCHEID, Bernad, *Diritto delle Pandette.* Tr. Fadda i Bansa. (Turí, 1902.) Cinc volums.

PRESIDÈNCIA • GENERALITAT DE CATALUNYA • BIBLIOTECA

ÍNDEX

LLIBRE V

SUCCESSIONS PER CAUSA DE MORT

CAPÍTOL IX

DONACIONS MORTIS CAUSA

Págs.

§ 497 Secció única..... 375

CAPÍTOL X

MORTIS CAUSA CAPIONES

§ 498 Secció única..... 380

CAPÍTOL XI

INVALIDACIÓ DELS ACTES D'ÚLTIMA VOLUNTAT

§ 499 Secció única..... 381

Pàgs.

TÍTOL SEGON

SUCCESSIÓ FORÇOSA

CAPÍTOL I

LA LLEGÍTIMA

§ 500 Secció 1.ª Noció de la llegítima : Qui hi té dret. 396
§ 501 íd. 2.ª Naixement i renúncia del dret a la llegítima i a son suplement..... 402
§ 502 íd. 3.ª Condició jurídica del legitimari..... 406
§ 503 íd. 4.ª Quantia de la llegítima : Son importància social..... 414
§ 504 íd. 5.ª El testador no pot gravar la llegítima 418
§ 505 íd. 6.ª Computació i pagament de la llegítima..... 420
§ 506 íd. 7.ª Fruits de la llegítima..... 428
§ 507 íd. 8.ª Accions per a reclamar la llegítima i son suplement..... 431
§ 508 íd. 9.ª Preterició..... 434
§ 509 íd. 10.ª Donacions i dot inoficiosos..... 442
§ 510 íd. 11.ª Desheredació..... 445

CAPÍTOL II

SUCCESSIÓ FORÇOSA A FAVOR DE LA VÍDUA

§ 511 Secció 1.ª Any de plor..... 449
§ 512 íd. 2.ª Quarta marital..... 452

Págs.

CAPÍTOL III

QUARTA ANTONINA O PÏANA

§ 513 Secció única..... 458

CAPÍTOL IV

RESERVES

§ 514 Secció 1.ª Reserves, en general, i per segones noces..... 459
§ 515 íd. 2.ª Reserva de l'art. 811 del Codi civil. 465

TÍTOL TERCER

SUCCESSIÓ INTESTADA

CAPÍTOL I

PART GENERAL

§ 516 Secció 1.ª Noció, caràcters essencials i delació. 472
§ 517 íd. 2.ª Dret vigent sobre successió intestada 478
§ 518 íd. 3.ª Regles generals de la successió intestada..... 480

Págs.

CAPÍTOL II

SUCCESSIÓ INTESTADA REGULAR

§ 519 Secció única : Ordres i regles d'aquesta successió 484

CAPÍTOL III

SUCCESSIÓ INTESTADA IRREGULAR

§ 520 Secció 1.ª Successió intestada dels impúbers... 490
§ 521 íd. 2.ª Successió intestada dels il·legítims.. 495

TÍTOL QUART

DISPOSICIONS GENERALS A LES SUCCESSIONS TESTAMENTÀRIA I INTESTADA

CAPÍTOL I

ADQUISICIÓ DE L'HERÈNCIA

§ 522 Secció 1.ª Adquisició de l'herència, en general. 498
§ 523 íd. 2.ª Dret d'acréixer entre cohereus.... 512
§ 524 íd. 3.ª Transmissió de l'herència no adquirida..... 517
§ 525 íd. 4.ª Efectes de l'adquisició de l'herència. 520
§ 526 íd. 5.ª Beneficis de deliberar i d'inventari. 526
§ 527 íd. 6.ª Benefici de separació de patrimonis. 537
§ 528 íd. 7.ª Herència jacent..... 539
§ 529 íd. 8.ª Pèrdua del dret hereditari..... 541

Págs.

CAPÍTOL II

DIVISIÓ DE L'HERÈNCIA

§ 530 Secció 1.ª Divisió de l'herència, en general.... 546
§ 531 íd. 2.ª Col·lació..... 549
íd. 3.ª Formes de dividir l'herència..... 556
§ 532 Subsecció 1.ª Divisió feta pel testador..... 556
§ 533 íd. 2.ª Divisió feta per comptadors partidors..... 558
§ 534 íd. 3.ª Divisió feta pels hereus..... 568
§ 535 íd. 4.ª Divisió judicial..... 574
§ 536 Secció 4.ª Distribució dels béns de l'herència.. 578
§ 537 íd. 5.ª Relacions entre els cohereus..... 582
§ 538 íd. 6.ª Eficàcia de la divisió de l'herència. 584

CAPÍTOL III

PROTECCIÓ DEL DRET HEREDITARI

§ 539 Secció 1.ª Acció de petició de l'herència..... 586
§ 540 íd. 2.ª Accions possessòries sobre l'herència 594

Taula alfabètica de les matèries..... 599
Índex d'autors..... 625

PRESIDÈNCIA • GENERALITAT DE CATALUNYA • BIBLIOTECA

CENSURA ECLESIÀSTICA

NIHIL OBSTAT

El Censor,

Manuel Mestres, prev.

IMPRIMEIXI'S

El Vicari general,

Pasqual Llópez

Reg 2913

BORRELL

DRET CIVIL VIGENT A CATALUNYA

MANCOMUNIDAD DE CATALUÑA

D
1
110

VOLUM V
SEGONA PART